

K 5/2023 vp

**Kansaneläkelaitoksen
valtuutettujen toimintakertomus
2022**

Eduskunnalle

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Kansaneläkelaitoksen valtuutetut lähettävät oheisena eduskunnalle toimintakertomuksensa vuodelta 2022.

Helsingissä 23. toukokuuta 2023

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puolesta

Riikka Slunga-Poutsalo

valtuutettujen puheenjohtaja

Leena Uikkanen

valtuutettujen sihteeri

Kustantaja: Kela, Helsinki

Valokuvat: Kela
ISSN 0355-4996

Painopaikka: PunaMusta Oy, Helsinki, 2023

Sisällysluettelo

Kelan valtuutetut kertomusvuonna	6
Yleistä valtuutettujen toiminnasta vuonna 2022	6
Valtuutettujen vuonna 2022 käsittelemät asiat	8
Kelan korvaamat taksimatkat	8
Perustoimeentulotuki	9
Etuuskäsittelyn kehittämissuunnitelma Eepos	10
Kansainväliset asiat	10
Vaativa lääkinällinen kuntoutus ja vammaisetuudet	11
Oppivelvollisuuden laajentuminen	12
Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö	14
Riskienhallinta	17
Kelan ja Kanta-palvelujen tietojen hyödyntäminen	17
Kanta-palvelut	17
Muutoksenhakutilastot	19
Kansaneläkelaitoksen hallintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen	20
Muita käsiteltyjä asioita	21
Tulossa olevia asioita	22
Kela vuonna 2022	24
Talous	24
Henkilöstö	24
Henkilöstökokemus	24
Asiakaspalvelu	25
Hakemusten läpimenoajat	32
Tilintarkastajat	27
Tilinpäätös ja vastuuvapaus	27
Liitteet	30
Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista	33
Liite 2: Tilintarkastuskertomus	34
Liite 3: Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös 2022	38
Liite 4: Kelan tutkimustyön keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2022	144

Kelan valtuutetut kertomus- vuonna

Vuonna 2022 Kelan valtuutettuina ovat toimineet Ritva Elomaa, Bella Forsgrén, Antti Häkkänen, Anna Kontula, Markus Lohi, Hanna-Leena Mattila, Matias Mäkynen, Mika Niikko, Ilmari Nurminen (varapuheenjohtaja), Kristiina Salonen, Sari Sarkomaa ja Riikka Slunga-Poutsalo (puheenjohtaja).

Valtuutettujen työvaliokuntaan ovat kuuluneet puheenjohtaja Riikka Slunga-Poutsalo ja varapuheenjohtaja Ilmari Nurminen sekä valtuutetut Bella Forsgrén, Anna Kontula, Markus Lohi ja Sari Sarkomaa.

Valtuutettujen sihteerinä on toiminut lakiasianpäällikkö Leena Uikkanen.

Yleistä valtuutettujen toiminnasta vuonna 2022

Vuonna 2022 valtuutetut kokoontuivat yhdeksän kertaa, samoin valtuutettujen työvaliokunta. Koronaviruspandemian vuoksi vuoden ensimmäinen valtuutettujen yleiskokous pidettiin vielä etäkokouksena, mutta sen jälkeen kokoukset on voitu pitää joko eduskunnan tai Kelan tiloissa. Työvaliokunnan kaikki kokoukset on pidetty etäyhteyksin.

Jokaisessa valtuutettujen yleiskokouksessa käydään läpi valtuutettujen käsiteltäväksi pyytämia asioita sekä Kelan pääjohtajan esittämä katsaus Kelan toiminnasta. Katsauksessa käydään säännöllisesti läpi muun muassa Kelan ja eri etuusjärjestelmien rahoitus tilanne, toimintakulujen kehitys, etuushakemusten läpimenoajat, eri palvelukanavien volyymit, työyhteisöä ja henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut sekä ajankohtaisia aiheita. Myös johtajat osallistuvat yleiskokouksiin ja tarvittaessa selostavat toimialojensa ajankohtaisia asioita. Valtuutettujen yleiskokousten asialistat ja pöytäkirjat julkaistaan Kelan verkkosivuilla.

Vuodesta 2020 alkaen on ollut käytäntönä, että myös Kelan hallituksen puheenjohtaja kutsutaan valtuutettujen yleiskokoukseen. Hallituksen puheenjohtajalle on varattu puheenvuoro, jossa hän kertoo hallituksen ajankohtaisista asioista. Jos hallituksen puheenjohtaja ei pääse osallistumaan kokoukseen, kutsutaan sinne hallituksen varapuheenjohtaja.

Valvontatilintarkastaja esittelee raporttinsa valtuutetuille neljännesvuosittain. Valtuutetuille esitellään myös Kela-barometrin tulokset samoin kuin keskeiset tulokset muista selvityksistä, jotka koskevat Kelan asiakaspalvelua ja toimivuutta.

Toukokuussa järjestettiin valtuutettujen ja Kelan hallituksen yhteinen tapaaminen, jossa valtuutetut ja hallituksen jäsenet keskustelivat ajankohtaisista Kela koskevista asioista.

Lokakuun yleiskokoukseen valtuutetut kutsuivat sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkisen vastaamaan valtuutettujen kysymyksiin ajankohtaisista Kela koskevista asioista. Kokouksessa ministeri Sarkkinen vastasi muun muassa siihen, millaisen aikataulun mukaan Kelan hallintoa koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Valtuutetut esittivät ministerille myös toiveen, että Kelalle varattaisiin riittävästi aikaa lakimuutosten toimeen panemiseen.

Marraskuun yleiskokouksessa valtuutetut määräisivät, ketkä ovat Kelan hallituksen jäsenet ja mitkä ovat heidän palkkionsa seuraavalla kolmivuotiskaudella.

Kelan pääjohtaja ja johtajat osallistuvat myös valtuutettujen työvaliokunnan kokouksiin. Työvaliokunnan tehtävänä on valmistella asioita, joita käsitellään valtuutettujen yleiskokouksessa.

Eduskunnan istuntokauden aikana valtuutetut saavat viikoittain lyhyen Kela koskevan katsauksen mediassa puhuttaneista ja muista ajankohtaisista aiheista.

Valtuutettujen vuonna 2022 käsittelemät asiat

Kelan korvaamat taksimatkat

Vuodesta 2018 alkaen valtuutetut ovat käsitelleet säännöllisesti sairausvakuutuksesta korvattuja taksimatkoja ja niihin liittyviä Kelan tekemiä hankintoja, koska he ovat saaneet niistä runsaasti palautetta. Myös vuonna 2022 valtuutetut käsitelivät useampaan otteeseen taksimatkojen tilannetta.

Kela kilpailutti taksivälityskeskusten hankinnan siten, että uusi hankintakausi ja malli astuivat voimaan 1.1.2022. Eniten kilpailutuksen ajankohtaan vaikuttivat puhtaita ajoneuvoja koskevan direktiivin vaatimukset. Asiantuntija-arvioiden mukaan laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista olisi edellyttänyt mahdottomia vaatimuksia puhtaiden ajoneuvojen määristä, jos kilpailutus olisi tehty myöhemmin.

Hankinta-ajankohtaan vaikuttivat osaltaan myös muutokset, joita liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtiin vuonna 2021. Uuden lain myötä Kela muun muassa edellytti kaikkia kuljettajia käymään erityisryhmien kuljettajakoulutuksen vuoden 2024 alkuun mennessä. Lisäksi uuden hankinnan myötä otettiin käyttöön Kelan ja palveluntuottajien välinen rajapinta, jonka avulla asiakastietoja välitetään taksivälityskeskuksiin. Rajapinta parantaa asiakasturvallisuutta ja takaa, että omavastuuta koskeva tieto välittyy aiempaa ajantasaisemmin taksivälityskeskuksiin.

Uuden hankintamallin mukaisesti Kela hankki jokaiseen maakuntaan kaksi kuljetuksen palveluntuottajaa, joilta edellytettiin samanlaista kokonaisvaltaista palvelun tuottamista kuin yhden palveluntuottajan mallissa. Kahden palveluntuottajan mallissa asiakas voi valita, kummalta palveluntuottajalta matkan tilaa. Myös autoilijoilla on mahdollisuus valita palveluntuottaja, joka tarjoaa autoilijan tarpeeseen soveltuvimmat sopimusehdot. Autoilijoilla on mahdollisuus halutessaan ajaa molempien palveluntuottajien alihankkijoina.

Tammikuun lopulla valtuutetuille toimitettiin sähköpostitse tilannekatsaus siitä, miten palvelu oli käynnistynyt uuden hankintakauden alkaessa. Huhtikuun kokouksessa valtuutetut saivat päivitetyn tilannekatsauksen. Samassa yhteydessä valtuutetuille kerrottiin, että Kela tulee esittämään sosiaali- ja terveysministeriölle valtioneuvoston asetuksen tarkistamista korvattavan taksimatkan enimmäishinnan osalta. Esityksen taustalla oli polttoaineiden hintojen merkittävä nousu. Esitys toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriölle kesäkuussa ja asetusta tarkistettiin. Uudet hinnat astuivat voimaan 1.7.2022, minkä myötä kilpailutuksessa sovittuja hintoja korotettiin 5,8 %.

Taksimatkoja tehtiin vuonna 2022 yhteensä 3,6 miljoonaa ja korvauksia maksettiin yhteensä 182 miljoonaa euroa. Koronapandemian vuoksi keskeytetty matkojen yhdistely aloitettiin jälleen 1.9.2022. Koronarokotuksiin ja koronatesteihin kohdistuneita matkoja korvattiin edelleen väliaikaisen sairausvakuutuslain muutoksen perusteella. Taksimatkoja peruuntui noin 0,2 % kaikista tilatuista matkoista.

Suurimmat ongelmat taksien saatavuudessa olivat Uudellamaalla ja Lapissa, joissa matkoja epäonnistui enemmän kuin muilla maakunta-alueilla. Erityisesti suurien esteettömien ajoneuvojen saatavuudessa oli ajoittain ongelmia useimmilla maakunta-alueilla.

Kela seurasi palveluntuottajien toimintaa ja palvelutasoa edelleen tiiviisti. Sopimusten vastaisesta toiminnasta palveluntuottajat maksoivat Kelalle sakkoja yhteensä 200 000 euron edestä. Valtaosa sakoista johtui tilauspuheluiden jonotusaikojen ylittymisestä. Kun arvioitiin tulevaisuuden kannalta sopivinta hankintamallia, huomattiin, että nykymallin kaltainen kilpailutustapa on käytännössä riskittömin vaihtoehto, jos taksimatkasta autoilijalle korvattava hinta on riittävän kannustava ja autoilijat pystyvät palvelemaan erilaisia asiakasryhmiä myös harvaan asutuilla seuduilla.

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotuki on ollut säännöllisesti esillä valtuutettujen kokouksissa siitä alkaen, kun sen toimeenpano vuonna 2017 siirtyi Kelan hoidettavaksi. Vuonna 2022 valtuutetut käsitelivät perustoimeentulotukeen liittyviä asioita neljässä kokouksessa.

Maaliskuun kokouksen teemoina perustoimeentulotuen osalta olivat kahdensuuntainen tietojenvaihto kumppaneiden kanssa sekä asiakkaan säästöjen ja kohonneiden energiakustannusten vaikutukset toimeentulotuen määrään. Kelan ja yhteistyökumppaneiden välistä kahdensuuntaista tietojenvaihtoa pilotoitiin vuoden 2022 alussa, ja maaliskuun kokouksessa kerrottiin ensimmäisiä havaintoja pilotista. Asiakkaan toimeentulotuesta tililleen kerryttämien säästöjen osalta kokouksessa kerrottiin ratkaisukäytännössä noudatettavista yleisistä linjauksista ja niiden perusteista. Energian kohonnut hinta taas on huomioitu perustoimeentulotuen ohjeistuksessa jo joulukuusta 2021 alkaen, ja tätä energian hintoja koskevaa ohjeistuksen tarkennusta käytiin kokouksessa läpi.

Toukokuun kokouksessa valtuutetuille kerrottiin, miten perustoimeentulotuki suhteutuu Ukrainasta sotaa paenneiden henkilöiden etuus- ja tulokokonaisuuteen. Pääasiassa tilapäistä suojelua saavat henkilöt kuuluvat vastaanottopalveluiden piiriin eikä perustoimeentulotukioikeutta synny – näin on erityisesti heidän ensimmäisen Suomen-asumisvuotensa ajan. Keväällä 2022 tunnistettiin kuitenkin tarve poikkeusmenettelyyn tilanteessa, jossa vastaanottokeskusten palvelut ruuhkautuvat ajoittain. Tästä poikkeusmenettelystä kerrottiin kokouksessa. Poikkeustilanteessa Kela voi tarvittaessa myöntää henkilölle tilapäisesti kiireellistä, välttämätöntä tukea perustoimeentulotukena, jos hän ei ole vastaanottokeskuksen palvelujen ruuhkautumisen vuoksi saanut välttämätöntä taloudellista tukea vastaanottokeskuksesta.

Kesäkuun kokouksessa aiheina olivat lääkekustannusten huomioon ottaminen toimeentulotuen osalta, toukokuun lopussa jätetty Kelan lausunto liittyen hallituksen esitykseen uudesta toimeentulotukilaista sekä työttömyysetuuden ja perustoimeentulotuen perusteiden ja maksatusjaksojen erot. Lääkekustannusten osalta valtuutetuille kerrottiin erityisesti perustoimeentulotuen menettelyistä niin apteekkiin myönnettävien maksusitoumusten kuin asiakkaan itse maksamien lääkkeiden osalta. Kelan lausuntoon liittyen kerrottiin, mitä lakiesityksen osia Kela kannattaa mutta myös millaisia riskejä esitykseen Kelan näkemyksen mukaan liittyy. Työttömyysetuuden ja perustoimeentulotuen eroavaisuuksia esiteltiin lyhyesti ja kerrottiin myös perustoimeentulotuen käsittelyssä käytettävästä työttömyysetuuden jaksottamiskäytännöstä. Kokouksessa sovittiin, että asian käsittelyä jatketaan syksyn ensimmäisessä kokouksessa.

Syyskuun kokouksessa jatkettiin keskustelua Kelan maksaman työttömyysturvan jaksottamisesta perustoimeentulotuen käsittelyssä. Kelan maksaman työttömyysturvan maksujaksot aiheuttavat hankaluuksia toimeentulotukioikeuden määrittämiselle. Kela toi esille mahdollisia ratkaisuehdotuksia, jotka kuitenkin edellyttävät tarkempia vaikutusarviointeja.

Etuuskäsittelyn kehittämisohjelma Eepos

Vuoden 2022 ensimmäisessä yleiskokouksessa valtuutetuille esiteltiin etuuskäsittelyn kehittämisohjelma Eepoksen tavoitteita, aikataulua ja tilannekuvaa sekä näkymää ohjelman toiseen vaiheeseen. Eepos on Kelan strateginen kehittämisohjelma, jonka toimeenpanon kautta Kela mahdollistaa asiakaslähtöisen, tietoa tehokkaasti hyödyntävän, toimintavarmen sekä digitalisoituvan toimintaympäristön vaatimuksiin vastaavan etuuskäsittelyn. Ohjelma toimeenpannaan noin kymmenen vuoden aikana.

Ohjelman ensimmäinen vaihe ajoittui vuosille 2020–2022. Ensimmäisen vaiheen päätavoitteena oli perhevapaaudistuksen vaatimien järjestelmien sekä niihin liittyvien palveluiden toteuttaminen, mikä toteutuikin suunnitellusti. Eepoksen ensimmäisen vaiheen toisena tavoitteena oli luoda tietopohja ohjelman tavoitteiden ja toimeenpanon strategiselle suunnitelmalle, jonka avulla voidaan toteuttaa ohjelman vaatimat kehittämistoimet seuraavan 10 vuoden aikana.

Vuoden 2022 aikana kehitettiin muun muassa asiakasrajapinnan, etuuksien hakemisen ja etuuskäsittelyn palveluita sekä niihin liittyviä teknologisia ratkaisuja. Hakemisen uudistamiseen liittyen vuoden aikana uudistettiin kolme verkkohakemusta. Lisäksi tiedon- ja datanhallinnan toiminnallisia ja teknisiä ratkaisuja kehitettiin niin, että ne vastaisivat paremmin digitaalisen toiminnan ja palveluiden vaatimuksiin ja että asiakas- ja etuustietojen käyttö olisi tehokkaampaa kuin aiemmin.

Eepoksen toisessa vaiheessa täytyy kiihdyttää Kelan teknologista uudistumista, joka on edellytys liiketoiminnan asiakaslähtöiselle strategiselle uudistumiselle. Myös asiakaskunnan siirtyminen yhä enemmän digitaalisten palveluiden käyttäjiksi luo painetta nopeuttaa toiminnan ja teknologioiden kehittämistä, jota digitaalisten palveluiden tuottaminen vaatii.

Teknologia- ja palvelukehittämisen kiihdyttämiseksi Kelassa laaditaan yhteinen suunnitelma, jonka toimeenpanossa hyödynnetään nykyistä enemmän valmisohjelmistoja ja -ratkaisuja sekä kumppanien kautta tuotettuja palveluita, joita Kela täydentää omalla kehittämisellään. Näin kehittämisohjelman toimeenpanoa pyritään nopeuttamaan merkittävästi.

Valtuutetut seuraavat, miten kehittämisohjelma edistyy ja mitä hyötyjä sillä saavutetaan.

Kansainväliset asiat

Valtuutetuille on kerrottu säännöllisesti ajankohtaisista kansainvälisistä asioista. Maaliskuun yleiskokouksessa esiteltiin tiivistelmä Kelan kansainvälisen toiminnan vuosiraportista 2021 sekä läpileikkaus Kelalle ajankohtaisiin EU-lainsäädäntöasioihin. Lisäksi esiin nostettiin EU-tasolla käsittelyssä olleet ehdotukset, jotka voisivat vaikuttaa Kelaan.

Toukokuun yleiskokouksessa olivat esillä Ukrainan sodan vaikutukset Kelan etuuksiin sekä se, miten Kela on viestinyt asiakkailleen tilanteesta. Lisäksi aiheina olivat muun muassa eurooppalainen digi-

taallinen identiteetti ja Kelan menestys kansainvälisessä hyvien käytänteiden kilpailussa, jossa Kelan chattribotti sai kunniamaininnan.

Marraskuussa pääjohtaja kertoi oman ajankohtaiskatsauksensa yhteydessä Kelan osallistumisesta kansainväliseen sosiaaliturvakonferenssiin. Konferenssi kokosi yhteen sosiaaliturvan alalla toimivia laitoksia ympäri maailman. Keskeisiä teemoja olivat muun muassa ikääntymiseen liittyvät kysymykset, digitalisaatioon ja sosiaaliturvan tulevaisuuteen liittyvät teemat sekä innovaatiot.

Joulukuussa valtuutetuille kerrottiin, miten Kelassa on varauduttu siihen, että Ukrainasta saapuneet tilapäistä suojelua saavat henkilöt siirtyvät Kelan etuuksien piiriin. Esillä oli myös Ruotsin päätös lakkauttaa takuueläkkeen maksu ulkomaille vuoden 2023 alusta alkaen. Tämä päätös vaikuttaa mahdollisesti myös Suomessa asuviin asiakkaisiin, jotka ovat saaneet kyseistä eläkettä. Lisäksi kerrottiin ajankohtaisista EU:ssa vireillä olevista digitalisaatioon liittyvistä asioista.

Vaativa lääkinnällinen kuntoutus ja vammaisetuudet

Helmikuussa valtuutettujen työvaliokunnan kokouksessa nousi esiin toive, että valtuutetut saisivat katsauksen vammaispalveluista. Tämän toiveen perusteella huhtikuun yleiskokouksessa valtuutetuille esiteltiin vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen tilannekatsaus. Lisäksi valtuutetuille oli toimitettu taustamateriaaliksi vammaisuuksia koskeva tilannekatsaus. Molemmat katsaukset sisälsivät tilastotietoja muun muassa ratkaisumääristä, hakemusten käsittelyajoista ja kustannusten kehityksestä. Lisäksi niissä kerrottiin, mitä toimia Kelassa oli tehty hakemusten käsittelyn sujuvoittamiseksi.

Vuonna 2016 voimaan tullut lääkinnällistä kuntoutusta koskeva lainmuutos toi lain piiriin lisää kuntoutujia. Hakemusten määrän kasvu johti niiden käsittelyn ruuhkautumiseen. Kelassa lähdettiin etsimään keinoja hakemusten käsittelyn sujuvoittamiseksi, jotta ruuhka saataisiin purettua. Vakuutuspiirien toimintatapoja yhtenäistettiin valtakunnallisella perehdyttämisohjelmalla ja henkilöstön lisäkoulutuksella. Koulutuksen ja osaamisen laajentamisen myötä etuuskäsittelijän itsenäisiä ratkaisumahdollisuuksia lisättiin. Lisäksi kuntoutuspäätökset tehdään pääsääntöisesti koko kuntoutussuunnitelman ajalle (1–3 vuotta).

Kela tarkasteli myös lääkärinlausuntovaatimuksia eri etuuksien osalta. Vaativaan lääkinnälliseen kuntoutukseen lukeutuvan psykoterapian lääkärinlausuntovaadetta kevennettiin. Psykiatrian erikoislääkärin arvio tarvitaan jatkossa aikuisasiakkailta 3 vuoden välein, jos kuntoutus on edennyt suunnitellusti. Muulloin riittää hoitavan tahon lausunto. Etäpalveluna tehty lausunto hyväksytään, kun se on tehty Valviran ohjeistuksen mukaisesti. Muutoksilla pyritään varmistamaan, että asiakas saa tarvitsemansa lääkärinlausunnon joustavasti ja että hänen kuntoutusprosessinsa jatkuu katkoksettua. Lisäksi muutos vapauttaa hyvinvointialueiden erikoislääkäreiden työaika muuhun työhön.

Kela lähettää päätökset palveluntuottajille suojatulla sähköpostilla, jolloin tieto siirtyy nopeasti, mikä nopeuttaa asiakkaan kuntoutuksen alkamista erityisesti terapioiden osalta. Jatkossa myös kuntoutuksen jatkopäätösten tekemistä kehitetään niin, että päätös voidaan tehdä asiakashaastattelun pohjalta ilman asiakkaan toimittamaa uutta hakemusta. Näin voidaan toimia sellaisissa tilanteissa, joissa Kelalla on kuntoutuspäätöksen tekemiseksi riittävät tiedot ilman uutta hakemustakin.

Myös yksilöterapiahankeitä alettiin kehittää. Hankinnoissa hyödynnettiin robotiikkaa tarjouten käsittely-, rekisteröinti- ja toimeenpanovaiheissa. Tämä vapautti merkittävästi resursseja varsinaiseen käsittely- ja ratkaisutyöhön hankinnan toimeenpanovaiheissa.

Kumppanuustyö nostettiin erityiseksi kehittämiskohteeksi vuoden 2022 aikana. Kela osallistui aktiivisesti STM:n vetämiin työryhmiin, joissa koottiin opas ”Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamisen perusteet”. Alueittain järjestettiin useita kumppanuustilaisuuksia, joissa annettiin koulutusta vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen perusteista ja käytännöistä sekä kuntoutussuunnitelmien sisällöistä. Kela valmistautui hyvinvointialueiden toiminnan aloittamiseen yhteistyössä kyseisten alueiden kanssa. Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen etuusohjeen uudistaminen aloitettiin maaliskuussa 2022, ja tavoitteena on saattaa uudistus päätökseen kevään 2023 aikana.

Vammaistuuksien osalta tuen hakemista on sujuvoitettu. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan edelleen C-lääkärintoimitus tai muu vastaava lääketieteellinen selvitys. Eläkettä saavan hoitotuesta ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuen hakemuksessa ei ole enää helmikuun 2022 jälkeen kysytty sairaudesta aiheutuvien kustannusten määrää. Hakemuksen käsittelijä pyytää tiedot kustannuksista vain siinä tapauksessa, että niillä voi olla korottava vaikutus tukeen. Silloin kun kustannustietoja tarvitaan, ne voidaan ottaa vastaan asiakkaalta suullisesti entistä useammin tai asiakkaalta voidaan pyytää lupa tietojen pyytämiseen suoraan palveluntuottajalta.

Vuoden 2022 aikana uudistettiin etuusohjeet 16 vuotta täyttäneen vammaistuen ja eläkettä saavan hoitotuen osalta. Uudistuksessa nämä ohjeet yhdistettiin yhdeksi ohjeeksi, ja ohjeen rakenteen ja kieliasun selkeyteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Työn tavoitteena oli tehdä uudesta etuusohjeesta mahdollisimman hyvä työkalu etuusratkaisijoiden päivittäiseen työhön. Ohjeuudistuksen yhteydessä myös prosessia kehitettiin sujuvammaksi ja helpommin käytettäväksi. Uudessa ohjeessa on erityisesti painotettu aiempaa pidempien päätösten tekemisen tärkeyttä aina, kun siihen on mahdollisuus. Alle 16-vuotiaan vammaistuen osalta ohjeuudistus on käynnissä, ja sen on tarkoitus valmistua vuoden 2023 aikana.

Alle 16-vuotiaille on myös kehitetty uutta palvelua, jossa alle 16-vuotiaan perustukea saavat tulevat uutena ryhmänä seurannan piiriin heidän täyttäessään 16 vuotta. Aiemmin seurannan piirissä ovat olleet korotettua ja ylintä vammaistukea saavat. Seurannan piiriä laajennetaan perustukea saaviin, koska he ja heidän huoltajansa tarvitsevat usein ohjausta ja neuvontaa etuuksien ja palveluiden saamisessa. Palvelussa autetaan selvittämään nuoren kuntoutusmahdollisuuksia sekä oikeutta 16 vuotta täyttävän vammaistukeen ja muihin Kelan etuuksiin ja palveluihin.

Valtuutettujen keskustelussa nousi esiin huoli terapeuttien saatavuudesta. Puheterapian ja psykoterapian osalta terapian käynnistyminen voi viivästyä, kun sopivaa terapeuttia ei ole heti saatavilla.

Oppivelvollisuuden laajentuminen

Joulukuussa 2021 valtuutettujen kokouksessa nousi esille kysymys, miten oppivelvollisuuden laajentuminen vaikuttaa oikeuteen saada koulumatkatukea. Tuolloin sovittiin, että valtuutetuille toimitetaan sähköpostitse selvitys asiasta. Lisäksi luvattiin, että heille annetaan vuoden 2022 puolella laajempi katsaus siihen, miten oppivelvollisuuden laajentuminen on vaikuttanut Kelan etuuksiin. Tuon selvityksen

valtuutetut saivat huhtikuun yleiskokouksessa. Lisäksi heille kerrottiin lukuvuonna 2023–2024 voimaan tulevasta koulumatkatuen hakemisen muutoksesta.

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020), jolla laajennettiin oppivelvollisuus 18 ikävuoteen, tuli voimaan 1.8.2021. Laajennukseen piiriin kuuluvat nuoret, jotka suorittavat perusopetuksen oppimäärän oppivelvollisina 1.1.2021 tai sen jälkeen.

Oppivelvollisuuden laajennuksen lähtökohtana on, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Oppivelvollisuuden laajentumiseen sisältyy opintojen maksuttomuus. Tämä tarkoittaa, että opiskelija saa maksuttomina muun muassa opetuksessa tarvittavat oppikirjat ja muut materiaalit, opetuksessa tarvittavat työvälineet ja -asut sekä majoituskustannukset erityisesti oppilaitosten asuntoloissa. Lisäksi vähintään seitsemän kilometrin pituisten koulumatkojen kustannukset korvataan koulumatkatukilain (48/1997) mukaisesti.

Opiskelijalla on oikeus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen sen kalenterivuoden loppuun asti, jolloin hän täyttää 20 vuotta. Koulutuksen maksuttomuus koskee julkisen valvonnan alaisia oppilaitoksia. Oppivelvollisuuslain mukainen koulutuksen maksuttomuusveloite ei koske oppilaitoksia, jotka eivät ole julkisen valvonnan alaisia, vaikka niissä voikin suorittaa oppivelvollisuuden.

Oppivelvollisuuden laajennuksella ja maksuttomalla koulutuksella on vaikutusta Kelan toimeenpanemista etuuksista opintotukeen, ammatilliseen kuntoutukseen ja erityisesti koulumatkatukeen.

Maksuttomaan koulutukseen oikeutettu ei voi saada opintorahan oppimateriaalilisää, koska oppimateriaalit ovat hänelle maksuttomia, eikä opintotuen asumilisää, koska koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa asumisen täytyy olla maksutonta. Oppivelvollisuuden laajennuksessa opintotuki- ja koulumatkatukioikeus laajennettiin aikuisten lukiokoulutukseen ja perusopetuksen lisäopetukseen, joka nykyisin on tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta.

Kuntoutuksen kustannuksina on aikaisemmin korvattu opiskeluun liittyviä kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä opintojen ja tutkinnon suorittamiseksi sekä työelämään siirtymiseksi. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi työasu ja työelämän lupakortit sekä apuvälineet opintojen suorittamiseksi, kuten tietokone. Oppivelvollisuuslain mukainen koulutuksen maksuttomuus sisältää nämä aikaisemmin opiskelijalle kohdentuneet kustannukset. Myöskään kuntoutuksena myönnettävää koulutarvikemääräraha ei ole enää tarpeellinen oppivelvollisille.

Oppivelvollisuuslaki toi muutoksia koulumatkatuen myöntämiseen. Oppivelvollisilla ja maksuttomaan koulutukseen oikeutetuilla koulumatkatuen myöntämisperusteet ovat osittain samat (esimerkiksi vaadittavat matkapäivät kuukaudessa, korvattavat kulutavat) ja osittain erilaiset kuin niillä opiskelijoilla, jotka eivät ole oppivelvollisia. Koska myöntämisperusteet eroavat toisistaan osittain, opiskelijoilla on hankaluuksia ymmärtää niitä ja toimia niiden mukaisesti.

Koulumatkat voivat olla opiskelijalle maksuttomia vain koulumatkatukilain perusteella tai koulutuksen järjestäjän vapaaehtoisella päätöksellä. Koulumatkatukilain mukaan matkoja ei korvata, jos kodin ja oppilaitoksen välinen matka on alle seitsemän kilometriä tai jos opiskelijan koulumatkalla on alle viiden kilometrin matkaosuus. Koulumatkatukilain perusteella ei myöskään korvata opiskelijalle aiheutuvia matkakorttimaksuja tai esimerkiksi taksin todellisia käyttökustannuksia. Maksuton toinen aste ei siis

toteudu kaikkien oppivelvollisten osalta, mitä tulee koulumatkojen korvaamiseen. Tämä on aiheuttanut joissakin opiskelijoissa hämmennystä.

Valtuutetut kävivät vilkkaan keskustelun koulumatkatuen haasteista ja nostivat esille esimerkkejä tilanteista, joissa koulumatkojen maksuttomuus ei ole toteutunut.

Hallituksen esityksen mukaan oppimateriaalilisan käyttöasteen vähentyminen aiheuttaisi vuonna 2021 noin 1,9 miljoonan euron säästön ja vuonna 2022 noin 5,5 miljoonan euron säästön. Kelan tilastosta ei ole mahdollista saada oppimateriaalilisan euromääriä, koska oppimateriaalilisa myönnetään opintorahan osana, ei erillisenä etuutena. Oppimateriaalilisan saajien määrä on kuitenkin vähentynyt reilusti: vuonna 2020 saajia on ollut 44 685 ja vuonna 2022 saajia oli enää 21 320. Saajamäärä pienenee koko ajan.

Hallituksen esityksessä oli arvioitu, että maksuttomien koulumatkojen piiriin tulee lähes 50 000 uutta opiskelijaa, jotka ovat aikaisemmin vastanneet itse koulumatkakustannuksistaan. Lisäksi koulumatkatukimuutosten kustannuksiksi arvioitiin vuoden 2021 osalta 4,6 miljoonaa euroa ja vuoden 2022 osalta 13,7 miljoonaa euroa. Jos tarkastellaan vuosia 2020 (ennen oppivelvollisuuslakia) ja 2022 (oppivelvollisuuslaki voimassa), koulumatkatuen saajien määrä on noussut noin 56 000 tuen saajasta 83 000 tuen saajaan. Koulumatkatukimenot ovat kasvaneet samojen ajankohtien osalta 34 miljoonasta eurosta noin 57 miljoonaan euroon. Vuonna 2022 koulumatkatuen saajista noin 52 500 oli oikeutettu maksuttomaan koulutukseen, ja koulumatkatukea oli myönnetty näille opiskelijoille noin 37 miljoonaa euroa. Koulumatkatuen saajamääriin vaikuttavat koronaepidemian aikana käyttöön otetut opiskelujärjestelyt: esimerkiksi hybridiopiskelu on hillinnyt tuen saajien ja tuettujen matkojen määrän kasvua.

Sivistysvaliokunta on ehdottanut, että koulumatkatuesta pitäisi tehdä kokonaisselvitys. Kela kannattaa tätä ehdotusta.

Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö

Valtuutetuille oli joulukuussa 2021 esitelty, miten Kelassa oli valmistauduttu yhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa. Koska valtuutetut halusivat seurata työn etenemistä, 24.5.2022 pidetyssä kokouksessa käytiin läpi, miten Kela voi tukea ja palvella hyvinvointialueiden työtä. Marraskuun yleiskokouksessa esille nousivat siirtymävaiheeseen mahdollisesti liittyvät riskit. Valtuutetut sopivatkin, että he seuraavat tilannetta vuodenvaihteessa ja varautuvat järjestämään tarvittaessa vuodenvaihteen jälkeen ylimääräisen kokouksen. Tämä ei kuitenkaan ollut tarpeellista, sillä siirtymävaihe sujui hyvin.

Vuonna 2022 Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyön suunnittelu ja eri toimenpiteiden toteutus jatkuivat systemaattisesti ja suunnitelmien mukaan. Vuodenvaihteessa 2022 jokaiselle hyvinvointialueelle nimettiin Kelasta oma yhteyshenkilö, joka toimii hyvinvointialueen suuntaan yhteyshenkilönä kaikissa hyvinvointialueen Kela-asioissa. Kelassa toimiva keskitetty koordinaatioyryhmä ja alueiden yhteyshenkilöt muodostivat saumattoman verkoston, joka toimi matalan kynnyksen periaatteella koko vuoden ajan. Verkosto jakoi tietoa ja tilannekuvaa sekä työsti yhdessä erilaisia eteen tulleita kokonaisuuksia ja kysymyksiä. Verkostomallin toiminta mahdollistui uusien välineiden kautta, ja verkosto toimi erinomaisena vertaistukena jokaiselle mukana olevalle, vahvasti yhdenvertaisuutta ja lisäsi luottamusta. Verkostomalli myös loi pohjaa laajojen uudistusten toteuttamisen malleille myös jatkossa. Lisäksi verkosto oli innostava, ja se tuki jäsentensä työhyvinvointia uudistuksen kiireiden ollessa kovimmillaan.

Riskienhallinnan osalta vuodenvaihteeseen varautuminen aloitettiin heti syksyn alussa. Jokainen riski tunnistettiin ja niille suunniteltiin varautumistoimenpiteet, joiden toteuttamisvastuu annettiin linjaorganisaatiolle. Syksyllä, kun hyvinvointialueiden rekrytoinnit olivat edenneet riittävän pitkälle ja alueilla oli tarpeellisia vastuuhenkilöitä nimettynä, pystyttiin käynnistämään myös tiiviimpi vuoropuhelu hyvinvointialueiden kanssa. Kelassa työ keskittyi kriittisimpien osa-alueiden esiin nostamiseen ja ohjeistamiseen sekä yhdessä sopimiseen alueiden kanssa.

Kela nivoutuu tiiviisti etuuksiensa ja palveluidensa kautta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kelan ja hyvinvointialueiden välillä vaihdetaan päivittäisessä asiakastyössä laajasti erilaisia asiakastietoja ja etuuspäätöksiä, minkä lisäksi asiakasta ohjataan ja neuvotaan puolin ja toisin. Uusien hyvinvointialueiden yhteystiedot päivitettiin huolellisesti, jotta vuoropuhelu yhteisen asiakkaan ympärillä sujuisi joustavasti ja jotta kiireellisissäkin tilanteissa oikeat palvelut ja henkilöt löytyisivät niin Kelan kuin hyvinvointialueidenkin puolelta, eivätkä asiakkaat putoaisi palvelupolkujen väliin. Syksyllä 2022 sovitut ja toteutetut asiat keskittyivät erityisesti palvelutoiminnan varautumistoiimiin hyvinvointialueiden riskien varalta (mm. palvelujen saatavuuden ongelmat sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluissa, työntekijöiden palkanmaksuongelmat), Kelan ja hyvinvointialueiden yhteisten asiakkaiden kriittisten palvelupolkujen varmistamiseen (mm. kiireellinen toimeentulotuki, yhteydet sosiaalipäivitykseen), hyvinvointialueille maksettavien etuusmaksujen varmistamiseen, yhteystietojen päivityksiin, alueiden työnantaja-asiakkuuteen liittyvien etuusprosessien läpikäymiseen ja niistä sopimiseen sekä Kelan oman henkilöstön ohjeistamiseen erilaisissa tilanteissa.

Kriittisimmistä osa-alueista yhden kokonaisuuden muodosti etuuksien maksatus kunnan sijaan hyvinvointialueelle. Maksatuksen kokonaisuus piti saada kuntoon ennen vuodenvaihdetta, jotta asiakkaat

eivät kärsisi uudistuksesta. Kela maksaa etuuksia kunnan sosiaalihuollolle tilanteissa, joissa asiakas on esimerkiksi saanut kunnalta taloudellista tukea ennen kuin odotettavissa oleva Kelan etuus maksetaan hänelle. Lisäksi Kela maksaa sosiaalihuollon toimielimille asiakkaan etuuksia niissä tilanteissa, joissa kunta ja asiakas ovat sopineet vapaaehtoisella sopimuksella, että etuus maksetaan sosiaalihuollolle. Tällöin sosiaalihuolto maksaa esimerkiksi asiakkaan vuokran ja muita laskuja etuussummalla, minkä jälkeen se maksaa lopun etuuden asiakkaalle. Etuuden maksamista asiakkaalle voidaan myös säännöstellä erissä maksettavaksi. Tällaisissa tilanteissa kunnan tilinumerot piti muuttaa hyvinvointialueiden sosiaalihuollon tilinumeroiksi, ja Kela päivitti manuaalisesti asiakkaiden tilinumerot järjestelmiin, kun se sai pyytämänsä tiedot kunnista ja hyvinvointialueilta. Tilanteita oli eri hyvinvointialueilla muutamasta sadasta kappaleesta muutamiin tuhansiin, ja aikaikkuna muutosten tekemiseen oli hyvin lyhyt. Maksuosoitteiden muutokset saatiin kattavasti toteutettua ennen vuodenvaihdetta jokaisen alueen osalta.

Toinen kriittinen kokonaisuus oli tiedonvaihto Kelan ja hyvinvointialueiden sekä Kelan ja kuntien välillä. Tätä työtä vietiin eteenpäin systemaattisesti Kela-tasolla koko vuoden ajan suunnitellen ja käyden läpi erilaisia muutoksia kuntien tiedonsaantioikeuksiin. Samalla luotiin uusia tiedonsaantioikeuksia hyvinvointialueiden käyttöön. Etenkin sosiaalihuollon palvelujen järjestämistä vastaavien ja samalla laajojen sosiaalihuoltolain tiedonsaantioikeuksien perusteella toimivan sosiaalihuollon ammattihenkilöstön siirtyminen hyvinvointialueille on tästäkin näkökulmasta iso muutos, ja se toi esiin erilaiset käytännöt kuntien Kelan tietojen hyödyntämisessä. Koska lainsäädäntö on asiassa paikoin epäselvää, edellyttivät erityisesti kuntiin jäävien kotoutumispalvelujen tehtävien hoitamisessa tarvittavat tiedonsaantioikeudet laajaa vuoropuhelua ja sopimista sekä Kelan sisällä että yhteistyössä Kuntaliiton ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Tiedonvaihtoon liittyvät muutokset saatiin toteutettua ja Kelan ja kuntien sekä Kelan ja hyvinvointialueiden väliset tiedonvaihtosopimukset uudistettua ennen vuodenvaihdetta. Näin kaikki ne tiedot, jotka sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattilaisten tulee tehtävässään nähdä Kelan asiakastiedoista, näkyivät heti 2.1.2023 alkaen.

Hyvinvointialueiden roolia merkittävänä työnantajina käsiteltiin yhtenä kriittisistä asioista myös syksyllä 2022. Työnantajarooliin liittyen käytiin läpi etuuksien hakemiseen ja maksamiseen liittyviä prosesseja ja toimintamalleja. Kela maksaa merkittävässä määrin erilaisia päivärahaetuuksia työnantajille sellaisissa tilanteissa, joissa työnantaja on maksanut palkkaa esimerkiksi sairausloman tai vanhempainvapaan ajalta työntekijälle. Tällöin Kela maksaa päivärahan työnantajalle työntekijän vapaan tai loman ajalta. Lisäksi Kela korvaa työnantajille työterveyshuollon kustannuksia. Näitä prosesseja käytiin läpi syksyn mittaan sekä hyvinvointialueiden että alueiden palkanmaksunsa ulkoistaneiden palveluntuottajien kanssa, ja Kelassa lisättiin ymmärrystä mm. hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien välisistä työnjaoista. Kelassa varauduttiin myös hyvinvointialueiden mahdollisiin palkanmaksuongelmiin, joita järjestelmämuutokset olisivat voineet aiheuttaa.

Kelan sisäinen organisointi mahdollisti kevyellä hallinnoinnilla muutoksen läpiviennin onnistuneesti joka tasolla. Kaikki varautuminen koottiin saman Kela-tasoisien kattavan kokonaisuuden alle ja tilanteen etenemistä seurattiin. Lisäksi rakennettiin jatkuvaa tilannekuvaa Kelan johdolle ja ylimmille toimielimille. Vuoden 2022 aikana Kela pääsi uudistuksen myötä hyvinvointialueiden mukaan sopimaan asioista ja tukemaan alueita laajassa muutoksessa. Maaliskuussa Kelan verkkosivuilla julkaistiin ensimmäiset ohjeet hyvinvointialueiden valmistelijoille. Valmistelijoille suunnattua tietoa ja ohjeita lisättiin vuoden aikana koko ajan sitä mukaa kuin asiat etenivät. Viestintä ja vaikuttaminen olivat jatkuvasti muutoksen

ytimessä; Kelan viestit saatiin hyvin perille hyvinvointialueille ja kunnille systemaattisen ja aktiivisen viestinnän kautta erilaisten kanavien avulla.

Riskienhallinta

Riskienhallinta on kiinteä osa Kelan päivittäistä toimintaa ja tiedolla johtamista. Kelan riskienhallinta on ollut vuodesta 2017 alkaen säännöllisesti esillä valtuutettujen yleiskokouksissa. Valtuutetut ovat seuranneet aktiivisesti vuosittain, miten Kelan riskienhallintaa kehitetään. Lisäksi valtuutetuille raportoidaan säännöllisesti Kelan strategisten riskien ja strategisen riskienhallinnan tilanteesta.

Valtuutettujen yleiskokouksessa 24.5.2022 esiteltiin riskienhallinnan kehittämisen tilanne. Lisäksi kokouksessa käytiin läpi Kelan strategisten riskien tilanne sekä muita riskienhallinnassa ajankohtaisia asioita. Valtuutetuille kerrottiin Ukrainan sodan aiheuttamista riskeistä ja mahdollisista tulevista riskeistä Kelalle sekä niiden hallinnasta.

Valtuutetut olivat erityisesti kiinnostuneita siitä, miten Kela on varautunut erilaisiin häiriötilanteisiin. Valtuutetut seuraavat jatkossakin tiiviisti riskienhallinnan kehittämistä.

Koska yhtenä merkittävänä riskinä esille nousi se, että Kelan tietovarantojen ja tietopalvelujen mahdollisuuksia ei hyödynnetä, sovittiin, että syksyllä valtuutettujen yleiskokouksessa otetaan käsiteltäväksi laajemmin, miten Kelan ja Kanta-palveluiden tietoja voitaisiin hyödyntää nykyistä laajemmin.

Kelan ja Kanta-palvelujen tietojen hyödyntäminen

Valtuutettujen syksyn ensimmäisessä kokouksessa palattiin keväällä esille nousseeseen kysymykseen: Miten Kelan ja Kanta-palveluiden tietoja voitaisiin hyödyntää. Valtuutetuille esiteltiin käytännön esimerkkien avulla sosiaali- ja terveydenhuollossa esille nousseita tietotarpeita, joihin Kelalla ei ole ollut mahdollisuutta vastata lainsäädännössä olevien rajoitusten tai puutteiden vuoksi. Tekniset ratkaisut ja osaaminen Kelalla olisi jo pitkälti olemassa. Kelan tavoitteena on, että Kelaan kertyvää tietoa voitaisiin hyödyntää nykyistä laajemmin sen omassa toiminnassa, muiden julkisten toimijoiden operatiivisessa toiminnassa sekä tietojohdantamisessa.

Oman palvelutoimintansa kehittämiseksi Kela puolestaan tarvitsee riittävät tiedonsaantioikeudet yhteistyökumppaneilta asiakastasolla, jotta asiakkailta pyydettävien lisäselvitysten ja liitteiden määrää voidaan vähentää ja asiakkaiden asiointia sujuvoittaa.

Asiasta käymässä keskustelussa valtuutetut totesivat, että arkaluontoisen tiedon suojaaminen on perusteltua, mutta lainsäädäntö ei saisi olla liian jäykkää.

Kanta-palvelut

Valtuutetut saivat tilannekatsauksen Kanta-palveluista samalla, kun heille esiteltiin Kelan ja Kanta-palvelujen tietojen hyödyntämistä. Kanta-palveluiden avulla potilas- ja asiakastiedot liikkuvat sosiaali- ja terveydenhuollon, apteekkien ja kansalaisten välillä. Sekä julkisessa että yksityisessä terveydenhuollossa potilastiedot tallennetaan Kantaan.

Kanta-palveluiden kehittäminen jatkuu vahvana niin sosiaalihuollon, terveydenhuollon, lääkityslistan kuin OmaKannankin osalta. Valtuutetuille esiteltiin lähivuosien suunnitelmat.

Kanta-palvelut tuki vuoden 2023 alussa toimintansa käynnistäneitä hyvinvointialueita muutoksessa muun muassa infotilaisuuksilla ja aluekohtaisilla tukipalavereilla. Kanta-palvelut tarjosi hyvinvointialueille riittävän siirtymäajan tietojärjestelmämuutosten tekoon vuoden 2023 alkuun. Sote-ammattilaisille tarjottiin koulutusta asiakas- ja potilastietojen käsittelyn muutoksesta.

Kanta-palvelujen rahoitus koostuu valtion budjetin kautta rahoitettavasta kehittämistyöstä sekä sosiaali- ja terveydenhuollolta että apteekkeilta perittävistä käyttömaksuista. Nykyisessä rahoitusmallissa on kolme keskeistä ongelmaa, jotka ovat valtion rahoituksen myöntäminen vain vuodeksi kerrallaan, valtion rahoituksen jakaantuminen muuhunkin kuin Kelan Kanta-tehtäviin sekä samanaikaisen rahoituksen hajaantuminen kansallisesti eri asioihin. Jotta Kanta-palvelujen toiminnallisuuksien käyttöönotot onnistuisivat valtakunnallisesti mahdollisimman tehokkaasti, pitäisi rahoituksen olla samanaikaista samoihin tehtäviin. Kanta-palvelujen kehittämistä tulisi pystyä tekemään pitkäjänteisesti yhdessä hyvinvointialueiden kanssa. Ilman hyvinvointialueiden Kanta-toiminnallisuuksien käyttöönottoa ja käyttöä sote-tiedonhallinta ei ole valtakunnallisesti kustannustehokasta, vaan siinä tehdään päällekkäisiä ratkaisuja.

Valtuutettujen käymässä keskustelussa nousi esille huolia käyttäjiltä perittyjen maksujen riittävydestä Kanta-palvelujen ylläpitoon ja rahoituksen jatkuvuudesta.

Vuonna 2022 Kanta-palvelun tietoja haettiin toisesta terveydenhuollon organisaatiosta lähes 5 miljoonaa kertaa kuukaudessa. Kasvu on ollut merkittävää, sillä edellisenä vuonna vastaava luku oli 3 miljoonaa. Sujuva tietojen liikkuminen hyödyttää potilasta ja terveydenhuollon ammattilaista vapauttamalla aikaa hoitotyöhön, karsimalla päällekkäisiä tutkimuksia ja parantamalla potilasturvallisuutta.

Reseptin uusimista pyydettiin vuonna 2022 OmaKannassa yli 3,4 miljoonaa kertaa. Tämä on 33 % kaikista vuoden aikana tehdyistä uusimispyynnöistä. OmaKannassa voi reseptin uusimisen lisäksi mm. tallentaa elinluovutus- ja hoitotahtonsa sekä hallita omien tietojensa luovuttamista.

Vuonna 2022 OmaKantaa käytti yli 3,5 miljoonaa eri henkilöä ja palveluun kirjaututtiin yli 37 miljoonaa kertaa. Kirjautumisten määrä laski ensimmäistä kertaa ja on vähemmän kuin vuonna 2021, mikä johtuu koronatodistusten haun vähentymisestä. Kuitenkin OmaKannan kuukausittainen yli miljoonan kävijän määrä kertoo, että palvelusta on tullut tärkeä osa terveydenhuollon asiointia.

Muutoksenhakutilastot

Lokakuun yleiskokouksessa nousi esille toive, että valtuutetut saisivat katsauksen muutoksenhakujen määristä ja siitä, kuinka usein päätökset muuttuvat muutoksenhaun perusteella. Joulukuun yleiskokouksessa valtuutetuille esiteltiin vuoden 2021 muutoksenhakutilastot.

Valituksia tehtiin vuonna 2021 noin 50 500 kappaletta. Eniten valituksia tehtiin yleisestä asumistuesta, työttömyysturvasta ja sairauspäivärahasta, jotka ovat ns. massaetuksia eli niistä annetaan paljon päätöksiä. Valitusmäärät laskivat edelliseen vuoteen verrattuna. Pääsyinä tähän olivat koronavuoden 2020 poikkeuksellisuus sekä uusien toimintamallien ja lakimuutosten vaikutus. Jälkimmäisillä on

pysyvämpi vaikutus valitusmääriin. Esimerkiksi lisääntyneet soitot asiakkaille ja etuuksien muuttuneet tulkintalinjat vähentävät valitusmääriä.

Esityksessä käytiin läpi myös itseoikaisuprosentit. Itseoikaisu tarkoittaa, että Kela hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset ja antaa uuden päätöksen, eikä valitusta lähetetä muutoksenhakuelimelle käsiteltäväksi. Vuonna 2021 itseoikaisuun johti 38 % valituksista. Syinä itseoikaisumäärille ovat etuuksien luonne sekä käsittelyvaiheet ja -tilanteet. Valitusvaiheessa saadaan usein uusia tietoja, ja tilanne näyttäytyy eri tavalla kuin päätöstä annettaessa. Joukkoon mahtuu toki myös Kelan virheitä.

Kelan päätökset pysyvät muutoksenhakuelimissä muuttumattomina hyvin. Esityksessä tarkasteltiin ensimmäisen valitusasteen eli muutoksenhakulautakuntien päätöksiä. Kokonaan tai osittain muuttuneiden päätösten osuus oli 4,6 % ja muuttumattomien osuus 78 %. Luvut eivät ole juuri vaihdelleet viime vuosina.

Perustoimeentulotuen muutoksenhakutilastoja tarkasteltiin erikseen. Käytettävissä oli myös osa vuoden 2022 tilastoista. Muutoksenhakumäärät olivat jonkin verran nousseet aiemmista vuosista, mutta tähän ei tunnistettu mitään yksittäistä, erityisen merkittävää syytä. Hallinto-oikeuksissa Kelan päätökset ovat pysyneet muuttumattomina hyvin.

Keskustelussa nousi esille myös, että valtuutetuille tulee aiempaa vähemmän kansalaisten palautetta Kelan antamista päätöksistä.

Kansaneläkelaitoksen hallintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen

Valtuutetut nostivat jo vuonna 2016 esille, että Kelan hallintoa koskevien normien ajantasaisuus on syytä arvioida. Valtuutettujen toimeksiannosta Kelassa tehtiin vuonna 2017 sisäisenä selvityksenä kartoitus Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) muutostarpeista. Kelan kokoamat muutosehdotukset esiteltiin valtuutetuille syksyllä 2017. Selvityksen saatuaan valtuutetut katsoivat Kelan toiminnan kehittämisen ja uudistamisen edellyttävän lakimuutoksia. He edellyttivät, että hallitus toisi ripeästi eduskunnan käsiteltäväksi esityksen Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muutoksista. Valtuutettujen lausuma ja Kelassa laaditut muutosehdotukset toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriölle.

Kelan tekemän sisäisen selvityksen lisäksi valtuutetut pitivät välttämättömänä, että Kelaa koskevan lainsäädännön ajantasaisuudesta tehdään myös ulkopuolinen selvitys. Valtuutetut asettivat helmikuussa 2018 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, vastaavatko Kelan ohjausta ja valvontaa sekä asemaa ja hallintoa ohjaavat lait nykypäivän tarpeita.

Työryhmä luovutti raporttinsa valtuutetuille 25.9.2018. Työryhmä ehdotti muun muassa, että jatkossa Kelan pääjohtajan ja johtajat nimittäisi tasavallan presidentin sijaan Kelan hallitus. Selvitysryhmä otti raportissaan kantaa myös Kelan hallituksen kokoonpanoon ja tehtäviin.

Saatuaan työryhmän raportin valtuutetut päättivät esittää eduskuntaryhmille, että asian jatkoyöstämiseen asetettaisiin parlamentaarinen työryhmä. Sitä ei kuitenkaan asetettu 2019 päättyneellä vaalikaudella.

Valtuutetut nostivat asian uudelleen esille vuoden 2020 keväällä, ja he kutsuivat sosiaali- ja terveysministerin keskustelemaan asiasta. Keskustelun pohjaksi valtuutetut olivat valmistelleet esityksen, jossa uudistettiin ehdotus parlamentaarisen työryhmän asettamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 19.2.2021 parlamentaarisen työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella Kelan hallintoon ja ohjaukseen liittyviä muutoksia. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa sosiaali- ja terveysministerille 23.2.2022.

Parlamentaarinen työryhmä ehdotti muun muassa, että Kelan valtuutetut valitsisivat pääjohtajan Kelan hallituksen esityksen perusteella. Lisäksi ehdotettiin, että pääjohtajan ja johtajien virat muutettaisiin määräaikaisiksi. Työryhmä ehdotti myös erillisen parlamentaarisen työryhmän perustamista, jotta erillinen työryhmä voisi arvioida Kelan valtiosääntöoikeudellista asemaa koskevan sääntelyn tarkistamistarpeita ja tehdä mahdollisia muutosehdotuksia.

Valtuutetut esittivät useaan otteeseen vuoden 2022 aikana huolensa ja pettymyksensä siitä, että parlamentaarisen työryhmän esitysten jatkovalmistelu oli viivästynyt. Valtuutetut kutsuivat lokakuun yleiskokoukseen sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkisen keskustelemaan ajankohtaisista Kelaan liittyvistä asioista. Keskustelussa nousi esille, miten parlamentaarisen työryhmän ehdotusten jatkovalmistelu sosiaali- ja terveysministeriössä etenee. Ministeri kertoi, että hallituksen esityksen valmistelu on käynnistetty ja tarkoituksena on, että vuoden 2023 eduskuntavaalien jälkeen uusi hallitus antaisi sen eduskunnalle.

Muita käsiteltyjä asioita

Valtuutetut saivat vuoden 2022 aikana tietoa myös seuraavista aiheista:

- Kelan strategia
- valvontatilintarkastuksen suunnitelma vuodelle 2022
- henkilöstöbarometrin tulokset
- tietoturva
- eläinavusteiset terapiat
- Ei myytävänä -kansalaisaloite
- Kelan eettiset ohjeet
- Kanta-palvelujen chattirobotti
- Kelan tietotarjotin
- työttömyysturvan työssäoloehdon euroistaminen
- monikanavarahoituksen purkaminen
- automaattista päätöksentekoa koskeva hallituksen esitys
- uuden kela.fi-sivuston julkaisu
- Kelan tavoitteet seuraavalle hallituskaudelle
- Kelan rekrytointiviestinnän uudistaminen
- viestinnän ajankohtaiset asiat
- väliaikainen sähkötuki
- joulukuun kaksinkertainen lapsilisä.

Tulossa olevia asioita

Vuoteen 2023 liittyy useita epävarmuustekijöitä, joista monien taustalla on Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022. Sodan seurauksena Suomeenkin on saapunut Ukrainasta suuri määrä pakolaisia, ja tällä on vaikutusta Kelaan vuonna 2023. Kelan etuuksia voi yleensä saada vasta sen jälkeen, kun maahanmuuttaja on asunut Suomessa vuoden tai kun hän työskentelee Suomessa. Siten Ukrainasta tulleiden pakolaisten siirtyminen Kelan asiakkaiksi ajoittuu pääosin vuodelle 2023. Valtuutetut saivat jo vuoden 2022 aikana tietoa siitä, miten Kelassa on varauduttu Ukrainan pakolaisten Kela-asiakkuuteen.

Vuoden 2022 aikana kuluttajahinnat nousivat nopeasti, ja erityisesti sähkö kallistui merkittävästi loppuvuonna. Hallitus päätti helpottaa korkeista sähköhinnoista johtuvaa kotitalouksien ahdinkoa useilla toimilla. Yksi niistä oli Kelan tehtäväksi annettu väliaikainen sähkötuki, jota on voinut hakea Kelalta tammikuusta 2023 alkaen. Valtuutetuille kerrottiin joulukuun kokouksessa, miten Kelassa on valmistauduttu tämän uuden tuen toimeenpanoon.

Valtuutetut tulevat seuraamaan vuonna 2023 muun muassa Ukrainan pakolaisten tilannetta, sähkötuen toimeenpanoa ja inflaation vaikutuksia Kelan asiakkaisiin.

Kela vuonna 2022

Talous

Kelan hoitaman sosiaaliturvan etuusmenot olivat vuonna 2022 yhteensä 16,3 miljardia euroa. Kasvua oli 0,9 % verrattuna vuoteen 2021. Eläkevakuutusetuuksien menot kasvoivat 0,6 %, sairausvakuutuse-
tuuksien menot kasvoivat 5,9 % ja sosiaaliturvan yleisrahaston etuusmenot pienenevät 2,9 %.

Toimintakulut olivat 610 miljoonaa euroa. Toimintakulujen osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 4 %. Etuusrahastojen tuotot olivat 16,6 miljardia euroa, ja ne pienenevät edellisvuodesta 2,2 %. Tuotoista valtion osuus oli 73 %, sairausvakuutusmaksujen 20 % ja kuntien 5 %.

Etuusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli arviolta 6,0 %.

Saajamäärältään suurin etuus oli sairaanhoitokorvaukset, joita sai vuonna 2022 yhteensä 3 862 122 henkilöä. Vuoden 2022 lopussa Kelasta sai eläke-etuuksia 584 097 henkilöä ja takuueläkettä 115 553 henkilöä. Vuoden aikana maksettiin lapsilisiä kaikkiaan 1 018 050 lapsesta. Työmarkkinatukea Kelasta sai vuoden 2022 aikana 259 012 henkilöä.

Henkilöstö

Vuonna 2022 Kelan työpanos ylitti ensimmäistä kertaa 8 000 henkilötyövuotta (8 129 htv). Kasvua vuoteen 2021 oli noin 130 henkilötyövuotta. Henkilöstömäärä oli vuoden 2022 lopussa 8 586, mikä on 289 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Suhteessa henkilöstömäärään kasvu oli suurinta asiakkaan lähipalveluissa (+12 %) ja viestintäyksikössä (+10 %). Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi Kelassa 85 henkilön verran. Loppuvuonna palkattiin määräaikaista työntekijöitä mm. sähkötuen toimeenpanoon.

Vakinaisen henkilöstön ikärakenne on tasapainoinen, vaikka 38 % vakinaisista on työskennellyt Kelassa enintään viisi vuotta. Vakinaisten keski-ikä on 44,5 vuotta. Työsuhte on kestänyt keskimäärin 11 vuotta.

Ylitöiden osuus vuosityöajasta pysyi edellisen vuoden tasolla (1,3 %). Etätyötä tehtiin myös vuonna 2022 laajasti (ka. 123 pv/hlö). Kaikkien poissaolojen osuus oli noin 25 %. Sairauspoissaolojen sekä perhevapaiden osuus kasvoi prosenttiyksiköllä (5 % vuonna 2022).

Henkilöstökokemus

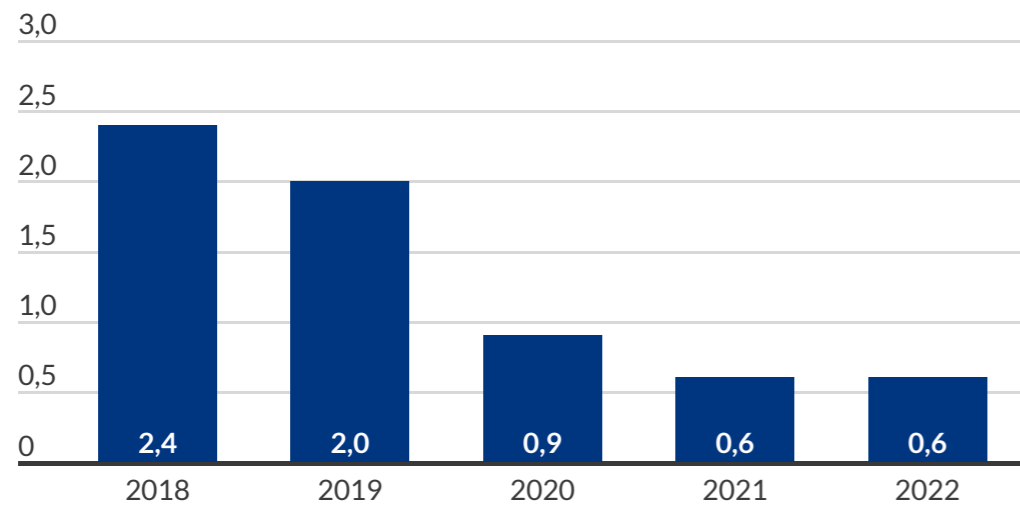
Hyvä henkilöstökokemus on yksi Kelan kriittisistä voimavaroista strategian saavuttamisessa. Henkilöstökokemus on yksilöllinen tunne, joka rakentuu työssä ja kaikessa työhön liittyvässä. Kelassa on tunnustettu, että hyvää henkilöstökokemusta edistetään tehokkaimmin kehittämällä työkuultuuriin mm. itse- ja yhteisöohjautuvuutta, perheystävällisyyttä sekä monipaikkaista työtä. Henkilöstökyselyn perusteella Kelan organisaatio- ja johtamiskulttuuri kehittyvät haluttuun suuntaan. Esimerkiksi entistä suurempi osa henkilöstöstä kokee voivansa vaikuttaa työhönsä (71 %). Lähiesihenkilön johtamiseen ollaan edelleen tyytyväisiä. Esimerkiksi 88 % työntekijöistä kokee, että esihenkilö huolehtii työsuhteeseen

liittyvistä asioista täsmällisesti ja oikeudenmukaisesti. Myös perheystävällisyys on yksi Kelan merkittävistä vahvuksista työnantajana; 92 % kelalaisista kokee voivansa sovittaa yhteen työn ja yksityiselämän. 84 % kelalaisista on tyytyväisiä työhönsä, ja työyhteisön toimivuus saa arvosanan 8,3 (asteikolla 4–10).

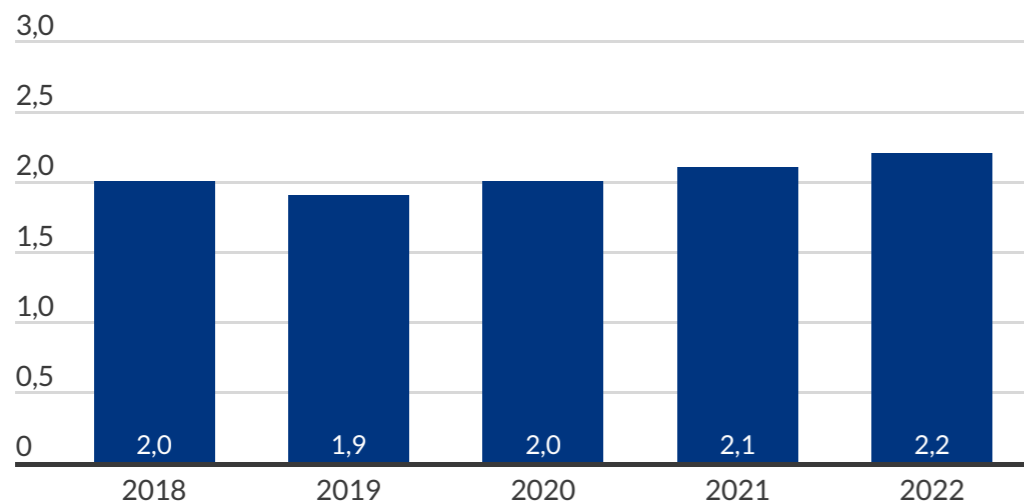
Asiakaspalvelu

Asiointimäärät eri kanavissa pysyivät vuonna 2022 pääosin edellisen vuoden tasolla. Se, että koronapandemian rajoitustoimet loppuivat alkuvuonna, ei muuttanut asiakkaiden asiointitapoja edelliseen vuoteen verrattuna. Pandemiaan liittyvät yhteydenotot vähenivät, mutta uusi maailmanpoliittinen tilanne energianhinnan nousuineen lisäsi asiakaspalvelun kysyntää myös Kelassa.

Toimistoasioinnit, miljoonaa

Vastatut puhelut, miljoonaa

Palvelupisteasiointien määrä romahti pandemian alettua keväällä 2020, ja se on pysynyt alentuneella tasolla myös yhteiskunnan koronarajoitusten poistumisen jälkeen. Vuonna 2022 palvelupisteissä asiointiin noin 600 000 kertaa, kuten myös vuonna 2021. Huhtikuussa asiointeja oli vähiten, noin 45 000 kertaa, ja maaliskuussa eniten, noin 56 000 kertaa.

Ajanvarausten osuus palvelupisteiden asiointikerroista nousi noin 38 000:sta noin 50 000:en. Puhelinajanvarausten määrä palasi pandemia-aikaa edeltävälle tasolle noin 100 000 asiointiin.

Asiakkuusvastaavapalvelu on erityispalvelua asiakkaille, jotka tarvitsevat tavallista enemmän tukea etuusasioiden järjestämisessä. Vuonna 2022 palvelun piirissä oli 300 asiakasta enemmän kuin vuonna 2021, eli yhteensä 6 000.

Kelan palvelua sai vuoden lopussa 157 asiointipisteestä. Asiointikertoja oli 58 000, joka oli noin 3 000 asiointikertaa enemmän kuin vuonna 2021. Kelaan saapuneiden puheluiden määrä nousi edellisvuoden 3,6 miljoonasta 3,8 miljoonaan. Vastattujen puheluiden lukumäärä nousi 87 000 puhelulla. Kysyntä oli alhaisinta kesä- ja syyskuussa, jolloin saapuvien puheluiden määrä oli hieman alle 280 000, ja korkeinta maaliskuussa, jolloin saapuvien puheluiden määrä oli 385 000. Vuonna 2022 keskimääräinen jonotusaika puhelinpalveluun oli 9 minuuttia.

Puhelinpalvelussa henkilöasiakkaille tarjotaan myös takaisinsoittopalvelua. Takaisinsoittopalvelussa asiakkaat voivat jättää soittopyynnön järjestelmään jonotuksen aikana, jolloin jonotuksesta ei synny asiakkaalle kustannuksia. Vuonna 2022 takaisinsoittopalvelun kautta hoidettiin 57 % vastatuista henkilöasiakkaiden puhelusta.

Henkilöasiakkaiden tunnistettujen verkkoasiointien määrä Kelan asiointipalvelussa laski vuoden 2021 noin 80 miljoonasta asiointista 76,4 miljoonaan asiointiin. OmaKannan kautta asiointeja tuli 37,2 miljoonaa, joka oli 5,2 miljoonaa asiointikertaa vähemmän kuin vuonna 2021. OmaKannan asiointikertojen lasku johtui mm. siitä, että koronapassit poistuivat käytöstä. Henkilöasiakkaiden asiointipalvelun kautta saapui 36,4 miljoonaa asiointia, joka on 1,4 miljoonaa enemmän kuin aiemmin. Organisaatioasiakkaiden asiointien määrä nousi 2,8 miljoonaan.

Kela.fi-sivujen käynneistä ei ole vertailukelpoisia lukuja vuodelta 2022, koska sivuilla oli evästeongelmia keväällä ja alkukesällä ja koska syksyllä otettiin käyttöön uusi alusta. Vuonna 2021 käyntejä oli 56,5 miljoonaa.

Kaikista Kelaan vuonna 2022 saapuneista noin 16 miljoonasta hakemuksesta 79,2 % tehtiin verkossa, 19 % paperilla ja 1,2 % suullisesti. Vuonna 2021 verkkohakemusten osuus kaikista hakemuksista oli 76,7 % ja vastaavasti paperisten hakemusten 21,4 %. Myös toimeentulotukiasiakkaiden verkkohakemusten osuus kasvoi edelleen 80,9 prosentista 82,4 prosenttiin. Suullisten hakemusten määrä pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2021.

Asiakaskokemus

Kela jatkoi asiakkaiden kokemuksen mittaamista ja laajensi sitä mobiilikyselyiden avulla. Palvelupisteissä, puhelinpalvelussa ja puhelinajanvarauspalvelussa siirryttiin OmaKelan tavoin kvartaaleittain suoritettavasta mittauksesta jatkuvaan mittaukseen.

Palvelupisteiden asiakkailta saatiin vuoden aikana kaikkiaan noin 6 000 vastausta kyselyyn. He arvioivat saamansa palvelun keskimäärin 9,1:n arvoiseksi asteikolla 0–10. Puhelinpalvelussa asioiden noin 7 000 vastaajan arvosana palvelulle oli 8,8. Sekä palvelupisteiden että puhelinpalvelun arvosana nousi edellisestä vuodesta 0,3 yksikköä. Asiakkaiden kokemus puhelinajanvarauspalvelusta pysyi korkealla tasolla, ja 1 600 vastauksen keskiarvo oli 9,0.

OmaKelan jatkuvassa asiakaskokemuksen mittauksessa vastauksia saatiin vuoden aikana noin 83 000. Koko vuoden keskiarvo pysyi edellisen vuoden tasolla, ja arvosana oli 6,9. Arvosanaa laskivat muun muassa OmaKelan ulkopuoliset tekniset häiriöt esimerkiksi palveluun kirjautumisessa.

Kela.fi-sivustoa koskeviin kyselyihin vastauksia tuli yhteensä 1 500 kappaletta, ja tyytyväisyyttä koskevien vastausten keskiarvo oli 6,2. Arvosana oli sama kuin vuonna 2021.

Henkilöasiakkaiden asiakaskokemuksen lisäksi selvitimme vuonna 2022 palveluntuottajien tyytyväisyyttä Kelan palveluntuottajille tarjoamiin palveluihin. 68 % palveluntuottajista arvioi Kelan onnistuneen hyvin tai melko hyvin vastaajan työtehtäviin liittyvissä palveluissa.

Kuluvana vuonna järjestettiin myös perhevapaiden uudistukseen liittyvä asiakasraati työnantajien henkilöstöhallinnon edustajien kanssa. Lisäksi hyvinvointialueiden henkilöstöasioista vastaaville tehtiin haastattelut, joilla pyrittiin ymmärtämään muutosvaiheen haasteita, jotta Kela voi tuottaa tarpeenmukaista ohjeistusta ja suunnittelutukea.

Lisäksi Kela haastatteli suuria työnantajia sekä tiloimistoja ja hyvinvointialueiden henkilöstöasioita hoitavia palvelukeskusten edustajia. Näissä haastatteluissa välittyi pääosin tyytyväisyys Kelan palveluihin, joskin kehittämistarpeina tuotiin vahvasti esille digitaalinen kokonaisprosessi ja sen yhteiskehittäminen ekosysteemitomijoiden kesken.

Palveluverkko

Vuonna 2022 Kelan palveluverkkoon kuului vuoden päättyessä 130 palvelupistettä. Vuoden aikana korvattiin 5 palvelupistettä lähellä olevien suurempien palvelupisteiden palveluilla sekä muilla palvelumuodoilla. Kelassa kehitetään palvelua yhdessä kumppaneiden kanssa, ja Kela toimii samoissa tiloissa kumppanien kanssa jo yli 40 pisteessä. Tavoitteena on tiivistää yhteistyötä samassa osoitteessa toimivien paikallisten yhteistyökumppaneiden, kuten sosiaalitoimen ja työllisyyspalvelujen, kanssa.

Kela on myös mukana valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksessa, jonka tavoitteena on vastata nopeasti muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin. Uudistuksessa keskitetään asiakkaiden palvelupisteasiointia julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja tiivistetään valtionhallinnon toimitilaverkkoa. Kelan osalta tarkastellaan erityisesti mahdollisuuksia koota käyntiasiointia julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin.

Palveluverkkoa tukevat viranomaisten yhteistyönä perustamat asiointipisteet, joilla voidaan turvata kohtuullinen asiointimatka palveluihin. Asiointipisteessä asiakas saa ohjausta Kelan asiointipalvelujen käyttöön ja yleistä neuvontaa, minkä lisäksi hän voi saada etuusasiansa vireille jättämällä hakemuslomakkeen. Kelan kanssa sopimuksen tehneitä asiointipisteitä oli vuoden lopussa yhteensä 157, joka on 6 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Asiointipisteistä 95:ssä asiakkaiden käytössä olivat etäpalvelulaitteet. Etäpalvelulaitteiden avulla asiakkailta oli mahdollisuus saada palvelua Kelan palveluneuvojilta kuvayhteyksin. Lisäksi etäpalvelumahdollisuus oli 59 muussa etäpalvelupisteessä, esimerkiksi Ohjaamoiden ja ikäihmisten lähitorien yhteydessä. Etäpalvelupisteitä oli vuoden lopussa 24 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Pohjois-Suomessa Kelaan saa etäpalveluyhteyden myös 22 Virtu-palvelupisteen kautta. Virtu-palvelupiste on kuntalaisen sähköisen asiointin paikka, jossa kuntalainen voi käyttää kuvapuhelinpalveluita ja muita internet-palveluita.

Henkilöasiakkaiden verkkoasiointipalvelu OmaKelan uudistaminen jatkui vuonna 2022. Palvelun käytettävyyttä ja saavutettavuutta parannettiin monin tavoin. Esimerkiksi päätösten näyttäminen ja liitteiden lähettäminen uudistettiin niin, että palvelua on helppo käyttää myös mobiililaitteilla.

Kelan chattirobottien, eli suomenkielisen Kela-Kelpon ja ruotsinkielisen FPA-Folken, kehittämistä jatkettiin vuonna 2022. Asiakkaat käyttivät chattirobotteja enemmän kuin aiemmin, ja keskusteluja käytiin koko vuoden aikana 91 856 kappaletta. Keväällä 2022 Kela-Kelpo ja FPA-Folke alkoivat vastata yleiseen asumistukeen liittyviin kysymyksiin. Kesästä alkaen chattirobotit ovat opastaneet asiakkaita

Kelan palveluverkko kattaa koko Suomen

Palvelupisteet 130 kpl

Puhelinpalvelu arkisin klo 9–16

Verkkoasiointi 24/7 www.kela.fi/asiointi

Palveluyhteistyö muiden viranomaisten kanssa
Asiointipisteet 157 kpl
International House Helsinki 1 kpl

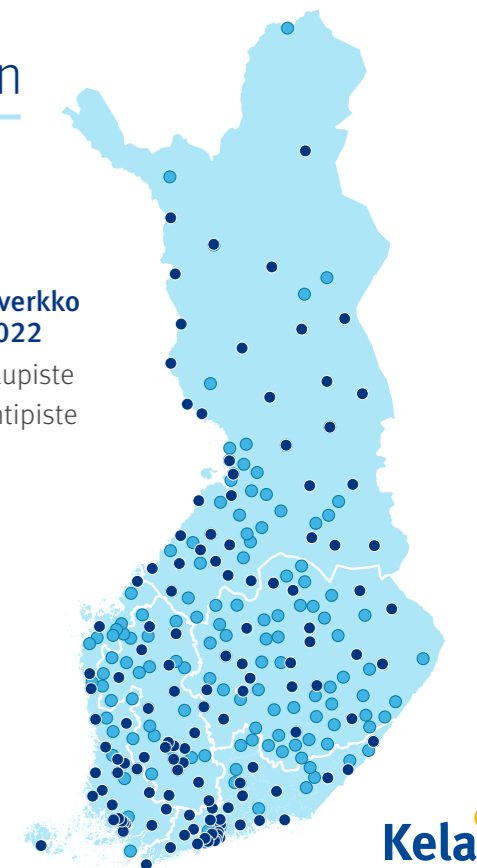

Kuvayhteyden Kelan palveluneuvojaan saa:

95 kunnan asiointipisteestä
59 muusta etäpalvelupisteestä (Lähitorit, Ohjaamot)
22 Virtu-pisteestä

Palveluverkko
31.12.2022

● Palvelupiste
● Asiointipiste

Kela

Kelan verkkopalvelut numeroina vuonna 2022

Kela

*Analytiikkatyökalu on vaihtunut vuoden aikana. Aikaväliltä 14.4.–22.6. ei ole dataa.

vanhempainrahoihin ja niiden hakemiseen liittyvissä kysymyksissä perhevapaaudistuksen mukaisella uudella vanhempainrahahakemuksella OmaKelassa. Joulukuussa Kelpon ja Folken osaamista laajennettiin uuteen väliaikaiseen sähkötukeen, jonka odotettiin herättävän paljon kysymyksiä vuoden 2023 alussa.

Kelan sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram ja Jodel) tarjoamaa asiakaspalvelua kehitettiin edelleen. Vuoden 2022 aikana yksityisviestit otettiin laajemmin käyttöön Facebookin Kela-Kerttu-tilillä ja Kela-FPA-päättilillä. Kysy Kelasta -palstan toiminta päättyi keväällä 2022, minkä seurauksena viestimäärät kasvoivat Kelan muissa sosiaalisen median kanavissa. Facebookissa, Instagramissa ja Jodelissa vastattiin vuonna 2022 yhteensä 5 819 yksityisviestiin. Vuonna 2022 asiakkaita osallistettiin sosiaalisessa mediassa eri tavoin, ja esimerkiksi perhevapaaudistukseen liittyen järjestettiin kaksi live-tilaisuutta Instagramissa.

Hakemusten läpimenoajat

Valtuutetut ovat kokouksissaan saaneet selvityksen Kelan eri etuushakemusten keskimääräisistä läpimenoajoista. Kela ylläpitää näistä ajantasaista tilastoa, josta läpimenoajat käyvät ilmi. Läpimenoajien seurannan tarkoituksena on varmistaa, että etuuskien toimeenpanoprosessit ovat toimivia. Läpimenoajat toimivat myös yhtenä työnjohdon välineenä. Hakemuksia voidaan siirtää tarpeen mukaan vakuutuspiirien välillä sähköisesti ja näin voidaan tasata läpimenoajien vaihtelua.

Kelaan saapuville hakemuksille on asetettu läpimenoikatavoitteet eli tavoiteajat, joissa hakemukset tulee keskimäärin ratkaista. Tavoitteet ovat etuuskohtaisia. Perustoimeentulotuessa, yleisessä asumistuessa ja työttömyysturvassa läpimenoikatavoitteet ovat lakisääteisiä. Muissa etuuksissa tavoitteet ovat Kelan asettamia tai ne perustuvat palveluntuottajien kanssa tehtyihin sopimuksiin.

Tavoitteiden toteutumista seurataan tarkastelemalla läpimenoajien keskiarvoja, tavoiteajan ylittäneiden ratkaisujen osuutta sekä läpimenoajien hajontaa. Etuuskien läpimenoikatavoitteet saavutettiin Kelassa vuonna 2022 pääosin hyvin. Tartuntatautipäivärahahakemuksia saapui vuonna 2022 lähes 600 000 kappaletta (vuonna 2021 179 000 kappaletta). Hakemusmäärän kasvuun vaikutti merkittävästi väliaikainen sairausvakuutuslain muutos. Tartuntatautipäivärahan suuri hakemusmäärä aiheutti haasteita työ- ja toimintakykyetuuskien käsittelyssä, ja näissä etuuksissa läpimenoajat pidentyivät jonkin verran edellisvuoteen verrattuna.

Tilintarkastajat

Tilintarkastajat toimivat valtuutettujen apuna valvonta- ja tarkastustoiminnassa. Tilintarkastajat pitivät vuosittain tilintarkastuksen lisäksi neljä tarkastuskokousta. KHT-tilintarkastaja teki jatkuvaa valvontatilintarkastusta. KHT-tilintarkastaja antoi neljännesvuosittain valvontatilintarkastuskertomuksen valtuutetuille ja tilintarkastajille.

Valtuutettujen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet puheenjohtaja, tarkastusneuvos, JHT, HT Mikko Helkiö (varalla kaupunginreviisori, JHTT Virpi Ala-aho), varapuheenjohtaja, kansanedustaja Anneli Kiljunen (kansanedustaja Tuula Väättäinen), kansanedustaja Heli Järvinen (poliittinen asiantuntija Tero Suoniemi), kansanedustaja Hanna Huttunen (kansanedustaja Mikko Kinnunen), kansanedustaja Mia Laiho (kansanedustaja Matias Marttinen), kansanedustaja Aki Lindén 28.2.2022 asti ja 6.10.2022 alkaen, kansanedustaja Suna Kymäläinen 1.3.2022 – 5.10.2022 (kansanedustaja Seppo Eskelinen), kansanedustaja Veijo Niemi (kansanedustaja Arja Juvonen) sekä KHT, JHT Ulla-Maija Tuomela (KHT, JHT Ari Lehto 23.11.2022 asti, KHT, JHT Minna Havia-Niemi 24.11.2022 alkaen). Tilintarkastajien sihteerinä on toiminut lakiasiainpäällikkö Leena Uikkanen.

Tilinpäätös ja vastuuvapaus

Valtuutetut vahvistivat 25.4.2023 vuoden 2022 tilinpäätöksen ja myönsivät Kelan hallitukselle vastuuvapauden vuodelta 2022. Valtuutettujen yleiskokousten pöytäkirjat on saatettu tilintarkastajien ja hallituksen tietoon.

Liitteet

Liitteinä ovat luettelot valtuutetuista ja varavaltuutetuista (liite 1), tilintarkastuskertomus (liite 2), Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös (liite 3) sekä katsaus Kelan tutkimustyön keskeisistä tuloksista ja havainnoista vuonna 2022 (liite 4).

Liitteenä 3 oleva Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös sisältää tarkemmat tiedot Kelan hallinnosta, toiminnasta ja taloudesta vuodelta 2022.

Helsingissä 23. toukokuuta 2023

Riikka Slunga-Poutsalo

Ritva Elomaa

Bella Forsgrén

Antti Häkkänen

Anna Kontula

Markus Lohi

Hanna-Leena Mattila

Matias Mäkynen

Mika Niikko

Ilmari Nurminen

Kristiina Salonen

Sari Sarkomaa

Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista

Valtuutetut 1.1.–31.12.2022

Slunga-Poutsalo, Riikka, kansanedustaja (puheenjohtaja)

varajäsen: Kotiaho, Jouni, kansanedustaja

Nurminen, Ilmari, kansanedustaja (varapuheenjohtaja)

Berg, Kim, kansanedustaja

Elomaa, Ritva, kansanedustaja

Lundén, Mikko, kansanedustaja

Forsgrén, Bella, kansanedustaja

Virta, Sofia, kansanedustaja

Häkkänen, Antti, kansanedustaja

Kaleva, Atte, kansanedustaja

Kontula, Anna, kansanedustaja

Hänninen, Katja, kansanedustaja

Lohi, Markus, kansanedustaja

Aittakumpu, Pekka, kansanedustaja

Mattila, Hanna-Leena, kansanedustaja

Honkonen, Petri, kansanedustaja 2.5.2022 asti

Kettunen Tuomas, kansanedustaja 3.5.2022 alkaen

Mäkynen, Matias, kansanedustaja

Eloranta, Eeva-Johanna, kansanedustaja

Niikko, Mika, kansanedustaja

Juuso, Kaisa, kansanedustaja

Salonen, Kristiina, kansanedustaja

Werning, Paula, kansanedustaja

Sarkomaa, Sari, kansanedustaja

Koulumies, Terhi, kansanedustaja

Liite 2: Tilintarkastuskertomus

Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Kansaneläkelaitoksen (y-tunnus 0246246-0) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2022. Tilinpäätös sisältää Kansaneläkelaitoksen taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot sekä omakatteisina rahastoina käsiteltyjen Eläkevastuurahaston ja Palvelurahaston taseen ja tuloslaskelman.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Olemme riippumattomia yhteisöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsittelemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Kansaneläkelaitoksen valvontatilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy vastuullisena tilintarkastajanaan allekirjoittanut Ulla-Maija Tuomela, KHT, JHT.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhteisö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonamme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhteisön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettävien tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonamme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhteisö pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 13. huhtikuuta 2023

Mikko Helkiö
HT, JHT, puheenjohtaja

Heli Järvinen

Hanna Huttunen

Anneli Kiljunen

Mia Laiho

Aki Lindén

Veijo Niemi

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Kela[®]

**Toimintakertomus ja
tilinpäätös 2022**

Sisällysluettelo

Pääjohtajalta	41	Kelan etuuskulut	60
Kela lyhyesti	43	Asumisen tuet	62
Kelan vuosi 2022	44	Eläke-etuudet	63
Epävaka maailmantilanne leimasi Kelan vuotta	44	Kuntoutusetuudet	64
Kela tarjosi tuleville hyvinvointialueille tietoa ja ohjeistusta	44	Opintoetuudet	65
Ukrainan sota ja sitä seuranneet kriisit vaikuttivat Kelan toimintaan	45	Perustoimeentulotuki	66
Luotettavat yhteiset arviot takaavat Kelan maksuvalmiuden	45	Sairausvakuutusetuudet	67
Kriisien vuoksi tarvittiin väliaikaista lainsäädäntöä myös vuonna 2022	46	Työttömyysturva	68
Kuluneen hallituskauden vaikutukset Kelan sosiaaliturvamenoihin olivat noin 800 miljoonaa euroa	46	Vammaisetuudet	69
Julkisen talouden tasapainottaminen siirtyy tulevaisuuteen	47	Muut etuudet	71
Miten sosiaaliturva uudistuu 2020-luvulla?	49	Takaisinperintä	73
Asiakaspalvelu ja etuustoiminta vastasivat uusiin haasteisiin	50	Valtakunnallinen tieto päätöksenteon tueksi	74
Asiakaspalvelua tehdään ja kehitetään yhä enemmän yhteistyössä kumppaneiden kanssa	51	Tilastotietoja ja avointa dataa Kelan etuuksista	74
Toimintamalleja ja palvelukanavia kehitettiin osallistavasti	51	Tiedonvälitystä yhteisen asiakkaan eduksi	75
Korona vaikutti edelleen etuustoimintaan	54	Tutkimusta ajankohtaisista teemoista	75
Ukrainan sodan vaikutus Kelan etuuskäsittelyyn ja asiakaspalveluun	55	Edistyksellisiä ja toimintavarmoja IT-ratkaisuja	77
Energiakriisi, inflaatio ja väliaikaiseen sähkötukeen valmistautuminen	55	Kela kehitti tietoturvaa ja kriittistä IT-infrastruktuuria	77
Perhevapaaudistus tuli voimaan 1.8.2022	56	Innovaatiotoiminnalla etsitään uusia ratkaisuja	77
Lääkeasioiden uudistamisen toimeenpano	57	IT-palvelut mukana hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisessä	78
Kela oli mukana sote-uudistuksen kansallisessa toimeenpanossa	57	Johtamisen ja toimintakulttuurin uudistaminen	78
Uudistuksia, hankkeita ja kokeiluja	57	Tietoja henkilöstöstä 2022	79
Digitalisaation hyödyt käyttöön	58	Organisaatiokulttuuri kehittyi haluttuun suuntaan	79
EU-maiden välinen tiedonvaihto eteni	58	Riskienhallinta ja turvallisuus Kelassa	80
Kumppaniyhteistyö toimeentulokiasioissa jatkuu	59	Turvallisuuden ja varautumisen merkitys korostui muuttuneessa maailmantilanteessa	80

Vastuullisuustyö sai strategiset linjaukset	81
Kela on kansainvälinen	82
Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste neuvoi kansainvälisissä tilanteissa	83
Kanta mahdollistaa sosiaali- ja terveystietojen turvallisen käytön yli aluerajojen	84
Sosiaalihuollon liittyminen Kantaan eteni	84
Kantaa kehitettiin yhteistyöllä sote-organisaatioiden ja järjestelmätoimittajien kanssa	84
-	85
Toisen puolesta asiointi OmaKannassa helpotti monen arkea	85
Asiakaspalvelu ja chattirobotti neuvoi kansalaisia	86
Sote-uudistuksen ja asiakastietolain muutoksia edistettiin laajasti	86
Hallituksen toiminta	87
Rahoitus	88
Etuusrahastojen rahoitus	88
Kansaneläkerahasto	88
Sairausvakuutusrahasto	89
Sosiaaliturvan yleisrahasto	90
Toimintakulut	90
Palvelurahasto	92
Eläkevastuurahasto	92
Sijoitustoiminta	93
Rahoituksen tulevaisuudennäkymät	94
Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta	95
Toimielimet ja neuvottelukunnat 2022	98
Toimielimet	98
Neuvottelukunnat ja foorumit	99

Sisällysluettelo: Tuloslaskelma ja tase

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase vuosilta 2022 ja 2021	106
Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain vuosilta 2022 ja 2021	111
Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot	118
Tilinpäätöksen allekirjoitukset	138
Tilinpäätösmerkintä	140
Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2022	142

Pääjohtajalta

Vuosi 2022 oli monella tapaa haastava ja surullinen. Ukrainaa kohdannut Venäjän hyökkäyssota ja sen aiheuttama inhimillinen hätä järkyttivät meitä kaikkia. Kriisien keskellä ja epävarmuuden aikana Kelan merkitys yhteiskunnassa korostuu. Sodan aiheuttama pelko ja epäusko synnyttivät nopeasti halun auttaa. Tämä näkyi kelalaisten pieninä ja suurina tekoina ukrainalaisten hyväksi ja entistä vahvempuna sitoutumisena merkitykselliseen työhömmme.

Muuttuneeseen maailmaan ja toimintaympäristöömme vastaa myös viime keväänä päivitetty strategiamme. Tunnen suurta ylpeyttä strategian kiteyttävästä kolmesta sanasta, jotka ohjaavat nyt työtämme. Luottamus, tieto ja turva merkitsevät yhteiskunnassa näinä aikoina paljon. Seuraavaksi keskitymme tekemään näitä todeksi ja kuljemme niiden avulla kohti visiotamme.

Kelan strategian perustana puolestaan ovat kriittiset voimavarat. Haluamme olla edelläkävijöitä kestävässä taloudessa, henkilöstökokemuksessa, viestinnässä ja vastuullisuudessa.

Venäjän hyökkäyssodasta seurannut energiakriisi, ylimääräiset indeksikorotukset, kaksinkertainen lapsilisä, perhevapaaudistuksen toimeenpano sekä sähkötuen tiivis ja haastava valmistelu ovat esimerkkejä työntäyteisestä vuodestamme. Koronapandemia jatkui ja aiheutti Kelalle edelleen merkittävän työmäärän lisäyksen. Moni meistä kohtasi sen omassa elämässäänkin. Olemme kuitenkin onnistuneet vaikeana aikana toteuttamaan ja toimeenpanemaan vaaditut muutokset ja myös kokonaan uudet etuudet.

Haastavana vuonna toimimme aktiivisesti osaamisemme tutkijoiden ja muiden asiantuntijoiden voimin sosiaaliturvauudistuksen käyttöön. Uudistusta on valmisteltu pitkään ja sosiaaliturvan yksinkertaistaminen on jaettu tavoite. Itse olen nostanut esiin myös sen, että järjestelmän on näyttydyttävä asiakkaille käytettävänä, yksinkertaisena ja toimivana. Konepellin alla järjestelmä voi olla monimutkaisempi. Suorakorvaus apteekista on tästä hyvä esimerkki.

Teimme työtä sellaistenkin asioiden eteen, joissa olisimme toivoneet erilaista ratkaisua. Kela-korvausten leikkaukset huolestuttavat näinä aikoina paitsi minua, myös montaa kollegaa Kelassa ja muissa organisaatioissa. Lisäksi olisin toivonut, että lainsäädännön kehittäminen olisi edennyt nopeammin esimerkiksi tiedon liikkuvuuden edistämiseksi.

Koko vuotta leimasi valmistautuminen hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymiseen. Maamme historian todennäköisesti suurin hallinnollinen muutos näyttäytyy meille mahdollisuutena rakentaa uusia kumppanuuksia. Kela, Kanta ja hyvinvointialueet palvelevat yhteisiä asiakkaita, joille haluamme varmistaa toimivat julkiset palvelut ja asiointipolut. Vaikka uusien hyvinvointialueiden työ on vasta alussa, uskon jo nyt, että onnistumme tärkeässä työssämme.

Outi Antila

Kelan pääjohtaja

Kela lyhyesti

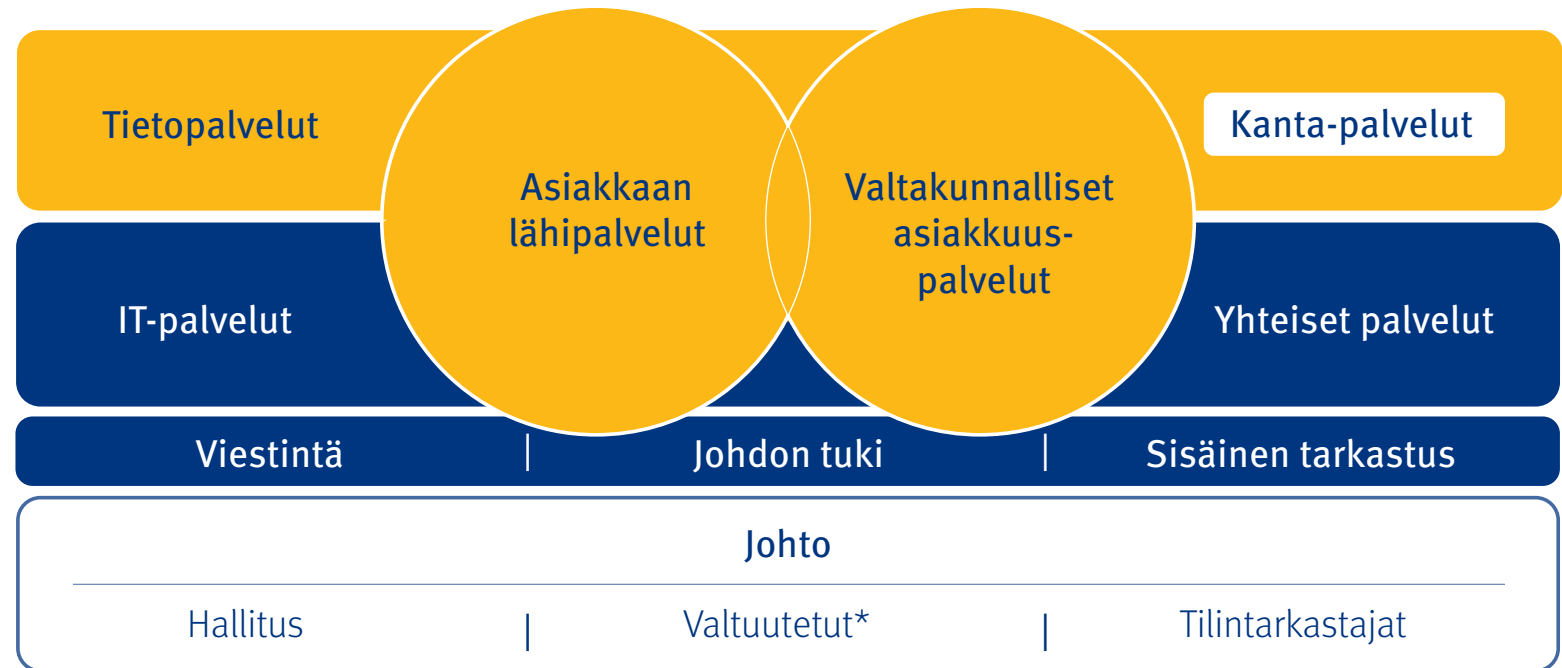
Kela huolehtii Suomessa asuvien ja monien ulkomailla asuvien suomalaisten sosiaaliturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Etuushakemusten käsittely ja ratkaisu on hajautettu vakuutuspiireihin. Osa päätöksistä tehdään erikoistuneissa yksiköissä tai keskuksissa. Kela toimii eduskunnan valvonnassa. Sen hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat 12 valtuutettua ja heidän valitsemansa 8 tilintarkastajaa. Kelan toimintaa johtaa ja kehittää hallitus, jossa on 10 jäsentä.

Kelan toiminta-ajatus on: Kela turvaa väestön toimeentuloa, edistää terveyttä ja tukee itsenäistä selviytymistä.

Kelan arvot ovat: ihmistä arvostava, osaava, yhteistyökykyinen ja uudistuva.

Kelan organisaatio

* Eduskunnan valitsemat

Kelan vuosi 2022

Vuodenvaihteessa kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia korotettiin 2,1 %. Korkean inflaation vuoksi eduskunta päätti lisäksi tehdä etuuksiin ylimääräisen indeksitarkistuksen elokuun 2022 alussa.

Kelan korvaamissa taksimatkoissa siirryttiin 1.1.2022 malliin, jossa jokaisessa maakunnassa toimii kaksi palveluntuottajaa. Lesken- ja lapseneläkkeet uudistuivat vuoden 2022 alussa, ja opintotuen tulorajat nousivat. Uusi työnhakumalli eli niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli otettiin käyttöön toukokuun alussa. Pitkään valmisteltu perhevapaaudistus taas tuli voimaan elokuun 2022 alussa. Joulukuussa Kela julkaisi vuoden 2023 äitiyspakkauksen.

Kela tuki vuoden 2022 aikana aktiivisesti sote-uudistuksen toimeenpanoa ja rakensi yhteistyötä tulevien hyvinvointialueiden kanssa. Kela osallistui edelleen myös sosiaaliturvauudistusta valmistelevan parlamentaarisen komitean ja sen jaostojen työhön.

Kelaan perustettiin uusi lainsäädännön kehittämisjohtajan tehtävä, jossa aloitti 1.9.2022 oikeustieteen lisensiaatti Marjukka Turunen.

Epävaka maailmantilanne leimasi Kelan vuotta

Venäjänsä hyökkäyssota Ukrainassa ja sitä seurannut energiakriisi sekä inflaation kiihtyminen vaikuttivat monin tavoin Kelan toimintaan vuonna 2022.

Elokuussa Kela pani toimeen ylimääräisen 3,5 prosentin indeksikorotuksen kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin. Vuoden loppupuolella Kela tuki lainsäätäjiä sähkön hinnan nousuun vastaavien tukimuotojen suunnittelussa sekä valmisteli tammikuussa

2023 käyttöön tulevan väliaikaisen sähkötuen sekä ylimääräisten etuuskorotusten toimeenpanoa. Lainsäätäjät halusivat elinkustannusten noustessa tukea ylimääräisillä etuuskorotuksilla erityisesti lapsiperheitä. Joulukuussa 2022 Kela maksoi eduskunnan päätöksestä kaikki lapsilisät kaksinkertaisina.

Suomeen saapui vuoden 2022 aikana arviolta yli 50 000 pakolaista Ukrainasta. Kela seurasi tilannetta tiiviisti yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ja ryhtyi varautumaan siihen, että vuoden 2023 aikana suuri joukko ukrainalaisia siirtyy vastaanottopalveluista Kelan palveluiden piiriin.

Kela lahjoitti joulukuussa Ukrainan lapsille äitiyspakkausten reklamaatiovaroiksi hankittuja tuotteita yhdessä äitiyspakkausten jakelijan Suomen kirjastopalvelu Oy:n kanssa.

Kela tarjosi tuleville hyvinvointialueille tietoa ja ohjeistusta

Vuoden 2023 alussa voimaan tullut sote-uudistus tarkoittaa, että hyvinvointialueista tulee Kelalle tärkeitä kumppaneita. Uudistus vaikuttaa myös Kelan ja kuntien väliseen yhteistyöhön.

Kela nimesi vuonna 2022 alueelliset yhteyshenkilöt hyvinvointialueille. Yhteyshenkilöiden tehtävänä oli auttaa alueiden valmistelijoita paikalliseen ja alueelliseen yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä ja edistää yhteistyötä Kelan ja tulevan hyvinvointialueen välillä. Sisäisesti työtä tehtiin verkostomaisesti, ja sitä koordinoi poikkihallinnollinen tiimi. Kela tarjosi vuoden aikana tuleville hyvinvointialueille aktiivisesti ohjeistuksia ja tietoa muutoksen tueksi.

Ukrainan sota ja sitä seuranneet kriisit vaikuttivat Kelan toimintaan

Monet koronapandemiaan liittyvät tukimuodot olivat voimassa myös vuonna 2022. Koronapandemia vähensi joidenkin Kelan etuuslajien menoja, mutta pääosin se kasvatti kuluja. Rahamääräisesti suurimmat Kelan hallinnoimat koronatukimuodot olivat tartuntapäiväraha (273 miljoonaa), koronatestit ja -rokotukset (43 miljoonaa) sekä yrittäjille maksettu työmarkkinatuki (17 miljoonaa euroa).

Helmikuun lopussa alkanut Venäjän hyökkäys Ukrainaun ajoi miljoonia ukrainalaisia pakolaisiksi muualle Eurooppaan ja aiheutti energiakriisin. Energiakriisi voimisti Suomessakin pandemiasta ja velkaelvytyksestä aiheutunutta inflaatiota.

Sosiaaliturva on sidottu melko kattavasti indeksitarkistuksiin. Suomen hallitus reagoi hintojen jyrkkään nousuun kuitenkin myös erilliskorotuksin. Kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehtiin 3,5 prosentin ylimääräinen korotus elokuusta lähtien, mikä lisäsi Kelan etuusmenoja 104 miljoonalla eurolla. Lapsiperheiden ostovoimaa lisättiin maksamalla joulukuun lapsilisä kaksinkertaisena, mikä kasvatti etuusmenoja 112 miljoonaa euroa.

Valtio rahoitti lähes kolme neljäsosaa vuoden 2022 kuluista. Kriiseistä huolimatta vakuutusmaksujen muutokset ovat olleet varsin maltillisia, ja myös vuoden 2023 vakuutusmaksut pysyvät vuoden 2021 tasolla.

Vuodelle 2023 suunnataan määräaikaisia korotuksia erityisesti työttömyysturvan lapsikorotukseen, alle 18-vuotiaiden toimeentulotuen perusosaan, lääkekaton jäädyttämiseen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen. Kelan hallinnoimalla väliaikaisella sähkötuella

korvataan pienituloisten suuria sähkölaskuja tammi-huhtikuulta. Myös Ukrainasta tulleista pakolaisista koituvat etuusmenot alkavat näkyä vuonna 2023.

Luotettavat yhteiset arviot takaavat Kelan maksuvalmiuden

Kelan aktuaari- ja talousasiantuntijat laativat ministeriöille Kelan hoitamaa sosiaaliturvaa koskevat budjettilaskelmat sekä julkisen talouden suunnitelmaan liittyvät Kelan laskelmat. Kelan laskelmat perustuvat valtiovarainministeriön laatimiin ennusteisiin Suomen talouskehityksestä ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön antamiin oletuksiin lainsäädännöstä. Ministeriöt hyödyntävät Kelan laskelmia laatiessaan talousarvio- ja lisätalousarvioesityksiä sekä julkisen talouden suunnitelmia.

Vuonna 2022 Suomen talouskehitys oli likimain elokuussa 2021 ennustetun mukainen inflaatiota lukuun ottamatta. Kelan etuusmenoarviot vuodelle 2022 olivat myös osuvia. Vuoden 2022 lisätalousarvioiden määrärahamuutokset liittyivätkin siihen, että hallitus oli reagoinut hintojen nousuun ylimääräisillä etuskorotuksilla. Kelan etuusmenoja lisättiin arvioiden mukaan, mikä mahdollisti Kelalle taloudelliset edellytykset hoitaa tehtäviään.

Kriisien vuoksi tarvittiin väliaikaista lainsäädäntöä myös vuonna 2022

Valtioneuvosto ja eduskunta valmistelivat vuonna 2022 väliaikaisia Kelan toimintaa ja sosiaaliturvaa sääteleviä lakeja. Kela tarjosi tukeaan ministeriöiden lainvalmistelutyöhön.

Lakivalmistelussa ministeriöt ja Kela arvioivat vaihtoehtoisia malleja, etuuslainsäädännön yksityiskohtia ja etuuksien maksamista. Kela pystyi toimeenpanemaan korona-poikkeuslait ja korkeaa inflaatiota kompensoineet määräaikaiset etuuksien lainmuutokset vuoden 2022 aikana.

Kuluneen hallituskauden vaikutukset Kelan sosiaaliturvamenoihin olivat noin 800 miljoonaa euroa

Vuoden 2019 hallituksen ohjelman mukaiset Kelan etuuksien korotukset painottuivat hallituskauden alkuun. Vuonna 2020 eläkeläiset saivat tasokorotuksia sekä takuu- että kansaneläkkeeseen, asumistukeen ja rintamalisään. Nuorten kuntoutusrahaa ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutustukea korotettiin, ja opintoraha sidottiin indeksiin. Työttömyysturva sekä kuntoutus- ja vähimmäispäiväraha nousivat. Lapsiperheiden etuudet paranivat, kun esimerkiksi lapsilisän yksinhuoltajakorotus ja elatustuki nousivat. Ennen koronapandemiaa tehtyjen vaikutusarviontien perusteella nämä hallitusohjelman mukaiset muutokset lisäsivät Kelan kuluja vuositasolla 0,3 miljardia euroa.

Vuodesta 2021 Kela on vastuussa opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä kaikille korkeakouluopiskelijoille. Aikaisempaan verrattuna opiskelijaterveydenhuollon asiakasmäärät kaksinkertaistuivat, koska ammattikorkeakouluopiskelijat ovat järjestelmässä mukana. Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä opintotuen kulut kasvoivat.

Perhe-eläkeuudistus tuli voimaan vuoden 2022 alussa ja perhevapaaudistus elokuussa. Perhevapaaudistuksen tavoitteena on naisten ja miesten välisen tasa-arvon lisääminen etuuksien käytössä

Hallituskauden Kela-etuuksien leikkaukset kohdistuivat sairaanhoitovakuutuksen korvauksiin. Hallituksen päättämät leikkaukset toteutettiin vuodesta 2023 alkaen.

Ennen eduskuntavaaleja maaliskuussa 2019 Kelan kehyslaskelmassa ennustetut kokonaiskulut vuodelle 2022 olivat arviolta noin 800 miljoonaa euroa pienemmät kuin toteutuneet kulut olivat. Kuluja kasvattivat erityisesti hallitusohjelman mukainen panostus kansan- ja takuueläkkeeseen sekä perusturvaan (300 miljoonaa euroa), koronakriisistä aiheutuneet etuusmenot (340 miljoonaa euroa) sekä hintatason nousun kompensointi (220 miljoonaa euroa). Lisäksi moni muukin hallituksen tekemä päätös ja taloudessa toteutunut muutos on vaikuttanut etuusmenoihin nostavasti tai laskevasti. Hallituskauden aikana päätettiin esimerkiksi korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämisestä, joka on lisännyt opintotukimenoja.

Julkisen talouden tasapainottaminen siirtyy tulevaisuuteen

Koronakriisi ja Ukrainan sodan seuraukset muuttivat merkittävästi julkisen talouden tasapainoa. Kuluneen vuoden aikana Suomi päätti hakea Nato-jäsenyyttä ja kasvattaa

myös puolustusmenoja. Ennusteiden mukaan julkisen talouden heikentyminen olisi ilman kriisejäkin alkanut 2020-luvun alkuvuosina. Vuoden 2022 ensimmäisellä neljänneksellä valtio joutui ottamaan uutta velkaa 3 miljardia euroa, ja marraskuussa velka oli jo kasvanut 142 miljardiin euroon. Suhteessa bruttokansantuotteeseen velkaa on jo yli 70 prosenttia. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomi on velkaantunut nopeasti muutaman vuoden sisällä.

Inflaatio pysyi hitaana monta vuotta, mutta loppuvuodesta 2021 se kiihtyi nopeammin kuin vuosikymmeneen. Tärkeimpiä syitä ovat talouden nopea pirstyminen sulkutoimien jälkeen ja energian kallistuminen. Vuonna 2022 inflaatiota kiihdytti erityisesti sodan aiheuttama energiakriisi. Marraskuussa kuluttajahintaindeksi oli noussut jo yli 9 prosenttiin.

Hintojen nousu näkyy kaikkialla, sillä sähkön ja polttoaineen lisäksi raaka-aineiden ja peruselintarvikkeiden hinnat ovat kohonneet nopeasti. Inflaation seurauksena keskuspankit ovat nostaneet ohjaukorkojaan useita kertoja ja siten myös lainojen korot ovat nousseet. Kuluttajien ostovoima on selvästi laskenut. Vastaavasti inflaatio nostattaa eläkkeitä ja muita sosiaaliturvaetuuksia sekä palkkoja viiveellä. Sähkön hinnankorotukset kohtasivat kuluttajia hyvin eri tavoin, ja jotkut kokivat moninkertaisia hinnankorotuksia. Sähkötukien tarve ja niiden erilaiset muodot hallitsivat julkista keskustelua vuoden 2022 loppupuolella ja vuoden 2023 alussa.

Pitkällä aikavälillä sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät erityisesti talous- ja työllisyyskehitykseen sekä siitä johtuvaan paineeseen pienentää julkisia menoja. Työllisyysaste nousi marraskuussa 2022 ennätysellisesti 74,7 prosenttiin, kun se vuotta aiemmin oli 72,2 prosenttia. Vuonna 2022 työvoimapulasta on julkisessa keskustelussa puhuttu selvästi enemmän kuin viime vuosina. Erityisesti työvoimapula uhkaa julkisten palveluiden toimintakykyä.

Vaikka Suomen työllisyysaste kohosi kuluneen vuoden aikana, se on edelleen huomattavasti matalampi kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa suurin osa työllistyneistä on tullut työvoiman ulkopuolelta. Oppivelvollisuuden laajentaminen saattaa aikanaan lisätä nuorten työllisyyttä ja vähentää sosiaaliturvaetuksien käyttöä. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät keväällä 2021 ja päättyivät kesällä 2023. 118 kokeilukuntaa vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalvelujen tarjoamisesta. Vuoden 2024 aikana TE-palvelut siirtyvät kunnille. Kela tuottaa seurantatietoa kokeilun edistymisestä yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Yli 55-vuotiaiden työllisyyttä pyritään edistämään eläkeputken eli ansionsidonnaisen työttömyysturvan lisäpäivien poistamisella vuodesta 2023 alkaen. Pidemmällä aikavälillä vanhusväestön määrä kasvaa, työikäisen väestön osuus pienenee ja syntyvyys pysynee alhaisena. Tarvittaisiin enemmän työllisiä ja vähemmän työttömiä, jotta julkinen talous olisi tasapainossa. Nähtäväksi jää, miten eläkeputken poistamisella ja muilla toimilla saadaan lisättyä väestön työvuosia.

Työkyvyn ylläpitämisellä työterveyshuollon ja kuntoutuksen avulla voi olla ratkaiseva merkitys ikääntyvien työllisyysasteen nostamisessa. Toisaalta työelämän vaatimusten koventuminen ja varhaisten eläkereittien sulkeminen asettavat vaatimuksia uusille hyvinvointialueille, kuntoutusjärjestelmälle ja työterveyshuollolle.

Työperäinen maahanmuutto on perinteisesti ollut Suomessa vähäisempää kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Samalla maahanmuuttajien työmarkkina-asema on Suomessa edelleen heikko verrattuna muuhun väestöön. Maahanmuuttajien heikompi työllisyys ja pienituloisuus lisäävät etuuksien tarvetta. Maahanmuuttajien kotouttaminen yhteiskuntaamme siten, että he pärjäävät työmarkkinoilla, vaikuttaisi myönteisesti työllisten määrään ja julkiseen talouteen.

Sosiaaliturvajärjestelmän uudistamisen keinot työllisyyskehitykseen vaikuttamiseen ovat rajalliset. Näyttää siltä, että sosiaaliturvaetuuksia joudutaan jatkossa supistamaan ja kohdentamaan uudelleen. Tämä saattaa kiihdyttää tarvetta laajemmille muutoksille sosiaaliturvajärjestelmässä.

Miten sosiaaliturva uudistuu 2020-luvulla?

Kela tukee sosiaaliturvauudistuksen toteuttamista asiantuntija- ja tutkimustyöllä ja tietovarantoja hyödyntämällä. Kela osallistuu myös uudistustyössä tarvittavien laskelmien tekemiseen. Komitean ja jaostojen lisäksi Kela on ollut mukana sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -työryhmässä sekä lasten ja perheiden sosiaaliturva ja palvelut -työryhmässä. Sosiaaliturvakomitea julkaisee maaliskuussa 2023 välimietintönsä ja ehdotuksensa seuraavalle hallitukselle. Nyt on jo selvää, että sosiaaliturvauudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä sekä väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla.

Ajoittain julkiseen keskusteluun on noussut työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden työttömyysturva. Keskusteluun nousee aika ajoin yleinen ansioturva ja minkälaisella mallilla se voitaisiin toteuttaa.

Kela kehittää asiakasymmärrystä ja -prosesseja yhdessä kumppanien kanssa. Tässä työssä asiakkaalla tarkoitetaan palvelun eri vaiheissa olevia asiakkaita, jotka voivat olla yhteisiä esimerkiksi kuntien, TE-keskusten ja hyvinvointialueiden kanssa. Asiakkaille tarjottavaa palvelua voidaan myös kehittää etuuksien hakemista yksinkertaistamalla ja kieltä selkeyttämällä. Kela on käyttänyt entistä aktiivisemmin rekistereihin kertynyttä aineistoa palvelujensa kehittämiseksi sekä tutkimuksen että data-analytiikan keinoin.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Kela voi osallistua valtakunnallisena toimijana sote-uudistuksen edistämiseen tietopalvelujen avulla ja myös toimeenpanijan roolissa yhdessä hyvinvointialueiden kanssa.

Kelan valtakunnallisia tietojärjestelmiä on järkevää edelleen hyödyntää, jotta sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä päästään kustannustehokkaaseen lopputulokseen. Hyvä esimerkki tästä on lääkekorvausjärjestelmä, jossa korvaus maksetaan suoraan oston yhteydessä ja alkuomavastuun sekä maksukaton seuranta tapahtuvat reaaliaikaisesti. Kelan vahvuutena onkin Kanta-palveluiden toimivuuden lisäksi valtakunnallinen ja kansainvälinen tiedonhallinta terveysperusteisissa etuuksissa ja palveluissa. Kustannus- ja toimintatiedot ovat saatavissa kaikista etuuksista hyvin nopeasti. Myös kansallinen tulorekisteri auttaa tässä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuinen rahoitus on noin 25 miljardia euroa. Puolueiden näkemykset Kelan sairausvakuutuksen sairaanhoitokorvausten tulevaisuudesta eivät ole yksimielisiä. Seuraava hallitusohjelma ratkaisee sairausvakuutusjärjestelmän suunnan tulevaisuudessa.

Asiakaspalvelu ja etuustoiminta vastasivat uusiin haasteisiin

Yksi Kelan strategisista tavoitteista on asiakaskokemuksen kehittäminen. Vuonna 2022 Kelan palveluun vaikuttivat koronaepidemia, Ukrainan sota sekä loppuvuodesta myös varautuminen mahdollisiin sähkökatkoksiin.

Teimme paljon kehittämistyötä yhdessä kumppaniemme kanssa. Pyrimme erityisesti varmistamaan sujuvan yhteistyön ja rahaliikenteen hyvinvointialueiden kanssa vuoden 2023 alussa.

Palvelupisteiden asiakasmäärät ovat pysyneet edellisen vuoden tasolla. Vuonna 2022 palvelupisteissä asioitiin noin 0,6 miljoonaa kertaa ja puhelinpalvelussa noin 2,2 miljoonaa kertaa. Jotta asiakkaiden ei tarvitse jonottaa, asiakkaiden puheluista hoidetaan suuri osa takaisinsoittopalvelun kautta. Vuonna 2022 takaisinsoittona hoidettiin 45 % puheluista. Puhelinajanvarauksen kautta hoidettiin noin 100 000 puhelua

Korvasimme kuusi vähäisen asiointimäärän palvelupistettä muilla palveluilla. Paikkakunnilla, joilla palvelupiste suljettiin, palvelu turvattiin mm. yhteistyössä kuntien kanssa. Uusia yhteispalvelun asiointipistesopimuksia tehtiin seitsemän. Lisäksi Kelan etäpalvelua saa yhä useammasta paikasta. Vuoden 2022 aikana etäpalvelupisteitä on perustettu 17. Joulukuussa 2022 Kelan etäpalvelua sai 150 asiointipisteestä ja muusta lähipalvelupisteestä sekä 22 Virtu-pisteestä.

Kelassa seurataan säännöllisesti asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Kelan henkilökohtaiseen palveluun. Palvelupisteiden asiakkaat antoivat asteikolla 0–10 arvosanaksi keskimäärin 9,1. Kelan puhelinpalvelun arvosanan keskiarvoksi muodostui 8,8. Myös puhelinajanvarauksen tyytyväisyys oli hyvä, 9,0. Sähköisen asiointipalvelu OmaKelan saamien arvioiden keskiarvo oli 6,9. Vuonna 2022 otimme käyttöön asiakaskokemusmittarin, jolla mittaamme kvartaaleittain asiakkaan tyytyväisyyttä asioiden hoitoon kokonaisuutena eli hakemuksesta päätökseen. Tässä kyselyssä asiakaskokemus sai keskimäärin arvosanan 7,5.

Henkilöasiakkaiden asiakaskokemuksen lisäksi selvitimme vuonna 2022 palveluntuottajien tyytyväisyyttä Kelan palveluntuottajille tarjoamiin palveluihin. 68 % palveluntuottajista arvioi Kelan onnistuneen hyvin tai melko hyvin vastaajan työtehtäviin liittyvissä palveluissa.

Kuluneena vuonna Kela järjesti perhevapaiden uudistukseen liittyvän asiakasraadien työntekijöiden henkilöstöhallinnon edustajien kanssa. Hyvinvointialueiden henkilöstöasioista vastaaville tehtiin haastattelut, joiden avulla Kela pyrki ymmärtämään hyvinvointialueiden muutosvaiheen haasteita ja siten tuottamaan alueille tarpeenmukaista ohjeistusta ja suunnittelutukea. Lisäksi haastattelimme suuria työnantajia sekä tilitoimistoja ja hyvinvointialueiden henkilöstöasioita hoitavia palvelukeskusten edustajia. Haastatteluista välittyi pääosin tyytyväisyys Kelan palveluihin, joskin kehittämistarpeina tuotiin vahvasti esille digitaalinen kokonaisprosessi ja sen yhteiskehittäminen ekosysteemittoimijoiden kesken.

Asiakaspalvelua tehdään ja kehitetään yhä enemmän yhteistyössä kumppaneiden kanssa

Kelassa kehitetään palvelua yhdessä kumppaneiden kanssa. Kela toimii samoissa tiloissa kumppanien kanssa jo yli 40 pisteessä. Vuonna 2022 aloitimme yhteistyötä hyvinvointikeskuksen kanssa samoissa tiloissa esimerkiksi Kauhavalla. Palvelu- ja tilayhteistyö käynnistyi vuonna 2022 myös Porissa ja Seinäjoella.

Kela pyrkii hyvään paikalliseen yhteistyöhön kumppaneiden kanssa. Aiemmin aloitettu yhteistyö on ollut hyvä pohja myös sote-uudistukseen varautumisessa. Hyvinvointialueilla on ollut Kelasta nimetyt yhteyshenkilöt, joiden avulla Kela on pyrkinyt varmistamaan sujuvan yhteistyön alueiden kanssa. Sote-uudistuksessa osa yhteispalvelun asiointipisteistä siirtyi kuntien vastuulta hyvinvointialueiden vastuulle. Paikallisten toimijoiden kanssa on uusittu asiointipisteiden sopimuksia ja käyty läpi toimintatapoja.

Kela on mukana valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksessa, jonka tavoitteena on koota käyntiasiointia julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja tiivistää valtionhallinnon toimitilaverkkoa. Vuoden 2022 aikana uudistuksessa käynnistettiin alueellisen suunnittelun pohjalta toimeenpano mm. Lahdessa ja Lappeenrannassa. Kela osallistuu valtiovarainministeriön vetämään hankkeeseen erilaisten työryhmien kautta.

Kela huomioi saamenkielisten palvelujen kehittämisessä saamelaisväestön kielelliset ja kulttuuriset erityistarpeet. Vuonna 2022 toiminnassa korostui yhdessä tekeminen kumppaneiden kanssa. Vuodenvaihteessa 2021–2022 Kela järjesti kumppaneilleen Mii ovtas -työpajoja, joissa teemana oli saamelaiset asiakkaana ja heidän erityistarpeensa. 2022 perustettiin Mii ovtas -viranomaisverkosto, joka tarjoaa vertaistukea kehittämistyöhön ja arjen haasteisiin. Saamelaiskäräjien ylläpitämässä verkostossa Kelalla on merkittävä rooli mm. verkosto-osaamisen kehittäjänä. Verkostossa on tuotettu käytännön kehittämis-

työhön tarkoitettu *Vinkkejä ja tietoa saamelaisten verkkopalveluiden kehittäjille* -opas, joka julkaistaan verkoston sivuilla alkuvuodesta 2023.

Kela tarjosi kumppanietäpalvelua vuonna 2022 tietyille valituille kumppaneille, joista eniten palvelua on hyödyntänyt Rikosseuraamuslaitos. Palveluun on aktiivisesti kartoitettu uusia kumppaneita. Muun muassa itäisen alueen talousneuvoloiden kanssa tehtiin vuoden 2022 aikana onnistunutta yhteistyötä.

Toimintamalleja ja palvelukanavia kehitettiin osallistavasti

Kela haluaa kehittää toimintaansa entistä vahvemmin yhteistyössä asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa. Vuoden 2022 aikana eri asiakasryhmät osallistuivat haastattelukyselyihin, joiden avulla Kela selvitti asiakkaiden tulevaisuuden tarpeita ja odotuksia palveluille. Erityisesti palvelukanaviin liittyviä odotuksia kerättiin osana Kelan strategista palvelukanavalinjaustyötä. Myös Kelan sisäisillä haastatteluilla kerättyä tietoa hyödynnettiin palvelukanavien nykytilan kuvaamisessa.

Henkilöasiakkaiden verkkoasiointipalvelu OmaKelan uudistaminen jatkui vuonna 2022. Palvelun käytettävyyttä ja saavutettavuutta on monin tavoin parannettu. Esimerkiksi päätösten näyttäminen ja liitteiden lähettäminen uudistettiin niin, että palvelua on helppo käyttää myös mobiililaitteilla. Julkaisimme myös uusia verkkohakemuksia. Sähköisen asioinnin mahdollisuutta laajennettiin, kun verkkohakemusten rinnalle toteutettiin lomakehakeminen. Asiakas pystyy toimittamaan sähköisen pdf-lomakkeen aiempaa yksinkertaisemmin niissä tilanteissa, kun verkkohakemus ei ole käytössä. Asiakkaalle näytettäviä ilmoituksia sekä omien asioiden näkymistä on parannettu. Asiakas voi myös yhä useammassa etuudessa luopua kokonaan paperipostista.

Monet muutoksista ovat olleet asiakkaan näkökulmasta merkittäviä, ja ne on otettu hyvin vastaan. Kehittämistyössä lähdetään aina asiakasymmärryksestä, ja uudistettavaa palvelua testataan asiakkailla. Seuraamme myös asiakkailta tulevaa palautetta ja teemme tarvittaessa muutoksia ketterästi. Muita OmaKelan kehittämistyötä ohjaavia asioita ovat mm. käytettävyys mobiilissa, visuaalinen ja toiminnallinen yhtenäisyys, selkeä kieli ja saavutettavuus. OmaKelan kehittämistyöllä olemme saaneet myös parannettua Kelan oman toiminnan tehokkuutta.

Kela.fi-verkkosivusto uudistui lokakuun alussa. Uuden sivuston tarkoitus oli parantaa asiointikokemusta ja tukea verkkoasiointia. Esimerkiksi kieliversiosta toiseen siirtyminen helpottui ja sivuston käytöstä mobiilisovelluksella tuli aiempaa sujuvampaa.

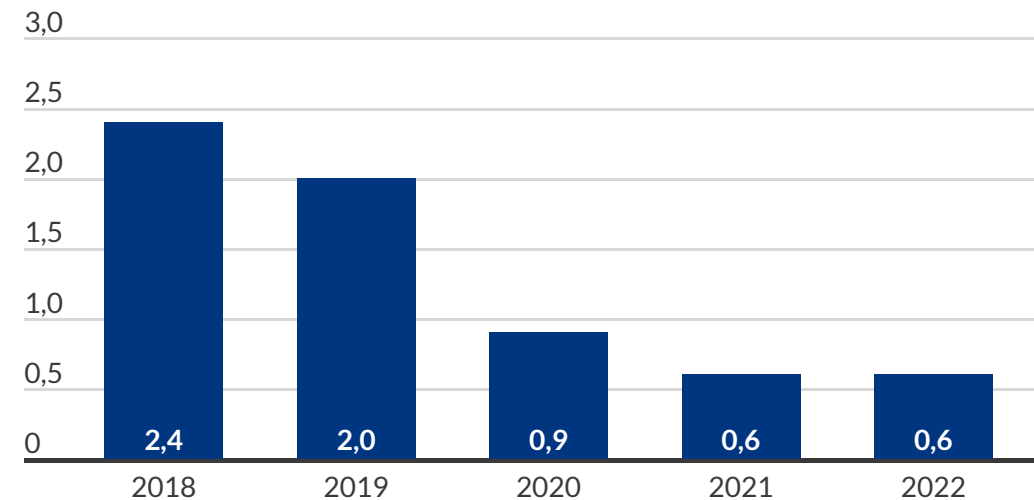
Kelan chattirobottien eli suomenkielisen Kela-Kelpon ja ruotsinkielisen FPA-Folken kehittämistä jatkettiin vuonna 2022. Asiakkaat käyttivät chattirobotteja enemmän kuin aiemmin, ja keskusteluja käytiin koko vuoden aikana yli 90 000. Kesästä 2022 alkaen chattirobotit ovat opastaneet asiakkaita vanhempainrahoihin ja niiden hakemiseen liittyvissä kysymyksissä perhevapaaudistuksen mukaisella uudella vanhempainraha hakemuksella OmaKelassa. Vuoden aikana Kela-Kelpo ja FPA-Folke alkoivat vastata myös yleiseen asumistukeen sekä uuteen väliaikaiseen sähkötukeen liittyviin kysymyksiin.

Kelan Facebookissa, Instagramissa ja Jodelissa tarjoamaa asiakaspalvelua kehitettiin edelleen. Vuoden 2022 aikana yksityisviestit otettiin laajemmin käyttöön Facebookin Kela-Kerttu- ja Kela-FPA-tileillä. Kysy Kelasta-palstan toiminta päättyi keväällä 2022, minkä seurauksena viestimäärät kasvoivat Kelan muissa sosiaalisen median kanavissa. Vastasimme sosiaalisessa mediassa vuoden aikana lähes 6 000 yksityisviestiin. Järjestimme myös esimerkiksi kaksi perhevapaaudistusta käsittelevää live-tilaisuutta Instagramissa.

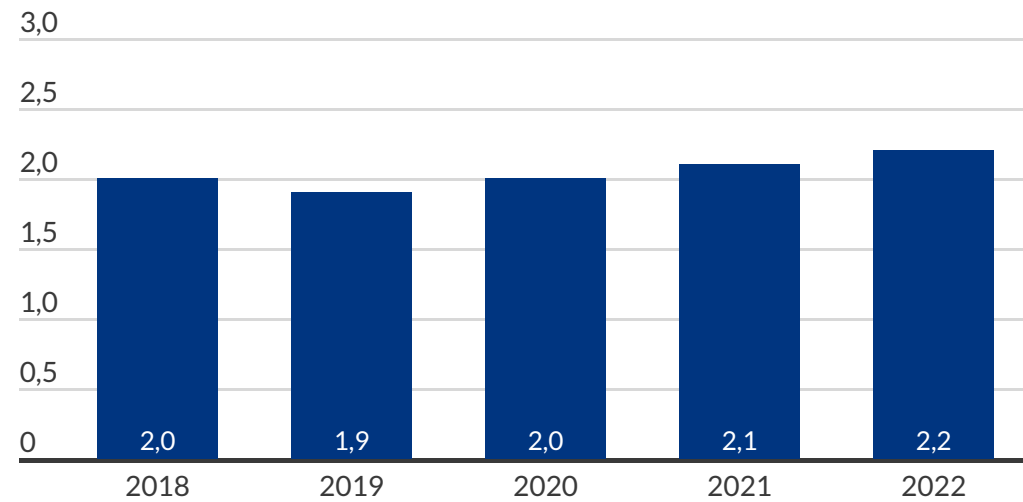
Kelan palvelupisteissä käytössä olevia toimintamalleja kartoitettiin vuoden aikana. Osassa palvelupisteitä toimintamallien kehittämistä jatkettiin yhdessä palveluyksikön henkilöstön kanssa. Puhelinpalvelun saatavuuden varmistamiseksi tehtiin vuoden aikana erilaisia kehittämistoimia. Myös vuonna 2021 käyttöön otettua ajanvarausjärjestelmää kehitettiin edelleen ajanvarauspalvelun tarjonnan parantamiseksi sekä asiakkaiden palveluun pääsyn turvaamiseksi.

Vahvistimme vuoden aikana työnantaja-asiakkaiden ja kumppaneiden sähköpostiasiointiin liittyvää tietoturva mm. ohjeistamalla entistä vahvemmin suojatun sähköpostin käyttöön. Kehitimme sähköpostiin liittyviä prosesseja myös esimerkiksi robotiikan avulla.

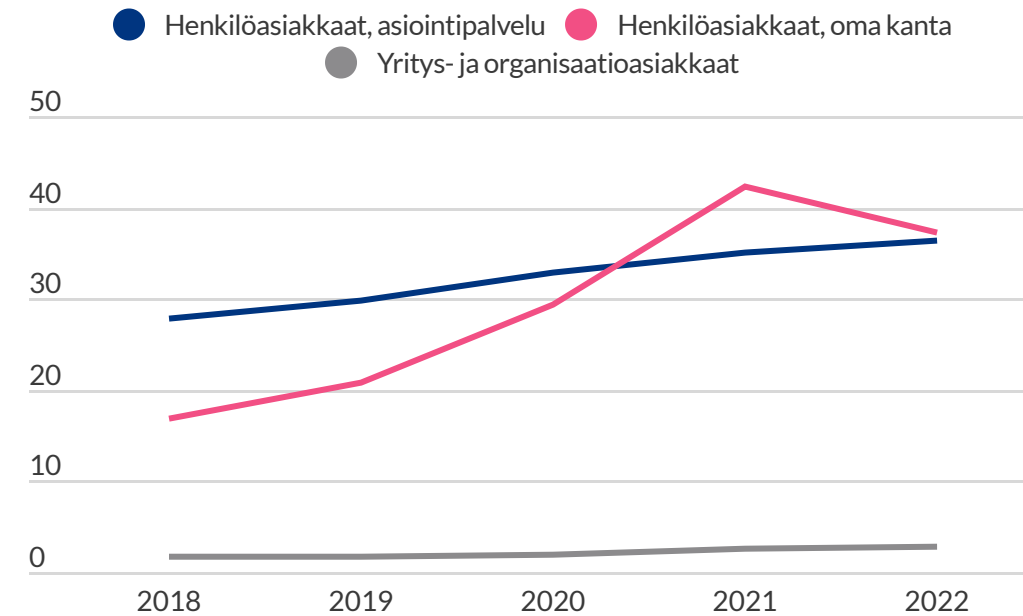
Toimistoasioinnit, miljoonaa

Vastatut puhelut, miljoonaa

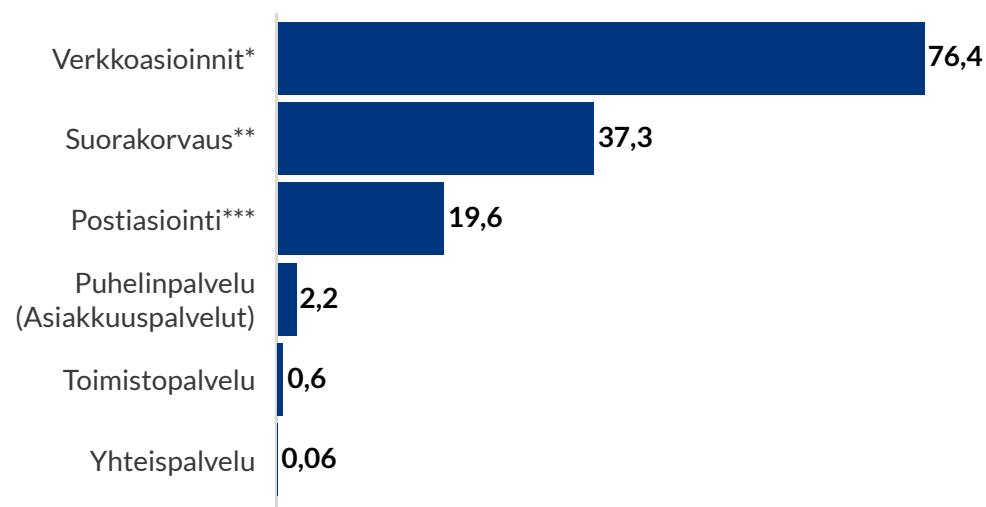

Verkkoasiointit*, miljoonaa

*Verkkopalveluihin tehtyjen tunnistettujen kirjautumisten lukumäärä.

Eri palvelukanavien käyttö vuonna 2022, miljoonaa

*Tunnistautumiset: henkilöasiakkaat, asiointipalvelu (36,4 milj.), henkilöasiakkaat, Omakanta (37,2 milj.) ja yritys- ja organisaatioasiakkaat (2,8 milj.).

**Asiakkaan saama korvaus suoraan palveluntuottajalla asioidessaan. Työpaikkakassat ja Kelan toimistot.

***Postiasiointi: Kelan lähettämät kirjeet (14,0 milj.) ja Kelaan saapuneet skannatut hakemukset ja muut asiakirjat (5,6 milj.).

Korona vaikutti edelleen etuustoimintaan

Kelassa ennakoitiin koronatilanteen lisäävän etuushakemusmäärää edelleen vuoden 2022 aikana. Määräaikaisia henkilöitä palkattiin lisääntyneen työmäärän takia, ja ylitöitä tehtiin tarpeen mukaan.

Väliaikainen sairausvakuutuslain muutos alkuvuonna 2022 kevensi tartuntatautipäivärahan saamisen edellytyksiä. Tartuntatautipäivärahan saajamäärä lähes kolminkertaistui vuoteen 2021 verrattuna. Tämä lisäsi merkittävästi työmäärää Kelassa ja aiheutti lisähenkilöstötarpeita. Tartuntatautipäivärahaa koskevat väliaikaiset lakimuutokset päättyivät vuoden 2022 lopussa.

Kelassa on tehty paljon töitä väliaikaisten lainsäädäntömuutosten johdosta ja etuuskäsittelyn turvaamiseksi korona-aikana. Etuuskäsittelyä on pyritty sujuvoittamaan. Olemme muun muassa lisänneet luottamusta asiakkaan omaan ilmoitukseen, keventäneet hakemisessa tarvittavien liitteiden pyytämistä ja priorisoineet tehtäviä etuuskäsittelyssä. Koronan jatkuessa Kela myös vahvisti käytäntöjään erilaisten etäpalveluiden, kuten etäkuntoutuksen, tarjoamisessa asiakkaille.

Osa työttömyysturvaan koronan vuoksi tehdyistä väliaikaisista lainmuutoksista jatkui vuoden 2022 puolelle, kun yrittäjien työmarkkinatuen ja omavastuuajan poistamisen voimassaoloa jatkettiin helmikuun loppuun asti. Väliaikaisia lainmuutoksia jatkettiin myös sairaanhoidon korvauksissa muun muassa koronatestien ja koronarokotusmatkojen vuoksi tehtyjen matkojen korvattavuuden osalta. Muutokset jatkuvat ainakin vielä alkuvuoden 2023. Koronatilanteeseen liittyvistä joustoista EU:n sosiaaliturva-asetuksen toimeenpanossa sovittiin vuonna 2020 myös EU:n jäsenmaiden sosiaaliturvaviranomaisten kesken, ja joustojen soveltamista jatkettiin vielä vuonna 2022.

Ukrainan sodan vaikutus Kelan etuuskäsittelyyn ja asiakaspalveluun

Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen seurauksena EU aktivoi 4. maaliskuuta 2022 tilapäistä suojelua koskevan direktiivin. Tilapäinen suojelu on uusi oleskelulupatyyppe, joka mahdollistaa Ukrainan sotaa pakenevien suojelun ja oleskelulupien saamisen nopeutetusti. Suomessa tilapäistä suojelua saavat ovat vastaanottojärjestelmän piirissä. Vuoden 2022 aikana yli 45 000 Ukrainan sotaa paennutta haki Suomesta tilapäistä suojelua tai turvapaikkaa.

Kelassa reagoitiin nopeasti muuttuneeseen maailmantilanteeseen. Tarvittavia linjauksia, ohjeistusta ja viestintää tehtiin koordinoitusti. Viestimme sotaa pakenevien etuusoikeuksista aktiivisesti läpi vuoden, ja ensimmäinen asiakastiedote julkaistiin jo 4.3.2022. Sodan ja Venäjälle asetettujen talouspakotteiden vaikutuksista etuuksiin koottiin oma alisivunsa Kelan verkkosivuille. Sivua käännettiin ukrainaksi ja venäjäksi, ja sen sisältöä päivitettiin vuoden aikana. Kela osallistui keväästä saakka myös viranomaisten yhteiseen Ukraina-koordinaatioryhmään, joka kokoontui sisäministeriön johdolla säännöllisesti. Loppuvuodesta yhteistyö kumppanien kanssa tiivistyi, kun varauduimme tilapäistä suojelua saavien Kela-asiakkuuteen vuonna 2023.

Kelan etuuksien saaminen edellyttää tilapäistä suojelua saavilta henkilöiltä vakinaista maassa asumista tai työntekoa niin, että ansiotuloraja täyttyy. Useimpien Ukrainasta paenneiden vakinaisen asumisen edellytykset täyttyivät vuoden maassa oleskelun jälkeen, eli asiakasryhmä alkaa siirtyä laajemmin Kelan asiakkaiksi keväästä 2023 alkaen. Osalle Kelan etuuksien saaminen on mahdollista jo aiemmin esimerkiksi työskentelyn perusteella. Ukrainan kansalaisten jättämien etuushakemuksien määrä kasvoikin loppuvuodesta yli kaksinkertaiseksi verrattuna edellisvuoteen.

Asiakaspalvelussa Venäjän hyökkäyksen vaikutukset näkyivät 2022 vähäisissä määrin. Alkuvuodesta tilanne näkyi sekä Suomessa asuvien venäläisten että Ukrainasta paenneiden yksittäisinä yhteydenottoina. Loppuvuodesta kumppaneiden, erityisesti kuntien ja vastaanottokeskuksien, yhteydenotot Kelaan lisääntyivät.

Energiakriisi, inflaatio ja väliaikaiseen sähkötukeen valmistautuminen

Inflaation kiihtymisen vuoksi eduskunnassa päätettiin kesällä 2022 aikaistetusta kansaneläkeindeksin korotuksesta. Korotus tuli voimaan 1.8.2022 ja oli suuruudeltaan 3,5 %. Korotus toimeenpantiin Kelassa ja se koski muun muassa kansaneläkettä, takuueläkettä, työmarkkinatukea, peruspäivärahaa ja toimeentulotuen perusosaa. Lisäksi syksyn 2022 aikana Kelassa valmistauduttiin lyhyen ajan kuluessa lukuisiin etuuslakimuutoksiin, joiden tarkoituksena on turvata ihmisten ostovoimaa ja kompensoida sähkön hinnan nousua. Joulukuun lapsilisät maksettiin kaksinkertaisina ja vuodelle 2023 tuli seuraavia väliaikaisia korotuksia: lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus, työttömyysturvan lapsikorotuksen korotus, opintorahan huoltajakorotuksen korotus ja toimeentulotuen alle 18-vuotiaan lapsen perusosan korotus. Yksityisen hoidon tuen hoitolisään tuli 1.3.2023 alkaen pysyvä korotus ja opintotuen tulorajoja korotettiin vuoden 2023 alusta 50 prosentilla vuoden 2021 tasosta. Lääkekustannusten vuosiomavastuuseen ei tehty vuodelle 2023 korotusta. Lisäksi Kelassa valmistauduttiin väliaikaisen sähkötuen toimeenpanoon.

Maan hallitus sopi syksyn 2022 budjettiriihessä kotitalouksille suunnatuista tukimuodoista, joiden tarkoituksena on tarjota taloudellista tukea suuriin sähköenergiakustannuksiin. Pienituloisille kotitalouksille, jotka eivät pysty täysimääräisesti hyödyntämään verottajan myöntämää sähkövähennystä, voidaan maksaa väliaikaista sähkötukea. Väliaikaisen säh-

kötuen toimeenpanee Kela, ja se on tarkoitettu auttamaan pienituloisia kotitalouksia 1.1.-30.4.2023 syntyneiden suurten sähköenergiakustannusten kanssa.

Uusi laki valmisteltiin nopealla aikataululla ja valmistelussa tehtiin tiivistä yhteistyötä STM:n kanssa. Kahden eri tukimuodon (sähkövähennys ja sähkötuki) ja kahden eri toimeenpanijan (Vero ja Kela) vuoksi valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomioita viestintään ja yhteistyöhön. Yhteistä viestintää toteutettiin mm. erilaisin webinaarein.

Energiakriisi ei lisännyt vuonna 2022 perustoimeentulotuen saajien määrää. Perustoimeentulotuen käsittelyssä otettiin huomioon energian hinnan nousu. Jos asiakkaan taloussähkö- tai lämmitysmenot olivat suuret korkean energian hinnan vuoksi ja kulutuksen määrä oli laskun perusteella tavanomaista, kustannukset huomioitiin kokonaisuudessaan. Perustoimeentulotuessa käytettiin myös laajempaa harkintaa asumismenojen huomioinnissa, sillä energiakriisi on nostanut myös esimerkiksi vuokria ja vastikkeita.

Perhevapaaudistus tuli voimaan 1.8.2022

Perhevapaaudistuksen toimeenpanoon valmistautuminen vaati Kelassa merkittävää resursointia usean vuoden ajan. Asiakkaat pääsivät hakemaan etuuksia uudella sähköisellä lomakkeella toukokuun 2022 alussa, uusi vanhempainpäivärahojen käsittelyjärjestelmä otettiin käyttöön kesäkuussa ja ensimmäisiä päätöksiä ryhdyttiin tekemään heinäkuun alussa. Onnistuneen toimeenpanon varmistamiseksi perhevapaaudistuksesta on viestitty suunnitelmallisesti ja kattavasti asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja Kelassa.

Lääkeasioiden uudistamisen toimeenpano

Kela on osallistunut useamman hallituskauden ajan jatkuvan lääkeasioiden uudistuksen eli lääkealan tiekartan toimeenpanoon. Tiekartan tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta varmistamalla lääketurvallisuus ja neuvonta sekä palveluiden sujuvuus, saatavuus ja saavutettavuus. Kela on ollut mukana laatimassa linjausehdotuksia tiekartan kaikissa kehittämiskokonaisuuksissa: 1) lääkehoidon ohjauksen ja rahoituksen kehittäminen, 2) tiedonhallinnan ja digitaalisten työvälineiden kehittäminen ja 3) apteekkiläisyyden ja lääkkeiden jakelun kehittäminen. Kela on valmis säilyttämään keskeisen roolinsa lääkekorvausjärjestelmän toimeenpanossa sekä edelleen kehittämään korvausjärjestelmää ja Kelan tehtäviä.

Kela oli mukana sote-uudistuksen kansallisessa toimeenpanossa

Vuoden 2022 suunnittelutyötä värittä 1.1.2023 sote-uudistuksen voimaantulo. Sosiaali- ja terveystieteiden sekä pelastustoimen palvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille edellytti Kelassa laajasti muutoksia niin järjestämisvastuun siirtymisen kuin uuden aluehallinnon tason tulon osalta. Muutoksia toteutettiin järjestelmäpuolella Kanta-palveluihin, etuusmaksujen hallintaan sekä Kelasta kuntiin ja hyvinvointialueille tuotettavien tietojen palveluun. Lisäksi tarvittiin terminologisia muutoksia lähes kaikkien etuuksien päätösteksteihin, lomakkeisiin sekä muuhun asiakkaille ja kumppaneille suunnattuun informaatioon.

Kelan etuudet ja palvelut nivoutuvat tiiviisti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kelan ja hyvinvointialueiden välillä vaihdetaan päivittäisessä arjen asiakastyössä lainsäädännön pohjalta laajasti asiakastietoja ja etuuspäätöksiä sekä ohjataan ja neuvotaan asiakasta

puolin ja toisin. Tätä varten uusien hyvinvointialueiden kanssa päivitettiin laajasti yhteystietoja, jotta oikeat palvelut ja henkilöt löytyvät niin Kelan kuin hyvinvointialueiden puolelta.

Kelassa hyvinvointialueuudistukseen varautuminen käynnistettiin syksyn alussa 2021. Ensin tunnistimme osa-alueet, jotka olivat muutosten kohteena, minkä jälkeen ryhdyimme suunnittelemaan ja toteuttamaan muutoksia kaikissa tulosyksiköissä. Varauduimme vuodenvaihteeseen 2023 ja siihen liittyviin riskeihin niin palvelutoiminnassa, tietopalveluissa kuin etuuksien ja palvelujen suunnittelutyössä. Keskityimme uudistukseen valmistautumisessa erityisesti välttämättömiin muutoksiin.

Laaja vuoropuhelu eri hyvinvointialueiden kanssa käynnistettiin syksyllä 2022, kun hyvinvointialueiden virkamiesjohtoa ja valmisteluhenkilöstöä oli rekrytoitu riittävästi. Syksyllä 2022 keskityimme erityisesti erilaisiin riskeihin varautumiseen, Kelan ja hyvinvointialueiden yhteisten asiakkaiden kriittisten palvelupolkujen varmistamiseen, hyvinvointialueille maksettavien etuusmaksujen varmistamiseen, yhteystietojen päivityksiin, alueiden työnantaja-asiakkuuteen liittyvien etuusprosessien läpikäymiseen ja sopimiseen sekä Kelan etuuskäsittelyn ja asiakaspalvelun ohjeistamiseen erilaisissa tilanteissa.

Uudistuksia, hankkeita ja kokeiluja

Vuonna 2022 käynnissä oli kaksi Kelan kuntoutuksen kehittämisprojektia, joiden tavoitteena oli asiakkaan työ- ja toimintakykyä tukevien toimintamallien yhteiskehittäminen sote-kumppaneidemme kanssa. Projektit päättyivät vuoden 2022 lopussa ja olivat osa Kelan panosta hallituksen työkykyohjelmaan.

Toimintamalleja kehitettiin ja pilotoitiin sekä erikoissairaanhoidon yksiköiden että perustason sote-toimijoiden kanssa. Hankkeissa tehtiin monialaista asiakasyhteistyötä ja samalla tunnistettiin monia haasteita ja kehittämiskohteita. Esimerkiksi viranomaisten tiedonvaihtoon liittyvien rajoitteiden havaittiin hankaloittavan ennakoivalla otteella toteutettavaa asiakasyhteistyötä.

Digitalisaation hyödyt käyttöön

Etuusjärjestelmien ja asiakkaille tarjottavien verkkopalvelujen uudistamistyö käynnistyi vuonna 2021 Eepos-ohjelmana. Ohjelmaan kuuluvia uudistustöitä tehdään useassa tulosityksiköissä, mikä edellyttää yhteisten tavoitteiden asettamista ja yhteissuunnittelua. Eepoksen ensimmäinen vaihe on takana, ja sille asetetut tavoitteet on saavutettu. Ensimmäisessä vaiheessa on keskitytty luomaan ymmärrystä Eepoksen laajuudesta ja suunnasta sekä ohjelman johtamisesta. Vuoden aikana ohjelmassa toteutettiin mm. perhevapaaudistukseen liittyvä uusi etuusjärjestelmä ja verkkoasiointipalvelut otettiin käyttöön kesällä ja lokakuun alussa päivän valon sai henkilöasiakkaan uusi koostenäyttö. Ohjelmassa on luotu kyvykkyudet etuusjärjestelmien uudistamiseen rakentamalla uusi etuusala. Ensimmäisenä työn alla on asumistuen uudistaminen.

Eepoksessa on kyse järjestelmien lisäksi myös toimintatapojen uudistamisesta. Digitalisaatio on paljon muutakin kuin teknologiaa. Tämä on tarkoittanut myös osaamisen jatkuvaa kehittämistä niin teknologian kuin muunkin uudistamiseen tähtäävän kyvykkyuden osalta. Vuoden aikana Eepoksessa on parannettu ketterää työskentelymallia.

Kelassa rutiinitöitä on siirretty robottien tehtäväksi vuodesta 2020 alkaen. Vuonna 2022 roboteille siirrettiin 13 uutta prosessia. Kaiken kaikkiaan robotit tekivät työtä 32 henkilötyövuoden verran.

Tekoälyä hyödynnetään saapuvien asiakirjojen käsittelyssä. Viimeisimpänä on otettu käyttöön tekoälyteknologiaa, joka tutkii asiakkaan sähköisen asioinnin kautta lähettämiä toimeentulotuen liitteitä ja nimeää niitä tarvittaessa uudelleen. Asiakirjojen oikea nimeäminen parantaa ratkaisutyön laatua ja säästää työaika.

Vuoden 2022 aikana laajensimme henkilöasiakkaiden mahdollisuutta valita OmaKelassa pelkästään sähköinen asiointi. Tavoitteena on, että vuoden 2023 loppuun mennessä asiakkaalla on mahdollisuus valita pelkästään sähköinen asiointi kaikissa etuuksissa. Sähköiseen asiointiin siirtyminen vähentää postituskuluja.

EU-maiden välinen tiedonvaihto eteni

Sähköinen tietojenvaihtojärjestelmä EU:n jäsenmaiden laitosten väliseen tietojenvaihtoon eli EESSI-järjestelmä on ollut toiminnassa Suomessa parin vuoden ajan. Järjestelmän avulla EU-maiden sosiaaliturvaviranomaiset voivat siirtää toisilleen tietoja sähköisesti luotettavasti ja nopeasti. Helmikuussa 2022 aloitettiin sähköinen tiedonvaihto myös Kelan kansainvälisten sairaanhoitokustannusten hallinnointijärjestelmässä.

EESSIä käyttävät Suomessa Kelan lisäksi työttömyyskassat, TE-palvelut, Työllisyysrahasto, tapaturmavakuutuslaitokset sekä Eläketurvakeskus ja työeläkelaitokset. Kela toimii Suomen kansallisena EESSI-yhteyspisteenä. Lähetettyjä ja vastaanotettuja EESSI-sanomia kulki yhteyspisteen kautta 1.1.–31.12.2022 noin 915 000 kappaletta (vuonna 2021 noin 560 000 kpl).

EU:n komission toteuttama EESSIn RINA-käyttöliittymä siirtyi komissiolta jäsenmaiden vastuulle vuoden 2022 alussa. Kela on Suomen EESSI-laitosten puolesta mukana 22 EU-maan yhteisessä hankinnassa, jossa hankitaan RINA-järjestelmän ylläpito ja kehitys ulkopuoliselta toimittajalta kolmeksi vuodeksi.

Kelan asiantuntijat ovat olleet jo vuosia mukana EESSIn kehittämisessä useissa asiantuntijaryhmissä. Kelan edustajat ovat osallistuneet EESSI-työhön myös EU-tasoisessa sosiaaliturvan hallintotoimikunnassa ja sen alaisessa teknisessä toimikunnassa.

Kumppaniyhteistyö toimeentulokiasioissa jatkui

Kela jatkoi vuonna 2022 laajaa kumppanuusyhteistyötä toimeentulotuen toimeenpanon kehittämiseksi. Kelan toimeentulotukifoorumissa käytiin läpi kumppaneiden kanssa asumiseen liittyviä kysymyksiä. Foorumin tavoitteena on ollut asumismenojen kohtuullisuuden määrittäminen toimeentulotuessa nyt ja tulevaisuudessa sekä kohtuullistamismenettelyn tavoitteen selkeyttäminen. Lisäksi olemme tavoitelleet yhteistä näkemystä asumisnormien kehittämiseen ja yhteisen tietopohjan lisäämistä sekä pyrkineet tukemaan kaikkien toimintaan osallistuvien tahojen omaa toimintaa sekä kehitystyötä yhteisen asiakkaan parhaaksi. Asumisnormien kuntakohtainen ylläpito ja asumisnormien tason tarkastelu suhteessa keskimääriin ilmoitettuihin vuokriin todettiin parhaaksi toimintatavaksi myös tulevaisuudessa.

Toimeentulotukifoorumin keskusteluissa pohdittiin lisäksi normin tason korottamisen mahdollisia negatiivisia seurauksia, kuten toimeentulotuen kustannusten nousua sekä asiakkuuksien keston pidentymistä. Kela on saanut kumppaneiltaan arvokasta tietoa ja näkökulmia, joita hyödyntämällä olemme rakentaneet entistä parempia prosesseja ja toimintatapoja. Olemme kehittäneet asumismenojen kohtuullistamisen prosessia siten, että jos asiakkaan asumismenojen havaitaan ylittävän Kelan asumisnormin, asiakkaan kanssa käydään aina puhelimitse läpi, onko hänellä erityisiä perusteita kohtuullista tasoa kalliimpaan asumiseen. Jos perusteita ei ole, asiakkaan kanssa käydään puhelimesta läpi, mitä asumismenojen kohtuullistaminen hänelle tarkoittaa.

Kela ja osa kunnista ovat myös aloittaneet yhteiset keskustelut paikkakunnan asumisnormista. Jatkossa keskusteluja käydään vuosittain useamman kunnan kanssa. Yhteisen keskustelun tarkoituksena on saada tietoa paikkakunnan asumistilanteesta.

Kelan etuuskulut

Kelan etuuskulut olivat yhteensä 16,3 mrd. euroa. Ne suurenivat edellisvuodesta 0,9 %.

Kelan maksamat etuudet

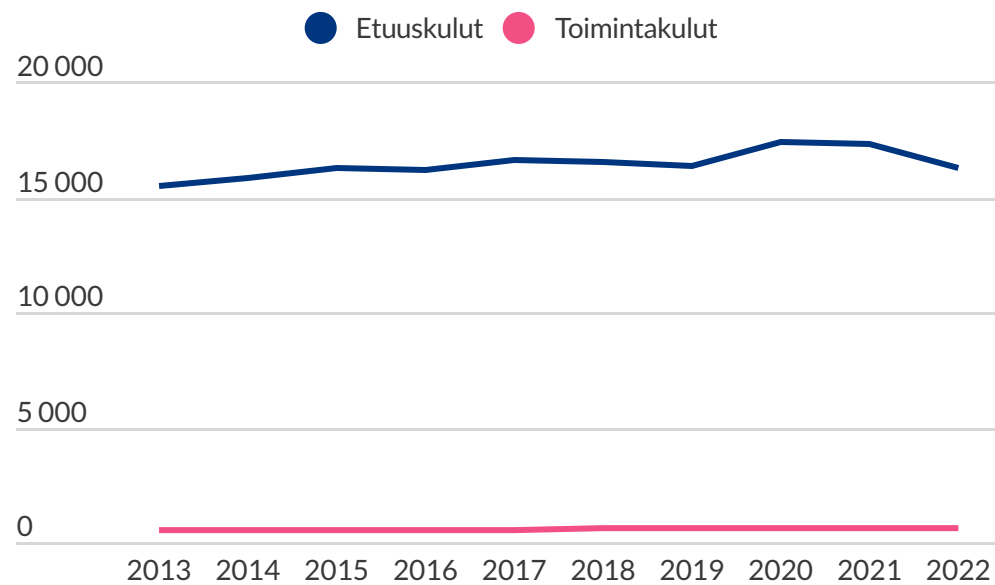
	2022 milj. €	2021 milj. €	Muutos %
Eläke-etuudet	2 476,6	2 514,6	-2,1
Vammaisetuudet	573,9	557,6	2,9
Sairausvakuusetuudet ¹	5 032,6	4 752,8	5,9
Kuntoutus	713,2	672,8	6,0
Työttömyysturvaetuudet	1 844,5	2 155,5	-14,4
Lapsiperheiden etuudet ²	1 914,6	1 832,8	4,5
Opintoetuudet	652,0	607,2	7,4
Eläkkeensaajan asumistuki	650,2	646,9	0,5
Yleinen asumistuki	1 565,0	1 590,8	-1,6
Perustoimeentulotuki ³	678,4	686,5	-1,2
Opiskeluterveydenhuolto ¹	84,6	75,8	11,6
Muut etuudet	84,0	88,4	-5,0
Etuusmenot yhteensä	16 269,7	16 128,0	0,9

1 YTHS:lle maksettavat korvaukset siirtyivät sairaanhoitovakuutuksesta sosiaaliturvan yleisrahastoon 2021 alkaen.

2 Vanhempainpäivärahat sisältyvät sairausvakuusetuuksiin.

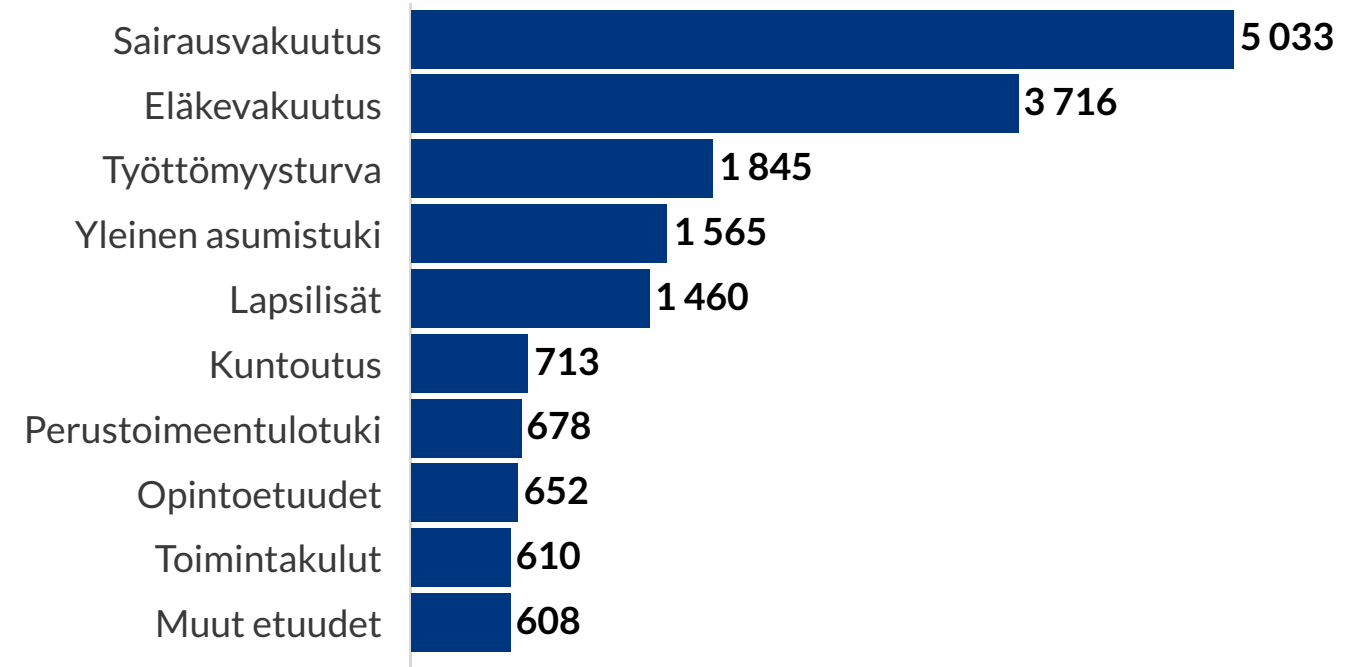
3 Sisältää väliaikaisen epidemiakorvauksen.

Kelan etuudet ja toiminta-kulut 2013–2022, milj. euroa*

*Vuoden 2022 rahassa

Kelan kulujen jakautuminen 2022, milj. euroa

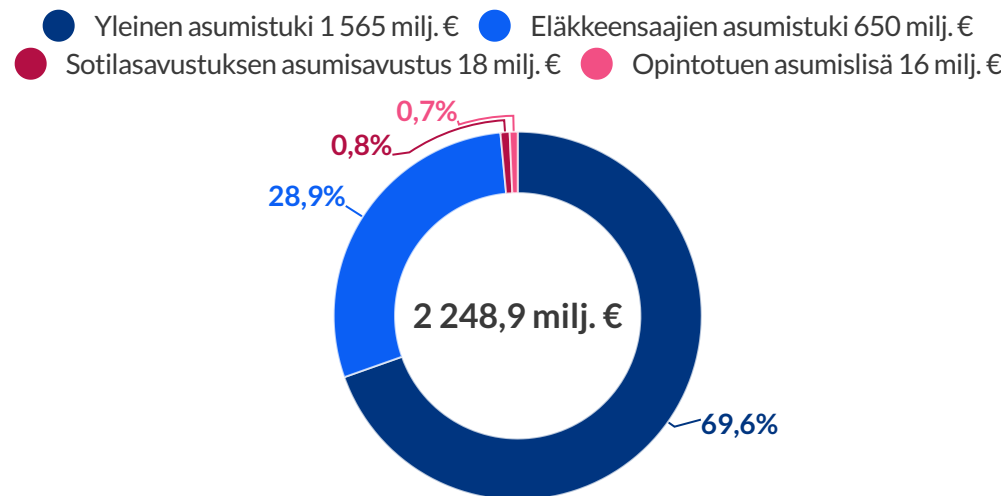

Asumisen tuet

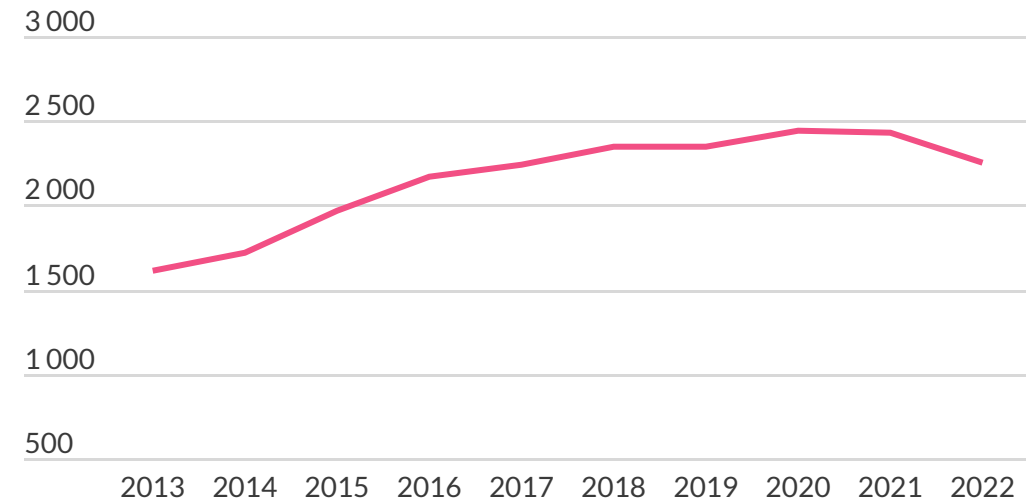
Kela maksoi vuonna 2022 asumistukia yhteensä 2 249 milj. euroa. Asumistukimenot laskivat 0,8 % edellisvuodesta. Yleisen asumistuen menot olivat 1565 milj. euroa. Laskua edellisvuoteen oli 1,6 %. Yleistä asumistukea saavia ruokakuntia oli vuoden 2022 joulukuussa 382 232 eli 2,4 % vähemmän kuin edellisvuoden joulukuussa.

Eläkkeensaajan asumistukimenot laskivat 0,5 %, ja ne olivat 650 milj. euroa. Saajien määrä väheni vuoden aikana 1,6 %.

Maksettujen asumistukien jakautuminen 2022, %

Maksetut asumistuet 2013–2022, milj. euroa*

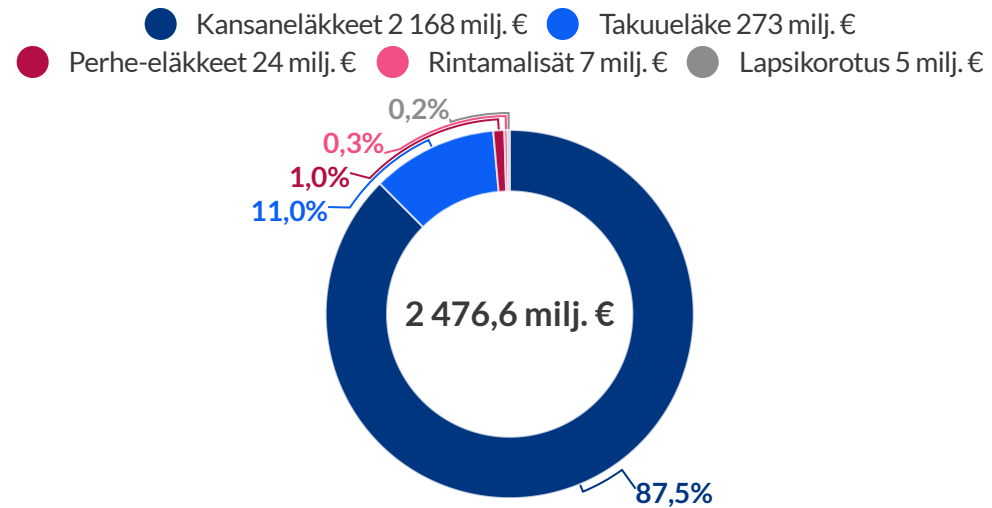
*Vuoden 2022 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Eläke-etuudet

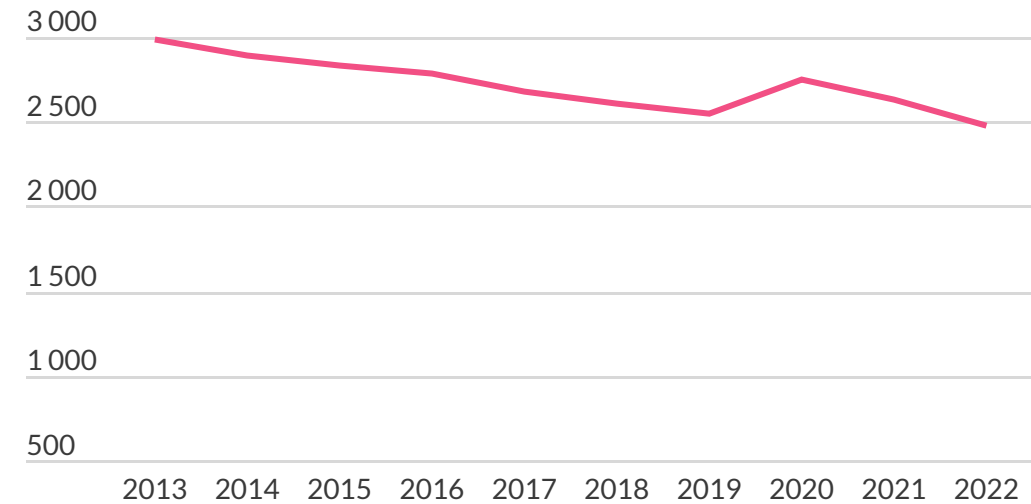
Vuonna 2022 Kelan eläke-etuuksia maksettiin 2 476,6 milj. euroa, mikä on 0,6 % enemmän kuin edellisellä vuonna.

Kelan eläke-etuuksien saajia oli vuoden päättyessä 584 100. Määrä väheni edellisvuodesta 2,3 %. Suhteellisesti eniten väheni rintamalisän saajien määrä.

Maksettujen eläke-etuuksien jakautuminen 2022, %

Maksetut eläke-etuudet 2013–2022, milj. euroa*

*Vuoden 2022 rahana.

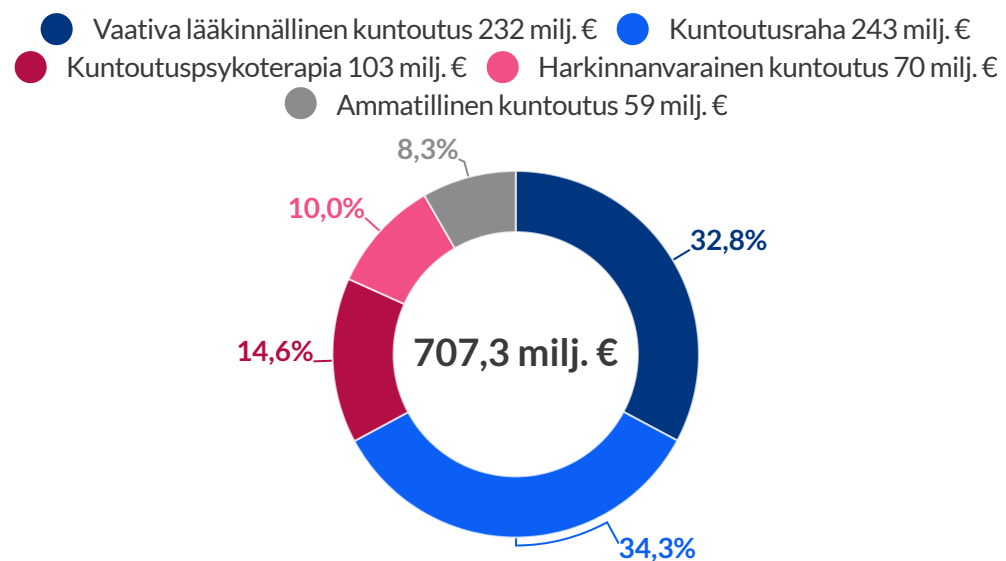
Huom! Katkaistu asteikko.

Kuntoutusetuudet

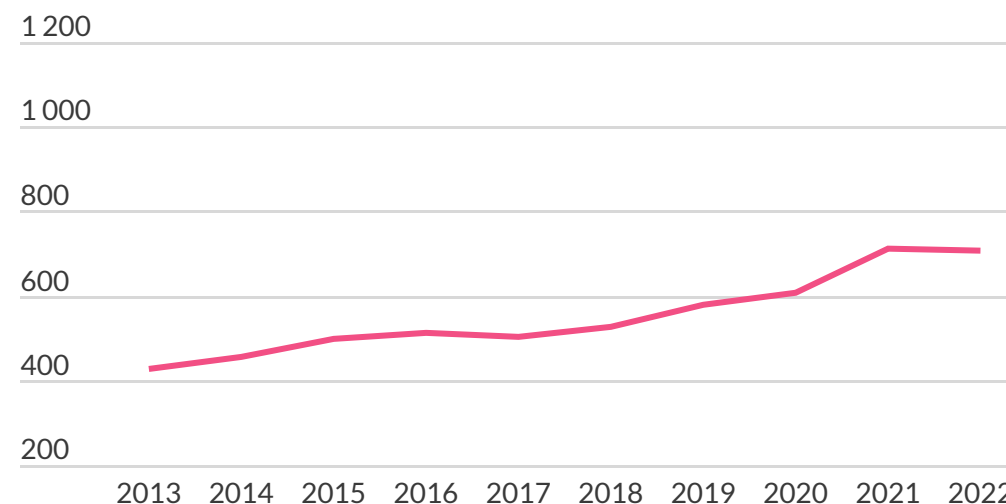
Kelan maksamat kuntoutuskulut olivat yhteensä 713,2 milj. euroa vuonna 2022, mikä oli 6,0 % enemmän kuin vuonna 2021. Kuntoutusetuuksia saaneiden henkilöiden lukumäärä (177 559) kasvoi 6,8 %. Kuntoutusrahamenot olivat 242,9 milj. euroa, mikä oli 11,4 % enemmän kuin edellisvuonna.

Ammatillisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelukustannukset olivat yhteensä 58,8 milj. euroa. Kustannukset kasvoivat 1,7 % vuodesta 2021. Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelukustannukset olivat 232,1 milj. euroa, kuntoutuspsykoterapian 103,2 milj. euroa ja harkinnanvaraisen kuntoutuksen 70,4 milj. euroa.

Maksettujen kuntoutusetuuksien jakautuminen 2022, %

Maksetut kuntoutusetuudet 2013–2022, milj. euroa*

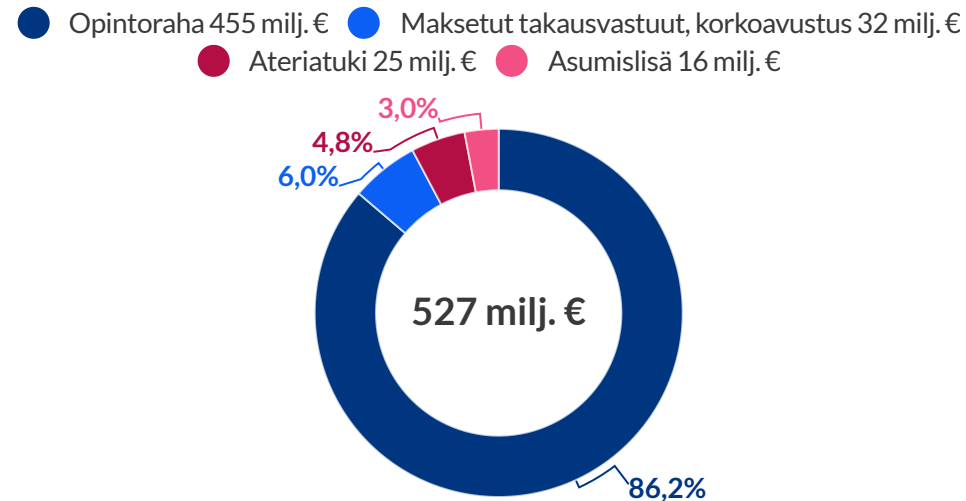
*Vuoden 2022 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Opintoetuudet

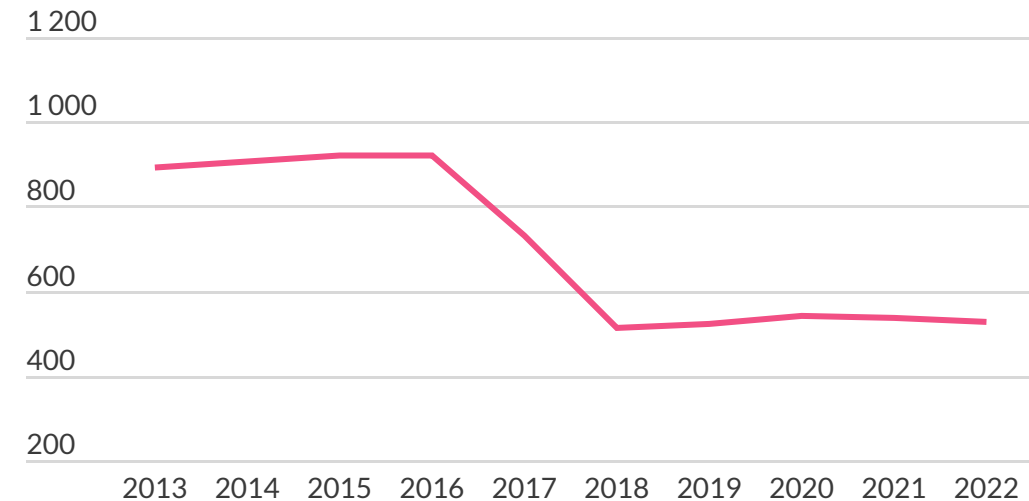
Vuonna 2022 opiskelijoille maksettiin opintorahaa 455 milj. euroa ja asumislisää 16 milj. euroa. Opintorahamenot kasvoivat 2 % ja asumislisämenot 26 % vuodesta 2021. Opintolainahyvitystä maksettiin 88 milj. euroa, korkeakouluopiskelijoiden ateriatukea 25 milj.

euroa ja koulumatkatukea 57 milj. euroa. Opintolainahyvitysmenot kasvoivat 5 % vuodesta 2021. Ateriatukimenot kasvoivat 57 % ja koulumatkatukimenot 47 % edellisvuodesta.

Maksettujen opintoetuuksien jakautuminen 2022, %

Maksetut opintotuet 2013–2022, milj. euroa*

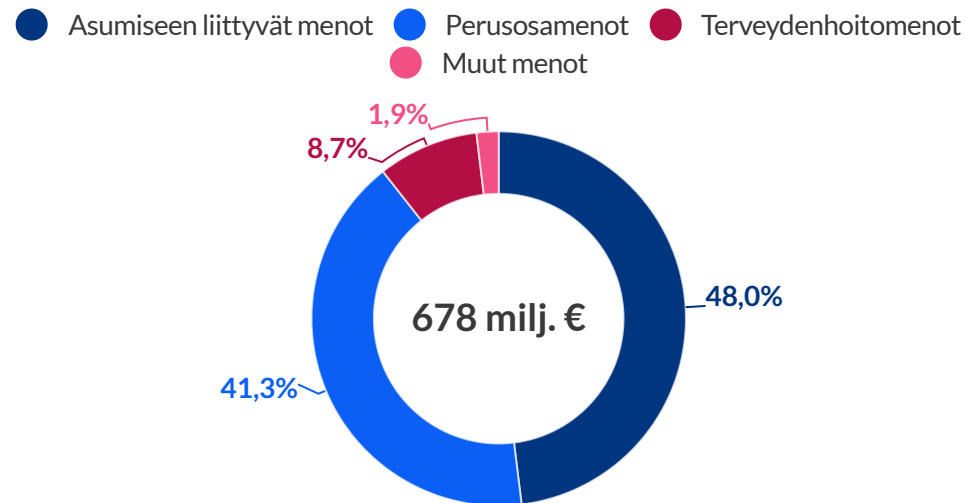

*Vuoden 2022 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Perustoimeentulotuki

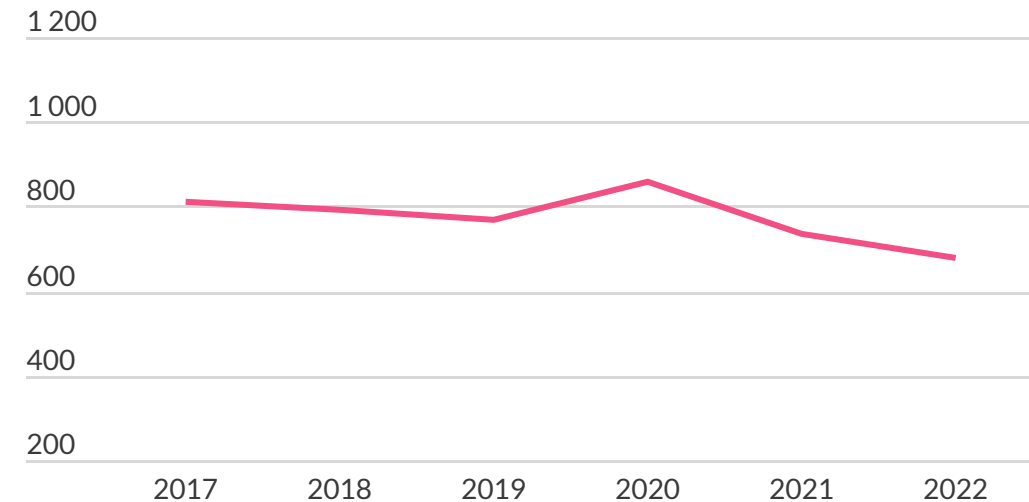
Kela maksoi perustoimeentulotukea 678 milj. euroa vuonna 2022. Summa on 1,2 % pienempi kuin edellisvuonna. Tukea sai vuoden aikana 251 958 kotitaloutta, joissa oli 355 426 henkilöä. Perustoimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä väheni 5,8 % ja tukea saavien henkilöiden määrä 6,1 %.

Perustoimeentulotuen menot vuonna 2022 ja tuen kohdentuminen eri menolajeihin, %

Perustoimeentulotukea sai vuoden aikana 6,4 % väestöstä. Tuen saaminen on yleisintä 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä, josta 14,1 % sai perustoimeentulotukea.

Maksettu perustoimeentulotuki vuonna 2017–2022, milj. euroa*

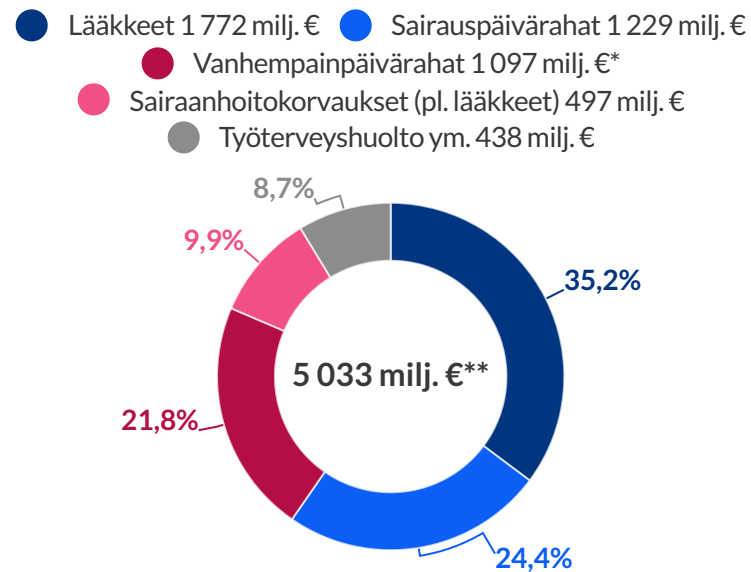

*Vuoden 2022 rahana. Perustoimeentulotuki siirtyi Kelaan vuonna 2017.
Huom! Katkaistu asteikko.

Sairausvakuutusetuudet

Sairausvakuutusetuuksia maksettiin vuonna 2022 yhteensä 5 157,5 milj. euroa. Määrä on 6,5 % enemmän kuin vuonna 2021. Etuuksia sai 4 045 828 henkilöä eli 73 % väestöstä. Sairaanhoidonkorvauksia maksettiin 2 262,4 milj. euroa, joista 1 772,4 milj. euroa kului lääkekorvauksiin. Lääkekorvausmenot kasvoivat 3,6 % edellisvuodesta.

Maksettujen sairausvakuutusetuuksien jakautuminen 2022, %

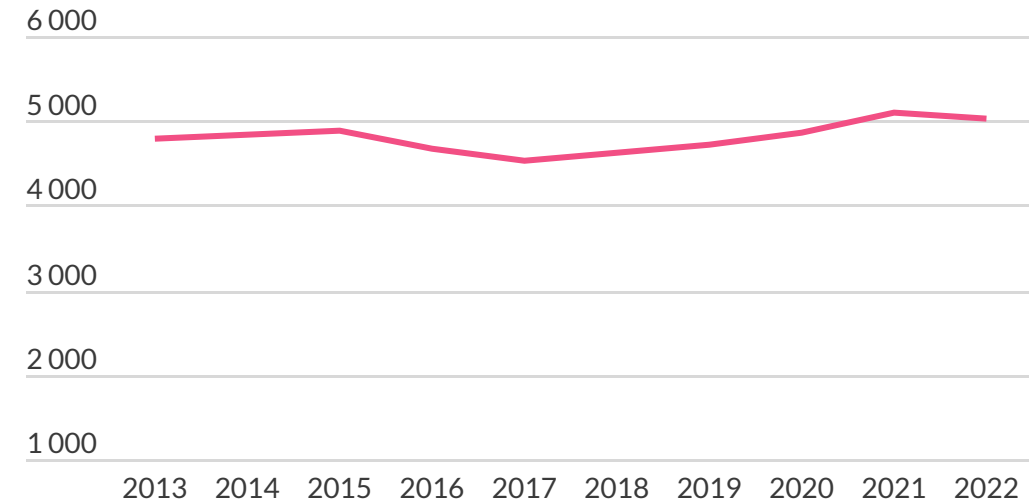

*Vanhempainpäivärahat sisältävät myös perhevapaakorvaukset ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajille.

** Erytishoitorahat sisältyvät yhteissummaan.

Sairausvakuutuksen päivärahoja maksettiin yhteensä 2 325,9 milj. euroa. Eniten kasvoivat tartuntatautipäivärahan etuusmenot. Tartuntatautipäivärahaa sai 385 500 henkilöä ja sitä maksettiin yhteensä 272,9 milj. euroa, mikä on yli kaksi kertaa niin paljon kuin edellisvuonna. Vanhempainpäivärahoja maksettiin 999,9 milj. euroa, joista 9 % oli 1.8.2022 voimaan tulleen perhevapaauudistuksen mukaisia päivärahoja.

Maksetut sairausvakuutusetuudet 2013–2022, milj. euroa*

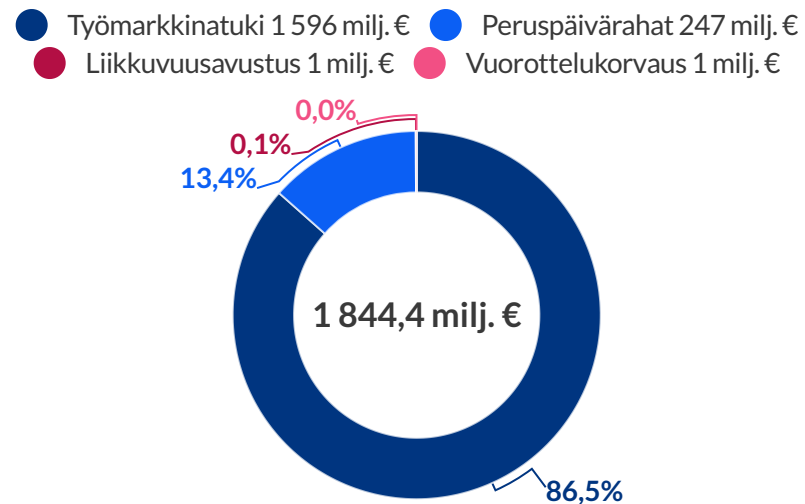
*Vuoden 2022 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

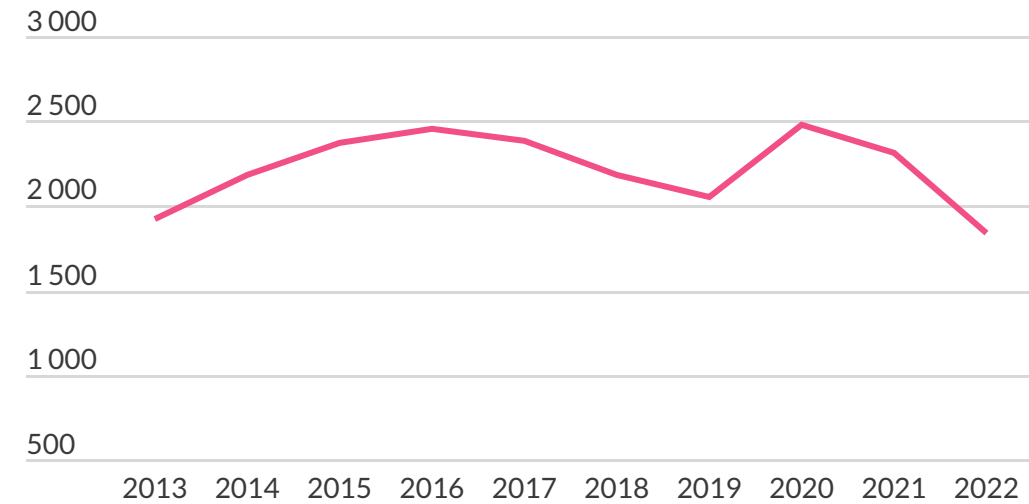
Työttömyysturva

Kela maksoi työttömyysturvaa 1 844 milj. euroa, mikä oli 14,4 % vähemmän kuin edellisvuonna. Etuuksien saajia oli 315 181 eli 11,4 % vähemmän kuin edellisvuonna.

Maksettujen työttömyysturvaetuuksien jakautuminen 2022, %

Maksetut työttömyysturvaetuudet 2013–2022, milj. euroa*

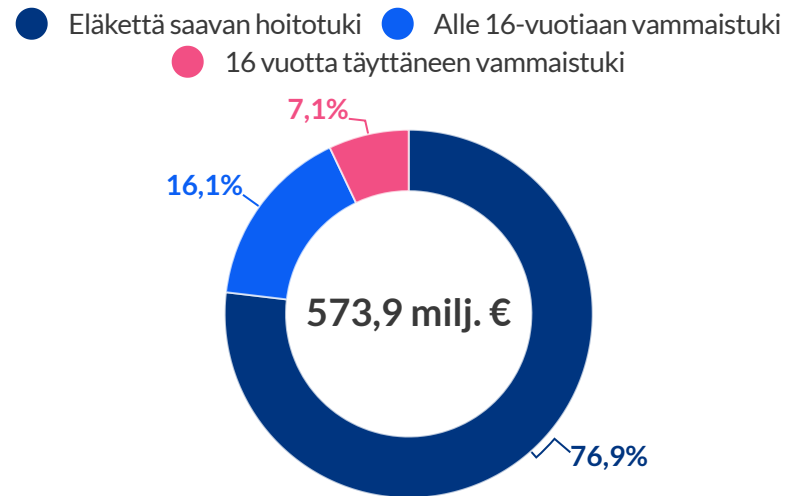

*Vuoden 2022 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

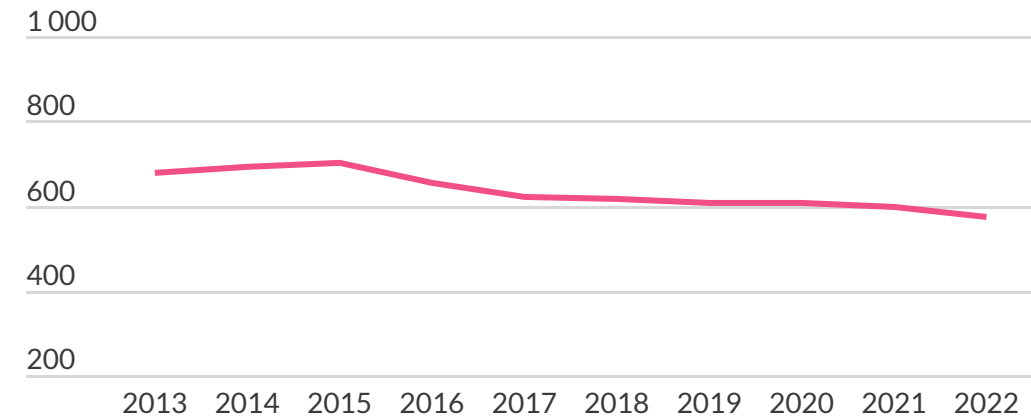
Vammaisetuudet

Vammaistukia maksettiin vuonna 2022 yhteensä 573,9 milj. euroa. Menot kasvoivat 2,9 % edellisestä vuodesta. Vammaisetuuksien saajia oli vuoden 2022 lopussa 258 000, mikä on 1,3 % edellisvuotista vähemmän.

Maksettujen vammaistukien jakautuminen 2022, %

Maksetut vammaistuet 2013–2022, milj. euroa*

*Vuoden 2022 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Sairausvakuutuskorvaukset 2021–2022

	2022 milj. €	2021 milj. €	Muutos-%
Kaikki¹	5 157,5	4 841,9	6,5
Sairausvakuutuksen päivärahat ²	2 325,9	2 134,3	9,0
Sairauspäiväraha	883,9	855,6	3,3
Osasairauspäiväraha	62,0	60,3	2,9
YEL-sairauspäiväraha	9,6	7,8	22,6
Tartuntatautipäiväraha	272,9	115,4	136,5
Vanhempainpäivärahat ³	1 097,3	1 095,1	0,2
Erityishoitoraha	6,0	5,3	13,9
Sairaanhoidokorvaukset	2 262,4	2 189,9	3,3
Lääkkeet ⁴	1 772,4	1 711,3	3,6
Peruskorvatut lääkkeet	333,5	311,1	7,2
Erityiskorvatut lääkkeet	1 181,7	1 171,7	0,9
Alempi korvaus	457,5	431,5	6,0
Ylempi korvaus	724,2	740,2	-2,2
Lääkkeiden lisäkorvaukset	256,8	228,3	12,5
Yksityislääkärin palvelut	55,6	51,3	8,4
Yksityiset hammashoitopalvelut ⁵	44,7	45,3	-1,2
Yksityinen tutkimus ja hoito	83	70,9	16,4
Matkat ja sairaankuljetus ⁶	307,0	311,1	-1,3
Muut etuudet (mm. työterveyshuollon ja opiskelijoiden terveydenhoidon)	427,4	414,0	3,2

1 Sisältää sairauspäivärahasuoritukset Melalle 4,24 milj. euroa vuonna 2022.

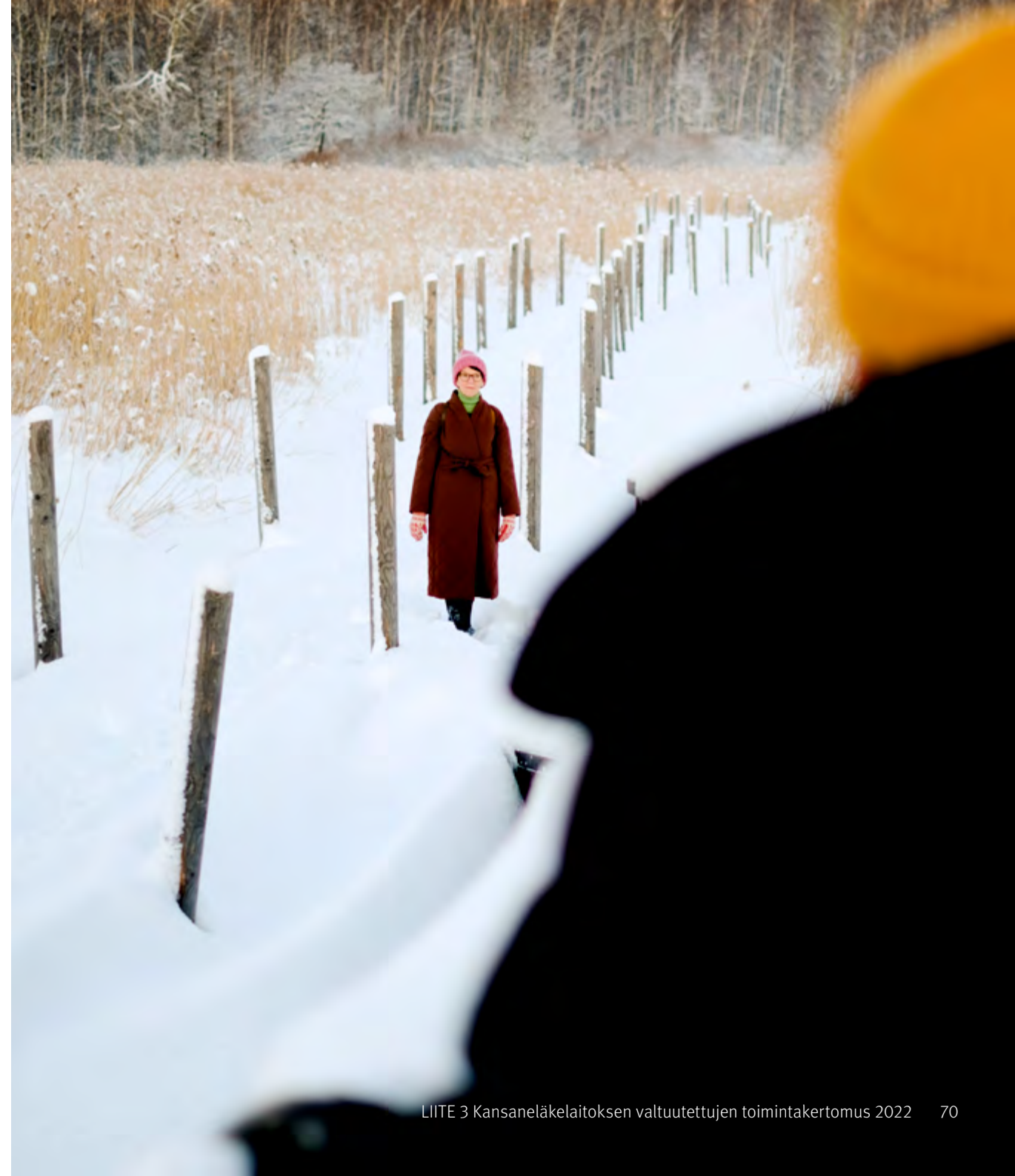
2 Sisältää myös elimen tai kudoksen luovuttajalle maksetun luovutuspäivärahan.

3 Sisältää myös perhevapaakorvaukset ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajalle.

4 Sisältää myös korvaukset annosjakelupalkkioista.

5 Sisältää suuhygienistien palkkioista maksetut korvaukset.

6 Sisältää matkojen lisäkorvaukset.

Muut etuudet

Muiden etuuksien saajat

	2022	2021	Muutos %
Kuntoutusetuudet	177 559	166 176	6,8
Työttömyysetuudet	315 181	355 729	-11,4
Äitiysavustus ja adoptiotuki	43 960	47 077	-6,6
Lapsilisä			
Perheet (31.12.)	532 964	535 576	-0,5
Lapset (31.12.)	957 711	968 370	-1,1
Lastenhoidon tuet			
Perheet	114 685	117 146	-2,1
Lapset	133 852	141 171	-5,2
Elatustuki			
Perheet (31.12.)	65 410	68 035	-3,9
Lapset (31.12.)	94 204	98 551	-4,4
Eläkkeensaajan asumistuki (henkilöt 31.12.)	206 975	210 441	-1,6
Eläketuki (31.12.)	772	1 985	-61,1
Yleinen asumistuki (ruokakunnat 31.12.)	382 232	391 611	-2,4
Perustoimeentulotuki			
Kotitaloudet	251 958	267 511	-5,8
Henkilöt	355 426	378 579	-6,1
Opintoetuudet			
Opintotuki	291 310*	293 575**	-0,8
Koulumatkatuki	57 365*	42 080**	36,3
Sotilasavustus	9 501	9 280	2,4
Vammaisten tulkkauspalvelut (31.12.)	6 026	5 962	1,1

* Lukuvuonna 2021/2022. ** Lukuvuonna 2020/2021.

Muut maksetut etuudet

	2022 milj. €	2021 milj. €	Muutos %
Kuntoutusetuudet	713,2	672,8	6,0
Työttömyysturvaetuudet	1 844,5	2 155,5	-14,4
Äitiysavustus ja adoptiotuki	9,7	10,9	-10,9
Lapsilisä	1 460,3	1 362,1	7,2
Lastenhoidon tuet	290,6	302,7	-4,0
Elatustuki	154,1	157,2	-2,0
Eläkkeensaajan asumistuki	650,2	646,9	0,5
Eläketuki	13,7	25,7	-46,8
Yleinen asumistuki	1 565,0	1 590,8	-1,6
Perustoimeentulotuki*	678,4	686,5	-1,2
Opintoetuudet	652,0	607,2	7,4
Sotilasavustus	18,6	17,1	8,7
Vammaisten tulkkauspalvelut	49,2	43,0	14,6
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	0,1	0,1	-21,6

* Sisältää väliaikaisen epidemiakorvauksen.

Etuuksien hakemukset ja ratkaisut

Etuus	2022		2021	
	Ratkaisut	Läpimenoajan keskiarvo ¹	Ratkaisut	Läpimenoajan keskiarvo ¹
Elatustuki ja elatusavun maksuvapautus	57 358	18,2	58 895	21,6
Eläkkeet (ml. eläketuki ja takuueläke)	138 972	60,6	141 751	61,8
Eläkkeensaajan asumistuki	204 672	33,2	191 601	30,4
Erytishoitoraha	9 489	23,8	8 695	22,1
Hoito-oikeus	7 014	25,8	11 184	14,0
Koulumatkatuki	106 123	12,4	103 072	13,9
Kuntoutus	252 059	37,1	217 300	37,2
Kuntoutusraha	97 258	19,3	92 370	17,6
Lapsilisät	85 618	23,4	86 496	28,4
Lastenhoidon tuet	187 890	11,6	185 471	10,9
Lääkkeiden korvausoikeudet	329 307	25,6	323 741	20,5
Lääkkeiden lisäkorvaukset	20 396	23,7	18 813	16,7
Opintoetuudet (opintotukietuudet, opintolainavähennys ja -hyvitys)	358 204	13,7	356 285	18,0
Sairaanhoitokorvaukset	11 555 441	17,1	11 218 681	13,5
Sairauspäivärahat	1 197 556	29,5	819 985	24,7
Sotilasavustus	32 574	12,5	29 762	13,4
Työterveyshuolto, työnantajat	49 117	87,9	48 738	88,0
Työterveyshuolto, yrittäjät	56 468	13,2	52 845	15,0

Etuus	2022		2021	
	Ratkaisut	Läpimenoajan keskiarvo ¹	Ratkaisut	Läpimenoajan keskiarvo ¹
Työttömyysturva	1 206 058	6,2	1 170 204	5,4
Vakuuttamisasiat	110 800	43,9	96 872	27,4
Vammaisetuudet	122 638	34,3	119 944	32,7
Vanhempainpäivärahat (ml. vuosiloma-kustannuskorvaus ja perhevapaakorvaus)	207 569	27,2	205 098	27,3
Yleinen asumistuki	881 665	19,5	881 883	18,1
Äitiysavustus	44 292	6,8	47 415	6,9

¹Taulukon tiedoissa läpimenoaika on laskettu kalenteripäivinä hakemuksen saapumisesta ratkaisupäivään ja siihen sisältyy myös mahdollinen lisäselvitysprosessiin kulunut aika.

Takaisinperintä

Takaisin perittävien etuuskien yhteismäärä (ml. opintotuen tulovalvonnan perusteella käynnistyneet perinnät) oli vuoden päättyessä 128 milj. euroa. Saatavakanta pieneni edellisvuodesta 3,3 %. Opintolainojen takausvastuusaatavia oli perinnässä vuoden lopussa 126 milj. euroa. Määrä kasvoi edellisvuodesta 3,2 %.

Valtakunnallinen tieto päätöksenteon tueksi

Kelaan kertyvä valtakunnallinen tieto on ainutlaatuinen ja arvokas pääoma, jota voidaan hyödyntää monipuolisesti Kelan johtamisessa, lainsäädännön ja palvelujärjestelmän kehittämisessä sekä tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa. Laadukas, luotettava ja ajantasainen tieto on Kelan toiminnan kulmakiviä. Vuonna 2022 Kelan tietopalvelut keskittyi erityisesti tukemaan tiedolla Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyön käynnistymistä.

Kela julkaisi ensimmäisen tietotilinpäätöksensä syksyllä 2022. Tavoitteena oli lisätä tietoa Kelasta yhteiskunnallisesti merkittävänä tiedon ja tietopalvelujen tuottajana. Kelan tietotuotteiden ja -palvelujen näyteikkuna, Tietotarjotin, saatiin käyttöön syyskuussa 2022. Tietotarjottimeen kootaan esimerkiksi uutisia ja blogeja, tilastoja ja analyysyjä. Palvelun kehittäminen jatkuu saatujen kokemusten ja palautteen pohjalta.

Tietopalvelujen asiakaslähtöistä kehittämistä ja palveluajattelua tuetaan muun muassa palvelumuotoilun kautta. Arkkitehtuuryössä perustettiin uusi tiedonhallinnan tukipalvelu, joka tukee tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamista. Palveluun sisältyy esimerkiksi Kelan käsittelemien tietojen tunnistaminen, kuvaaminen ja luokittelu.

Kelan digitaaliset tiedonkeruut -palvelu jatkoi palvelun tarjoamista koko organisaatiolle. Vuoden aikana toteutettiin 159 tiedonkeruuta ja kyselylomaketta sekä neljä analyysia uuden tiedon tuottamiseksi.

Tilastotietoja ja avointa dataa Kelan etuuksista

Kelaston raportteja ladattiin vuoden 2022 aikana 150 000 kertaa, noin 40 prosenttia edellisvuotta enemmän. Kasvu on pitkälti kahden uuden Tietotarjottimella julkaistun

tilannekuvaraportin ansiota. Ensimmäinen tilannekuva tehtiin hyvinvointialueiden ja toinen työllisyyden kuntakokeilujen tarpeisiin.

Kelassa valmistauduttiin vuoden aikana hyvinvointialueita koskevan tiedon kysyntään, ja kaikille Kelaston raporteille lisättiin uutena luokittelijana hyvinvointialuetieto. Kelan tietojen hyödyntämistä osana tiedolla johtamista on pilotoitu yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa.

Elokuussa 2022 voimaan astuneen perhevapaaudistuksen mukaiset vanhempainpäivärahojen saaja-, maksu- ja ratkaisutiedot julkaistiin uusina Kelasto-raportteina. Myös eurooppalaisen EESSI-sanomaliikenteen seurantaan tuotettiin uusia raportteja.

Tilastotietopalvelussa toteutettiin yli 1 300 tietopyyntöä. Suosituimmat aihealueet olivat lääkkeet ja sairauspäivärahat. Vuoden aikana julkaistiin 11 tilastojulkaisua. Näistä yhdeksän oli aiheenmukaisia vuositilastoja ja kaksi kokoomajulkaisuja. Tilastojulkaisuja ladattiin verkossa runsaat 50 000 kertaa. Ladatuin julkaisu on Kelan tilastollinen vuosikirja. Vuonna 2022 vuosikirjan ulkoasu ja sisältö uudistettiin, ja samalla parannettiin julkaisun saavutettavuutta.

Kela osallistuu vuosittain myös kolmen yhteistyöjulkaisun tuottamiseen. Suomen lääketilaston Kela tuottaa yhdessä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean kanssa. Tilasto Suomen työttömyysturvasta tuotetaan Finanssivalvonnan kanssa ja Tilasto Suomen eläkkeensaajista Eläketurvakeskuksen kanssa.

Vuonna 2022 julkaistiin kahdeksan uutta aineistoa avoimena datana Avoindata.fi-palvelussa. Eläkkeistä, työttömyysturvasta ja yleisestä asumistuesta tuotettiin avoimen

datan aineistot, ja sen lisäksi julkaistiin koosteaineistot kaikista etuuskien saajista ja etuusratkaisuista.

Kelan tarjoamien rekisteritasoisten tietojen kuvauksia on parannettu Aineistokatalogi.fi-palvelussa. Kuvaustiedot ovat tutkijoiden saatavilla ja hyödynnettävissä tietolupapyyntöissä.

Tiedonvälitystä yhteisen asiakkaan eduksi

Kelan etuustietopalvelu Kelmu on tärkeä tiedonvälityspalvelu Kelan kumppaneille. Vuonna 2022 kumppanit tekivät Kelmun yhteensä 6,7 miljoonaa kyselyä.

Vuonna 2021 käynnistynyt Kelmun kahdensuuntaisen tiedonvaihdon kehittämishanke jatkui. Kehitystyön tuloksena saatiin käyttöön uusi ja hyväksi koettu toiminto, jolla kunnan ja jatkossa myös hyvinvointialueen työntekijä voi lähettää asiakkaansa asiakirjoja digitaalisesti Kelaan. Toiminto laajennettiin kolmesta pilottikunnasta kaikkien kuntien käyttöön lokakuussa.

EU:n sähköinen sosiaaliturvan asiakastiedon tiedonvälitys on suhteellisen vakiintunutta, ja sanomavolyymit kasvavat tasaisesti. Kahdenvälinen tiedonvälitys täydentää tarvittavia tietoja Ruotsin, Saksan ja Norjan kanssa. Myös keskusteluja Suomen ja Viron välisestä sosiaaliturvan tiedonvälityksestä jatkettiin.

Tutkimusta ajankohtaisista teemoista

Kelan tutkijat tuottivat monipuolisesti tietoa erityisesti sosiaaliturvauudistuksen tarpeisiin ja käynnistivät useita Kelan asiakasymmärrystä lisääviä hankkeita. Käynnistimme mm. Asiakas sairausvakuutusjärjestelmässä -tutkimushankkeen ja selvitimme väärinkäyttöksiin

liittyviä ilmiöitä sosiaaliturvajärjestelmässä. Oulun väestöä koskevan rekisteriaineiston avulla tuotetut tutkimukset palvelivat niin sosiaaliturva- kuin sote-uudistusta.

Kelan tutkimuksessa tehdään paljon tutkimusta toimeentulotuesta. Vuonna 2022 julkaistiin tutkimus Kelan maksamaa työttömyysturvaa ja toimeentulotukea saavien asiakkaiden tuen saannista korona-aikana. Tutkimme myös mm. toimeentulotuen saajien asumista ja muuttamista suurimmissa kaupungeissa sekä toimeentulotuen saannin vaikutuksia terveyteen ja työssäkäyntiin.

Perhevapaaudistuksen vaikutusten arviointia varten toteutettiin väestökysely pienten lasten vanhemmille yhteistyössä THL:n kanssa. Perheiden moninaisuuden synnyttämiä haasteita sosiaaliturvalle tarkasteltiin useissa eri hankkeissa. Tutkimuksissa tarkasteltiin lisäksi koronaepidemian vaikutuksia nuorten ja lapsiperheiden arkeen sekä perhevapaiden käytön yhteyttä äitien myöhempään työmarkkina-asemaan ja terveyteen.

Kelan tutkimuksessa tehtiin lääkkeiden määräämiseen ja käyttöön, saatavuuteen, korvaustasoon, lääkepolitiikkaan, lääkehuollon rakenteisiin sekä lääkemarkkinaan liittyvää tutkimusta. Kanta-reseptikeskuksen aineistoja hyödyntävä Lääkkeet ja lääkeala muuttuvassa toimintaympäristössä -hankekokonaisuus sekä Uusien avohoidon syöpälääkkeiden käyttöönotto -hanke käynnistyivät.

Vastasimme Kelassa Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumista ja osallistuimme sen työhön. Tutkimme useissa hankkeissa Kelan kuntoutuspalveluiden toteutumista sekä vaikuttavuutta.

Kelan tutkimus päätti rahoittaa THL:n koordinoimaa Terve-Suomi-hanketta merkittävällä panoksella. Aineiston valmistuttua hankkeessa tehdään jatkossa tutkimusyhteistyötä THL:n kanssa.

Kelan tutkimussarjoissa julkaistiin vuonna 2022 kolme vertaisarvioitua tutkimusta. Näiden lisäksi ilmestyi seitsemän työpaperia sekä neljä julkaisua Kuntoutusta kehittämissä -sarjassa. Kelan tutkimuksen tuloksia julkaistiin lisäksi laajasti kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa. Vuoden aikana järjestimme useita seminaareja.

Vuonna 2022 Kelan tutkimus tuotti 82 julkaisua, joista 44 oli vertaisarvioituja. Tämän lisäksi julkaistiin 64 muuta kirjoitusta, esimerkiksi 50 tutkimusblogia. Tutkijoiden esiintymisiä oli yhteensä 209. Kelan tutkimuseettinen toimikunta kokoontui kahdeksan kertaa ja lääkelausuntoja tehtiin STM:n Hilalle 36. Kirjasto- ja informaatiopalveluissa toteutimme 226 asiakkaiden toimeksiantoa.

Kelan tutkimusohjelma 2023–2025 valmistui loppuvuodesta. Painoalueiksi valikoituivat yhteiset asiakkaat, toimeentulo eri elämäntilanteissa ja toimintakyky, työkyky ja kuntoutuminen.

Edistyksellisiä ja toimintavarmoja IT-ratkaisuja

Oma IT ja vahva IT-osaaminen ovat Kelalle strategisesti tärkeä valinta. Kelan IT-ratkaisut vaikuttavat koko yhteiskuntaan, joten niiden on oltava toimintavarmoja, turvallisia ja edistyksellisiä. Lähes 900 IT-osaajaa työllistävä Kela on Suomen mittakaavassa merkittävä IT-työnantaja.

Kela kehitti tietoturvaa ja kriittistä IT-infrastruktuuria

Vuonna 2022 Kela jatkoi tietoturvan kehittämistä määrätietoisesti niin hallinnollisen kuin teknisenkin tietoturvan parissa. Hallinnollisen tietoturvan keskeisimmät kehityskohteet olivat ISO27K-projektin jatkuminen sekä Turvaluotsi-palvelun lanseeraaminen. Turvaluotsi auttaa tietoturvaan liittyvien tehtävien tunnistamisessa, työmääräarvioinnissa ja toteutuksessa.

Tietoturvan hallintakeskus perustettiin 1.4.2022. Sen tehtävänä on toteuttaa tietoturvan tekninen valvonta, tietoturvakontrollien ja valvontajärjestelmien kehittäminen, tietoturvahäiriötilanteiden hallinta ja johtaminen sekä verkostoyhteistyö kansallisten viranomaisten kanssa. Kehitystyön seuraavassa vaiheessa tietoturvan hallintakeskuksen korvaa tekninen tilannekuvakeskus.

Kelassa on käynnissä kriittisen IT-infrastruktuurin kehittämistyö, jota tehdään KIH-VA-hankkeessa. Tarkoituksena on IT:n osalta turvata Kelan palvelut ja toiminta, varautua mahdollisiin uhkiin, varmistaa kriittisten sovellusten toimintavarmuus kriisitilanteissa, parantaa Kelan IT-palvelujen saatavuutta ja tukea häiriötilanteiden hallintaa.

Innovaatiotoiminnalla etsitään uusia ratkaisuja

Kela hyödyntää useissa innovaatiotoiminnan avulla edistetyissä kehityskohteissa uusien nousevien teknologioiden ja datan luomia mahdollisuuksia. Konkreettinen askel tulevaisuuden digitalisaation edistämiseksi oli valtiovarainministeriön myöntämä valtionavustus itsehallittavan identiteetin luottamusverkon kehittämiseksi Findynet Cooperative -osuuskunnalle. Kela on toiminut keskeisenä uuden innovaation käynnistäjänä ja osuuskunnan perustajajäsenenä.

Digitaalisten identiteettien avulla voidaan luoda elämäntilannelähtöisiä digitaalisia palveluita. Kela rakensi osana innovaatiotoimintaansa digitaalisten identiteettien hyödyntämiseen liittyviä kyvykkyyksiä ja osaamista.

Kela jatkoi ennakoinnin, innovaatiotoiminnan, strategian ja arjen yhdistävän toimintamallin kehittämistä. Innovaatiotoiminnassa keskityimme yhteiskunnallisesti merkittäviin ilmiöihin, kuten nuorten syrjäytymiseen liittyviin haasteisiin.

IT-palvelut mukana hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisessä

Kelan Kanta-palveluissa valmistauduttiin vuonna 2022 uusien hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymiseen. Kanta tuotti Potilastiedon arkiston asiakirjoihin keskitetysti oikean rekisteritiedon ja mahdollisti arkiston hybridikäytön vuodenvaihteessa. Tällä varmistettiin tietojen hakeminen ja tallentaminen asiakkaiden potilastietojärjestelmien tilanteesta riippumatta. Kansalaisten omien tietojen katseluun tehtiin hyvinvointialueiden perustamiseen liittyvät muutokset. Tiiviin valmistelutyön tavoitteena oli vähentää järjestelmien muutostarpeita ja niihin liittyvää aikataulupainetta sote-uudistuksen astuessa voimaan.

Johtamisen ja toimintakulttuurin uudistaminen

Kelan IT-palvelujen toimintakulttuuria, johtamista ja rakennetta kehitettiin vuoden aikana Retro2022 -työssä. Toimintakulttuurin muutoksella tavoiteltiin entistä avoimempaa ja ketterämpää toimintaa. Johtamisen kyvykkyyttä kehitettiin uudistamalla johtoryhmätyöskentelyä siten, että strategisten päätösten valmistelua ja taktisen tason päätöksentekoa varten muodostettiin erilliset toiminnalliset johtoryhmät. Esihenkilötyötä vietiin yhä valmentavampaan suuntaan.

Järjestelmien kehittämisessä ja ylläpidossa IT-palvelut ryhmittäytyi Kelan liiketoimintayksiköiden mukaisesti. Tällä tuetaan sitä, että IT pystyy vastamaan liiketoiminnan tavoitteisiin ja tarpeisiin yhä paremmin. Tavoitteena oli ketterä, muutoskykyinen rakenne, joka tukee toimintaa ja muuntuu sen mukana tarvittaessa myös jatkossa.

Tietoja henkilöstöstä 2022

Vuoden 2022 lopussa Kelassa oli työsuhteessa 8 586 henkilöä eli 289 henkilöä enemmän kuin edellisvuoden lopussa. Määräaikaisen henkilöstön osuus kasvoi vuodesta 2021 ja oli vuoden lopussa 10 %. Ylitöiden osuus vuosityöajasta pysyi edellisen vuoden tasolla (1,3 %). Kela on monipaikkainen työpaikka, ja etätöitä tehtiin myös vuonna 2022 laajasti, keskimäärin 123 päivää vuodessa. Vuonna 2022 sairauspoissaolojen osuus kasvoi hieman ja oli 5,0 %.

Organisaatiokulttuuri kehittyi haluttuun suuntaan

Hyvä henkilöstökokemus on yksi Kelan kriittisistä voimavaroista strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Henkilöstökokemus on yksilöllinen tunne, joka rakentuu työssä ja kaikessa työhön liittyvässä. Olemme tunnustaneet, että edistämme hyvää henkilöstökokemusta tehokkaimmin kehittämällä kulttuurissamme mm. itse- ja yhteisöohjautuvuutta, perheystävällisyyttä sekä monipaikkaista työtä.

Henkilöstökyselyn perusteella Kelan organisaatio- ja johtamiskulttuuri kehittyvät haluttuun suuntaan. Entistä suurempi osa henkilöstöstä kokee voivansa vaikuttaa työhönsä (71 %). Lähiesihenkilön johtamiseen ollaan edelleen tyytyväisiä. 88 % kelalaisista kokee, että esihenkilö huolehtii työsuhteeseen liittyvistä asioista täsmällisesti ja oikeudenmukaisesti. Perheystävällisyys on yksi merkittäviä Kelan vahvuuksia työnantajana, ja 92 % kelalaisista kokee, että voi sovittaa yhteen työn ja yksityiselämän. 84 % kelalaisista on tyytyväisiä työhönsä, ja työyhteisön toimivuus saa arvosanan 8,3 (asteikolla 4–10).

Henkilöstömäärät 2020–2022

	2022	2021	2020
Koko henkilöstö	8586	8297	8 095
– kokopäiväinen	7526	7364	7 193
– osa-aikainen	1060	933	902
– määräaikainen	884	680	820
Vakinainen henkilöstö	7702	7617	7 275
– kokopäiväinen	6855	6839	6 536
– osa-aikainen	847	778	739

Vakinainen henkilöstö 2020–2022

	2022	2021	2020
Keski-ikä	44,5	44,4	44,6
Kelasta lähteneet toimihenkilöt	467	306	373
Kelaan tulleet toimihenkilöt	557	619	548
Eläkkeelle siirtymisikä	63,9	64,0	63,8
Vanhuuseläkkeelle siirtyneet	135	144	143
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	13	9	16

Riskienhallinta ja turvallisuus Kelassa

Riskienhallinta on kiinteä osa Kelan päivittäistä toimintaa ja tiedolla johtamista. Sillä varmistetaan tavoitteiden toteutuminen, toiminnan jatkuvuus ja henkilöstön hyvinvointi. Riskienhallinta varmistaa myös hyvän hallintotavan toteutumisen.

Vastuu Kelan riskienhallinnasta on pääjohtajalla. Muut johtajat vastaavat riskienhallinnasta vastuutoimialoillaan. Kaikki yksiköt ja niiden esimiehet vastaavat oman vastualueensa riskienhallinnasta ja raportoinnista. Lisäksi jokainen toimihenkilö huolehtii riskienhallinnasta omassa tehtävässään. Sisäinen tarkastus vastaa riskienhallinnan toimivuuden ja laadun arvioinnista. Kela seuraa riskienhallinnan tilannetta säännöllisesti ja raportoi siitä vähintään neljännesvuosittain.

Vuonna 2022 Kelan strategiset riskit määriteltiin, priorisoitiin ja analysoitiin turvaamaan Kelan strategisia avaintuloksia. Kriittisen tason riskejä ei löydetty, eivätkä määritellyt riskit kohonneet kriittisiksi. Myöskään uusia kriittisen tason riskejä ei ilmaantunut.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022 Kelassa alettiin varautua erilaisiin skenaarioihin sen vaikutuksista. Samassa yhteydessä alettiin myös kartoittaa sodasta

johtuvia, Kelaan kohdistuvia sekä Kelan toimintaa ja sen sujuvuutta uhkaavia riskejä.

Turvallisuuden ja varautumisen merkitys korostui muuttuneessa maailmantilanteessa

Vuosi 2022 oli poikkeuksellinen niin Kelan turvallisuuden näkökulmasta kuin muuallakin yhteiskunnassa. Venäjän helmikuinen hyökkäys Ukrainaan, varautuminen mahdolliseen sähköpulaan talvella 2022–23 sekä edelleen jatkunut koronapandemia edellyttivät Kelalta tehostettua seuranta- ja käytännön varautumistoimenpiteitä.

Vuoden 2022 alussa Kelaan perustettiin turvallisuusyksikkö johtamaan, koordinoimaan ja kehittämään turvallisuutta Kela-tasoisesti. Vuoden aikana valmisteltiin useita Kelan turvallisuudenhallintaan liittyviä ohjausasiakirjoja, kuten varautumisen periaatteet sekä tietoturva- ja tietosuojapolitiikka. Elokuussa 2021 hyväksytyjen turvallisuuden strategisten linjausten toimenpiteitä vietiin käytäntöön laajassa yhteistyössä Kelan tulosyksiköiden ja toiminnallisten yksiköiden kanssa.

Tieto- ja kyberturvallisuuden painopiste oli edelleen tietoturvan hallintajärjestelmän käyttöönoton valmisteluissa sekä havainnointikyvyn ja haavoittuvuuksien hallinnan kehittämisessä. Kelan tietoturvan hallintakeskuksen toiminta käynnistyi keväällä 2022.

Tietosuojan kehittämiseksi Kelassa valmisteltiin tietosuojan hallintajärjestelmän käyttöönottoa. Tietosuojapalveluita kehitettiin erityisesti tietosuojan vaikutustenarviointityökalujen osalta.

Turvallisuuspalveluissa keskityimme turvallisuusteknologian osalta järjestelmien ylläpitoon ja uudistamiseen. Uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi järjestimme asiakaspalvelutehtävissä työskenteleville toimihenkilöille turvallisuuskoulutuksia sekä kehitimme asiakaspalvelutilojen turvallisuuskartoitusmallia.

Vuonna 2022 uhka- ja väkivaltatilanteiden ilmoitusten määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Yleisemmin raportoituja tilanteita olivat viime vuosien tavoin tilanteet, joissa asiakas käyttäytyi uhkaavasti tai etuili. Toimihenkilöihin ja Kelaan kohdistuvien uhkausten osuus ilmoituksista lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna.

Vastuullisuustyö sai strategiset linjaukset

Vastuullisuus on Kelan strategisessa kokonaisuudessa yhtenä kriittisenä voimavarana. Vastuullisuus tukee Kelan strategiassa onnistumista, ja se nivoutuu laajasti kaikkeen organisaation toimintaan.

Kelan strategiset vastuullisuuslinjaukset valmistuivat keväällä 2022. Linjaukset ovat Kelan vastuullisuuden keihäänkärkiä, joihin vastuullisuustyö ja sen kehittämisen painopisteet keskittyvät.

Kela arvioi vastuullisuuden edistymistä erilaisilla mittareilla. Esimerkiksi Kelan hiilijalanjälki tietyiltä toiminnan osa-alueilta lasketaan joka vuosi. Vuoden 2022 aikana kehitimme myös uusia vastuullisuusindikaattoreita ja uutta GRI-standardiin perustuvaa vastuullisuusraportointia.

Kela on Suomen kestävän kehityksen toimikunnan ja kestävän kehityksen seurantaverkoston jäsen. Vuonna 2022 Kela oli aiempien vuosien tapaan mukana kansallisessa kestävän kehityksen yhteistyössä. Näiden foorumeiden kautta Kela toimii kansallisesti suunnannäyttäjänä kestävän kehityksen teemoissa.

Ekologisen vastuullisuuden saralla otimme vuonna 2022 monia merkittäviä askelia: paperiton päätös laajeni, lähdimme mukaan Astetta alemmas -kampanjaan ja liityimme Green Office -ympäristöjärjestelmämalliin. Kelaan rekrytoitiin loppuvuodesta uusi ympäristövastuullisuuden asiantuntija kehittämään ekologisen vastuullisuuden teemoja.

Kela on jo useana vuonna toiminut Helsinki Priden yhteistyökumppanina. Vuonna 2022 otimme osaa Priden perinteiseen kulkueeseen ja järjestimme myös puistopiknikin.

Syksyllä 2022 Kelan vastuullisuustyö keskittyi paljolti monimuotoisuuden, yhdenvertaisuuden ja inklusiivisuuden teemoihin niin asiakkaidemme kuin henkilöstömme näkökulmista. Teimme mm. kartoituksen eri vähemmistöryhmiin kuuluvien asiakkaiden tarpeista ja tunnistimme kehittämiskohteita, joihin keskitymme jatkossa lisää.

Kelan vastuullisuustyöstä kerrotaan tarkemmin erillisessä vastuullisuusraportissa.

Kela on kansainvälinen

Kansainvälisyys vaikuttaa Kelan toimintaan monesta näkökulmasta. Kelan asiakkaina on Suomessa asuvia ja työskenteleviä henkilöitä, mutta tietyissä tilanteissa myös ulkomailla oleskelevilla on oikeus Kelan etuuksiin. Lisäksi varsinkin sosiaaliturvan yhteensovittamista koskeva EU-lainsäädäntö ja maiden väliset sosiaaliturvasopimukset vaikuttavat Kelan toimintaan.

Kela tekee muiden EU-maiden ja Pohjoismaiden sosiaaliturvalaitosten kanssa säännöllistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on ennen kaikkea prosessien sujuvoittaminen eri valtioissa oleskelleiden henkilöiden sosiaaliturva-asioita käsiteltäessä. Vuonna 2022 järjestettiin etäyhteyksin Pohjoismaiden ja Viron kanssa vuosittaiset yhteyslaitosneuvottelut, joissa keskusteltiin eri etuuksiin ja sähköiseen tiedonvaihtoon liittyvistä asioista. Latvian kanssa pidettiin sairaanhoidon kysymyksiin keskittyneet neuvottelut. Lisäksi Kela osallistui pääosin etäyhteyksillä EU:n komission järjestämiin tapaamisiin ja muuhun EU-tason yhteistyöhön.

Kelan pääjohtaja osallistui pohjoismaiseen pääjohtajakokoukseen, joka kokoaa pääjohtajia ja johtajia pohjois-

maisista sosiaaliturvalaitoksista. Kokouksen teemana oli muun muassa kyberturvallisuus ja se, millaisia vaikutuksia Ukrainan tilanteella on Pohjoismaihin ja pohjoismaisiin sosiaaliturvalaitoksiin.

Kelan asiantuntijat osallistuivat ISSAn (International Social Security Association) toimintaan myös vuonna 2022. ISSA on maailman sosiaaliturvalaitosten yhteistyöjärjestö, johon kuuluu noin 320 sosiaaliturvalaitosta yli 150 maasta. ISSA järjesti vuoden aikana Euroopan laajuisen konferenssin ja maailmanlaajuisen konferenssin, joihin Kelasta osallistuttiin muun muassa puhujina. Kela osallistui myös ISSAn hyvien käytänteiden kilpailuun kaksikielisillä chattiroboteilla ja sai kilpailusta kunniamaininnan. Maailmanlaajuisessa konferenssissa Kela esitteli perhevapaa uudistuksen mainosvideota. Kela osallistui lisäksi eurooppalaiseen sosiaalivakuutusalan etujärjestö ESIPin (European Social Insurance Platform) toimintaan mm. Kelaa koskevien toimialojen komiteoiden jäsenenä.

EU-aloitteiden seurannan ja tiedonkulun kehittämiseen panostettiin Kelassa edelleen. Samalla yhteistyö ministeriöiden kanssa kansainvälisiä ulottuvuuksia sisältävien

sopimusten ja lainsäädännön valmisteluun liittyen jatkui. Erityisesti digitalisaatioon, terveyteen sekä maahanmuuttoon liittyvät teemat olivat esillä. Kela antoi lausunnon rajat ylittävää terveydenhuoltoa koskevan lain kokonaisuudistuksesta ja valmistautui lain toimeenpanoon. Kela lausui myös muun muassa sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia koskevasta lakiesityksestä.

Vuoden 2022 aikana Kela otti käyttöön valtioiden välisen sairaanhoitokorvausten sähköisen tietojenvaihtojärjestelmän ja osallistui eurooppalaisen sairaanhoitokortin sähköistämistä koskevan työryhmän toimintaan. Kela käynnisti myös neuvottelut hyvinvointialueiden kanssa sujuvan yhteistoiminnan varmistamiseksi kansainvälisten sairaanhoitoetuuksien saralla.

Kelassa kansainvälisten etuushakemusten käsittely ja kansainvälisten asiakkaiden puhelinpalvelu on suurelta osin keskitetty kansainvälisten asioiden keskuksen. Vuonna 2022 tilapäistä suojelua saavat olivat kasvava asiakasryhmä. Loppuvuodesta sekä etuskäsittelyä että asiakaspalvelua työllistivät myös Ruotsin ja Viron eläke-
muutokset.

Kelan uudessa ajanvarausjärjestelmässä asiakkaalle tuli mahdolliseksi varata aika asiansa hoitamiseksi myös englannin kielellä. Lisäksi kuntien viranomaiset voivat nyt tehdä Kelaan tulkittaisen ajanvarauksen asiakkaalle Suomi.fi-valtuuksilla. Tämä on osaltaan sujuvoittanut vieraskielisten asiakkaiden asiointia. Vuonna 2022 Kelassa otettiin käyttöön myös Túlka Oy:n pikatulkkauksen palvelupisteillä, joka osaltaan helpotti täysin vieraskielisten asiakkaiden asiointia.

Kela on mukana International House Helsinki- ja International House Tampere -palveluissa, jotka tarjoavat suurimman osan työperäisten maahanmuuttajien tarvitsemista alkuvaiheen palveluista. Palvelut on suunnattu hiljattain pääkaupunkiseudulle ja Pirkanmaalle työhön tulleille maahanmuuttajille, ja ne palvelevat myös yrityksiä ja työnantajia ulkomaiseen työvoimaan ja sen rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä.

Kela antoi lausunnon kotoutumisen edistämistä koskevasta lakiesityksestä. Kela osallistui kotoutumista koskevaan viranomaisyhteistyöhön erityisesti Ukrainan sotaan liittyen. Ukrainan sodan vaikutuksista Kelassa on kerrottu luvussa **Ukrainan sodan vaikutus Kelan etuus- käsittelyyn ja asiakaspalveluun.**

Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste neuvoi kansainvälisissä tilanteissa

Kelassa toimii rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste, jollainen toimii jokaisessa EU-maassa ja joka antaa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä kansainvälisissä tilanteissa. Yhteyspiste ylläpitää EU-terveydenhoito.fi-sivustoa. Sivustolta asiakas saa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä Suomessa ja ulkomailla, potilaan oikeuksista sekä hoitokustannusten korvauksista. Vuonna 2022 yhteyspisteen asiakkaita kiinnostivat muun muassa suunnitelmallinen hoito Suomessa, oikeus sairaanhoitoon ulkomailla sekä reseptilääkkeiden ostaminen muista maista. Yhteyspiste markkinoi kansainvälisen sairaanhoidon aiheita sosiaalisessa mediassa ja selvitti EU-terveydenhoito.fi-sivuston asiakastyytyvääisyyttä. EU-terveydenhoito.fi-sivustolla julkaistiin päivitetty Usein kysyttyä -osio. Vuonna 2021 koronatilanne lisäsi yhteyspisteen asiakaspalveluun tulleiden yhteydenottojen määriä 14 prosenttia. Asiakkaiden lisääntynyt kiinnostus matkailijan terveysturvallisuuteen ja yhteyspisteen toteuttama mainonta lisäsivät liikennettä yhteyspisteen verkkosivustolle. Vuonna 2021 uudistimme muun muassa sivuston viittomakielisiä sisältöjä ja julkaisimme uusia sisältöjä esimerkiksi lääkkeistä.

Kanta mahdollistaa sosiaali- ja terveystietojen turvallisen käytön yli aluerajojen

Kela ylläpitää ja kehittää Kanta-palveluja. Kannan avulla potilas- ja asiakastiedot liikkuvat sosiaali- ja terveydenhuollon, apteekkien ja kansalaisten välillä.

Sekä julkisessa että yksityisessä terveydenhuollossa potilastiedot tallennetaan Kantaan. Potilastiedon arkistoon oli tallennettu vuoden 2022 loppuun mennessä yli 3 miljardia asiakirjaa.

Vuonna 2022 tietoja haettiin toisesta terveydenhuollon organisaatiosta lähemmäs 5 miljoonaa kertaa kuukaudessa. Vuonna 2021 vastaava luku oli 3 miljoonaa. Sujuva tietojen liikkuminen hyödyttää potilasta ja terveydenhuollon ammattilaista, koska se vapauttaa aikaa hoitotyöhön, karsii päällekkäisiä tutkimuksia ja parantaa potilasturvallisuutta.

Kaikki lääkeresepit kulkevat sähköisinä Kanta-palvelujen kautta. Reseptejä kirjoitettiin vuonna 2022 28,2 miljoonaa, ja niistä tehtiin 76,5 miljoonaa lääketoimitusta. Reseptin uusimista pyydettiin OmaKannassa yli 3,4 miljoonaa kertaa. Tämä oli 33 % kaikista vuoden aikana tehdyistä uusimispyynnöistä.

Sosiaalihuollon liittyminen Kantaan eteni

Vuoden 2022 lopussa julkisista sosiaalihuollon toimijoista 74 % oli liittynyt Kantaan, ja sosiaalihuollon tietoja oli tallennettu 1,4 miljoonasta henkilöstä. Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoa kehitettiin tukemaan yhä laajemmin rakenteisia sosiaalihuollon asiakirjoja. Vuoden loppuun mennessä arkistoon oli tallennettu 72 miljoonaa asiakirjaa.

Asiakastietojen luovuttaminen sosiaalihuollon palvelunantajien välillä toteutettiin teknisesti yhteistestausvalmiuteen. Sosiaalihuollon järjestelmätoimittajille sekä palvelunantajille suunniteltiin käyttöönoton tukimateriaali ja koulutukset.

Kantaa kehitettiin yhteistyöllä sote-organisaatioiden ja järjestelmätoimittajien kanssa

Lakimuutosten edistäminen oli keskiössä Kanta-palvelujen kehityksessä vuonna 2022. Iso osa töistä kohdistui jälleen Kantaan liittyneiden tietojärjestelmien yhteentoimivuuden testaukseen. Tämä takaa tietoturvallisen kokonaisuuden sote-tietojen liikkumiselle ja käytölle.

Euroopan unionin laajuisista hankkeista eteni euroopalaisten sähköisen reseptin kehitys, joka mahdollistaa suomalaisella reseptillä lääkkeiden oston EU-maissa. Lisäksi kehitettiin uutta palvelua, jossa tulevaisuudessa potilastietojen yhteenvedoja voidaan toimittaa EU-maiden välillä.

Kanta tekee vuosittain asiakastyytyväisyyskyselyn sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille sekä apteekkeille. Palautetta käytetään Kannan ja sen palvelutoiminnan kehittämiseen. Vastanneista 82 % oli erittäin tai melko

tyytyväisiä Kanta-palvelujen toimintaan. Ammattilaiset myös luottivat Kannan tietoturvaan pitäen sitä erinomaisena ja olivat tyytyväisiä häiriötiedottamiseen.

OmaKantaa käytti kuukausittain yli miljoona henkilöä

OmaKanta on valtakunnallinen verkkopalvelu, jossa kansalainen näkee ammattilaisten kirjaamat potilastiedot ja reseptit. OmaKannassa voi myös pyytää reseptin uusimista, tallentaa elinluovutus- ja hoitotahtonsa sekä hallita omien tietojensa luovuttamista.

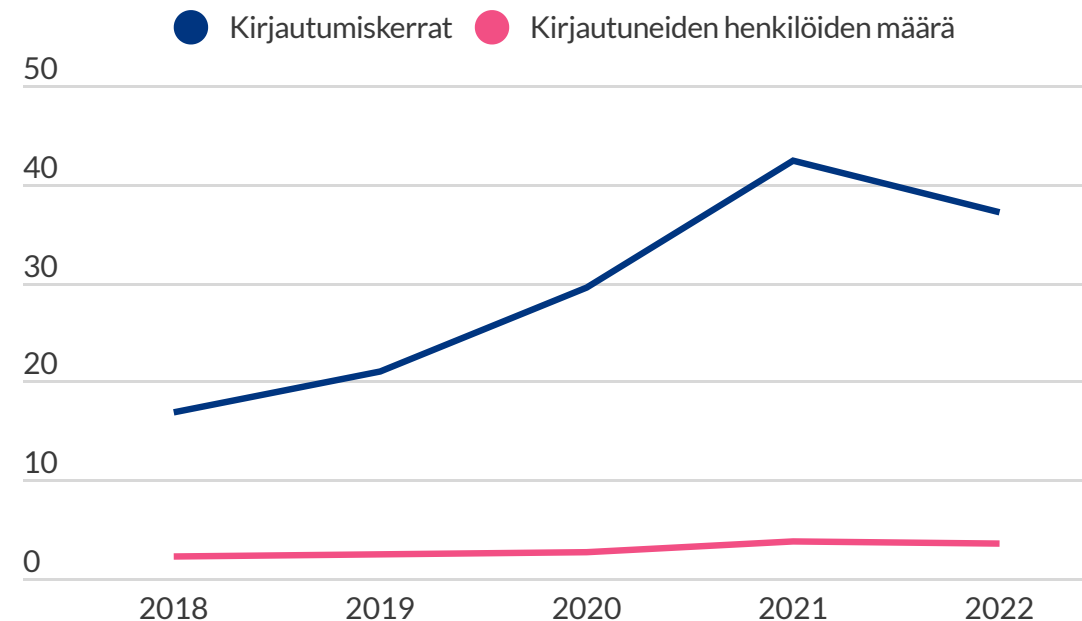
Vuonna 2022 OmaKantaa käytti yli 3,5 miljoonaa eri henkilöä, ja palveluun kirjauduttiin 37,2 miljoonaa kertaa. Kirjautumisten määrän kasvu laski ensimmäistä kertaa ja oli 12 % vähemmän kuin edellisvuonna. Laskua selittänee koronatodistusten haun vähentyminen Omakannasta. OmaKannan kuukausittainen yli miljoonan kävijän määrä kertoo kuitenkin, että palvelusta on tullut tärkeä osa terveydenhuollon asiointia.

EU:n koronarokotustodistus oli helposti saatavilla OmaKannasta, mikä vähensi terveydenhuollon ammattilaisten työtä todistusten myöntämisessä. Vuoden 2022 loppuun mennessä 3,6 miljoonaa henkilöä oli hakenut koronarokotustodistuksen OmaKannasta. Koronatodistusten viestintä keskittyi matkailuun. Koronapassi poistui käytöstä.

Toisen puolesta asiointi OmaKannassa helpotti monen arkea

Toisen aikuisen puolesta asiointi mahdollistaa läheiselle OmaKannan käytön esimerkiksi sairastuneen tai digipalvelujen käyttämisen vaikeaksi kokevan henkilön puolesta.

OmaKannan kirjautumiset ja kirjautuneiden määrä 2018–2022, miljoonaa

Asiointiin tarvitaan Suomi.fi-valtuus. Lokakuusta 2022 alkaen valtuuden pystyi antamaan myös henkilö, jolla ei ole käytössään verkkopankkitunnuksia. Vuonna 2022 OmaKannassa asioitiin valtuudella 15 000 täysi-ikäisen henkilön puolesta.

Huoltajat asioivat OmaKannassa 470 000 alaikäisen puolesta vuonna 2022. OmaKannassa mahdollistui asiointi lapsen puolesta myös vanhemmille, joilla on huollonjakosopimus tai turvakielto. Huoltajat voivat asioida OmaKannassa myös yli 10-vuotiaan alaikäisen puolesta, kun terveydenhuollossa on tehty tarvittavat muutokset tietojärjestelmiin. Noin 65 prosentilla terveydenhuollon organisaatioista on käytössä tämä toiminnallisuus. Kanta jatkaa organisaatioiden tukemista toiminnallisuuden käyttöönotossa, jotta lasten asioiden hoitaminen OmaKannassa helpottuu entisestään.

Asiakaspalvelu ja chattribotti neuvoivat kansalaisia

Kannan asiakaspalvelu palvelee kansalaisia puhelimitse, sähköpostitse ja palautelomakkeella. Asiakaspalveluun tuli yhteydenottoja noin 2 300 kuukaudessa. Yhteydenottoista yli 90 % ratkaistiin heti asiakaspalvelussa.

Uutena asiakaspalvelumuotona aloitti chattribotti kanta.fi-sivustolla. Chattribotin suosio kasvoi nopeasti, ja sen kanssa aloitettiin loppuvuodesta jo 3 000 keskustelua kuukaudessa. Eniten kansalaiset kysyivät tutkimustuloksista ja niiden löytämisestä, OmaKantaan kirjautumisesta sekä reseptin uusimisesta.

Sote-uudistuksen ja asiakastietolain muutoksia edistettiin laajasti

Kelassa asiakastietolain toimeenpanoa toteutettiin aina valmisteluista teknisen tuotannon toteuttamiseen asti. Tulevia hyvinvointialueita tuettiin muutoksessa. Kela ja THL järjestivät yhteistyössä useita infotilaisuuksia ja aluekohtaisia tukipalavereja. Sote-uudistuksen vaatimat rekisterinpitäjäm muutokset Kanta-palvelujen taustatietoihin ja jo arkistoituihin asiakirjoihin tehtiin onnistuneesti.

Lain edellyttämistä toimenpiteistä sekä sote-uudistuksen vaikutuksista asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn viestittiin aktiivisesti sote-toimijoille sekä hyvinvointialueiden valmistelijoille ja päättäjille. Lisäksi aloitettiin kansalaisille suunnattu viestintä.

Hallituksen toiminta

Vuosi 2022 oli Kelan hallituksen kolmivuotiskauden kolmas ja viimeinen toimintavuosi. Toimintavuoden aikana hallitus keskittyi mahdollistamaan Kelan perustehtävän toteuttamisen ja strategian toimeenpanon onnistumisen. Toimintavuoden aikana suomalaista ja kansainvälistä yhteisöä kohtasivat uudet, vakavat kriisit. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, energiakriisi ja voimakas inflaatio haastoivat myös Kelan toimintaa.

Toimintavuoden aikana hallitus päätti Kelan strategian tarkentamisesta. Strategian keskiössä on kolme tavoitetta, jotka tähtäävät visioon: Lähellä ihmistä. Hyvinvointia tiedolla, tuella ja yhteistyöllä. Strategiset tavoitteet ovat asiakaskokemus perustuu luottamukseen, vaikuttavuutta tiedolla ja turvaa arkeen. Strategisella riskienhallinnalla varmistetaan osaltaan tavoitteiden saavuttaminen.

Strategian onnistumiseksi Kela tavoittelee edelläkävijyyttä neljällä osa-alueella, joita nimitetään kriittisiksi voimavaroiksi. Nämä ovat kestävä talous, henkilöstökokemus, viestintä ja vastuullisuus.

Vuoden alussa hallitus laati vuoden 2021 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen valtuutettujen vahvistettavaksi. Hallitus vahvisti strategian ja budjettikehyksen toiminnan suunnittelun perustaksi sekä riskienhallinnan suunnitelman. Loppuvuodesta hallitus hyväksyi toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2023–2026 sekä strategian, merkitsi tiedoksi strategiset avaintulokset ja teki pääjohtajan kanssa tulossopimuksen vuodelle 2023.

Hallitus päätti hyväksyä Kelan vuoden 2023 sijoitussuunnitelman sekä sijoitussuunnitelmassa kerrotut toimivaltuudet ja vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Hallitus käsitteli

kokouksissaan kiinteään omaisuuteen liittyviä asioita. Hallitus hyväksyi keväällä 1.5.2022 voimaan tulleen Kelan työehtosopimusratkaisun.

Hallitus käsitteli kokouksissaan tietoturvaan ja -suojaan liittyviä asioita. Hallitus seurasi säännöllisesti tulevana vuosina merkittävästi voimavaroja vaativan strategisen kehittämisohjelman (Eepos) etenemistä ja hyvinvointialueiden aloittamiseen liittyvää valmistelua.

Pääjohtaja esitti hallituksen kokouksissa Kelan toiminnasta ajankohtaiskatsaukset. Katsauksiin sisältyi muun muassa Kelan palvelutilanteen seuranta.

Vuonna 2022 hallitus piti 11 kokousta, joista yhden sähköpostikokouksena. Lisäksi hallitus piti iltakoulun, jossa keskittyi strategian suunnan tarkentamiseen. Hallitus piti keväällä strategiaseminaarin, jossa käsitteli Kelan strategiatyötä ja sosiaaliturvakomitean ajankohtaisia sekä Kelan neuvottelukuntakokonaisuutta. Hallitus teki lokakuun alussa seminaarimatkan Alankomaihin, jossa tutustuttiin maan sairausvakuutus-, työttömyys- turva- ja eläkejärjestelmään.

Hallituksen asettama tarkastustoimikunta piti neljä kokousta. Toimikunnassa käytiin läpi sisäisen tarkastuksen raportteja ja keskeisiä havaintoja Kelan toiminnasta. Tarkastustoimikunnan puheenjohtajana toimi hallituksen puheenjohtaja sekä jäsenenä hallituksen varapuheenjohtaja, kaksi hallituksen jäsentä, pääjohtaja ja valvontatilintarkastusta hoitava tilintarkastaja. Asioiden esittelystä vastasi sisäisen tarkastuksen päällikkö.

Rahoitus

Etusrahastojen rahoitus

Kelan hoitaman sosiaaliturvan rahoitus perustuu jakoperiaatteelle, jonka mukaan kunkin vuoden kulut rahoitetaan samana vuonna kertyneillä tuotoilla. Etuuksien rahoituksen hoitamista varten Kelassa on kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto sekä sosiaaliturvan yleisrahasto, josta rahoitetaan ne etuudet, jotka eivät kuulu eläke- tai sairausvakuutukseen.

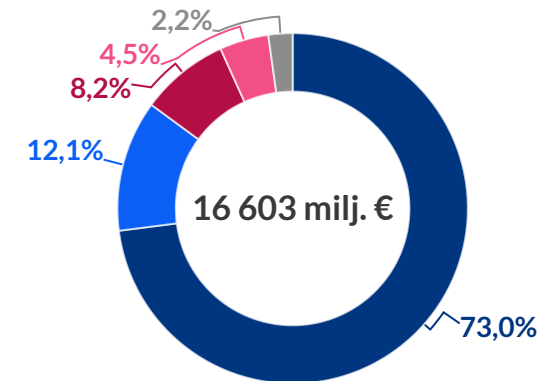
Kelan etusrahastojen kokonaiskulut olivat 16 879 miljoonaa euroa vuonna 2022. Etus- kulujen osuus kokonaiskuluista oli 96 % (16 270 milj. euroa) ja toimintakulujen 4 % (610 milj. euroa). Valtion osuus tuotoista oli 73 %, vakuutettujen ja työnantajien lakisääteiset maksut 20 %, kuntien suoritukset 5 % ja muut tuotot 2 % tuotoista.

Kansaneläkerahasto

Kansaneläkerahastosta maksetaan mm. eläke- ja vammaisetuudet, eläkkeensaajien asumistuet sekä rintamalisät. Vuonna 2022 etuuksia maksettiin 3 716 milj. euroa ja rahaston toimintakulut olivat 64 milj. euroa. Valtio rahoittaa kansaneläkevakuutuksen kulut. Vuositason maksuvalmiuden turvaaminen edellyttää kansaneläkerahastolta määrättyä vähimmäistasoa. Vuodesta 2010 kansaneläkerahaston vieraalla pääomalla vähennetyn rahoitusomaisuuden määrä on ollut 3,5 % kansaneläkkeiden ja toimintakulujen vuotuisesta yhteismäärästä.

Kelan etuuksien ja toimintakulujen rahoitus vuonna 2022, milj. euroa

- Valtion ennakot etuuksiin ja toimintakuluihin 12 115 milj. €
- Vakuutettujen päiväraha- ja sairaanhoitomaksu 2 011 milj. €
- Työnantajien sairausvakuutusmaksu 1 357 milj. €
- Kuntien suoritukset 751 milj. €
- Työttömyysvakuutusmaksu ja muut tuotot 369 milj. €

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuksen rahoitus jakautuu työtulovakuutuksen ja sairaanhoitovakuutuksen rahoitukseen. Vuonna 2022 etuuskien yhteismäärä oli 5 746 milj. euroa ja rahaston toimintakulut olivat 231 milj. euroa.

Työtulovakuutus sisältää sairauspäivärahat (sis. tartuntatautipäivärahat), vanhempainpäivärahat ja kuntoutusrahat sekä työnantajille maksettavat perhevapaakorvaukset sekä korvaukset työterveyshuollon järjestämisestä ja vanhempainpäiväraha-ajan vuosilomakustannuksista. Työtulovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 966 milj. euroa vuonna 2022.

Työtulovakuutuksen pääasialliset rahoittajat ovat työnantajat (työnantajan sairausvakuutusmaksu) sekä palkansaajat ja yrittäjät (sairausvakuutuksen päivärahamaksu). Valtio rahoittaa sen osuuden vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän. Lisäksi valtio rahoittaa 5 % muutoin vakuutuksen kautta rahoitettavista sairaus- ja vanhempainpäivärahoista sekä kuntoutusrahasta. Valtion rahoitusosuuteen kuuluu myös osa yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta.

Työtulovakuutuksen menoista (ilman perhevapaakorvauksista, yrittäjien lisärahoitusosuutta ja valtion osuutta)

rahoitetaan 52 % työnantajien sairausvakuutusmaksuilla ja 48 % päivärahamaksuilla. Työnantajien sairausvakuutusmaksu maksetaan palkkojen perusteella, ja sen suuruus oli 1,34 % vuonna 2022. Sairausvakuutuksen päivärahamaksun pohjana ovat palkansaajilla veronalaiset palkkatulot ja yrittäjillä työtulot. Vuonna 2022 maksu oli palkansaajilla sekä MYEL-vakuutetuilla yrittäjillä 1,18 % ja YEL-vakuutetuilla yrittäjillä 1,32 % tuloista (tulot vähintään 15 128 euroa vuodessa). Päivärahamaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen. Työnantajien sairausvakuutusmaksuja kertyi 1 357 milj. euroa (osuus tuotoista noin 47 %), palkansaajien sekä yrittäjien päivärahamaksua 1 160 milj. euroa (osuus tuotoista noin 41 %) ja lisäksi valtio rahoitti vastuullaan olevia etuuksia 341 milj. eurolla (osuus tuotoista noin 12 %) vuonna 2022. Yhteensä työtulovakuutuksen tuotot olivat 2 858 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutus sisältää Kelan maksamat lääkekorvaukset, korvaukset lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista, korvaukset tutkimuksesta ja hoidosta, matkakorvaukset, kuntoutusmenot (lukuun ottamatta kuntoutusrahoja), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusturvaan kuuluvat sairaanhoitokorvaukset sekä EU-korvaukset sairaanhoidon kustannuksista. Sairaanhoitovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 780 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutuksen etuus- ja toimintakulut rahoitetaan valtion ja vakuutettujen toimesta. Valtio rahoittaa 67 % ja vakuutetut 33 % sairaanhoitovakuutuksen etuus- ja toimintakuluista. Sairaanhoitovakuutuksen EU-korvaukset valtio ja ulkomaan laitokset rahoittavat kuitenkin kokonaan. Lisäksi valtio rahoittaa kokonaan myös koronarokotuskorvaukset, jotka sisältyvät tutkimuksen ja hoidon korvauksiin.

Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusta varten kaikilta vakuutetuilta eli palkansaajilta, yrittäjiltä sekä eläkkeen- ja etuudensaajilta peritään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu kunnallisverotuksessa verotettavan ansiotulon perusteella. Vuonna 2022 maksu oli palkansaajilla ja yrittäjillä 0,53 % ja eläkkeen- ja etuudensaajilla 1,50 % ansiotulosta. Palkansaajilta, yrittäjiltä ja etuudensaajilta perittävää sairaanhoitomaksua kertyi 851 milj. euroa (osuus tuotoista noin 30 %). Valtion suoritukset sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin ja toimintakuluihin oli 1 940 milj. euroa (osuus tuotoista noin 68 %). Yhteensä sairaanhoitovakuutuksen tuotot olivat 2 850 milj. euroa.

Sairausvakuutuksen rahoitusomaisuuden, josta on vähennetty vieras pääoma ja varaukset, on oltava 8–12 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaismenoista. Työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuperusteet sekä valtion osuus sairaanhoitovakuutuksesta määräytyvät niin, että tämä ehto täyttyy.

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Rahastosta maksettavien etuuksien yhteismäärä oli 6 808 milj. euroa (sisältää kustannukset opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä) ja rahaston toimintakulut olivat 315 milj. euroa vuonna 2022.

Valtio rahoittaa kokonaan lapsilisät, yleisen asumistuen, opintoetuudet, äitiysavustukset ja adoptiotuet, sotilasaavustukset, rintamaveteraanien kuntoutusmatkakustannukset sekä vammaisten tulkkauspalvelun kulut. Toimeentulotuen ennakot tulevat Kelaan valtiolta (STM ja TEM), mutta STM:n ennakoiden osuudesta kuntien vastuulla on 50 %. Valtio rahoittaa myös valtaosan työttömyysetuuksista ja elatustuen siltä osin kuin maksettuja elatustukia ei saada perityksi elatusvelvollisilta. Kunnat rahoittavat lastenhoidon tuet lukuun ottamatta ulkomaille maksettavia tukia, jotka valtio rahoittaa. Kunnat rahoittavat myös osan työmarkkinatuista. Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon kustannukset rahoitetaan opiskelijoiden terveydenhoitomaksulla (23 %) ja valtion osuudella (77 %). Työttömyysturvan peruspäivärahojen rahoitukseen ohjataan palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuista määrä, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden maksujen määrää. Valtio rahoitti etuuksia sekä toimintakuluja yhteensä 6 071 milj. eurolla, kunnat rahoittivat lastenhoidon tukea sekä

työmarkkinatukea yhteensä 751 milj. eurolla ja rahastoon tilitettiin palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua 267 milj. euroa työttömyysturvan rahoittamista varten vuonna 2022.

Toimintakulut

Toimintakulujen yhteismäärä vuonna 2022 oli 607,9 milj. euroa ilman 1,9 milj. euron suuruisia osakesiirtoja eläkevastuurahastoon. Toimintakulut ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon kasvoivat edellisvuodesta 4,3 %. Toimintakulujen yhteismäärä vuonna 2022 oli 609,8 milj. euroa, joka oli 3,6 % etuusrahastojen kokonaiskuluista.

Toimintakulut ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon kohdennetaan etuusrahastoille prosentiosuuksien mukaan. Vuonna 2022 kansaneläkerahaston osuus oli 10,3 %, sairausvakuutusrahaston 38,0 % ja sosiaaliturvan yleisrahaston 51,7 %.

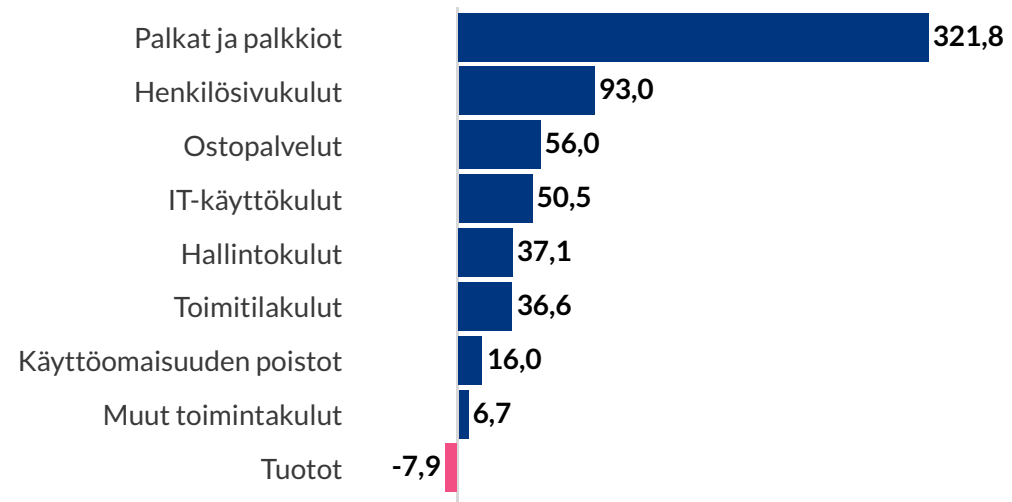
Palkka- ja palkkiokulut olivat 321,8 milj. euroa. Henkilösivukulut olivat yhteensä 93,0 milj. euroa, josta osakesiirtoja oli 1,9 milj. euroa.

Ostopalveluiden yhteismäärä oli 56,0 milj. euroa. Verohallinnolle maksettavat verotuskustannukset olivat 24,0 milj. euroa. Muut ostopalvelut olivat yhteensä 32,0 milj. euroa.

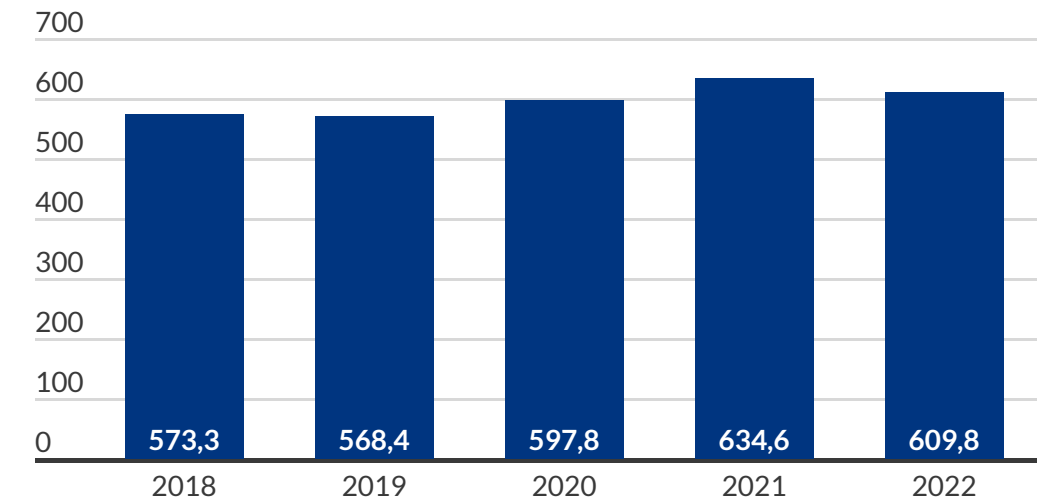
Muiden toimintakulujen ja tuottojen yhteismäärä oli 139,0 milj. euroa. Muista toimintakuluista IT-käyttökuluja oli 50,5 milj. euroa. Käyttöomaisuuden poistoja oli 16,0 milj. euroa. Toimintakuluja vähentäviä tuottoja oli 7,9 milj. euroa.

Valtio rahoittaa vuosittain valtion talousarviossa vahvistettavalla määrällä kustannukset, jotka Kelalle aiheuttavat Kelassa toimivan rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteen toiminnasta. Vuonna 2022 yhteyspisteen kustannukset olivat 0,5 milj. euroa.

Toimintakulujen jakautuminen vuonna 2022, milj. euroa

Kelan toimintakulut 2018–2022, milj. euroa*

*Vuoden 2022 rahassa

Palvelurahasto

Kelaan perustetun palvelurahaston avulla huolehditaan Kelan vastuulla olevista rahoituksen, kirjanpidon ja rahaliikenteen tehtävistä Kanta-palvelujen toteuttamisessa ja ylläpitämisessä. Ne määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (784/2021) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007).

Vuonna 2022 valtio rahoitti sosiaali- ja terveysministeriön kautta Kanta-palvelujen lainmuutos- ja kehittämiskustannukset. Kanta-palvelujen ylläpito rahoitettiin palvelujen käyttäjiltä perittävillä käyttömaksuilla. Palvelurahaston kokonaiskustannukset vuonna 2022 olivat 36,8 milj. euroa, josta investointeja oli 2,9 milj. euroa. Valtio rahoitti kustannuksista 19,2 milj. euroa (STM rahoitti Kanta-palveluiden kehittämisen ja jatkuvuuden varmistamista 18,7 milj. eurolla ja THL rahoitti koronatodistukset 0,5 milj. eurolla). Käyttömaksuista saaduilla myyntituotoilla rahoitettiin kustannuksia 17,6 milj. eurolla. Asiakasmaksutuotoilla myös kerättiin ja STM:lle palautettiin 0,66 milj. euron osuus 4 milj. euron rahoituspuskurista.

Vuonna 2022 sähköisen lääkemääräyksen ylläpitokustannuksista apteekit rahoittivat 50 %, julkinen terveydenhuolto 35 % ja yksityinen terveydenhuolto 15 %. Potilastiedon arkiston ylläpitokustannuksista 80 % rahoitettiin julkisen terveydenhuollon ja 20 % yksityisen terveydenhuollon käyttömaksuilla. Valtion laitokset rahoittivat ylläpitokustannuksista 0,1 milj. euroa.

Eläkevastuurahasto

Kelan toimihenkilöiden vakuutustekninen täysi eläkevastuu oli vuoden lopussa 2 315,4 milj. euroa, josta jo alkaneiden eläkkeiden osuus oli 1 348,7 milj. euroa. Täysi eläkevastuu

kasvoi kertomusvuonna 95,9 milj. euroa siten, että eläkkeellä jo olevien ja eläkkeelle vuoden aikana siirtyneiden eläkevastuu kasvoi 110,6 milj. euroa, mutta työssä olevien aiheuttama eläkevastuu poikkeuksellisesti pieneni 14,1 milj. euroa johtuen työkyvyttömyyseläkkeiden laskuperusteisiin tehdystä muutoksesta.

Työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisen eläkevakuutuksen yleisissä laskuperusteissa määritellyjä työkyvyttömyyseläkevastuiden laskennassa käytettäviä pääoma-arvokertoimia päivitettiin vuodeksi 2022. Aikaisemmat, vuodesta 1986 alkaen käytössä olleet kertoimet yliarvioivat lyhyen aikaa kestäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden kestoja ja vastaavasti aliarvioivat jo pitkään kestäneiden työkyvyttömyyseläkkeiden kestoja. Uudistuksessa pääoma-arvoilijämät pienentyivät eniten alle 50-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkevastuissa. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuksien muutos pienensi Kelan täyttä eläkevastuuta 77,6 milj. euroa verrattuna siihen, mitä eläkevastuu olisi ollut ilman muutoksia. Vastuun pienenemisestä 77,0 milj. euroa kohdistui työssä olevien eläkevastuuseen ja 0,6 milj. euroa eläkkeellä olevien vastuuseen.

Vuosina 2020-2024 eläkevastuun laskennassa käytettävää enimmäiskorkoa pienennetään 0,1 prosenttiyksikköä vuosittain Finanssivalvonnan laskuperusteiden mukaisesti, vuonna 2022 enimmäiskorko pieneni 3,3 prosentista 3,2 prosenttiin. Muutoksen johdosta täysi eläkevastuu vuonna 2022 oli 93,3 milj. euroa suurempi kuin se olisi ollut vuonna 2019 käytössä olleella 3,5 prosentin korolla laskettuna.

Lain 754/2016 mukaan Kelan täydestä eläkevastuusta vähintään katettava osuus pienee puoli prosenttiyksikköä vuosittain vuoteen 2038 asti, vuonna 2022 katetaan 38,0 % täydestä eläkevastuusta. Katettava eläkevastuu vuoden 2022 lopussa oli yhteensä 879,8 milj. euroa. Eläkevastuurahastossa oli varoja yhteensä noin 1 885,0 milj. euroa. Vähimmäiskate ylittyi siis 1 005,1 milj. eurolla.

Eläkevastuurahastoon maksettiin työnantajan kannatusmaksuna 63,0 milj. euroa, josta 1,9 milj. euroa katettiin osakesiirrolla kansaneläkerahastosta. Lisäksi rahastoon suoritettiin työntekijän eläkemaksua 26,5 milj. euroa, josta 4,6 milj. euroa rahastoitiin.

Toimisuhte-eläkkeitä Kela maksoi kaikkiaan 118,4 milj. euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 4,2 %.

Sijoitustoiminta

Kelan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman. Kelan varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta. Lisäksi sijoitusten pitää olla riittävän hajautettuja.

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston, sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston sijoitustoiminnan painopiste on kassavarojen sijoittamisessa. Eläkevastuurahaston varat ovat henkilöstön Kelan palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena, ja rahastosta maksetaan Kelan toimisuhte-eläkkeet. Eläkevastuurahaston omaisuuden allokoinnilla pyritään kasvattamaan rahaston tuottoa ja varautumaan siihen, että sijoitukset voidaan tarvittaessa muuttaa rahaksi.

Talouden vihreä siirtymä ja sääntelyn kehittyminen vaikuttavat sijoitustoimintaan laajasti. Vuosi 2022 oli ensimmäinen täysi vuosi, kun Kelassa toimittiin joulukuussa 2021 Kelan hallituksen hyväksymien päivitettyjen vastuullisen sijoittamisen periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteet ovat laajat, kattaen sijoitusten päästövähennyksiä pyrkien kohti hiilineutraaliutta sekä vihreiden teemasijoitusten osuuden kasvattamisen ja laki-/normirikkeiden minimoimisen sijoitusomaisuudessa. Uudistetun prosessin mukaan toteutettiin neljännesvuosittain seulontoja normirikkomuksille sekä vastuullisuuskysely

varainhoitajille. Vuoden aikana löydettiin myös uusia sijoituskohteita vihreisiin teemasijoituksiin.

Talouden ja markkinoiden näkökulmasta vuosi 2022 oli erittäin haastava. Heti alkuvuonna lähdettiin hinnoittelemaan kiristyvän keskuspankkipolitiikan vaikutuksia niin korko- kuin osakemarkkinoillakin, ja sijoittajat kärsivät vuoden aikana laajasti tappioista kaikissa likvideissä pääomaisuusluokissa. Helmikuussa Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, millä oli alkuvuodesta tuntuva vaikutus markkinoihin. Vaikutus jäi kuitenkin kohtuullisen lyhytkestoiseksi, joskin tilanteen vaikutukset energiasektoriin ovat pitkäkestoiset ja jatkoa ajatellen tarjontapuolen riskikeskittymiä tarkastellaan uudesta näkökulmasta.

Osakemarkkinoilla tappioiden tasoon vaikutti kunkin maantieteellisen alueen osakemarkkinoiden painotus korkoherkempiin kasvu-osakkeisiin vs. arvo-osakkeisiin, energiakriisistä hyötyvien yritysten painotus indeksissä ja erityisesti lokakuuhun asti Yhdysvaltain dollarin vahvistuminen, joskin tämän jälkeen vastakkaissuuntainen liike oli voimakas. Yhdysvaltojen osakkeiden tappio oli 13,8 % vuonna 2022 ja eurooppalaisten osakkeiden 8,9 %. Kotimainen osakemarkkina laski indeksitasolla 12,7 %.

Korkosijoituksille viime vuosi oli poikkeuksellisen heikko korkotason noustessa todella voimakkaasti inflaation ja keskuspankkien koronnostojen myötä. Esimerkiksi Saksan 10-vuotinen korko oli vuoden alussa vielä negatiivinen ja ylsi vuoden lopulla 2,5 prosenttiin. Myös luottoriskimarginaalit leventyivät vuoden aikana. Euroalueen valtionlainojen (kaikki luottoluokat) tappio oli 17,9 % ja hyvälaatuisten yrityslainojen 13,9 % sekä heikomman luottolaadun yrityslainojen tappio 11,3 %.

Kansaneläkerahaston osakkeiden markkina-arvo laski vuoden alusta 16,3 % (edellisvuonna arvo nousi 4,4 %). Kansaneläkerahaston osakeomistuksilla ei käydä kauppaa, ja niiden käyttötarkoituksena on Eläkevastuurahaston kannatusmaksujen kattaminen.

Eläkevastuurahaston tappio oli 9,1 % kahden voimakkaan tuoton vuoden jälkeen (tuotto vuonna 2021 oli 7,6 % ja edeltävänä vuonna 17,9 %). Pidemmällä aikavälillä salkku on suuren osakepainonsa ansiosta tuottanut hyvin. Sijoitusten kansainväliselle hajauttamiselle on asetettu tavoitteet ja aikataulu, ja vuonna 2022 edistimme näitä tavoitteita. Haastavasta markkinaympäristöstä huolimatta pääsimme keventämään keskittymäriskejä kotiuttaen myynneillä sekä kirjanpidollisia että vuoden alun jälkeen syntyneitä voittoja. Korkojen nousun myötä pääsimme uudelleen sijoittamaan varoja huomattavasti paremmilla tuottotasolla korko-omaisuuteen.

Vuonna 2022 saadut osinkotuotot nousivat 40,3 milj. euroon (edellisvuonna 33,2 milj. euroa).

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja sosiaaliturvan yleisrahaston kassavarojen yhteenlaskettu kuukausittainen keskiarvo vuonna 2022 oli 1 144,6 milj. euroa (edellisvuonna 1 164,9 milj. euroa). Kassavarojen keskikorko kääntyi positiiviseksi vuonna 2022 ja oli 0,29 % (edellisvuonna -0,08 %).

Vuosi 2023 on lähtenyt liikkeelle positiivisella markkinasentimentillä suurimpien taantumauhkien väistyttyä. Leuto talvi on lieventänyt energian riittävyyden uhkakuvia, ja Kiinan koronapolitiikan muutoksen odotetaan tukevan kasvua. Myös käännettä inflaatiossa on nähtävissä, mutta vaikka huipputaso lienee takanapäin, inflaatio on vielä kestävämmällä tasolla ja niin talous- kuin markkinakehityksessä on epävarmuutta.

Rahoituksen tulevaisuudennäkymät

Hallitusohjelmassa ja julkisen talouden suunnitelmassa tavoiteltiin suunnittelukaudelle julkisen talouden tasapainoa ja alenevaa velkasuhdetta normaalin talouden kehityksen oloissa. Tavoitteiden toteutumisessa erityisesti työllisyysasteen nostamisella oli keskeinen

merkitys. Taloudellinen tilanne on kuitenkin heikentynyt koronavirusepidemian, Venäjän hyökkäyssodan Ukrainassa, energiakriisin sekä nopean inflaation vuoksi, ja siksi suunnittelukauden tavoitteita on jouduttu tarkastelemaan uusista lähtökohdista.

Rajoitusten poistuttua koronavirusepidemiaan liittyvien menojen odotetaan vähenevän, mutta tilalle on tulossa uusia maanpuolustukseen, yhteiskunnan varautumiseen, huoltovarmuuteen, maahanmuuttoon sekä hyvinvointialueiden käynnistämiseen liittyviä menotarpeita. Koronapandemiakaan ei ole vielä ohi.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksella, työllisyyttä edistävillä toimenpiteillä sekä talouskasvua tukevalla toimilla ja digitalisaation edistämällä tähdätään nyt ja lähivuosina merkittäviin kustannussäästöihin sekä julkisen talouden tuottavuuden parantamiseen. Ensi vuonna vaalien jälkeen aloittava uusi hallitus on isojen haasteiden edessä. Suomen talouden rakenteita olisi uudistettava samalla kun julkista taloutta tulisi sopeuttaa. Toimeen tulisi ryhtyä pikaisesti, sillä sopeuttamisen lykkääminen kasvattaa talouden riskejä entisestään. Julkisten hyvinvointipalvelujen kysynnän nopea ja talouden tulonmuodostuskyvyn hidas kasvu ovat ajaneet julkisen talouden rahoituksen epätasapainoon, jota voi olla vaikea oikaista. Julkisen talouden rahoituksen epätasapainon korjaaminen vaatinee julkisiin menoihin ja tuloihin kohdistuvia suoria ja nopeavaikutteisia toimia. Lisäksi tarvitaan korkeaa työllisyyttä ja nopeaa talouskasvua, joka vahvistaa julkisen talouden rahoitusta pitkällä aikavälillä.

Myös vallitsevat ilmastonmuutos ja luontokato haastavat muuttamaan tuotannon ja kulutuksen nykyisiä rakenteita. Niiden hillitseminen edellyttäneen uudenlaista teknologiaa, vaihtoehtoisia tapoja kohdentaa pääomia sekä uusia investointeja.

Arvioiden mukaan talouskasvu ei lähivuosina riitä vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa ennalleen, ja julkisen talouden oletetaan pysyvän alijäämäisenä. Väestön

ikäntymisen myötä työikäinen väestö vähenee ja talouskasvun ennustetaan hidastuvan samalla kun ikäsidonnaisten etuuksien tarve kasvaa. Talouskasvun pysähtyminen ja yritysten heikentyneet tulosodotukset vaikuttavat työmarkkinoiden suhdanteeseen. Työllisyyden kasvun odotetaan hidastuvan ja työttömyysasteen väliaikaisesti nousevan. Työllisyyden ennustetaan kuitenkin pysyvän pidemmällä aikavälillä hyvänä, koska taantumasta oletetaan jäävän lyhytaikaiseksi ja osaa aloja vaivaa rakenteellinen työvoimapula.

Yksityisen kulutuksen määrän ennustetaan ensi vuonna pienenevän ostovoiman heikon kehityksen vuoksi. Suhdannelanteen heikkeneminen, taloudellisten näkymien epävarmuus ja kohonneet kustannukset heijastuvat myös investointeihin, joiden odotetaan supistuvan. Talouskasvu näyttäisi heikkenevän myös Suomen tärkeimmillä vientimarkkinoilla, mikä heikentää Suomen viennin kasvua. Uhkana nähdään, että talouteen vaikuttava toimintaympäristö kehittyy edelleen epävakaisesti Ukrainassa käytävän sodan vuoksi. Ennakoitua pitkäkestoisempi inflaatio vaikuttaa kansalaisten ostovoimaan ja kulutuskäyttäytymiseen enemmän ja pidempään, mikä saattaa tehdä talouden taantumasta vielä syvemmän.

Venäjän hyökkäyssodan päättymisestä ei ole vielä näkymää. Geopoliittiset epävarmuudet saattavat realisoitua entistäkin laajemmiksi. Hyökkäykseen vastatoimena jatkuvasti laajentuneet EU:n pakotteet ja Venäjän vastapakotteet kohdentuvat yhteiskunnan eri toimintoihin. Kelassa tilanne vaikuttaa ainakin etuuksien maksamiseen Ukrainasta saapuvien pakolaisten päästessä sosiaaliturvan piiriin.

Kelan rahoituksen tulevaisuudennäkymiin vaikuttaa edellä mainittujen suhdanneluonteisten tekijöiden, sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtymisen hyvinvointialueille sekä väestörakenteen muutosten lisäksi myös uuden hallituksen hallitusohjelman ja julkisentalouden linjausten toimeenpano.

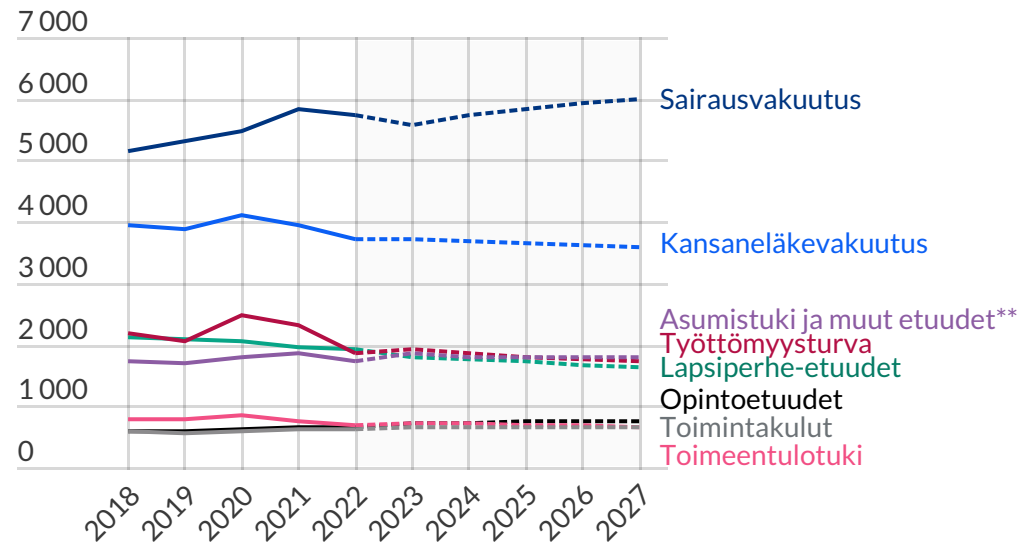
Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta

Vuosina 2023–2027 menokehitykseen vaikuttavat oletukset työttömyyden ja väestön kehityksestä. Talousoletuksissa työttömyyden arvioidaan laskevan vain hieman nykytasosta vuoteen 2027 saakka. Syntyvyyden oletetaan pysyvän matalalla nykytasolla koko kehyskauden. Ennusteiden mukaan huoltosuhde huononee edelleen seuraavina vuosikymmeninä ikääntyneiden määrän kasvaessa ja työikäisen väestön supistuessa. Läkään väestön kasvu kasvattaa kokonaiseläkemenoja. Kelan eläkemenot vähenevät edelleen, kun taas työeläkemenot kasvavat.

Marraskuun 2022 ennusteen mukaan Kelan rahoituksen tulevaisuuden näkymät ovat etuuskulujen osalta vakaat. Vuodesta 2022 vuoteen 2023 Kelan kulut pysyvät reaalisesti ennallaan. Vuodesta 2022 vuoteen 2027 kulujen arvioidaan hieman laskevan.

Vuoden 2023 sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut nousivat hieman ja työtulovakuutuksen vakuutusmaksut nousivat lähes 0,2 prosenttiyksikköä vuodelta 2022 siirtyneen alijäämän seurauksena. Alijäämä johtui tartuntatautipäivärahakulujen voimakkaasta kasvusta. Sairausvakuutusmaksut laskevat hieman vuonna 2024 ja jäävät samalle tasolle vuosiksi 2025–2027.

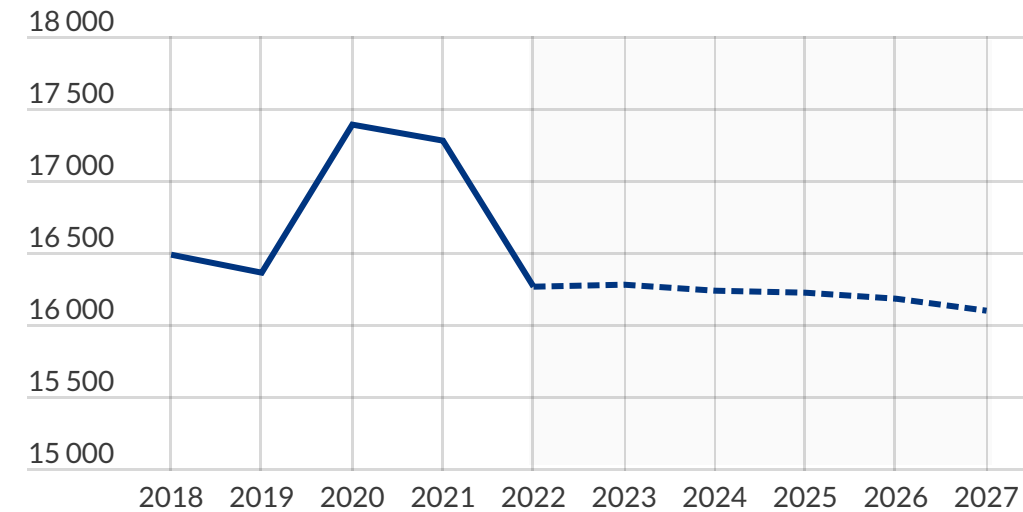
Kelan kulut etuuslajeittain 2018–2027, milj. euroa*

*Vuoden 2022 rahana.

**Sisältää sotilasavustukset, vammaisten tulkkauspalvelut, rintamaveteraanien kuntoutusmatkat, paperittomien kiireellisen sosiaalihuollon sekä YTHS-korvaukset.

Kelan kulut yhteensä 2018–2027, milj. euroa*

*Vuoden 2022 rahassa

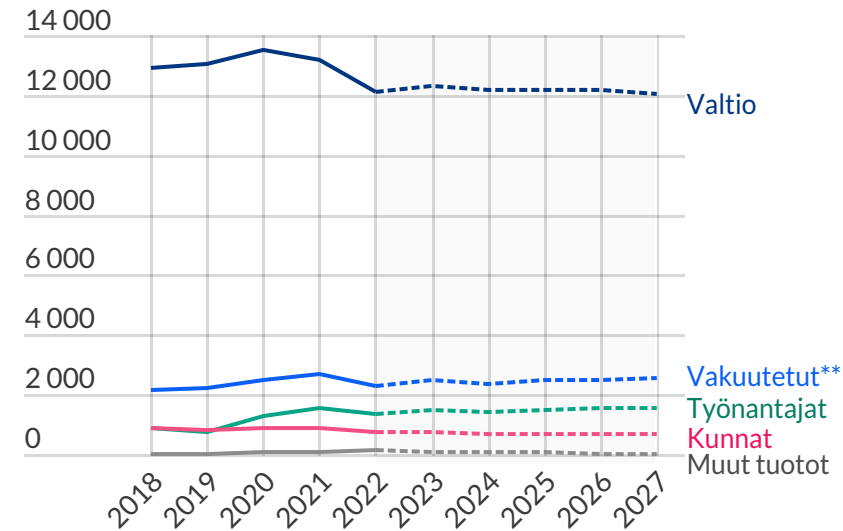
Huom! Katkaistu asteikko.

Valtio rahoittaa vuoden 2023 kuluista noin 72 %. Vakuutetut maksavat etuus- ja toimitakuluista 14 % (määrä muodostuu sairausvakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksuista). Työnantajien vakuutusmaksuilla katetaan 9 % Kelan menoista. Kunnat maksavat 4 %, ja nämä varat ohjataan lastenhoidon tukeen sekä työttömyysturvaan. Valtion rahoitusosuus työtulovakuutuksesta on noin 12 %. Muu kuin valtion rahoittama osuus työtulovakuutuksesta rahoitetaan vakuutusmaksuilla, ja siltä osin kulujen rahoitusosuudet ovat työnantajille 52 % ja vakuutetuille 48 %. Sairaanhoidovakuutuksessa kulujen rahoitusosuudet ovat valtio 67 % ja vakuutettujen vakuutusmaksut 33 %. Valtion osuuden arvioidaan olevan kokonaiskuluista noin 73–72 % vuosina 2024–2027.

Sosiaaliturvan selkeyttämiseksi on esitetty muun muassa perusturvaetuuksien yhdenmukaistamista, perustuloa, perustiliä ja osallistavaa sosiaaliturvaa. Mitä enemmän nykyisiä etuuksia kyetään yhdistämään ja säädöksiä yksinkertaistamaan, sitä selkeämmäksi muodostuu myös niiden rahoitus. Sosiaaliturvauudistus saattaa toteutuessaan vaikuttaa Kelan etuuksien rahoitukseen.

2020-luvulla Kelan toimintakuluja kasvattaa etuusjärjestelmien, asiointipalvelujen ja tietoturvan uudistaminen. Tämä vaatii tulevina vuosina suuria kehittämisinvestointeja, jotka osaltaan tulevat kasvattamaan Kelan toimintakuluja. Kelan etuusaloistaohjelma on mittava uudistus. Muuttuvassa toimintaympäristössä Kelalta vaaditaan entistä kattavampaa ja nopeampaa palvelutarjontaa. Tämä on välttämätöntä, jotta Kelan etuuskäsittelyn ja asiakaspalvelun palvelutaso ja -kyky kyetään turvaamaan myös 2030-luvulla.

Kelan tuotot 2018–2027, milj. €*

*Vuoden 2022 rahana.

**Sisältää palkansaajien ja yrittäjien päivärahmaksun, yrittäjien lisärahoitusosuuden, sairaanhoitomaksun, Työllisyysrahaston Kelalle tilittämän työttömyysvakuutusmaksun ja vuodesta 2021 alkaen opiskelijoiden terveydenhoitomaksun tuotot.

Toimielimet ja neuvottelukunnat 2022

Toimielimet

Valtuutetut

Slunga-Poutsalo Riikka, kansanedustaja, puheenjohtaja

(varalla: Kotiaho Jouni, kansanedustaja)

Nurminen Ilmari, kansanedustaja, varapuheenjohtaja (varalla: Berg Kim, kansanedustaja)

Elomaa Ritva, kansanedustaja (varalla: Lundén Mikko, kansanedustaja)

Forsgrén Bella, kansanedustaja (varalla: Virta Sofia, kansanedustaja)

Häkkänen Antti, kansanedustaja (varalla: Kaleva Atte, kansanedustaja)

Kontula Anna, kansanedustaja (varalla: Hänninen Katja, kansanedustaja)

Lohi Markus, kansanedustaja (varalla: Aittakumpu Pekka, kansanedustaja)

Mattila Hanna-Leena, kansanedustaja (varalla: Honkonen Petri, kansanedustaja 2.5.2022 asti, Kettunen Tuomas, kansanedustaja 3.5.2022 alkaen)

Mäkynen Matias, kansanedustaja (varalla: Eloranta Eeva-Johanna, kansanedustaja)

Niikko Mika, kansanedustaja (varalla: Juuso Kaisa, kansanedustaja)

Salonen Kristiina, kansanedustaja (varalla: Werning Paula, kansanedustaja)

Sarkomaa Sari, kansanedustaja (varalla: Koulumies Terhi, kansanedustaja)

Tilintarkastajat

Helkiö Mikko, tarkastusneuvos, JHT, HT, puheenjohtaja

(varalla: Ala-aho Virpi, kaupunginreviisori, JHTT)

Kiljunen Anneli, kansanedustaja, varapuheenjohtaja (varalla: Väätäinen Tuula, kansanedustaja)

Järvinen Heli, kansanedustaja (varalla: Suoniemi Tero, poliittinen asiantuntija)

Huttunen Hanna, kansanedustaja (varalla: Kinnunen Mikko, kansanedustaja)

Laiho Mia, kansanedustaja (varalla: Marttinen Matias, kansanedustaja)

Lindén Aki, kansanedustaja 28.2.2022 asti ja 6.10.2022 alkaen, Kymäläinen Suna,

kansanedustaja, 1.3.– 5.10.2022 (varalla: Eskelinen Seppo, kansanedustaja)

Niemi Veijo, kansanedustaja (varalla: Juvonen Arja, kansanedustaja)

Tuomela Ulla-Maija, KHT, JHT (varalla: Lehto Ari, KHT, JHT 23.11.2022 asti, Havia-Niemi Minna, KHT, JHT 24.11.2022 alkaen)

Hallitus

Kiukas Vertti, pääsihteeri, hallituksen puheenjohtaja

Nieminen Mira, rikoskomisario, varapuheenjohtaja

Antila Raimo ylijohdaja 21.9.2022 alkaen

Brax Tuija, pääsihteeri

Lehtinen Leila, johtaja

Niemi Veli-Mikko ylijohdaja 20.9.2022 asti

Rehula Juha, sosionomi

Siekkinen Saana, johtaja

Sipilä Timo, johtaja

Särkelä Riitta, pääsihteeri

Toivola Tommi, johtaja
Sarlin Tuija, puheenjohtaja, henkilöstön edustaja, puhe- ja läsnäolo-oikeus

Johtajat

Antila Outi, pääjohtaja
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja
Nissilä Nina, johtaja

Johtavat toimihenkilöt

Tulosityksiköiden johtajat

Jussila Antti (asiakkaan lähipalvelujen tulosityksikkö)
Hänninen Sari (valtakunnallisten asiakkuuspalvelujen tulosityksikkö)
Melanen Jukka (IT-palvelujen tulosityksikkö)
Lindgren Marina (tietopalvelujen tulosityksikkö)
Helin Jukka (yhteisten palvelujen tulosityksikkö)

Sisäisen tarkastuksen päällikkö

Manninen Eeva

Johdon tukiyksikön johtaja:

Korhola Heli

Viestintäyksikön johtaja:

Marjamäki Pipsa Lotta 31.1. asti
Korhonen Ville 1.2. alkaen

Johtava ylilääkäri:

Leinonen Janne

Neuvottelukunnat ja foorumit

Kelan neuvottelukuntakokonaisuuteen kuuluu kolme lakisääteistä neuvottelukuntaa sekä Kelan itsensä asettamat vuorovaikutukselliset foorumit.

Neuvottelukuntien tehtävät on määritelty laissa. Foorumit toimivat Kelan sidosryhmä- ja asiantuntijaeliminä kunkin teeman sisällöllisessä ja strategisessa kehittämistyössä.

Neuvottelukuntien ja foorumien jäsenet edustavat viranomaisia, yhteisöjä, etujärjestöjä. Toimintaan osallistuu myös Kelan asiantuntijoita.

Kelan neuvottelukunta

Antila Outi, pääjohtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Korhola Heli, strategiajohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Lundqvist Anna-Stiina, vastaava sidosryhmätyön ja vastuullisuuden asiantuntija, sihteeri
Grekin Satu, toiminnanjohtaja
Heikura Markku, pääjohtaja
Hämäläinen Ulla, finanssineuvos
Joensuu Matti, johtava asiantuntija 1.12.2022 alkaen
Konola Kirsi, toimitusjohtaja
Köli Pekka, varapuheenjohtaja
Laitinen Jaana, johtava asiantuntija 30.11.2022 asti
Maijala Riitta, ylijohtaja
Makkula Janne, työmarkkinajohtaja
Markkula-Kivisilta Hanna, pääsihteeri
Mikkola Hennamari, tutkimusyksikön päällikkö
Myllärinen Tarja, johtaja

Norrback Ole, puheenjohtaja
Nummelin Ida, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija
Ojala Katri, johtava asiantuntija
Pelkonen Janne, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
Siika-aho Liisa, johtaja
Tervahauta Markku, pääjohtaja
Tolonen Ilpo, toimitusjohtaja
Tuomisto Sakari, sosiaalipolitiikan asiantuntija
Viskari Janne, pääjohtaja

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta 1.7.2019–30.6.2022

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Ismo Hiljanen, erikoissuunnittelija, neuvottelukunnan sihteeri
Jaska Siikavirta, johtaja (Pasi Pohjola, osastopäällikkö)
Liisa Siika-aho, johtaja (Eeva Ojala, neuvotteleva virkamies)
Lauri Vuorekoski, terveystieteiden asiantuntija (Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja)
Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri (Eveliina Vigelius, asiantuntija)
Tuuli Glantz, sosiaalipolitiikan asiantuntija (Riitta Työläjä, asiantuntijalääkäri)
Samppa Koskela, juristi (Katri Ojala, johtava asiantuntija)
Tarja Filatov, kansanedustaja (Sanna Antikainen, kansanedustaja)

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta 1.7.2022 alkaen

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Ismo Hiljanen, suunnittelun asiantuntija, neuvottelukunnan sihteeri
Jaska Siikavirta, johtaja

Liisa Siika-aho, johtaja (Eva Ojala, neuvotteleva virkamies)
Lauri Vuorekoski, terveystieteiden asiantuntija (Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja)
Vesa Rantahalvari, johtava asiantuntija (Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri)
Tuuli Glantz, sosiaalipolitiikan asiantuntija (Riitta Työläjä, asiantuntijalääkäri)
Katri Ojala, johtava asiantuntija (Ida Nummelin, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija)
Tarja Filatov, kansanedustaja (Kaisa Juuso, kansanedustaja)

Sosiaalilääketieteellinen neuvottelukunta 28.2.2022 asti

Janne Leinonen, neurologian erikoislääkäri, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Miia Turpeinen, arviointilääkäri, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Katariina Kallio-Laine, vastaava asiantuntijalääkäri, neuvottelukunnan sihteeri

Jäsenet:

Ilona Autti-Rämö, pääsihteeri
Markus Henriksson, ylijohtaja
Eero Hirvensalo, ylilääkäri
Erika Jääskeläinen, dosentti
Satu Lahti, professori
Eija Lönnroos, professori
Mika Mäkelä, vastaava ylilääkäri
Eva Helaskoski, työterveyshuollon erikoislääkäri
Heikki Pärnänen, johtaja
Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja
Timo Strandberg, professori
Markku Sumanen, professori
Pekka Ylöstalo, professori

Asiantuntijat:

Sari Atula, dosentti
Oskari Heikinheimo, professori
Sari Helminen, vastaava asiantuntijahammaslääkäri
Risto Huupponen, professori
Hanna-Mari Jauhonen, tutkijalääkäri
Asko Järvinen, osastonylilääkäri
Helena Kastarinen, ylilääkäri
Karoliina Koskenvuo, tutkimustiimin päällikkö
Tanja Laukkala, dosentti
Heikki Lukkarinen, toimialajohtaja
Jukka Meurman, professori
Raija Sipilä, toimituspäällikkö
Tero Soukka, vastuualuejohtaja
Liisa Suominen, professori
Kirsi Vainiemi, vastaava ylilääkäri

Lääkejaosto 28.2.2022 asti

Miia Turpeinen, arviointiyylilääkäri, jaoston puheenjohtaja
Katariina Klintrup, vastaava asiantuntijalääkäri, jaoston sihteeri
Risto Huupponen, professori
Hanna-Mari Jauhonen, tutkijalääkäri
Asko Järvinen, osastonylilääkäri
Helena Kastarinen, ylilääkäri
Jarmo Salo, lastentautien erikoislääkäri
Eija Lönnroos, professori
Anne Rönneberg, suunnittelija
Janne Leinonen, johtava ylilääkäri

Hammaslääketieteen jaosto 28.2.2022 asti

Pekka Ylöstalo, professori, jaoston puheenjohtaja
Sari Helminen, vastaava asiantuntijahammaslääkäri, jaoston sihteeri
Satu Lahti, professori
Jukka Meurman, professori
Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja
Tero Soukka, vastuualuejohtaja
Liisa Suominen, professori

Sosiaalilääketieteellinen neuvottelukunta 1.3.2022 alkaen

Janne Leinonen, neurologian erikoislääkäri, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Marjo Parkkila-Harju, ylilääkäri, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Katariina Kallio-Laine, vastaava asiantuntijalääkäri, neuvottelukunnan sihteeri

Jäsenet:

Eva Helaskoski, ylilääkäri
Markus Henriksson, ylijohtaja
Margareeta Häkkinen, ylilääkäri
Esa Jämsen, professori
Erika Jääskeläinen, dosentti
Satu Lahti, professori
Eija Lönnroos, professori
Heikki Pärnänen, johtaja
Markku Sumanen, professori
Miia Turpeinen, arviointiyylilääkäri
Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja
Pekka Ylöstalo, professori

Asiantuntijat:

Oskari Heikinheimo, professori
Sari Helminen, vastaava asiantuntijahammaslääkäri
Asko Järvinen, ylilääkäri
Helena Kastarinen, ylilääkäri
Katariina Klintrup, vastaava asiantuntijalääkäri
Silja Kosola, dosentti
Riitta Luoto, ylilääkäri
Mika Mäkelä, professori
Pasi Nevalainen, osastonylilääkäri
Jarkko Pajarinen, toimialajohtaja
Reima Palonen, erityisasiantuntija
Anne Rönneberg, suunnittelija
Jarmo Salo, vastuualueen johtaja
Raija Sipilä, toimituspäällikkö
Tero Soukka, vastuualuejohtaja
Liisa Suominen, professori
Terhi Tapiainen, professori
Aleksi Tornio, apulaisprofessori

Lääkejaosto 1.3.2022 alkaen

Miia Turpeinen, arviointiyli­lääkäri, puheenjohtaja
Katariina Klintrup, vastaava asiantuntijalääkäri, sihteeri

Jäsenet:

Hanna-Mari Jauhonen, tutkijalääkäri 30.4.2022 saakka
Asko Järvinen, ylilääkäri

Helena Kastarinen, ylilääkäri
Janne Leinonen, johtava ylilääkäri
Eija Lönnroos, professori
Liisa Näveri, lääketurvallisuusyksikön päällikkö
Anna-Kaisa Parkkila, arviointiyli­lääkäri 1.5.2022 alkaen
Maija Pihlajamäki, vastaava asiantuntijalääkäri 1.4.2022 alkaen
Anne Rönneberg, suunnittelija
Jarmo Salo, vastuualueen johtaja
Aleksi Tornio, apulaisprofessori

Opiskeluterveydenhuollon foorumi

Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja
Mari Stenberg, erikoissuunnittelija, foorumin sihteeri
Katariina Poskiparta, toimitusjohtaja (varalla Teija Kulmala, johtajayli­lääkäri)
Annika Stadius, opintopalvelupäällikkö
Päivi Laakkonen, opintokuraattori
Pirkko Vartiainen, professori
Saara Maalismaa, opiskelijapalveluiden päällikkö
Arja Ruponen, neuvotteleva virkamies
Petra Pieskä, sosiaalipolitiikan asiantuntija (varalla Sakari Tuomisto, sosiaalipolitiikan asiantuntija)
Ninni Kuparinen, hyvinvointipolitiikan asiantuntija (varalla Jenna Jourio, hallituksen jäsen)
Johanna Jahnukainen, kehittämispäällikkö
Piia Kuusisto, ryhmäpäällikkö
Emmi Lehtonen, tiimipäällikkö (varalla Mari Jaakkola, juristi)

Työterveyshuoltofoorumi

Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja
Kirsi Airinen, ryhmäpäällikkö, foorumin varapuheenjohtaja
Nina Jaakkola, suunnittelun asiantuntija, foorumin sihteeri
Anu Tuovinen, johtava asiantuntija (Miia Kannisto, johtava asiantuntija)
Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri (Antti Tanskanen, asiantuntija)
Anna Kukka, työelämän kehittämisen asiantuntija (Minna Salli, työelämän kehittämisen asiantuntija 12.5.2022 alkaen)
Maire Lumiaho, 23.7.2022 alkaen, Marja Tallavaara, asiantuntija 23.7. 2022 saakka (Kari Aikio, aluepäällikkö)
Kristiina Mukala, lääkintöneuvos 30.11. 2022 saakka ja Kimmo Tarvainen, ylilääkäri 1.2.2022 alkaen
Työläjärvä, Riitta, asiantuntijalääkäri (Anne Mironen, työympäristö- ja tasa-arvoasioiden asiantuntija)
Merja Blomqvist, työfysioterapeutti (Katariina Mikkola, työfysioterapeutti 1.2.2022 alkaen)
Heli Hannonen, työterveyspsykologi (Sanna Selinheimo, työterveyspsykologi)
Pilvi Österman, puheenjohtaja (Marja Alanne, johtava työterveyshoitaja)
Anniina Anttila, vastaava työterveyslääkäri 3.2.2022 alkaen, Johanna Larkio, johtava työterveyslääkäri 2.2.2022 saakka (Marko Luhtala, vastaava lääkäri 3.2.2022 alkaen, Anniina Anttila, vastaava työterveyslääkäri 2.2.2022 saakka)
Harri Hellsten, työmarkkina-asioiden päällikkö (Albert Mäkelä, asiantuntija)
Ida Nummelin, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija (Heli Kannisto, työelämäasian-tuntija 1.2.2022 alkaen, Kaija Ojanperä, työelämäasian-tuntija 31.1.2022 saakka)
Jan Schugk, ylilääkäri
Eva Helaskoski, johtaja (Satu Soini, ylilääkäri)
Riitta Luoto, ylilääkäri (Timo Hujanen, suunnittelun asiantuntija)
Paula Melart, asiantuntijalääkäri

Eläkefoorumi

Heli Hänninen, osaamiskeskuksen päällikkö, eläkefoorumin puheenjohtaja
Heidi Heikura, erikoissuunnittelija, eläkefoorumin varapuheenjohtaja
Kaisa Seppänen, juristi, eläkefoorumin sihteeri
Pirjo Moilanen, neuvotteleva virkamies (Jaana Rissanen, johtaja)
Outi Luoma-Aho, budjettineuvos (Ulla Hämäläinen, finanssineuvos)
Allan Paldanius, johtaja (Minka Hauta-aho, lakimies)
Sinikka Näätsaari, työura- ja eläkeasioiden päällikkö (Tuuli Glantz, sosiaalipoliittinen asiantuntija)
Samppa Koskela, juristi (Ida Nummelin, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija)
Katri Ojala, johtava asiantuntija (Anu Tuovinen, johtava asiantuntija)
Timo Sipilä, johtaja (Kati Partanen, johtokunnan jäsen)
Antti Tanskanen, asiantuntija (Vesa Rantahalvari, johtava asiantuntija)
Harri Hellstén, työmarkkina-asioiden päällikkö (Albert Mäkelä, asiantuntija)
Anssi Kemppi, toiminnanjohtaja (Berit Dahlin, toiminnanjohtaja)
Jan Koskimies, toiminnanjohtaja (Päivi Kyyrö, toiminnanjohtaja)
Janne Pelkonen, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
Karoliina Koskenvuo, tutkimuspäällikkö (Jenni Blomgren, tutkimuspäällikkö)

Toimeentulotukifoorumi

Pasi Pajula, toimeentuloturvaetuksien osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja
Mira Halme, juristi, foorumin sihteeri
Mikko Friipyöli, erityisasiantuntija
Jarmo Lindén, johtaja (Kimmo Huovinen, apulaisjohtaja)
Marie Reijo, erikoistutkija (Mira Kajantie, yliaktuaari)
Minna Kivipelto, tutkimuspäällikkö (Jussi Tervola, tutkimuspäällikkö)

Anne Qvist, aikuissosiaalityön päällikkö (Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön päällikkö)

Anne Savolainen, asuntopäällikkö

Kaisa Palomäki, asiantuntija

Minna Ryhänen, palvelupäällikkö (Assi Sihvonen, sosiaalityön esimies)

Elina Pekkarinen, kehittämiskoordinaattori

Elina Perkiö, kehittäjäsosiaalityöntekijä

Petri Liski, kiinteistökehityspäällikkö (Jyrki Lappi, maankäyttöjohtaja)

Elina Wiljanen, sosiaalityöntekijä (Minna Virta, johtaja)

Mikko Autio, asumisen asiantuntija (Jukka Kokkinen, asuntotoimenpäällikkö)

Kaisa Kohvakka, aikuissosiaalityön ja kuntouttavien palveluiden johtava sosiaalityöntekijä (Laura Vanttinen, aikuissosiaalityön ja kuntouttavien palveluiden johtava sosiaalityöntekijä)

Sanna Räsänen, johtava sosiaalityöntekijä (Tanja Bäck, johtava sosiaalityöntekijä)

Katri Hiltunen, asuntotoimenjohtaja

Helene Vanninen, asuntoasiainkoordinaattori

Sanna Mutikainen, johtava sosiaalityöntekijä (Kati Saarela, tulosityksikköpäällikkö)

Ellen Vogt, erityisasiantuntija

Annika Korpela, lakimies

Laura Hassi, asiantuntija

Susanna Rahkonen, neuvotteleva virkamies

Ritva Liukonen, erityisasiantuntija

Rita Lääkkölä, suunnittelun asiantuntija

Sami Tuori, suunnittelun asiantuntija

Signe Jauhiainen, tutkuspäällikkö

**Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase
vuosilta 2022 ja 2021**

Kansaneläkelaitoksen tuotot

Etuusrahastojen tuotot	2022	2021
Kansaneläkerahasto		
Valtion osuudet kansaneläkevakuutuksen etuuksista	-3 706 047	-3 703 050
Kansaneläkerahaston tuotot yhteensä	-3 706 047	-3 703 050
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Työtulovakuutuksen vakuutusmaksut	-2 517 355	-2 662 861
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	-340 596	-324 769
Työtulovakuutus yhteensä	-2 857 951	-2 987 630
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut	-850 881	-972 790
Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin	-1 802 950	-1 765 808
Saadut EU-korvaukset	-37 332	-39 875
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-58 747	-38 040
Takautumissuoritukset	-271	-224
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 750 181	-2 816 737
Sairausvakuutusrahaston tuotot yhteensä	-5 608 132	-5 804 367
Sosiaaliturvan yleisrahasto (Sty)		
Valtion osuus Sty:n etuuksista	-5 693 092	-5 864 660
Kuntien osuus Sty:n etuuksista	-751 284	-818 732
Ahvenanmaan osuus Sty:n etuuksista	-12 050	-12 082
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	-267 000	-239 000
Muut Sty:n tuotot etuuksiin	-230	-125
Sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot yhteensä	-6 723 656	-6 934 598
Etuustuotot yhteensä	-16 037 835	-16 442 015
Etuusrahastojen sijoitusten tuotot ja kulut	-2 531	-9 064
Etuusrahastojen rahoitustuotot ja kulut	-2 535	1 932

	2022	2021
Etuusrahastojen muut tuotot ja kulut	-2 265	-11 813
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	-84 557	-75 762
Valtion osuus etuusrahastojen toim. kuluista	-473 379	-447 878
Etuusrahastojen muut tuotot yhteensä	-565 267	-542 585
Palvelurahaston tuotot		
Toimintatuotot	-19 208	-17 381
Käyttömaksutuotot	-19 935	-16 871
Rahoitustuotot ja kulut	-39	21
Palvelurahaston tuotot yhteensä	-39 183	-34 231
Eläkevastuurahaston tuotot		
Kannatusmaksut	-63 040	-66 961
Rahoitustuotot ja kulut	-97 553	-113 317
Muut tuotot ja kulut	-300	-462
Työntekijöiden eläkemaksut	-26 484	-25 468
Vilma-laitosten hyvitykset	-13 145	-11 791
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-2 589	-3 323
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	-203 111	-221 323
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	-16 845 396	-17 240 155

Kansaneläkelaitoksen kulut

Etuusrahastot	2022	2021
Etuuskulut		
Kansaneläkevakuutus		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 715 609	3 691 998
Sairausvakuutus		
Työtulovakuutus	2 965 505	2 727 328
Sairaanhoitovakuutus	2 780 342	2 698 316
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Työttömyysturvaetuudet	1 844 527	2 155 514
Lapsiperheiden etuudet	1 914 640	1 832 841
Opintoetuudet	652 024	607 181
Asumistuki	1 565 011	1 590 777
Toimeentulotuki	678 402	686 411
Muut etuudet	69 053	61 874
Etuuskulut yhteensä	16 185 111	16 052 240
OTH järjestämisen kulut	84 557	75 762
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	84 557	75 762
Etuusrahastojen toimintakulut		
Etuusrahastojen toimintatuotot	-7 871	-8 050
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	321 798	313 443
Henkilösivukulut	93 039	96 828
Henkilöstökulut yhteensä	414 838	410 271
Muut toimintakulut	146 826	133 387
Ostopalvelut	56 032	56 653
Etuusrahastojen toimintakulut yhteensä	609 824	592 262
Etuusrahastojen kulut yhteensä	16 879 492	16 720 264

	2022	2021
Kuntoutusvarauksen muutos	-15 429	-4 670
Palvelurahaston kulut		
Henkilöstö- ja tilaresurssien ostot	20 329	17 657
IT-käyttökulut	12 506	10 346
Muut kulut	3 690	3 660
Käyttöomaisuuden poistot	3 650	5 205
Palvelurahaston kulut yhteensä	40 174	36 868
Eläkevastuurahaston kulut		
Toimisuhte-eläkkeet	118 428	113 694
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	9 866	9 253
Muut kulut	90	-2
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	25 345	19 302
Eläkevastuurahaston kulut yhteensä	153 728	142 248
Kansaneläkelaitoksen kulut yhteensä	17 057 965	16 894 710
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä +/- alijäämä -	-212 569	345 445

Kansaneläkelaitoksen tase

Kansaneläkelaitoksen vastaavaa	2022	2021
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Etuusrahastojen IT-ohjelmat	12 194	4 432
Palvelurahaston IT-ohjelmat	1 305	1 909
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	13 499	6 341
Aineelliset hyödykkeet		
Etuusrahastojen rakennukset	71 843	72 174
Etuusrahastojen perusrakennukset	37 833	43 523
Etuusrahastojen koneet ja kalusto	16 354	10 731
Palvelurahaston koneet ja kalusto	8 402	3 914
Etuusrahastojen kiinteistöennakot	3 209	1 655
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	137 641	131 998
Erillisrahoitteisten hankkeiden investoinnit	343	431
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset		
Etuusrahastojen käyttöomaisuussijoitukset	39 916	41 288
Käyttöomaisuussijoitukset yhteensä	39 916	41 288
Etuusrahastojen korkorahastot	39 783	40 612
Eläkevastuurahaston korkorahastot	306 048	355 115
Etuusrahastojen osakkeet ja osuudet	20 775	27 121
Eläkevastuurahaston osakkeet ja osuudet	1 397 423	1 663 365
Eläkevastuurahaston muut sijoitukset	63 896	46 308
Muut sijoitukset yhteensä	1 827 924	2 132 521
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset yhteensä	1 867 840	2 173 809
Kansaneläkelaitoksen pysyvät vastaavat yhteensä	2 019 324	2 312 579
Eläkevastuurahaston vajaus	68 465	68 495

	2022	2021
Vaihtuvat vastaavat		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 391	3 198
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 391	3 198
Lyhytaikaiset saamiset		
Etuusrahastojen rahastojen väliset saamiset	9 491	8 207
Etuusrahastojen myyntisaamiset	4 364	2 026
Palvelurahaston myyntisaamiset	4 606	751
Etuusrahastojen siirtosaamiset	11 291	8 772
Etuusrahastojen muut saamiset	13 366	4 877
Eläkevastuurahaston siirtosaamiset	121	0
Etuusrahastojen muut saamiset	22 744	7 896
Eläkevastuurahaston muut saamiset	16 502	14 332
Etuusrahastojen ennakkomaksut	351 638	345 488
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	434 123	392 349
Rahat ja pankkisaamiset		
Etuusrahastojen rahat ja pankkisaamiset	1 037 951	1 323 793
Palvelurahaston rahat ja pankkisaamiset	10 326	17 146
Eläkevastuurahaston rahat ja pankkisaamiset	100 994	16 835
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	1 149 270	1 357 774
Kansaneläkelaitoksen vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 586 784	1 753 322
Kansaneläkelaitoksen vastaavaa yhteensä	3 674 573	4 134 395

Kansaneläkelaitoksen vastattavaa	2022	2021
Oma pääoma		
Etuusrahastot		
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-65 052	-55 266
Rahaston muutos	9 865	-9 786
Kansaneläkerahasto yhteensä	-55 187	-65 052
Tilikauden tulos	-9 865	9 786
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-750 616	-491 395
Rahaston muutos	251 097	-259 221
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-499 519	-750 616
Tilikauden tulos	-251 097	259 221
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-455
Rahaston muutos	0	0
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-455	-455
Tilikauden tulos	0	0
Etuusrahastot yhteensä	-816 122	-547 115
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-3 405	-6 042
Rahaston muutos	991	2 637
Palvelurahasto yhteensä	-2 414	-3 405
Tilikauden tulos	-991	-2 637
Eläkevastuurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-854 491	-835 189
Rahaston muutos	-25 345	-19 302
Eläkevastuurahasto yhteensä	-879 836	-854 491
Tilikauden tulos	49 383	79 075
Rahastot yhteensä	-1 649 980	-1 328 573

	2022	2021
Arvonkorotusrahastot		
Etuusrahastot		
Rahastot vuoden alussa		
Kansaneläkerahasto	-98 690	-108 510
Sairausvakuutusrahasto	-32 580	-35 880
Sosiaaliturvan yleisrahasto	-49	-49
Rahastot vuoden alussa yhteensä	-131 319	-144 439
Rahastojen muutos		
Kansaneläkerahasto	6 650	9 819
Sairausvakuutusrahasto	1 208	3 301
Sosiaaliturvan yleisrahasto	0	0
Rahastojen muutos yhteensä	7 858	13 120
Eläkevastuurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-1 064 733	-1 028 757
Rahaston muutos	286 258	-35 975
Eläkevastuurahasto yhteensä	-778 474	-1 064 733
Arvonkorotusrahastot yhteensä	-901 935	-1 196 052
Muu oma pääoma		
Palvelurahasto		
Kanta-puskurivarat	-3 497	-2 837
Eläkevastuurahasto		
Muu oma pääoma	-287 645	-238 262
Muu oma pääoma yhteensä	-291 142	-241 099
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä	212 569	-345 445
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	-2 630 488	-3 111 169
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-71 243	-75 912
Varauksen muutos	-61 109	-59 935
Varojen käyttö	76 537	64 604
Kuntoutusvaraus yhteensä	-55 814	-71 243

	2022	2021
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen pitkäaikainen vieras pääoma	-17 816	-12 932
Palvelurahaston pitkäaikainen vieras pääoma	-2 010	-2 680
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-19 826	-15 612
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen saadut ennakot	-625 731	-466 244
Palvelurahaston saadut ennakot	-15 109	-6 229
Etuusrahastojen rahastojen väliset velat	-8 411	-5 521
Palvelurahaston rahastojen väliset velat	-100	-1 369
Eläkevastuurahaston rahastojen väliset velat	-978	-1 317
Etuusrahastojen ostovelat	-14 272	-9 227
Palvelurahaston ostovelat	-3 470	-2 511
Etuusrahastojen siirtovelat	-97 469	-92 243
Palvelurahaston siirtovelat	-10 735	-8 907
Etuusrahastojen muut lyhytaikaiset velat	-184 985	-336 497
Palvelurahaston muut lyhytaikaiset velat	-670	-660
Eläkevastuurahaston muut lyhytaikaiset velat	-6 515	-5 646
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-968 444	-936 371
Kansaneläkelaitoksen vieras pääoma yhteensä	-988 270	-951 983
Kansaneläkelaitoksen vastattavaa yhteensä	-3 674 573	-4 134 395

**Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain
vuosilta 2022 ja 2021**

Kansaneläkerahaston tuloslaskelma

	2022	2021
Tuotot		
Valtion osuudet etuuksista	-3 706 047	-3 703 050
Sijoitusten tuotot ja kulut	-2 531	-9 064
Rahoitustuotot ja kulut	-247	126
Muut tuotot ja kulut	-903	-4 720
Tuotot yhteensä	-3 709 729	-3 716 708
Etuuskulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 715 609	3 691 998
Etuuskulut yhteensä	3 715 609	3 691 998
Etuuskate	5 881	-24 710
Toimintakulut		
Valtion osuus toimintakuluista	-60 384	-54 535
Erillisrahoitteisten hankkeiden tuotot	-1 304	-2 255
Erillisrahoitteisten hankkeiden kulut	1 304	2 255
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	-9 865	9 786

Kansaneläkerahaston tase

	2022	2021
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	5 187	4 411
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	5 187	4 411
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	61 720	61 852
Perusparannukset	21 541	24 597
Koneet ja kalusto	2 711	2 149
Erillisrahoitteisten hankkeiden investoinnit	343	0
Ennakkomaksut	4 869	4 713
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	91 185	93 742

	2022	2021
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	13 006	14 436
Muut sijoitukset	20 775	27 121
Sijoitukset yhteensä	33 781	41 557
Pysyvät vastaavat yhteensä	130 152	139 710
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	3 706	2 686
Myyntisaamiset	447	1 729
Siirtosaamiset	1 078	869
Muut saamiset	17 580	28
Ennakkomaksut	249	262
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	23 060	5 573
Rahat ja pankkisaamiset	88 443	112 309
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	111 502	117 882
Vastaavaa yhteensä	241 654	257 592

	2022	2021
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-65 052	-55 266
Rahaston lisäys/vähennys	9 865	-9 786
Kansaneläkerahasto yhteensä	-55 187	-65 052
Tilikauden tulos	-9 865	9 786
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-98 690	-108 510
Rahaston lisäys/vähennys	6 650	9 819
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-92 041	-98 690
Ylijäämä (-)/Alijäämä (+)	9 865	-9 786
Oma pääoma yhteensä	-147 228	-163 742

	2022	2021
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-1 716	-4 134
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-1 716	-4 134
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-57 006	-58 222
Rahastojen väliset velat	-3 321	-2 624
Ostovelat	282	747
Siirtovelat	-20 390	-20 510
Muut lyhytaikaiset velat	-12 227	-9 051
Tilitettävä arvonlisävero	-48	-57
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-92 711	-89 716
Vieras pääoma yhteensä	-94 426	-93 850
Vastattavaa yhteensä	-241 654	-257 592

Sairausvakuutusrahaston tuloslaskelma

	2022	2021
Tuotot		
Työtulovakuutus		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	-1 160 008	-1 238 821
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	-1 357 346	-1 424 040
Valtion osuudet etuuksista	-340 596	-324 769
Työtulovakuutus yhteensä	-2 857 951	-2 987 630
Sairaanhoitovakuutus		
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	-850 881	-972 790
Takautumissuoritukset	-271	-224
Valtion osuudet sairaanhoitovakuutukseen	-1 802 950	-1 765 808
Saadut EU-korvaukset	-37 332	-39 875
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-58 747	-38 040
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 750 181	-2 816 737
Rahoitustuotot ja kulut	-924	883
Muut tuotot ja kulut	-1 357	-7 084
Tuotot yhteensä	-5 610 413	-5 810 569

	2022	2021
Etuuskulut		
Työtulovakuutus		
Päivärahaetuudet	2 238 746	2 044 448
Kuntoutusrahaetuudet	242 890	218 043
Muut korvaukset	483 868	464 837
Työtulovakuutus yhteensä	2 965 505	2 727 328
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitokorvaukset	2 269 093	2 196 417
Työterveyshuolto	0	5 247
Kuntoutuspalvelut	470 344	454 766
Muut etuudet yhteensä	40 905	41 886
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 780 342	2 698 316
Etuuskulut yhteensä	5 745 846	5 425 644
Etuuskate	135 433	-384 925
Toimintakulut	230 907	227 067
Valtion osuus toimintakuluista	-99 815	-96 693
Kuntoutusvarauksen muutos	-15 429	-4 670
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	-251 097	259 221

Sairausvakuutusrahaston tase

Vastaavaa	2022	2021
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	3 606	656
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	3 606	656
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	10 123	10 322
Perusparannukset	14 489	15 252
Koneet ja kalusto	6 878	4 741
Ennakkomaksut	3 651	3 060
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	35 141	33 375
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	27 119	27 060

	2022	2021
Muut sijoitukset	39 783	40 612
Sijoitukset yhteensä	66 902	67 673
Pysyvät vastaavat yhteensä	105 649	101 704
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	2	1 398
Myyntisaamiset	4 412	815
Siirtosaamiset	4 817	3 776
Muut saamiset	4 798	7 860
Ennakkomaksut	130 304	129 356
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	144 333	143 205
Rahat ja pankkisaamiset	466 974	744 555
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	611 308	887 760
Vastaavaa yhteensä	716 956	989 464
Vastattavaa	2022	2021
Oma pääoma		
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-750 616	-491 395
Rahaston lisäys/vähennys	251 097	-259 221
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-499 519	-750 616
Tilikauden tulos	-251 097	259 221
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-32 580	-35 880
Rahaston lisäys/vähennys	1 208	3 301
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-31 371	-32 580
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	251 097	-259 221
Oma pääoma yhteensä	-530 890	-783 195
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-71 243	-75 912
Varauksen lisäys	-61 109	-59 935
Varojen käyttö	76 537	64 604
Kuntoutusvaraus yhteensä	-55 814	-71 243

	2022	2021
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-3 063	-3 067
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-3 063	-3 067
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-1 297	-1 275
Rahastojen väliset velat	-5 090	-2 897
Ostovelat	-7 179	-5 250
Siirtovelat	-49 547	-47 412
Muut lyhytaikaiset velat	-64 075	-75 125
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-127 189	-131 960
Vieras pääoma yhteensä	-130 252	-135 026
Vastattavaa yhteensä	-716 956	-989 464

Sosiaaliturvan yleisrahaston tuloslaskelma

	2022	2021
Tuotot		
Valtion osuus etuuksista	-5 693 092	-5 864 660
Kuntien osuus etuuksista	-751 284	-818 732
Ahvenanmaan osuus etuuksista	-12 050	-12 082
Palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksu	-267 000	-239 000
Takautumissuoritukset työnantajilta	-12	-40
EU:n asetuksen nro 883 korvaukset	-219	-85
Rahoitustuotot ja kulut	-1 363	923
Muut tuotot ja kulut	-6	-9
Tuotot yhteensä	-6 725 025	-6 933 684
Etuuskulut		
Työttömyysturvaetuudet	1 844 527	2 155 514
Lapsiperheiden etuudet	1 914 640	1 832 841
Opintoetuudet	652 024	607 181
Asumistuki	1 565 011	1 590 777
Toimeentulotuki	678 402	686 411

	2022	2021
Muut etuudet	69 053	61 874
Etuuskulut yhteensä	6 723 656	6 934 598
Etuuskate	-1 369	914
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto		
Valtion osuus opiskeluterveydenhuoltoon	-64 344	-56 594
OTH-terveydenhoitomaksut	-20 213	-19 167
OTH-järjestämisen kulut	84 557	75 762
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	0	0
Toimintakulut	314 549	295 735
Valtion osuus toimintakuluista	-313 180	-296 650
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	0	0

Sosiaaliturvan yleisrahaston tase

Vastaavaa	2022	2021
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	3 401	-634
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	3 401	-634
Aineelliset hyödykkeet		
Perusparannukset	1 802	3 675
Koneet ja kalusto	6 764	3 840
Ennakkomaksut	-5 310	-6 118
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	3 257	1 397
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	-209	-209
Sijoitukset yhteensä	-209	-209
Pysyvät vastaavat yhteensä	6 449	554
Vaihtuvat vastaavat		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 391	3 198
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 391	3 198

	2022	2021
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	5 783	4 123
Myyntisaamiset	-495	-518
Siirtosaamiset	5 396	4 127
Muut saamiset	366	8
Ennakkomaksut	221 085	215 870
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	232 136	223 611
Rahat ja pankkisaamiset	482 534	466 929
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	718 060	693 738
Vastaavaa yhteensä	724 509	694 292
Vastattavaa	2022	2021
Oma pääoma		
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-455
Rahaston lisäys/vähennys	0	0
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-455	-455
Tilikauden tulos	0	0
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-49	-49
Rahaston lisäys/vähennys	0	0
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-49	-49
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	0	0
Oma pääoma yhteensä	-504	-504
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-9 646	-2 533
Muut pitkäaikaiset velat	-3 391	-3 198
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-13 037	-5 731
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-567 427	-406 747
Ostovelat	-7 376	-4 725

	2022	2021
Siirtovelat	-27 532	-24 320
Muut lyhytaikaiset velat	-108 634	-252 264
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-710 968	-688 057
Vieras pääoma yhteensä	-724 005	-693 788
Vastattavaa yhteensä	-724 509	-694 292

Palvelurahaston tuloslaskelma

	2022	2021
Tuotot		
Toimintatuotot	-19 208	-17 381
Käyttömaksutuotot	-19 935	-16 871
Rahoitustuotot ja kulut	-39	21
Tuotot yhteensä	-39 183	-34 231
Kulut		
Ostetut henkilöstöpalvelut	20 329	17 657
IT-käyttökulut	12 506	10 346
Käyttöomaisuuden poistot	3 650	5 205
Muut kulut	3 690	3 660
Kulut yhteensä	40 174	36 868
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-991	-2 637

Palvelurahaston tase

Vastaavaa	2022	2021
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	1 305	1 909
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	1 305	1 909
Aineelliset hyödykkeet		
IT-kone- ja laiteinvestoinnit	8 402	3 914
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	8 402	3 914
Pysyvät vastaavat yhteensä	9 708	5 823

	2022	2021
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	4 606	751
Siirtosaamiset	13 366	4 877
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	17 972	5 628
Rahat ja pankkisaamiset	10 326	17 146
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	28 298	22 775
Vastaavaa yhteensä	38 006	28 598

Vastattavaa	2022	2021
Oma pääoma		
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-3 405	-6 042
Rahaston lisäys/vähennys	991	2 637
Palvelurahasto yhteensä	-2 414	-3 405
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	-2 837	-2 177
Kanta-puskurivarat lisäys/vähennys	-660	-660
Kanta-puskurivarat yhteensä	-3 497	-2 837
Tilikauden tulos	-991	-2 637
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	991	2 637
Oma pääoma yhteensä	-5 911	-6 242
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle	-2 010	-2 680
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-2 010	-2 680
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-15 109	-6 229
Rahastojen väliset velat	-100	-1 369
Ostovelat	-3 470	-2 511
Siirtovelat	-10 735	-8 907
Muut lyhytaikaiset velat	-670	-660

	2022	2021
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-30 084	-19 676
Vieras pääoma yhteensä	-32 094	-22 356
Vastattavaa yhteensä	-38 006	-28 598

Eläkevastuurahaston tuloslaskelma

	2022	2021
Tuotot		
Kannatusmaksut	-63 040	-66 961
Rahoitustuotot ja kulut	-97 553	-113 317
Muut tuotot ja kulut	-300	-462
Työntekijöiden eläkemaksut	-26 484	-25 468
Vilma-laitosten hyvitykset	-13 145	-11 791
Työllisyysrahaston suoritukset	-2 589	-3 323
Tuotot yhteensä	-203 111	-221 323
Kulut		
Toimisuuhde-eläkkeet	118 428	113 694
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	9 866	9 253
Muut kulut	90	-2
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	25 345	19 302
Kulut yhteensä	153 728	142 248
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	49 383	79 075

Eläkevastuurahaston tase

Vastaavaa	2022	2021
Pysyvät vastaavat		
Sijoitukset		
Korkosijoitukset	306 048	355 115
Osakkeet ja osuudet	1 397 423	1 663 365
Muut sijoitukset	63 896	46 308
Sijoitukset yhteensä	1 767 366	2 064 788
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 767 366	2 064 788
Eläkevastuurahaston vajeus	68 465	68 495

Vaihtuvat vastaavat	2022	2021
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset Vilma-laitoksilta	5 079	4 349
Saamiset Kevalta	11 422	9 983
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	16 622	14 332
Rahat ja pankkisaamiset	100 994	16 835
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	117 616	31 167
Vastaavaa yhteensä	1 953 447	2 164 450

Vastattavaa	2022	2021
Oma pääoma		
Eläkevastuurahasto		
Katettava vastuu vuoden alussa	-854 491	-835 189
Katettavan vastuun lisäys/vähennys	-25 345	-19 302
Eläkevastuurahasto yhteensä	-879 836	-854 491
Muu oma pääoma	-287 645	-238 262
Tilikauden tulos	49 383	79 075
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-1 064 733	-1 028 757
Rahaston lisäys/vähennys	286 258	-35 975
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-778 474	-1 064 733
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-49 383	-79 075
Oma pääoma yhteensä	-1 945 955	-2 157 486
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Rahastojen väliset velat	-978	-1 317
Siirtovelat		0
Velat Vilma-laitoksille		0
Velka Kevalle	-6 515	-5 646
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-7 492	-6 964
Vieras pääoma yhteensä	-7 492	-6 964
Vastattavaa yhteensä	-1 953 447	-2 164 450

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

1. Tilinpäätöksen rakenne, perusteet ja arvostusperiaatteet

Kelan tuloslaskelma ja tase esitetään tilinpäätöksessä yhdistettynä siten, että kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan luvut on yhdistetty. Eläkevastuurahasto ja palvelurahasto esitetään omakatteisina rahastoina. Yhdistetystä taseesta on eliminoitu kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan väliset erät. Yhdistetyn tuloslaskelman ja taseen lisäksi kustakin rahastosta on oma tuloslaskelmansa ja taseensa.

Tilinpäätöksen perusteet noudattavat valtuutettujen päätöksen mukaisesti pääosin maksuperustetta etuuksien osalta. Olennaisia suoriteperusteisia kirjauseriä ovat rahastojen väliset tilitykset, ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut, sairauksien ehkäisemis- ja kuntoutusvaraus, korot, käyttö- ja sijoitusomaisuuden ostot ja myynnit, kurssierot ja vastaavat erät sekä toimintakulut. Kansaneläkerahaston etuuksiin saatu ennakkorahoitus kirjataan maksuperusteisesti tuotoksi. Sosiaaliturvan yleisrahaston ja sairausvakuutusrahaston etuuksiin saatu ennakkorahoitus kirjataan saatuihin ennakoihin ja tuloutetaan tuottotileille syntyneiden etuuskulujen mukaisesti.

Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varauksen käyttö kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti kuluksi yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta ja muilta osin sitoumusperusteella. Myös varauksen muutos merkitään tuloslaskelmaan.

Valtuutettujen päätöksen mukaisesti omaisuuden arvostusperiaatteena käytetään käypiä arvoja. Arvonkorotukset ja niiden peruutukset on kirjattu taseeseen ja arvonalennukset ja niiden oikaisut

tuloslaskelmaan. Käyvän arvon määrittelyssä on osakkeissa käytetty tilinpäätöshetken pörssikursseja. Kiinteistöjen ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden arvot perustuvat kiinteistöryhmänarvioihin ja osittain ulkopuolisiin arvioihin.

Toimintakulujen 40/60-jaosta kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston kesken luovuttiin vuoden 2009 alussa. Toimintakulut jaetaan kansaneläkerahastosta, sairausvakuutusrahastosta ja sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaviksi osuuksiksi. Jo ennen kirjanpito vuoden alkua määritellään toimintolaskentaan perustuvat rahastoittaiset toimintakulujen osuusprosentit. Toimintakulut jaetaan kirjanpidon kuukausitason- ja tilinpäätöslaskelmissä näiden prosenttien mukaan. Rahastojen välisiä toimintakuluosuuksia ei pääsääntöisesti muuteta kesken vuoden, vaan vasta seuraavan vuoden alusta lukien, jos muutosten ennakoidaan olevan olennaisia.

Syksyllä 2021 aktuaari- ja talouspalveluryhmä vahvisti toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2022 seuraavat osuudet: kansaneläkerahasto 10 %, sairausvakuutusrahasto 38 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 52 %.

Ennen 1.1.2009 tehtyjen investointihankintojen poistot kohdistetaan kirjanpidossa kansaneläkerahastolle ja sairausvakuutusrahastolle jakosuhteessa 40/60. Vuodesta 2009 alkaen tehdyt käyttöomaisuusinvestoinnit ja niiden poistot kohdistetaan kansaneläkerahastolle, sairausvakuutusrahastolle ja sosiaaliturvan yleisrahastolle edellä mainittujen toimintakulujen jakosuhteiden mukaisesti. Jos investointi kohdistuu selkeästi vain osaan rahastoista tai yhteen rahastoon, kohdistetaan se sekä siitä tehtävät poistot kuitenkin vain ko. rahastoille tai rahastolle.

Vuoden 2022 toimintakuluosuudet poistojen kohdistamisten jälkeen ovat seuraavat: kansaneläkerahasto 10,27 %, sairausvakuutusrahasto 37,99 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 51,74 %.

Käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot.

Poistoajat ovat seuraavat:

kalustoinvestoinnit	10 vuotta	it-kone- ja laiteinvestoinnit	4 vuotta
puhelinvaihteinvestoinnit	10 vuotta	muut kone- ja laiteinvestoinnit	5 vuotta
it-ohjelmoinvestoinnit (ostetut)	5 vuotta	toimitilojen peruskorjaukset	5 vuotta
kiinteistöjen peruskorjaukset	20 vuotta	kiinteistöt	30 vuotta

Vuoden 2023 toimintakuluosuudet: Kansaneläkelaitoksen aktuaari- ja talouspalveluryhmä on vahvistanut toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2023 seuraavat: kansaneläkerahasto 10 %, sairausvakuutusrahasto 38 % sosiaaliturvan yleisrahasto 52 %. Poistojen todellinen jakautuminen rahastoittain muuttaa vahvistettuja prosentteja vähäisessä määrin.

2. Kansaneläkelaitoksen tuotot, 1 000 euroa

	2022	2021
Kansaneläkerahasto		
Valtion osuudet kansaneläke-etuuksista	2 180 554	2 185 866
Valtion osuudet vammaisetuksista	566 009	571 877
Valtion osuudet asumistuista	650 200	644 750
Muut valtion osuudet kansaneläkerahaston etuuksista	309 284	300 556
Kansaneläkerahasto yhteensä	3 706 047	3 703 050
Sairausvakuutusrahasto		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	1 160 008	1 238 821
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	1 357 346	1 424 040
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	340 596	324 769
Työtulovakuutus yhteensä	2 857 951	2 987 630
Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut	850 881	972 790
Takautumissuoritukset	271	224
Valtion osuudet etuuksista	1 802 950	1 765 808
Saadut EU-korvaukset	37 332	39 875
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	58 747	38 040
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 750 181	2 816 737
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	5 608 132	5 804 367
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Valtion osuus sosiaaliturvan yleisrahaston etuuksista	5 693 092	5 864 660
Kuntien suoritukset lastenhoidon tukeen	289 800	301 758
Kuntien suoritukset työmarkkinatuen passiiviosaan	461 484	516 974
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	267 000	239 000
Muut sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot etuuksista	12 280	12 207
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 723 656	6 934 598
Etuusrahastojen etuustuotot yhteensä	16 037 835	16 442 015

	2022	2021
Etuusrahastojen muut tuotot		
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	84 557	75 762
Sijoitusten tuotot ja kulut	2 531	9 064
Rahoitustuotot ja kulut	2 535	-1 932
Käyttöomaisuuden myyntituotot	2 265	11 813
Etuusrahastojen muut tuotot yhteensä	91 888	94 708
Valtion osuus etuusrahastojen toimintakuluista	473 379	447 878
Palvelurahasto		
Toimintatuotot	19 208	17 381
Myyntituotot	19 935	16 871
Rahoitustuotot ja kulut	39	-21
Palvelurahaston tuotot yhteensä	39 183	34 231
Eläkevastuurahasto		
Kannatusmaksut	63 040	66 961
Omaisuuksien tuotot	97 853	113 779
Työntekijöiden eläkemaksut	26 484	25 468
Vilma-laitosten hyvitykset	13 145	11 791
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	2 589	3 323
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	203 111	221 323
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	16 845 396	17 240 155

3. Etuuskulut, 1 000 euroa

	2022	2021
Kansaneläkerahasto		
Kansaneläkkeet	2 172 466	2 162 674
Perhe-eläkkeet	23 927	23 951
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	1 233	797
Takuueläke	273 173	264 453
Eläketuki	13 674	25 695
Rintamalisät	6 990	9 810
Eläkkeensaajien asumistuet	650 231	646 941
Vammaisetuudet	573 901	557 636
Muut kansaneläkerahaston etuudet	15	41
Kansaneläkerahasto yhteensä	3 715 609	3 691 998
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Sairauspäivärahat *	1 218 952	1 031 307
Vanhempainpäivärahat	1 005 981	1 002 982
Kuntoutusrahat	242 890	218 043
Lomakustannuskorvaukset työnantajille	47 061	43 736
Perhevapaakustannuskorvaukset työnantajille	50 340	54 235
Sairauspäivärahat YEL-vakuutetuille	9 571	7 804
Sairauspäivärahasuoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	4 243	2 355
Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset	386 467	366 866
Työtulovakuutus yhteensä	2 965 505	2 727 328
Sairaanhoitovakuutus		
Lääkekorvaukset	1 772 476	1 711 318
Lääkäripalkkiokorvaukset	100 369	96 605
Tutkimus- ja hoitokorvaukset	82 540	70 888
Matkakorvaukset	313 707	317 606
Työterveyshuolto YTHS	0	5 247
Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus	58 721	57 747
Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus	231 880	225 858
Harkinnanvarainen kuntoutus	179 742	171 161

	2022	2021
Terveydentilan ja työkyvyn lisäselvitykset	36	44
Sairaanhoitokulusuoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	3 517	1 952
EU-korvaukset	37 352	39 890
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 780 342	2 698 316
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	5 745 846	5 425 644
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Peruspäivärahat	247 270	378 048
Työmarkkinatuki **	1 597 194	1 777 413
Vuorottelukorvaus	62	53
Lastenhoidon tuki	290 606	302 689
Lapsilisät	1 460 295	1 362 113
Äitiysavustus	9 350	10 562
Adoptiotuki	330	299
Elatustuki	154 059	157 179
Opintoetuudet	652 024	607 181
Asumistuki	1 565 011	1 590 777
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	62	80
Sotilasavustus	18 568	17 078
Vammaisten tulkkauspalvelut	49 225	42 951
Paperittomien sosiaalihuoltomaksut	1 200	1 708
Väliaikainen epidemiakorvaus	-1	57
Perustoimeentulotuki	678 402	686 411
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 723 656	6 934 598
Etuuskulut yhteensä	16 185 111	16 052 240

* Koronaepidemian vaikutuksesta sairauspäivärahoihin sisältyvää tartuntatautipäivärahaa maksettiin 272,9 milj. euroa (115,4 milj. euroa).

** Koronaepidemian vaikutuksesta oikeutta työttömyysturvaan laajennettiin koskemaan väliaikaisesti myös yrittäjiä. Yrittäjille maksettu työmarkkinatuki vuonna 2022 oli yhteensä 18,0 milj. euroa (181,5 milj. euroa).

4. Etuuskate, 1 000 euroa

	2022	2021
Tuotot		
Kansaneläkerahasto	3 706 047	3 703 050
Sairausvakuutusrahasto	5 608 132	5 804 367
Sosiaaliturvan yleisrahasto	6 723 656	6 934 598
Sijoitusten tuotot	2 531	9 064
Rahoitustuotot	3 923	2
Rahoituskulut	-1 388	-1 934
Muut tuotot	2 266	11 813
Tuotot yhteensä	16 045 166	16 460 961
Kulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 715 609	3 691 998
Työtulovakuutus	2 965 505	2 727 328
Sairaanhoitovakuutus	2 780 342	2 698 316
Työttömyysturvaetuudet	1 844 527	2 155 514
Lapsiperheiden etuudet	1 914 640	1 832 841
Opintoetuudet	652 024	607 181
Asumistuki	1 565 011	1 590 777
Toimeentulotuki	678 402	686 411
Muut etuudet	69 053	61 874
Kulut yhteensä	16 185 111	16 052 240
Etuuskate	-139 945	408 721

5. Sijoitusten tuotot ja kulut sekä rahoitustuotot ja kulut, 1 000 euroa

	2022	2021
Kansaneläkerahasto		
Osinkotuotot	899	665
Sijoitusten myyntituotot	1 632	8 399
Korkotuotot	320	0

	2022	2021
Korkokulut	-73	-126
Kansaneläkerahasto yhteensä	2 778	8 938
Sairausvakuutusrahasto		
Korkotuotot	1 796	0
Korkokulut	-872	-883
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	924	-883
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Korkotuotot	1 807	2
Korkokulut	-443	-925
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	1 363	-923
Palvelurahasto		
Korkotuotot	53	0
Korkokulut	-13	-21
Palvelurahasto yhteensä	39	-21
Eläkevastuurahasto		
Osinkotuotot	44 886	32 922
Sijoitusten myyntituotot	106 166	49 384
Sijoitusten myyntitappiot	-6 959	-1 178
Vuokratuotot	2 351	2 174
Arvonmuutokset sijoituksista	-48 908	30 626
Korkotuotot	412	0
Korkokulut	-94	-148
Eläkevastuurahasto yhteensä	97 853	113 779

6. Henkilöstökulut, 1 000 euroa

	2022	2021
Palkat ja palkkiot	340 461	329 330
Lomapalkkavelan muutos	3 149	3 337
Muut korvaukset	0	-4
Kanta korvaukset	-20 329	-17 657
RAJA-yhteyspisteen korvaukset	-351	-358
Etätulkkauksen korvaukset	-225	-202
Erillisrahoitteisten hankkeiden korvaukset	-908	-1 003
Palkat ja palkkiot yhteensä	321 798	313 443
Kannatusmaksut	63 040	66 961
Lakisääteiset henkilösivukulut	12 945	14 194
Muut henkilösivukulut	17 054	15 673
Henkilösivukulut yhteensä	93 039	96 828
Henkilöstökulut yhteensä	414 838	410 271
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	8 504	8 344
Vakinaiset	7 674	7 516
Määräaikaiset	830	828
Palkkoihin liittyvien luontoisetujen verotusarvo	3 913	2 866
Hallitukselle ja johtajille maksetut palkat ja palkkiot	791	775
Valtuutettujen, hallituksen ja tilintarkastajien muut kulut		
Valtuutetut	4	3
Hallitus	38	1
Tilintarkastajat (sisäiset)	0	0
Tilintarkastajat (BDO Audiator Oy)	116	124
Kulut yhteensä	159	128

	2022	2021
Kelan toimielinten kuukausi- ja kokouspalkkiot		
Valtuutetut		
Valtuutettujen puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	617,33 €	617,33 €
Kokouspalkkio	154,33 €	154,33 €
Valtuutettu:		
Kuukausipalkkio	493,87 €	493,87 €
Kokouspalkkio	123,47 €	123,47 €
Tilintarkastajat		
Tilintarkastajien puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	427,38 €	427,38 €
Kokouspalkkio	123,47 €	123,47 €
Tilintarkastaja:		
Kuukausipalkkio	284,92 €	284,92 €
Kokouspalkkio	123,47 €	123,47 €
Hallitus		
Hallituksen puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	821,00 €	821,00 €
Kokouspalkkio	232,00 €	232,00 €
Hallituksen jäsen:		
Kuukausipalkkio	532,00 €	532,00 €
Kokouspalkkio	232,00 €	232,00 €
Henkilöstön edustaja:		
Kuukausipalkkio	0,00 €	0,00 €
Kokouspalkkio	131,00 €	131,00 €

Hallituksen jäsenet ovat osallistuneet hallituksen kokouksiin vuonna 2022 seuraavasti:

Vertti Kiukas, pj (10 kertaa), Mira Nieminen varapj. (9), Tuija Brax (9), Juha Rehula (10), Saana Siekinen (8), Timo Sipilä (10), Riitta Särkelä (7), Leila Lehtinen (10), Tommi Toivola (9), Veli-Mikko Niemi, 20.9.2022 saakka (6), Antti Raimo, 20.9.2022 alkaen (3), Tuija Sarlin, henkilökunnan edustaja (10)

Pääjohtajan ja johtajien palkat

	2022	2021
Kelan johtajien kokonaispalkkaus määräytyi seuraavasti:		
Pääjohtaja Outi Antila	18 941,98 €/kk	18 570,57 €/kk
Johtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma	16 253,51 €/kk	15 934,81 €/kk
Johtaja Nina Nissilä	15 690,34 €/kk	14 830,57 €/kk

Kokonaispalkkaus sisältää mahdollisen autoedun. Lisäksi johtajilla on puhelinetu. Oikeus ravintoetuun ja työpaikkaterveydenhuoltoon määräytyy kuten muillakin toimihenkilöillä.

7. Kansaneläkelain 98§:n ja 103§:n mukainen valtion osuus, 1 000 euroa

	2022	2021
Nettorahoitusomaisuus 1.1.	78 654	80 601
+ Tuotot yhteensä	2 242 987	2 245 661
Valtion ennakoitu etuuksiin	2 180 554	2 185 866
Valtion osuus toimintakuluista	60 384	54 535
Omaisuuksien tuotot	2 049	5 259
- Kulut yhteensä	2 260 075	2 247 258
Etuudet	2 197 642	2 187 464
Toimintakulut	62 433	59 794
= Nettorahoitusomaisuus 31.12.	61 567	79 003
- 3,5 % tilikauden kuluista	79 103	78 654
= Rahaston vaje (-) tai ylijäämä (+)	-17 536	349
= Velka valtiolle toimintakuluista	1 716	4 134
Valtion osuus rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä	-17 536	349

8. Sairausvakuutusrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2022	2021
Sairausvakuutus		
+ Vakuutusmaksut	3 368 236	3 635 651
+ Takautumissuoritukset	271	224
+ Valtion osuudet etuuksiin	2 143 546	2 090 577
+ Saadut EU-korvaukset (sh-vakuutus)	37 332	39 875
+ Muut tuotot	58 747	38 040
- Etuudet	5 745 846	5 425 644
- Ennakkomaksujen lisäys (-)	948	9 394
= Kassajäämä I	-138 662	369 329
Velka valtiolle/saatava (etuudet), muutos (+/-)	-9 765	3 884
+ Omaisuuksien tuotot	2 281	6 202
= Kassajäämä II	-146 146	379 415
+ Valtion osuus toimintakuluista	99 815	96 693
- Toimintamenot	227 132	222 002
- Käyttöomaisuuden poistot	3 775	5 064
= Kassajäämä III	-277 238	249 041
Velka valtiolle/saatava (toimintakulut), muutos (+/-)	-1 339	-2 194
= Kassajäämä IV	-275 899	251 235
Pääomien lisäys (-)/vähennys (+)	217	0
Omaisuuksien lisäys (-)/vähennys (+)	-5 370	-5 944
Lyhytaikaisten velkojen / saatavien muutos (+/-)	-3 471	-8 476
+ Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	744 555	490 787
- Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	466 974	744 555
=	0	0

9. Sosiaaliturvan yleisrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2022	2021
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
+Valtion osuudet etuuksiin	5 769 486	5 933 336
+Kuntien osuudet	751 284	818 732
+Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset		0
+Saadut ETA-korvaukset		85
+Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	267 000	239 000
+Takautumissuoritukset		40
+Muut tuotot	20 443	19 292
-Etuudet	6 808 213	7 010 360
-Ennakkomaksujen lisäys (-)	5 215	-3 986
=Kassajäämä I	-5 215	3 986
Velka valtiolle/saatava (etuudet), muutos(+/-)	135 259	-32 154
Velka kunnille/saatava, muutos(+/-)	311	104
Velka tyött.vak.rhsto/saat., muut.(+/-)	0	0
+Omaisuuustuotot	1 369	-914
=Kassajäämä II	-139 416	35 121
+Valtion osuus toimintakuluista	313 180	296 650
+Investointituotot	0	0
-Toimintamenot	309 910	290 389
-Käyttöomaisuuden poistot	4 638	5 346
=Kassajäämä III	-140 785	36 035
Velka valtiolle/saatava (toimintakulut), muutos(+/-)	-3 079	1 345
=Kassajäämä IV	-137 705	34 691
Omaisuuuden lisäys(-)/vähennys (+)	-5 896	-6
Lyhytaik. velkojen/saatavien muutos(+/-)	-159 206	40 697
+Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	466 929	472 941
+Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	482 534	466 929
=	0	0

10. Eläkevastuurahaston kannatusmaksulaskelma, 1 000 euroa

	2022	2021	
Täysi eläkevastuu 31.12.	2 315 357	2 219 457	
Kateprosentti	38,0 %	38,5 %	
Vähintään katettava vastuu 31.12.	879 836	854 491	
Muutos	25 345	30 161	
Työntekijäin maksuista kertynyt osuus eläkevastuusta 31.12.	105 758	93 175	
Muutos	12 582	5 687	
Vähimmäismäärän ylittävä kate 31.12.	0	0	
Muutos	0	-10 859	
Eläkevastuurahaston katteen lisäys / vähennys	25 345	19 302	
Kannatusmaksu:			
Toimisuhte-eläkkeet	+	118 428	113 694
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	+	9 866	9 253
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	+	25 345	19 302
Eläkevastuurahaston muut kulut	+	90	-2
Edellisen vuoden kustannustenjaon tarkistus	+	-916	244
Vilma-hyvitykset	-	13 145	11 791
Työntekijäin eläkemaksut	-	26 484	25 468
Omaisuuuden tuotot ilman arvonmuutoksia ja myyntivoittoja	-	47 554	34 948
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-	2 589	3 323
Kannatusmaksulla katettavat kulut	63 040	66 961	
Kannatusmaksu ilman osakesiirtoa Kavasta	61 105	57 296	
Siirretään osakkeita kansaneläkerahastosta (vähintään)	1 935	9 666	

11. Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, 1 000 euroa

Tilivuonna hankittu käyttöomaisuus on aikaisempina vuosina tilinpäätöksessä poistettu kansaneläkeaseutuksen 19 §:ään perustuen kertapoistona. Poistot ovat sisällyneet kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston muihin toimintakuluihin. Vuoden 2003 tilinpäätöksestä lukien käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset poistot. Vuoden 1998 tilinpäätöksestä lukien ei kulumattomasta käyttöomaisuudesta ole tehty enää poistoja.

	2022	2021
Eläkevastuurahaston kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	42 758	42 758
Kertyneet arvonalennukset	-13 158	-12 358
Arvonkorotukset tilikauden alussa	16 700	1 400
Tasearvo 1.1.	46 300	31 800
Lisäykset tilikaudella	0	0
Vähennykset tilikaudella	-6 375	0
Arvonalennukset tilikaudella	1 875	-800
Arvonkorotukset tilikaudella	19 080	15 300
Tasearvo 31.12.	60 880	46 300
Etuusrahastojen kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	33 308	33 308
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-30 689	-30 358
Arvonkorotukset tilikauden alussa	69 555	69 555
Tasearvo 1.1.	72 174	72 505
Lisäykset tilikaudella	0	0
Tilikauden poistot	-331	-331
Arvonmuutokset tilikaudella	0	0
Tasearvo 31.12.	71 843	72 174
Etuusrahastojen IT-ohjelmat		
Hankintameno 1.1.	59 652	58 887
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-55 220	-52 542
Tasearvo 1.1.	4 432	6 346
Lisäykset tilikaudella	10 925	765

	2022	2021
Vähennykset tilikaudella	0	0
Vähennysten kertyneet poistot	0	0
Tilikauden poistot	-3 163	-2 678
Tasearvo 31.12.	12 194	4 432
Rakennusten perusparannukset		
Hankintameno 1.1.	96 176	86 624
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-52 652	-46 526
Tasearvo 1.1.	43 523	40 098
Lisäykset tilikaudella	573	9 780
Vähennykset tilikaudella	-2 219	-228
Vähennysten kertyneet poistot	3 021	227
Tilikauden poistot	-7 066	-6 353
Tasearvo 31.12.	37 833	43 523
Ennakkomaksut		
Ennakkomaksut 1.1.	1 655	4 078
Ennakkomaksujen muutos	1 554	-2 423
Ennakkomaksut 31.12.	3 209	1 655
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	39 465	34 378
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-28 735	-24 891
Tasearvo 1.1.	10 731	9 487
Lisäykset tilikaudella	10 935	6 304
Vähennykset tilikaudella	-2 143	-1 216
Vähennysten kertyneet poistot	1 467	234
Tilikauden poistot	-4 636	-4 078
Tasearvo 31.12.	16 354	10 731
Palvelurahaston käyttöomaisuus		
Hankintameno 1.1.	29 223	30 131
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-23 400	-20 729

	2022	2021
Tasearvo 1.1.	5 823	9 402
Lisäykset tilikaudella	7 534	1 626
Vähennykset tilikaudella	-2 558	-2 533
Vähennysten kertyneet poistot	1 788	542
Tilikauden poistot	-2 880	-3 214
Tasearvo 31.12.	9 708	5 823
Käyttöomaisuusosakkeet (toimisto-osakkeet)		
Hankintameno 1.1.	81 021	84 203
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-73 039	-76 222
Kertyneet arvonalennukset	-4 276	-4 276
Arvonkorotukset tilikauden alussa	37 583	33 402
Tasearvo 1.1.	41 288	37 107
Lisäykset tilikaudella	991	228
Vähennykset tilikaudella	-6 249	-3 410
Vähennysten kertyneet poistot	3 280	3 182
Arvonkorotusten peruutukset tilikaudella	-1 309	-689
Arvonkorotukset tilikaudella	107	4 870
Arvonalennukset tilikaudella	1 808	0
Tasearvo 31.12.	39 916	41 288

12. Muut sijoitukset, 1 000 euroa

	2022	2021
KANSANELÄKERAHASTO		
Osakkeet (KP-tili 11180)		
Tasearvo 1.1.	27 121	35 235
Hankinta-arvo 1.1.	3 553	4 819
Arvonkorotukset 1.1.	23 568	30 416
Vähennykset hankinta-arvo	-303	-1 266
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-1 632	-8 399
Arvonkorotukset	8 904	9 529
Arvonkorotusten peruutukset	-13 315	-7 978
Tasearvo 31.12.	20 775	27 121
Hankinta-arvo 31.12.	3 250	3 553
Arvonkorotukset 31.12.	17 525	23 568
SAIRAUSVAKUUTUSRAHASTO		
Korkorahastot (KP-tili 21140)		
Tasearvo 1.1.	40 612	40 430
Hankinta-arvo 1.1.	40 000	40 000
Arvonkorotukset 1.1.	612	430
Arvonkorotukset	0	336
Arvonalennukset	-1 088	0
Arvonkorotusten peruutukset	-612	-154
Arvonalennusten oikaisut	871	0
Tasearvo 31.12.	39 783	40 612
Hankinta-arvo 31.12.	40 000	40 000
Arvonkorotukset 31.12.	0	612
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-217	0

ELÄKEVASTUURAHASTO

	2022	2021
Osakkeet, kv-osakerahastot ja pääomarahastot (KP-tilit 61180, 61185,61195 JA 61196)		
Tasearvo 1.1.	1 663 365	1 576 959
Hankinta-arvo 1.1.	705 587	679 322
Arvonkorotukset 1.1.	1 029 371	1 000 873
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-71 593	-103 236
Lisäykset hankinta-arvo	174 829	64 387
Vähennykset hankinta-arvo	-130 018	-38 121
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-141 758	-40 583
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	46	0
Arvonkorotukset	518 581	450 598
Arvonalennukset	-60 279	-22 937
Arvonkorotusten peruutukset	-663 562	-381 516
Arvonalennusten oikaisut	36 218	54 579
Tasearvo 31.12.	1 397 423	1 663 365
Hankinta-arvo 31.12.	750 399	705 587
Arvonkorotukset 31.12.	742 633	1 029 371
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-95 609	-71 593
Korkosijoitukset (KP-tilit 61705, 61170 JA 61171)		
Tasearvo 1.1.	355 115	280 492
Hankinta-arvo 1.1.	336 670	254 469
Arvonkorotukset 1.1.	18 661	26 023
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-217	0
Lisäykset hankinta-arvo	152 060	138 604
Vähennykset hankinta-arvo	-157 634	-56 403
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-1 145	-2 711
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	7 838	19

	2022	2021
Arvonkorotukset	2 536	9 487
Arvonalennukset	-47 065	-484
Arvonkorotusten peruutukset	-19 990	-14 138
Arvonalennusten oikaisut	14 334	249
Tasearvo 31.12.	306 048	355 115
Hankinta-arvo 31.12.	331 096	336 670
Arvonkorotukset 31.12.	62	18 661
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	25 110	-217

13. Osakkeet ja osuudet, osa 1

Alla on lueteltu ne yhtiöt, joissa Kansaneläkelaitoksella on markkina-arvoltaan yli kahden miljoonan euron omistus 31.12.

Osakemäärät kpl	Yhteensä 31.12.2022	Yhteensä 31.12.2021
Elisa Oyj A	103 488	103 488
Fortum Oyj	6 430 896	6 430 896
Huhtamäki Oyj	400 000	400 000
Neles Oyj	0	396 316
Kesko Oyj B	350 000	0
Neste Oil Oyj	6 100 272	7 945 272
Nokia Oyj	4 288 896	4 288 896
Nordea Bank Abp	5 293 343	5 293 343
Oriola Oyj B	1 991 481	1 991 481
Orion Oyj B	1 218 368	1 576 368
Outokumpu Oyj	9 298 652	9 298 652
Metso Outotec Oyj	1 704 158	1 704 158
Stora Enso Oyj A	23 825 086	23 825 086
Telia Company AB	997 327	997 327
UPM-Kymmene Oyj	1 603 690	1 603 690
Valmet Oyj	526 188	396 316
Wärtsilä Oyj	5 517 730	5 517 730

13. Osakkeet ja osuudet, osa 2

KANSANELÄKELAITOKSEN 20-100 % OSAKEOMISTUKSET KIIINTEISTÖ- JA ASUNTO-OSAKEYHTIÖISSÄ

Tilinpäätöstiedot 31.12.2022

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
EURA	Asunto Oy Euran Yhdystie 11	27,61	1 787 903,18	47,95
FORSSA	Asunto Oy Forssan Karhunpesä	44,05	1 650 100,66	24,89
HAAPAJÄRVI	Kiinteistö Oy Haapavarpu	34,21	549 627,96	0,00
HAMINA	Kiinteistö-osakeyhtiö Haminan Teräskulma	22,92	ei ole pidetty	2022
HARJAVALTA	Kiinteistö Oy Harjavallan Kultakulma	27,23	ei ole pidetty	2022
HEINOLA	Kiinteistö Oy Heinolan Virtakatu 9	100,00	1 791 215,46	572,49
HELSINKI	Kiinteistö Oy Sectagoona	100,00	4 283 990,21	0,00
HUITTINEN	Kiinteistö Oy Karpintie 8	59,64	743 975,21	96 036,18
HYVINKÄÄ	Kiinteistö Oy Oikokuja	32,98	5 812 016,72	0,00
IISALMI	Kiinteistö Oy Iisalmen Päi- viönkatu 14	100,00	1 200 984,83	6 794,06
INARI	Asunto Oy Ivalon Venevalkama	23,20	519 979,26	0,00
JOENSUU	Joensuun Metsätalo Oy	21,45	3 482 144,22	61 371,72
JÄMSÄ	Kiinteistö Oy Jämsän Keskuskatu 6	21,24	1 075 683,52	4 645,27
KAJAANI	Kiinteistö Oy Kajaanin Kes- kuspuiisto	58,06	1 456 246,35	-2 302,22
KANGASALA	Asunto Oy Kangasalan Her- manni	22,90	3 873 909,33	39,99
KANKAANPÄÄ	Kiinteistö Oy Järvi-Jussi	31,17	1 087 617,98	23 315,26

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
KANNUS	Kiinteistö Oy Kannuksen Torinkulma	53,97	713 406,16	178,86
KAUHAJOKI	Kiinteistö Oy Topeeka 24	23,84	1 300 047,82	572,65
KAUSTINEN	Kiinteistö Oy Kelankulma	49,06	808 560,10	1 600,07
KEMI	Kiinteistö Oy Kemin Klubinkulma	23,76	1 028 849,53	30 544,23
KERIMÄKI	Kiinteistö Oy Kerimäen Liike- keskus	27,34		ei ole pidetty 2022
KOKKOLA	Kiinteistö Oy Kokkolan Torikatu 16 Fast Ab	29,67	2 095 673,16	18,21
KOTKA	Kiint. Oy Keskuskatu 7	40,47	3 819 770,45	43,42
KUHMO	Kiinteistö Oy Kuhmon Kela	38,76	1 096 991,90	14,29
KUUSAMO	Asunto Oy Kitkankartano	22,44	1 024 322,63	0,25
LAUKAA	Asunto Oy Laukaan Sarakoti	25,74	2 138 611,99	-6 101,94
LEPPÄVIRTA	Kiinteistö Oy Leppävirran Liikekulma	38,79	1 206 514,43	-2 408,38
LOHJA	Kiinteistö Oy Lohjan Kauppatori	59,77	2 085 781,07	9,93
LOPPI	Kiinteistö Oy Lopen Kauppatie	44,70	713 193,10	21,99
LOVIISA	Kiinteistö Oy Loviisan Kirkkopuisto	20,00	821 916,17	0,00
LUUMÄKI	Kiinteistö Oy Luumäen Ap-teekinkulma	34,30	481 235,41	1 215,91
MIKKELI	Kiinteistö Oy Säästömikko	49,80	1 370 277,19	286,37
MUONIO	Kiinteistö Oy Muonion Erkin Kulma	78,57	388 360,25	-152,48
MYNÄMÄKI	Kiinteistö Oy Liiketalo MynäCenter	27,08	915 794,07	25,65

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
MÄNTTÄ	Kiinteistö Oy Mäntän Hippohovi	41,94	780 259,08	-1 837,87
NILSIÄ	Kiinteistö Oy Nilsiänpotti	24,00	1 415 008,04	-809,03
NOKIA	Kiinteistö Oy Nokian Pirkkalaistori	30,48	776 240,92	14,56
NURMES	Asunto Oy Porontalo	27,72	378 307,56	-8 886,66
ORIVESI	Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu	35,26	832 114,44	1,49
OULAINEN	Kiinteistö Oy Lanttikela	21,93	655 008,64	1 506,65
PALTAMO	Kiinteistö Oy Paltamon Sääs- tökulma	20,98	410 299,75	14 601,55
PARIKKALA	Kiinteistö Oy Liikepiha	23,60	240 498,01	19 276,53
PIEKSÄMÄKI	Kiinteistö Oy Pieksämäen Torihovi	66,83	1 241 590,18	-8,80
PIETARSAARI	Bostads Ab Kvarnbacksgatan 10 i Jakobstad Asunto Oy	20,66	963 865,71	41,18
PORI	Kiinteistö Oy Palojoenkulma	30,82	5 310 938,83	6 922,05
PORVOO	Kiinteistö Oy Porvoon Kaivopuisto	41,33	2 123 156,01	21,81
RAAHE	Kiint. Oy Raahen Raatihuoneenpuisto	40,55	1 257 450,25	0,00
RAISIO	Kiinteistö Oy Vasarantori	51,25	1 048 053,00	0,49
RAUMA	Kiinteistö Oy Nortamonkatu 24	67,30	2 818 521,09	-1 986,61
RIIHIMÄKI	Kiinteistö Oy Riihimäen Jarrumiehenkatu 10	40,42	2 047 117,26	0,12
ROVANIEMI	Kiinteistö Oy Vilhontalo	24,07	3 219 937,81	35 287,91
SAARIJÄRVI	Kiinteistö Oy Paavonrinne	45,39	412 538,65	10,56
SALO	Kiinteistö Oy Hämeentie 18	100,00	160 801,82	568,77

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
SASTAMALA	Asunto Oy Marttilankatu 23	24,94	622 814,26	-22,47
SAVONLINNA	Asunto Oy Jalavajousi	23,80	5 595 995,56	-1 123,13
SIILINJÄRVI	Siilinjärven Kauppapuisto Oy	36,78	3 749 230,25	24 410,21
SODANKYLÄ	Asunto Oy Sodankylän Kai- vola	30,81	877 959,98	0,00
SOMERO	Asunto Oy Jukolanhovi	21,27	346 053,48	66,30
SOTKAMO	Asunto Oy Sotkamon Seppälä	31,39	924 192,51	29,45
SUOLAHTI	Kiinteistö Oy Suolahden Kellosepänkatu 21	32,03	659 777,38	-26 334,31
SUOMUSSALMI	Kiinteistö Oy Suomussalmen Uitonkulma	24,79	1 987 851,29	-2 946,36
SUONENJOKI	Kiinteistö Oy Suonenjoen Kelankulma	100,00	526 668,78	-3 656,02
SYSMÄ	Kiinteistö Oy Uotinkukkaro	21,52	499 394,18	2 583,68
TAIVALKOSKI	Kiinteistö Oy Sähkökela	35,26	195 595,20	-2 085,53
TAMPERE	Sini-Kulma Oy	50,10	5 863 936,77	-15 414,01
TORNIO	Kiinteistö Oy Laivurinkela	53,19	440 303,61	153,43
UUSIKAUPUNKI	Kiinteistöosakeyhtiö Uudenkaupungin Itä-Tulli	64,33	1 706 544,90	4 403,34
VAALA	Kiinteistö Oy Vaalan Torinkulma	40,70	461 130,72	-3 717,82
VAASA	Kiinteistö Oy Ravatti Fastighets Ab	100,00	1 176 646,48	8 608,67
VANTAA	Kiinteistö Oy Myyrinmarja	27,74	4 499 000,24	-20 576,21
VANTAA	Kiinteistö Oy Silkinkulma	23,15	5 986 009,56	17 219,36
VANTAA	Kiinteistö Oy Korson Toimistokeskus	22,89	6 033 857,21	0,00
VARKAUS	Kiinteistö Oy Varkauden Kelankulma	65,85	510 562,28	-4 982,83

joulukuu

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
VARPAISJÄRVI	Kiinteistö Oy Varpakulma	35,84	487 841,72	37,55
VESANTO	Kiinteistö Oy Vesannon-Savo	34,44	690 554,60	0,00
VIHTI	Kiinteistö Oy Nummelan Linja-autoasema	22,02	3 315 296,44	-42 446,77
VIITASAARI	Kiinteistö Oy Viitasaaren Saarikeskus	31,92	ei ole pidetty	2022
YLITORNIO	Kiinteistö Oy Ylitornion Liiketalo	27,25	972 264,98	3 748,58
YLÖJÄRVI	Kiinteistö Oy Ylöjärven Mikkola	20,84	2 900 040,87	76,15
		78 kpl	128 445 930,62	219 170,58

Luvut on poimittu asunto-osakeyhtiöiden ilmoittamista tilinpäätöstiedoista. Asunto-osakeyhtiöiden tilinpäätöstiedot on raportoitavissa kiinteistötiedon hallintajärjestelmästä.

14. Muut saamiset, 1 000 euroa

	2022	2021
Muiden saamisten olennaiset erät		
Saamiset valtiolta	17 902	8
Saamiset EU-korvauksista	4 611	7 671
Saamiset Vilma-laitoksilta	5 079	4 349
Saamiset Kevalta toimisuhte-eläkkeistä	11 422	9 983
Muut saamiset	231	217
Muut saamiset yhteensä	39 246	22 228

15. Ennakkomaksut, 1 000 euroa

	2022	2021
Ennakkomaksujen olennaiset erät		
Työpaikkakassojen ennakot	3 129	2 942
Apteekkiennakot	117 056	116 043
Opintotuen ennakot	56 282	53 633
Asumistuen ennakot	128 151	127 437
Työttömyystuen ennakot	3 435	3 181
Vanhempainpäiväraha ennakot	3 040	3 168
Perustoimeentulotuen ennakot	31 270	29 776
Eläkkeiden ennakot	247	253
Sairauspäivärahaennakot	3 320	3 036
Muut etuusrahastojen ennakot	5 709	6 019
Ennakkomaksut yhteensä	351 638	345 488

16. Oma pääoma, 1 000 euroa

	2022	2021
Kansaneläkerahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	65 052	55 266
Rahaston muutos	-9 865	9 786
Rahasto yhteensä	55 187	65 052

	2022	2021
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	75 122	78 093
Sijoitukset	23 568	30 416
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	98 690	108 510
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-606	-2 971
Sijoitukset	-6 043	-6 848
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-6 650	-9 819
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	92 041	98 690
Oma pääoma yhteensä	147 228	163 742

Sairausvakuutusrahasto

Oma pääoma

Rahasto vuoden alussa	750 616	491 395
Rahaston muutos	-251 097	259 221
Rahasto yhteensä	499 519	750 616

Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	31 967	35 450
Sijoitukset	612	430
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	32 580	35 880
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-596	-3 483
Sijoitukset	-612	182
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-1 208	-3 301
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	31 371	32 580
Oma pääoma yhteensä	530 890	783 195

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Oma pääoma

Rahasto vuoden alussa	455	455
Rahaston muutos	0	0
Rahasto yhteensä	455	455

	2022	2021
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	49	49
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	49	49
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	0	0
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	0	0
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	49	49
Oma pääoma yhteensä	504	504

Palvelurahasto

Oma pääoma

Rahasto vuoden alussa	3 405	6 042
Rahaston muutos	-991	-2 637
Rahasto yhteensä	2 414	3 405
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	2 837	2 177
Kanta-puskurivarojen muutos	660	660
Kanta-puskurivarat yhteensä	3 497	2 837
Oma pääoma yhteensä	5 911	6 242

Eläkevastuurahasto

Oma pääoma

Rahasto vuoden alussa	854 491	835 189
Rahaston muutos	25 345	19 302
Rahasto yhteensä	879 836	854 491
Muu oma pääoma		
Muu oma pääoma vuoden alussa	238 262	159 187
Muutos	49 383	79 075
Muu oma pääoma yhteensä	287 645	238 262
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	16 700	1 862
Sijoitukset	1 048 033	1 026 895
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	1 064 733	1 028 757

	2022	2021
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	19 080	14 838
Sijoitukset	-305 338	21 137
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-286 258	35 975
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	778 474	1 064 733
Oma pääoma yhteensä	1 945 955	2 157 486
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	2 630 488	3 111 169

17. Kuntoutusvaraus 31.12.2022, 1 000 euroa

	2022	2021
Yksilökohtainen kuntoutus		
Varaus vuoden alussa	51 912	56 073
Varauksen lisäys tilikaudella	56 000	55 100
Varauksen käyttö tilikaudella	-70 870	-59 261
Yksilökohtainen kuntoutus yhteensä	37 042	51 912
Kuntoutuksen kehittämishankkeet		
Varaus vuoden alussa	13 692	14 376
Varauksen lisäys tilikaudella	3 017	2 665
Varauksen käyttö tilikaudella	-3 551	-3 350
Kuntoutuksen kehittämishankkeet yhteensä	13 158	13 691
Tutkimus- ja kehittämistoiminta		
Varaus vuoden alussa	5 639	5 463
Varauksen lisäys tilikaudella	2 092	2 170
Varauksen käyttö tilikaudella	-2 117	-1 994
Tutkimus- ja kehittämistoiminta yhteensä	5 614	5 639
Kuntoutusvaraus yhteensä 31.12.2022	55 814	71 242
Varauksen muutos yhteensä	15 429	4 670
Varauksesta sidottu päätöksiin	25 010	24 950

18. Pitkäaikainen vieras pääoma, 1 000 euroa

	2022	2021
Velka valtiolle toimintakuluista	14 425	9 734
Velka toimeentulotuen vakuuksista	3 391	3 198
Palvelurahaston pitkäaikainen laina	2 010	2 680
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	19 826	15 612

19. Saadut ennakot, 1 000 euroa

Saatuja ennakoiden olennaiset erät		
Valtion ennakkomaksut eläkkeensaajan asumistukeen	54 500	54 200
Valtion ennakkomaksut muihin kansaneläkerahaston etuuksiin	707	1 634
Valtion ennakkomaksut sairausvakuutusrahaston etuuksiin	1 297	1 273
Valtion ennakkomaksut työmarkkinatukeen	111 740	92 608
Valtion ennakkomaksut peruspäivärahaan	695	-4 418
Valtion ennakkomaksut opintotukeen	102 475	58 146
Valtion ennakkomaksut asumistukeen	176 019	131 100
Valtion ennakkomaksut perustoimeentulotukeen	117 000	117 000
Valtion ennakkomaksut vammaisten tulkkaukspalveluun	6 222	0
Valtion ennakkomaksut lapsilisiin	5 823	0
Valtion ennakkomaksut sotilasavustukseen	3 370	1 300
Valtion ennakkomaksut opiskeluterveydenhuoltoon	22 345	19 014
Valtion ennakkomaksut muihin etuuksiin	3 172	177
Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä	17 759	-8 300
Palvelurahaston saadut ennakot	15 109	6 229
Muut ennakkomaksut	2 605	2 510
Saadut ennakot yhteensä	640 840	472 473

Vuodesta 2022 alkaen vain valtiolle takaisin tilitettävä osuus etuusrahoituksen ylijäämästä kirjataan lyhytaikaisiin velkoihin. Seuraavan tilikauden kuluihin käytettäväksi siirtyvä rahoitus esitetään tilinpäätöksessä saatuina ennakoina.

20. Siirtovelat ja lyhytaikaiset velat, 1 000 euroa

Siirtovelat, olennaiset erät	2022	2021
Lomapalkkavelka	83 670	79 548
Etuuksien siirtovelat	6 400	5 900
Etuusrahastojen muut siirtovelat	7 399	6 795
Palvelurahaston muut siirtovelat	10 735	8 907
Siirtovelat yhteensä	108 204	101 150

Lyhytaikaiset velat, olennaiset erät	2022	2021
Velat etuuksien ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista	73 329	80 394
Velat palkkojen ennakonpid. ja lähdeveroista sekä SV-maksuista	6 867	6 891
Velka valtiolle toimintakuluista	9 734	9 104
Velka valtiolle peruspäivärahasta	24 328	14 144
Velka valtiolle työmarkkinatuesta	0	26 169
Velka valtiolle työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä	0	17 150
Velka valtiolle lapsilisistä	0	2 903
Velka valtiolle opintotuesta	0	39 683
Velka valtiolle asumistuesta	0	49 761
Velka valtiolle elatustuesta	0	3 498
Velka valtiolle perustoimeentulotuesta	37 554	35 490
Velka valtiolle pakolaisten ja paluumuuttajien toimeentulotuesta	3 852	2 436
Velka valtiolle valtionkorvausmaksuista	7 073	7 671
Velka valtiolle sairaanhoitovakuutusosuudesta	18 604	27 772
Velka valtiolle vammaisten tulkkaukspalvelusta	0	5 182
Velka valtiolle sotilasavustuksesta	0	1 138
Velka korkeakouluopiskelijoiden OTH:sta	1 683	2 533
Velka valtiolle väliaikaisesta epidemiatuesta	1	1 542
Muut lyhytaikaiset velat valtiolle etuuksista	242	1 342
Velka Kevalle ennakonpidätyksistä	6 515	5 646
Velka Ahvenanmaalle etuuksista	0	223
Muut lyhytaikaiset velat	2 388	2 129
Lyhytaikaiset velat yhteensä	192 170	342 803

Vuodesta 2022 alkaen vain valtiolle takaisin tilitettävä osuus etuusrahoituksen ylijäämästä kirjataan lyhytaikaisiin velkoihin. Seuraavan tilikauden kuluihin käytettäväksi siirtyvä rahoitus esitetään tilinpäätöksessä saatuina ennakoina.

21. Eläkevastuurahasto, 1 000 euroa

	2022	2021
Henkilöstön eläkevastuu	2 315 357	2 219 457
Vähimmäiskate	879 836	854 491
Katettu työntekijäin eläkemaksuilla	105 758	93 175
Katettu kannatusmaksuilla ja tuotoilla	774 078	854 491
Eläkevastuurahaston vajeus	68 465	68 495
Eläkevastuurahaston arvonkorotusrahasto	778 474	1 064 733
Rahaston ulkopuolella oleva osa kokonaiseläkevastuusta	1 435 521	1 364 966

22. Leasingvastuut, 1 000 euroa

	2022	2021
IT-laitteiden leasingvastuut		
Seuraavana tilikautena maksettavat	7 153	4 986
Myöhemmin maksettavat	15 630	16 109
IT-laitteiden leasingvastuut yhteensä	22 783	21 095

23. Perustoimeentulotuen maksusitoumukset, 1 000 euroa

	2022	2021
Perustoimeentulotuen maksusitoumukset		
Seuraavana tilikautena maksettavat	4 712	4 854
Myöhemmin maksettavat	98 306	88 147
Perustoimeentulotuen maksusitoumukset yhteensä	103 018	93 001

24. Takaisinperinnässä olevien etuuksien määrä, 1 000 euroa

	2022	2021
Etuus		
Työttömyysturvaetuudet	40 328	45 348
Yleinen asumistuki	38 729	38 988
Opintotuki	2 990	7 532
Eläkkeet ja vammaisetuudet	6 932	3 030
Muut etuudet	23 500	22 364
Yhteensä	112 478	117 262

25. Perittävän elatusavun määrä, 1 000 euroa

	2022	2021
Elatusapu	201 082	206 437

26. Opintotuen tulovalvonnan perusteella syntyneet perinnät, 1 000 euroa

	2022	2021
Opintotuen vuosivalvonta	15 375	15 019

27. Opiskelijoiden terveydenhuoltomaksujen perinnät, 1 000 euroa

	2022	2021
Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu	636	375

Kesken olevat takaisinperinnät 31.12.2022 ja 31.12.2021

28. Opintolainojen valtiontakaukset ja takaussaatavat, 1 000 euroa

Alla on valtion opintotukilain nojalla takaama pankeissa oleva opintolainakanta sekä takaajana maksettuista lainoista syntynyt takaussaatavakanta, jotka sisältyvät valtion hallinnolliseen kirjanpitoon. Kela huolehtii opintotukilain nojalla takausvastuiden maksamisesta, takaussaatavien perinnästä ja tuottojen tilittämisestä opetusministeriölle. Kela ei voi vaikuttaa takaajana maksettaviin määriin.

	2022	2021
Valtion takaama opintolainakanta	5 709 605	5 167 562
Valtion takaussaatavat	125 932	122 008

29. Vakuutusjäämät, 1 000 euroa

Verovirastojen jäämäperinnässä olevat vakuutusmaksusaatavat	94 458	104 635
---	--------	---------

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä maaliskuun 21. päivänä 2023

Mira Nieminen

Leila Lehtinen

Saana Siekkinen

Vertti Kiukas

Raimo Antila

Päivi Nerg

Riitta Särkelä

Tuija Brax

Juha Rehula

Tommi Toivola

Tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.
Helsingissä huhtikuun 13. päivänä 2023

Mikko Helkiö
JHT, HT

Heli Järvinen

Hanna Huttunen

Mia Laiho

Aki Lindén

Anneli Kiljunen

Veijo Niemi

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2022

Tasekirja	sähköinen + sidottu tilikausikohtainen kirja
Pääkirjanpidon päiväkirja	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Pääkirjanpidon pääkirja	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Osakirjanpidon päiväkirja	sähköinen, MK-järjestelmä
Osakirjanpidon pääkirja	sähköinen, MK-järjestelmä
Sijoitusomaisuus:	
Osakekortisto	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Käyttöomaisuus:	
Toimisto-osakeluettelo	sähköinen
Muut käyttöomaisuus	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Taululuettelo	kirja

Kelan kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2022

a) pääkirjanpidon tositteet

Tahti-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä) koneellinen, Tahti-järjestelmä
Liitetietotosite

b) osakirjanpidon tositteet

MK-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä) koneellinen, MK-järjestelmä

Pääkirjanpidon tositelajit

12	AD Adoptiotuki
13	AE Eläkk.saaj. as.tu
14	AY Asumistuki
15	EL El- ja vammaiset.
17	KB Kuntoutusraha
18	QK Valt. korv.maksut
20	KQ Kuntoutusmaksut
21	LL Lapsilisät
22	MM Maahanm.erit.tuki
23	Vammaisetuudet
24	OT Opintotuki
25	O2 Opiskelijaterv.hu
27	SA Sotilasavustus
28	SH Sairaanhoidokorv.
29	SM Erityishoitoraha
30	SP Sairauspäiväraha
31	SQ Valtak.sop.tilit.

33	TK TP-kass.enn.maksu	98	M2 Keskushall.pal.	RB	Saatavien varaus
34	TM Työmarkkinatuki	99	M3 Katteensiirto	RE	Lasku - brutto
35	TO Yritt. tt-huolto	AA	Käyttöom.kirjaus	RN	Lasku - netto
36	TP Peruspäiväraha	AB	Kirjanpitosite	RT	KH Siirtokirjaukset
37	TQ Koulutustuki	AF	Poistokirjaukset	RV	Myyntilasku
39	TW Työnant.tt-huolto	AN	Käyttöom.kirj: netto	SA	Pääkirjatilitosite
40	VB Äitiysavustus	AZ	Saldokirjaus	SB	Pääkirjatilikirjaus
42	VR Vanh.päiväraha	CH	Sopimuksen selvitys	SC	Pääkirjavyyrytys
43	WH Lastenhoidon tuki	DA	Asiakastosite	SJ	Sijoitukset
44	WY Last.h.tuen tkorv	DG	Asiakkaat - hyvitys	SK	Kassatosite
45	WH Lastenhoidon tuki	DR	Asiakkaat - lasku	SM	Sähköinen muistiotos
46	F2 Asumistuki ja lap	DS	Vuokravakuudet	SO	KH sisäiset vuokrat
47	MA Eläketuki / Menoj	DT	Vuokratulot	SU	Jälkikirjaustosite
48	LU Elatustuki	DZ	Asiakkaat - maksu	UE	Tiedonsiirto
49	Takuueläke	EU	Euro - pyöritysero	WA	Tavaranluovutus
50	PC Toimeentulotuki	EX	Ulkoisen numero	WE	Tavaranvastaanotto
51	PU Perustulo	KA	Toimittajatosite	WI	Inventointitosite
53	Ulkomaan perintä/883	KG	Toimittajat - hyvät.	WL	Varast.otto/toimitus
88	MC Tiliotekäsittely	KN	Toimittajat - netto	WN	Tav.vast.otto netto
90	HA Toimisuhte-eläkk.	KO	Vuokramenot	ZA	Automaattitiliöinnit
91	YM Toimistot	KP	Tilin ylläpito	ZB	Korv. tt-laskut
92	HP Palkat	KR	Toimittajat - lasku	ZH	Palkat
93	Toimistojen LM-maksu	KY	Toimittajat - KH hyv	ZK	Konversiot
94	LP Laskut ja palkk.	KZ	Toimittajat - maksu	ZM	Matkalaskut
95	SOKY-laskut	ML	ML-tilitys	ZP	Maksukirjaus
96	VU Vuokrat ja vast.	PR	Hinnanmuutos	ZR	Pankki - täsmäytys
97	FK Toimist.kirj.pito	RA	Hyvitys - nettosuor.	ZS	Maksu per shekki

ZT Sähköinen tiliote
ZV Maksuselvitys

Osakirjanpidon tositelajit

Vanhempainpäivärahat (1A)
Adoptiotuki (AD)
Eläkkeensaajan asumistuki (AE)
Asumistuki (AY)
Eläke- ja vammaisetuudet (EL)
Takuueläke (GE)
Kuntoutusraha (KB)
Kuntoutusmaksut (KQ)
Lapsilisä (LL)
Toimistojen maksut (LM)
Elatustuki (LU)
Keskushall. Palautukset (M2)
Tiliotekäsittely (MC)
Osakirjanpidon tosite (MK)
Vastaanottokirjaus/KAVA (MK1)
Vastaanottokirjaus/SAVA (MK2)
Vastaanottokirjaus/STY (MK3)
Maahanmuuttajan erityistuki (MM)
OTH-maksu (O2)
Opintotuki (OT)
Perustoimeentulotuki (PC)
Perustulo (PU)
Kansaneläke (QE)

Valtion korvaukset (QK)
Työttömyysetuus (RF)
Sotilasavustus (SF)
Sairaanhoidokorvaus (SH)
Sairauspäivärahaetuus (SJ)
Erityishoitoraha (SM)
Sähkötuki (SN)
Sairauspäiväraha (SP)
Työpaikkakassan ennakkomaksu (TK)
Yrittäjien työterveyshuolto (TO)
Koulutustuki (TQ)
Työnantajien työterveyshuolto (TW)
Työpaikkakassatilitykset (TY)
Ulkomaan perintä (UP)
Äitiysavustus (VB)
Vammaisetuudet (VJ)
Vanhempainpäiväraha (VR)
Lastenhoidon tuki (WH)
Lastenhoidon tuen työkorvaus (WY)

**Liite 4: Kelan tutkimustyön
keskeisiä tuloksia ja havaintoja
vuonna 2022**

Kelan tutkimus tuotti tietoa sosiaali- ja terveysturvan ajankohtaisista kysymyksistä

Vuonna 2022 Kelan tutkimus tuotti 82 julkaisua, joista 44 oli vertaisarvioituja. Tämän lisäksi julkaistiin 64 muuta kirjoitusta, esimerkiksi 50 tutkimusblogia. Omissa tutkimusjulkaisusarjoissamme ilmestyi 10 julkaisua. Kelan kustantamia tutkimusjulkaisuja ladattiin yhteensä 159 059 kertaa ja blogeja 99 852.

Tutkimusviestinnässä jatkoimme tiedon levittämistä erityisesti sosiaalisessa mediassa, @Kelan tutkimus Twitter-tilillä on yli 13 300 seuraajaa. Seminaareja ja tapahtumia järjestimme 7 kpl. Esiintymisiä oli yhteensä 209 kpl (esim. haastattelut, asiantuntijaesitykset ja luennot).

Kelan tutkimuseettinen toimikunta kokoontui 8 kertaa. Lääkelausuntoja teimme STM:n Hilalle 36 kpl. Kirjasto- ja informaatiopalveluissa toteutimme 226 asiakkaiden toimeksiantoa. Asiakkaat hakivat kirjastotietokannassa aineistoa 11 793 kertaa ja kirjaston Sinetti-sivustolla vierailtiin 9 635 kertaa.

Henkilöstöbarometri tuotti tietoa Kelan henkilöstön työhyvinvoinnista ja henkilöstökokemuksesta

Kelassa henkilöstöbarometrillä selvitetään vuosittain henkilöstön kokemuksia työhyvinvoinnista, esihenkilötyöstä, työyhteisön toimivuudesta, organisaatiokulttuurista ja Kelasta työnantajana sekä seurataan muutosta. Syksyllä 2022 kyselyyn vastasi henkilöstöstä 75 %, eli 6 310 kelalaista.

Tulokset kertovat hybridityön vakiintuneen vallitsevaksi työnteon muodoksi. Vaikutusmahdollisuudet työhön, organisaatorajat ylittävä yhteistyö ja tiedonsaanti ovat kaikki kehittyneet positiiviseen suuntaan pidemmällä aikavälillä. Näitä asioita on Kelassa kehitetty järjestelmällisesti. Vastausten perusteella myös oppiminen ja osaamisen kehittäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa on lisääntynyt. Myös valmentava esihenkilötyö sekä johtamisviestintä ja vuorovaikutus esihenkilön kanssa ovat vahvistuneet viime vuodesta.

Viime vuosina Kelassa on ollut nähtävissä sama trendi kuin Suomessa yleisesti: yhä useampi alle 35-vuotias on arvioinut työkykynsä heikentyneeksi. Nuorten heikentyntä työkykyä esiintyy suhteellisesti eniten asiakas- ja ratkaisutyössä. Nuoria sekä koko henkilöstöä kuormittaa muun muassa omaksuttavan tiedon suuri määrä. Osalle henkilöstöä kuormitusta tuo asiakkaiden epäasiallinen käytös, mikä kuormittaa koko Kelassa viidennestä vastaajista. Asiakkaan lähipalveluissa näin kokee puolet vastaajista.

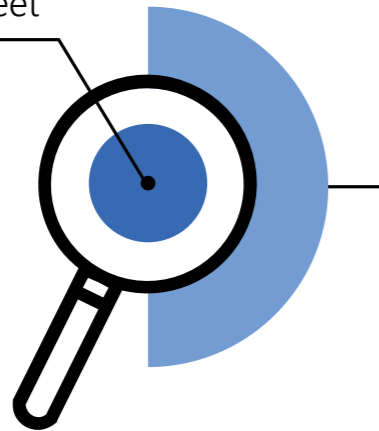
Pidemmän aikavälin seuranta osoittaa, että Kelan henkilöstön vahvuuksia ovat työn kokeminen merkitykselliseksi sekä työn ja yksityiselämän yhdistämisen helppous. Henkilöstöstä 89 prosenttia kokee osaamisensa olevan riittävää suhteessa työn vaatimuksiin. Samoin työyhteisön tuki on edelleen pysynyt vahvana.

Tutkimusohjelman paino-alueet

Kelan tutkimuksen painoalueet

Tutkimuksen painoalueet

- Toimeentulo
- Vaikuttavat palvelut
- Työ ja toimintakyky
- Perheiden arki
- Lasten ja nuorten hyvinvointi
- Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset

Megatrendit

- Ikääntyminen ja syntyvyyden aleneminen
- Alueellinen eriytyminen ja kaupungistuminen
- Työn ja teknologian murros
- Ilmastonmuutos
- Monikulttuurisuus
- Resurssien niukkuus

Toimeentulo

Erityisesti nuoret naiset tarvitsivat työttömyysturvaa ja toimeentulotukea koronapandemian alkuvaiheessa

Tutkimuksessa tarkasteltiin koronapandemian alussa alkanutta työttömyysturvan ja perustoimeentulotuen saamista sekä tukijaksojen kestoa eri ryhmissä. Tulosten mukaan työttömyysturvan ja perustoimeentulotuen tarve yleistyi epidemian alkuvaiheessa varsinkin nuorten – ja erityisesti nuorten naisten – joukossa.

Pidemmällä tarkasteluvälillä havaittiin, että nuoret saivat työttömyysturvaa lyhyemmän ja perustoimeentulotukea pidemmän aikaa kuin vanhemmat ikäryhmät. Noin puolet nuorten pandemian alkuvaiheessa alkaneista toimeentulotukijaksoista päättyi kuitenkin jo kahden kuukauden jälkeen ja useampi kuin kolme neljästä viiden kuukauden jälkeen. Kaikkiaan Suomen sosiaaliturvajärjestelmä näytti toimivan hyvin koronapandemian ja siihen liittyneiden rajoitusten aiheuttaman työttömyyden ajan toimeentulon turvaajana.

Julkaisut

Halmetoja A, Saikkonen P, Simanainen M. (2022). Sosiaaliturva ja vastikkeellisuus. Tapaustutkimus Suomen perustulokokeilusta. Yhteiskuntapolitiikka, 87:5-6. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022112466752>

Vaihtoehtojen järjestämistapojen selvitystyöryhmä. (2023). Selvitys sosiaaliturvan vaihtoehtoisista järjestämistavoista. Sosiaaliturvakomitean julkaisuja 2023:1. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5455-7>

Toimeentulotuen saajien asumisesta aiempaa tarkempaa tietoa

Valtaosa toimeentulotuen saajista asuu kaupunkien lähiöalueilla. Eri kaupunkien välillä on merkittäviä eroja, jotka johtuvat muun muassa eroista kaupunkien koossa ja rakenteesta. Toimeentulotukea saavat lapsiperheet asuvat lähiöalueilla useammin kuin muut toimeentulotuen saajat.

Tutkimuksessa tarkennettiin kuvaa toimeentulotuen saajista kuntaa tarkemmalla aluejaottelulla. Tarkan kuvan avulla saadaan tietoa eroista kaupungin eri alueiden välillä. Taloudellinen niukkuus jakautuu epätasaisesti kaupunkien sisällä, mikä on yhteydessä muuttoliikkeeseen, palvelujen kysyntään sekä sosiaalisiin ongelmiin. Tutkimus on osa Muuttoliike ja sosiaalipolitiikka lähiöiden väestörakenteen ja sosiaalisten ongelmia muokkaajina -tutkimushanketta, joka on saanut rahoitusta Ympäristöministeriön Lähiöohjelmasta vuosina 2020–2022.

Julkaisut

Jauhiainen, S. & Kainu, M. (2022). Toimeentulotuen saajien asumisesta aiempaa tarkempaa tietoa – kaupunkien välillä isoja eroja. Kelan tutkimusblogi. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6841>

Diabeteslääkkeiden korvausmuutoksen vaikutusten arviointi jatkuu

Vuonna 2017 toteutetun tyypin 2 diabeteslääkkeiden korvaustason alentamisen vaikutusten arviointi jatkui. Ennen muutosta julkisuudessa esitettiin huoli siitä, että muutos voisi johtaa potilaiden hoidon kannalta epätarkoituksenmukaiseen siirtymiseen insuliinihoitoon. Korvaustason alentaminen ei koskenut insuliineja, vaan ne säilyivät 100 prosentin korvausluokassa. Insuliinin käytön tuloryhmittäisiä eroja vuosina 2013–2019 tarkasteltiin uudessa tutkimuksessa. Tutkimuksen tulosten mukaan insuliinin käytön aloittaminen oli tarkastelujaksolla todennäköisempää niillä tyypin 2 diabetes potilailla, joiden tulotaso oli matalampi. Vuoden 2017 muutoksen vaikutukset eivät kuitenkaan vaihdelleet potilaan tulotason mukaan. Insuliinin käyttöä aloitettiin tarkastelujakson loppupuolella aiempaa vähemmän, mikä liittyy todennäköisesti muutoksiin hoitokäytännöissä.

Lisäksi Itä-Suomen yliopistossa ja Kelan tutkimuksessa yhteistyössä Turun yliopiston kanssa toteutettujen, jo aiemmin julkaistujen tutkimusten tärkeimmät havainnot koottiin yhteiseen julkaisuun.

Julkaisut

Rättö Hanna (2022): Socioeconomic inequalities in insulin initiation among individuals with type 2 diabetes - A quasi-experimental nationwide register study. SSM - population health, 19, 101178. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2022.101178>

Rättö Hanna, Lavikainen Piia, Aaltonen Katri, Martikainen Janne (2022): Diabeteslääkkeiden korvauksia leikattiin –miten kävi potilaiden? INVEST Policy brief 10.1.2022. Saatavissa: <https://invest.utu.fi/wp-content/uploads/2022/01/Diabeteslaakkeiden-korvauksia-leikattiin-miten-kavi-potilaiden.pdf>

Rättö Hanna, Lavikainen Piia, Aaltonen Katri, Martikainen Janne (2022): Diabeteslääkkeiden kulutus väheni omavastuun korotuksen myötä – potilaiden taloudelliset ongelmat ja tyytymättömyys hoitoon yleistyivät. Kelan tutkimusblogi 12.1.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6351>

Vaikuttavat palvelut

Tietoa kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyn toimivuudesta ja kuntoutuspalveluiden toteutumisesta

REKKU-tutkimuksessa (2020–2023) selvitetään Kelan kuntoutuspalveluiden hankinnan rekisteröitymismenettelyn ja uusien palvelukuvausten toimivuutta. Siinä tarkastellaan sydänkuntoutuksen ja Omaväylä-kuntoutukseen toteutumista asiakkaiden ja palveluntuottajien näkökulmasta – tavoite on selvittää vaikuttavan ja toimivan kuntoutuksen ydinelementit. Tutkimus on monimenetelmällistä implementaatiotutkimusta ja se on osa Muutos II –hanketta. Tutkimuksen tekee Kelan tutkimusyksikkö yhteistyössä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa.

Tutkimus on käynnissä ja vuosi 2022 oli intensiivistä aineistojen keruuta ja analyysiä. Uutta tietoa on tuotettu esimerkiksi asiakkaiden odotuksista ja kokemuksista kuntoutuksen alkuvaiheessa. Alustavia tuloksia välitetään jatkuvasti sovellettavaksi Kelan kuntoutuksen järjestämisessä ja uudistamisessa. Tuloksia esitettiin myös kansainvälissä implementaatiotutkimuksen konferenssissa San Diegossa.

Julkaisut

Karhula M, Seppänen-Järvelä R, Heinijoki H-R. (2022). Oma väylä -kuntoutuksen implementaatio nuorten asiakkaiden ja palveluntuottajien arvioimana. *Kuntoutus* 2022; 4, 20-28.

DOI: <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.125398>

Heinijoki H, Saukkonen S, Seppänen-Järvelä R, Karhula M, Ukkola I. Motivaatio tai sen puute vaikuttaa kuntoutuksen onnistumiseen. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 14.6.2022.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6707>

Seppänen-Järvelä R & Karhula M. Oma väylä -kuntoutuksen nuori asiakas haluaa vahvistusta arjen hallintaan ja sosiaalisiin taitoihin. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 21.2.2022.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6397>

Seppänen-Järvelä R, Saukkonen S, Karhula M. Asiakas haluaa sydänkuntoutuksesta tietoa ja tukea elämäntapamuutokseen. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 4.1.2022.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6318>

Oulu-hankkeessa tuotettiin tietoa sosiaaliturvan etuuksien ja palveluiden käytöstä

Oulu-hankkeessa jatkettiin tutkimustiedon tuottamista sote-palveluiden ja sosiaaliturvaetuuksien käytöstä. Hankkeessa on koottu Oulun asukkaista monipuolinen tutkimusaineisto, joka sisältää vuosilta 2013–2018 runsaasti rekisteritietoja eri tahojen järjestämien sosiaali- ja terveyspalveluiden ja etuuksien käytöstä sekä erilaisia Oulun asukkaiden taustatietoja. Oulu-aineistolla on tieteellisten julkaisujen lisäksi tuotettu tietoa sosiaaliturvauudistuksen valmistelua varten. Hankkeesta ja sen tuottamista tuloksista on koottu myös tietopaketti **Sosiaaliturvan etuuksien ja palveluiden käyttö Oulussa 2013–2018** Kelan tietotarjottimeen.

Työikäisten avoterveyspalveluiden käyttöä tarkastelevassa osatutkimuksessa havaittiin, että eri sektoreiden avosairaanhoidon käyttö on hyvin eriytynyttä työssä olevien, työttömien ja työvoiman ulkopuolisten välillä. Oulun aineistossa eri työmarkkina-asemassa olevat käyttävät julkisen, yksityisen,

työterveyshuollon, erikoissairaanhoidon ja päivystyksen palveluita merkittävästi eri tavoin. Kuitenkin sektorit kompensoivat hyvin toisiaan: palvelua käyttäneiden osuudet ovat eri työmarkkina-asetmassa olevilla melko saman suuruisia, kun kaikki sektorit huomioidaan yhtä aikaa.

Sairauspäiväraha-ajan aloittaneita koskevassa osatutkimuksessa selvisi, että ennen pitkää työkyvyttömyyttä käytetään usein runsaasti avosairaanhoidon palveluita. Tutkimuksen mukaan henkilöt, joiden sairauspäiväraha-ajaksi pitkäaikaisajan pituiseksi, käyttävät avosairaanhoidon palveluita muita enemmän sekä ennen sairauspäiväraha-ajan alkamista että kauden alkamisen jälkeen. Sairauspäiväraha-ajan aikainen avosairaanhoidon käyttö ja vuodeosastohoito on suurinta henkilöillä, jotka siirtyvät myöhemmin työkyvyttömyyseläkkeelle. Työhön heikommin kiinnittyvät henkilöt, jotka eivät siirry päiväraha-ajan jälkeen eläkkeelle eivätkä palaa myöskään ansiotyöhön, käyttävät puolestaan sairauspäiväraha-ajan alettua paljon kuntoutusrahan tukemaa kuntoutusta.

Kuntoutuksen sosioekonomisia eroja selvittänyt osatutkimus osoitti, että kun huomioidaan laajasti eri tahojen järjestämää kuntoutusta, matalassa sosioekonomisessa asemassa olevat osallistuvat muita harvemmin kuntoutukseen. Osajärjestelmien välillä on kuitenkin eroja: esimerkiksi Kelan ja julkisen terveyspalvelujärjestelmän järjestämään kuntoutukseen osallistuminen on todennäköisempää pienikokoisilla; työterveyshuollon fysioterapian ja yksityiseen fysioterapian saaminen puolestaan todennäköisintä suurikokoisilla.

Ammattiryhmien välisiä eroja selvittäneessä osatutkimuksessa havaittiin, että terveyspalveluiden käytössä on ammattiryhmien välisiä eroja, jotka eivät selity sairastavuudella tai taustatekijöillä. Avokäynnit ovat keskivertopalkansaajaa yleisempiä toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöillä, laitoshoidon prosessi- ja kuljetustyöntekijöillä. Terveyspalveluiden käytössä on eroja myös samaan ammattiryhmään kuuluvien ammattien välillä. Kaikissa ammattiryhmissä työterveyshuolto on eniten käytetty avosairaanhoidon muoto.

Lääkkeiden määräämistä koskevassa osatutkimuksessa tarkasteltiin avohoidon eri sektoreilla työikäisille ooululaisille kirjoitettuja lääkemääräyksiä ja määrättyjä lääkkeitä. Tulosten mukaan valtaosa työikäisten lääkkeitä määrätään julkisella sektorilla, vaikka myös työterveyshuollossa ja yksityisellä sektorilla lääkkeitä määrätään laajalti eri lääkeryhmistä. Lääkekustannuksista ja lääkekorvauksista vielä suurempi osa kohdistuu julkiselle sektorille.

Nuoren kuntoutusrahaa saavia koskeaa osatutkimus tuotti ensimmäistä kertaa kokonaisvaltaista tietoa nuoren kuntoutusrahan saajien muiden etuuksien ja palveluiden käytöstä. Tulosten mukaan ne 16–19-vuotiaat, jotka saavat nuoren kuntoutusrahaa, käyttävät muita sosiaaliturvaetuuksia ja soite-palveluita merkittävästi yleisemmin kuin muut saman ikäiset nuoret. Etuus näyttää siten kohdistuvan niille, joille se on tarkoitettakin.

Ammatillisen kuntoutuksen aloittaneita koskevassa osatutkimuksessa tarkasteltiin ammatillisen kuntoutuksen yhteyttä avoterveyspalveluiden käyttöön. Tutkimuksessa havaittiin, että terveyspalveluiden käytön yleisyys vaihtelee ennen ammatillista kuntoutusta, kuntoutuksen aikana ja sen jälkeen. Vastaavaan väestöön verrattuna ammatillisella kuntoutuksella ei kuitenkaan näytä olevan pysyvää vaikutusta siihen, kuinka paljon kuntoutujat käyttävät terveyspalveluita.

Mielenterveysdiagnoosin saaneiden lasten terveyspalveluiden käyttöä selvittävä tutkimus osoitti, että perus- ja erikoissairaanhoidon käyttö lisääntyi jyrkästi ennen diagnoosia ja saavutti huippunsa diagnoosin asettamisen aikaan. Sen jälkeen perusterveydenhuollon käyttö laski hitaasti, mutta erikoissairaanhoidon käyttö pysyi korkeana kaksi vuotta diagnoosin jälkeen.

Julkaisut

Blomgren Jenni, Jäppinen Sauli, Lahdensuo Kaisla (2022): Avosairaanhoidon palveluiden käyttö on vahvasti eriytynyt työmarkkina-asetman mukaan. Suomen Lääkärilehti 2022; 77 (7-8): 314; verkkojulkaisu 7.2.2022. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/avosairaanhoidon-palvelujen-kaytto-on-vahvasti-eriytynyt-tyomarkkina-asetman-mukaan/>

Blomgren Jenni, Jäppinen Sauli (2022): Työikäiset käyttävät avosairaanhoidon palveluita eri tavoin, mutta sektorit kompensoivat toisiaan. Kelan Tutkimusblogi 23.2.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6400>.

Koskenvuo Karoliina, Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2022): Nuoren kuntoutusrahaa saavat ovat usein myös muiden etuuksien ja sosiaali- ja terveyspalvelujen saajia. Kartoittava rekisteritutkimus Oulun väestössä vuonna 2018. Kuntoutus 2022; 45(2):24–32. <https://journal.fi/kuntoutus/article/view/120023/71388>.

Koskenvuo Karoliina, Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2022): Nuoren kuntoutusraha kohdistuu oikein: nuoriin, jotka tarvitsevat muita enemmän tukea, palveluita ja etuuksia. Kelan Tutkimusblogi 18.8.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6751>.

Nurminen Mikko (2022): Association of mental health and behavioral disorders with health care and service utilization in children before and after diagnosis. PLoS ONE 17(11): e0278198. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0278198>.

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni (2022): Outpatient healthcare use before and during a long-term sickness absence spell: a register-based follow-up study comparing healthcare use by the length of sickness absence and transition to disability pension in Finland. BMJ Open 2022; 12: e053948. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-053948>.

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni (2022): Use of health services and rehabilitation before and after the beginning of long-term sickness absence – comparing the use by employment and disability pension transition after the sickness absence in Finland. International Journal of Environmental Research and Public Health 2022; 19 (9): 4990. <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/9/4990>.

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni (2022): Pitkää työkyvyttömyyttä edeltää tiivis avosairaanhoidon käyttö jo vuosia aiemmin. Kelan Tutkimusblogi 2.3.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6462>.

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni (2022): Työkyvyttömyyseläkettä edeltää sairauspoissaolon aikainen runsas avo- ja vuodehoito. Kelan Tutkimusblogi 17.5.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6654>.

Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2022): Kuntoutukseen osallistumisen sosioekonomiset erot – rekisteritutkimus oululaisista vuonna 2018. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 2022; 59(1): 16–33. <https://journal.fi/sla/article/view/98606/67670>.

Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2022): Matalassa sosioekonomisessa asemassa olevat osallistuvat muita harvemmin kuntoutukseen. Kelan Tutkimusblogi 8.3.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6538>.

Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2022): Kelan kuntoutukseen osallistuminen vaihtelee etenkin ammatiaseman mukaan. Kelan Tutkimusblogi 10.3.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6557>.

Rinne Hanna, Laaksonen Mikko, Blomgren Jenni (2022): Use of outpatient and inpatient health care services by occupation - a register study of employees in Oulu, Finland. BMC Health Services Research 2022;22:597. <https://doi.org/10.1186/s12913-022-07970-y>.

Rinne Hanna, Laaksonen Mikko, Blomgren Jenni (2022): Ammattiryhmien välillä on eroja terveyspalveluiden käytössä - erot eivät selity sairastavuudella tai taustatekijöillä. Kelan Tutkimusblogi 4.5.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6603>.

Rinne Hanna (2022): Työterveyshuolto on kaikissa ammattiryhmissä eniten käytetty avosairaanhoidon muoto, mutta osuus käyntipäivistä vaihtelee. Kelan Tutkimusblogi 3.8.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6743>.

Rinne Hanna, Perhoniemi Riku (2022): Effects of Vocational Rehabilitation on the Use of Health Care Services in Finland: A Propensity Score Analysis. International Journal of Environmental Research and Public Health 2022; 19 (23): 15809. <https://doi.org/10.3390/ijerph192315809>.

Rinne Hanna, Perhoniemi Riku (2022): Ammatillinen kuntoutus korvaa muiden terveyspalveluiden käyttöä – pysyvää vaikutusta terveyspalveluiden käytön yleisyyteen ei näytä olevan. Kelan Tutkimusblogi 19.12.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6845>.

Rättö Hanna, Nurminen Mikko, Kari Heini (2022): Valtaosa työikäisten lääkkeitä määrätään julkisella sektorilla. Yleislääkäri 2022;37(4):17–22.

Rättö Hanna, Nurminen Mikko, Kari Heini (2022): Missä työikäisten lääkkeet määrätään? Tarkastelussa lääkemääräykset, -kustannukset ja -korvaukset terveydenhuollon eri sektoreilla. Kelan Tutkimusblogi 6.6.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6683>.

Kehitysvammaiset henkilöt käyttävät merkittävästi enemmän psyykenlääkkeitä kuin vastaavan ikäinen muu väestö

Rekisteritutkimuksen mukaan kehitysvammaiset henkilöt käyttävät huomattavasti enemmän lääkkeitä kuin muut saman ikäiset ja samaa sukupuolta olevat henkilöt, joilla ei ole kehitysvammadiagnoosia. Noin 82 %:lla kehitysvammaisista henkilöistä oli lääkkeitä vuonna 2019, kun vertailuryhmässä vastaava luku oli 70 %. Psykoosilääkkeitä käytti 28 % kehitysvammaisista henkilöistä, mikä on yli kahdeksan kertaa useampi kuin vertailuryhmässä. Psyykenlääkkeiden käyttöön liittyvät tulokset ovat linjassa aikaisempien tutkimuksien kanssa. Kehitysvammaisilla henkilöillä on usein myös liitännäissairauksia, jotka voivat selittää tiettyjen lääkeryhmien runsaamman käytön.

Kehitysvammaisten henkilöiden sairausvakuutuksesta korvattavien lääkkeiden kustannukset olivat vuonna 2019 keskimäärin noin 1 000 euroa vuodessa, kun vertailuryhmän lääkekustannukset olivat keskimäärin noin 500 euroa vuodessa. Sairausvakuutuksen lääkekorvausten jälkeen kehitysvammaisille henkilöille jäi keskimäärin maksettavaksi vuoden lääkkeitä noin 200 euroa ja vertailuryhmän henkilöille noin 140 euroa.

Julkaisu

Nurminen, F., Rättö, H., Arvio, M., Teittinen, A., Vesala, H. T., and Saastamoinen, L. (2022) Medicine use in people with intellectual disabilities: a Finnish nationwide register study. Journal of Intellectual Disability Research, <https://doi.org/10.1111/jir.12988>.

Etäkuntoutuksen toimivuus ja vaikuttavuus –tutkimus käynnistyi

Kelan järjestämää etäkuntoutusta tutkitaan implementaatio- ja vaikuttavuustutkimusta yhdistävässä tutkimushankkeessa, joka on osa kahta suurempaa tutkimuskokonaisuutta (Muutos III –hanke ja Kuntoutuksen vaikuttavuus -tutkimusohjelma). Tutkimus käynnistyi keväällä 2022.

Etäkuntoutuksen toimivuus -tutkimusosio (2022-2024) on osa Muutos III –hanketta. Tutkimus on moninäkökulmaista implementaatiotutkimusta ja se kohdentuu etäkuntoutuksen toimeenpanoon, intervention toteuttamiseen ja toimivuuden arviointiin.

Etäkuntoutuksen toimivuus -tutkimusosion tarkastelun kohteena ovat vuonna 2021 käyttöön otetut kasvokkaista kuntoutusta ja etäkuntoutusta yhdistävät Kelan ryhmämuotoiset kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit (Nuorten ITU –kuntoutuskurssi, Omaishoitajien kuntoutuskurssi, Tyypin 1 diabetesta sairastavan aikuisen sopeutumisvalmennuskurssi, Tyypin 1 diabetesta sairastavan nuoren sopeutumisvalmennuskurssi sekä Metabolista oireyhtymää ja Tyypin 2 diabetesta sairastavan sopeutumisvalmennuskurssi).

Etäkuntoutuksen vaikuttavuus –tutkimusosio on ensimmäinen osatutkimus vuoden 2022 alussa käynnistynyttä Kuntoutuksen vaikuttavuus –tutkimusohjelmaa. Etäkuntoutuksen vaikuttavuus -tutkimusosiossa tarkastellaan Kelan uudistuneelle omaishoitajien kuntoutuskurssille osallistumisen vaikutuksia mielialaan, elämänlaatuun, omaishoidon kuormittavuuteen sekä toimintakykyyn. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat vuoden 2022 aikana omaishoitajien kuntoutuskurssille osallistuvat henkilöt. Heidän raportointiaan vaikutuksia verrataan vertailuryhmien raportointiin vaikutuksiin. Vertailuryhmiä ovat omaishoitajille suunnatuille tuetuille lomille osallistuvat ja Kelan omaishoitajille suunnatulle laitostenmuotoisena toteutettavalle parikurssille osallistuvat.

Vuonna 2022 tutkimuksessa rekrytoitiin tutkittavia ja aloitettiin aineistojen keruu. Lisäksi toimivuus-tutkimusosiossa voitiin raportoida jo alustavia tutkimustuloksia.

Julkaisu

Partanen T, Heinijoki H, Kilkki Mia. Kelan Tutkimusblogi 9.11.2022. Asiakkaat odottavat kuntoutuskurssilta yksilöllisyyttä ja keinoja omakuntoutukseen. Saatavissa: [Asiakkaat odottavat kuntoutuskurssilta yksilöllisyyttä ja keinoja omakuntoutukseen - Tutkimusblogi \(kela.fi\)](https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6845)

Muutos III-hankkeessa tutkitaan Kelan kuntoutuksessa tapahtuneita muutoksia ja uudistuksia

Kelan tutkimuksen koordinoimassa hankkeessa toteutetaan yhteensä viisi osatutkimusta. Vuonna 2022 päättyneiden harkinnanvaraisen LAKU-perhekuntoutuksen tutkimuksen (Lapin ammattikorkeakoulu ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu) ja ammatillisen KIILA-kuntoutuksen tutkimuksen (Kuntoutussäätiö) tuloksia on jo hyödynnetty palvelukuvausten uudistamistyössä, raportit ovat julkaisuprosessissa. Lisäksi vuonna 2022 ovat alkaneet ammatillisen Taito-kuntoutuksen tutkimus (Jyväskylän ammattikorkeakoulu) ja Kelan tutkimuksen toteuttama Etäkuntoutuksen toimivuus –tutkimus. Vuoden 2022 aikana on suunniteltu Kelan tutkimuksen toteuttama Omakuntoutus Kelan järjestämässä kuntoutuspalveluissa –tutkimus, joka alkaa vuonna 2023. Hankkeessa tuotettava tutkimustieto Kelan järjestämien kuntoutuspalvelujen nykytilanteesta ja siitä, miten niitä voidaan kehittää, on hyödynnettävissä Kelan kuntoutuksen järjestämisessä ja kehittämisessä. Näin vahvistetaan myös näyttöön perustuvaa kuntoutustoimintaa. Tutkimushanke rahoitetaan KKRL 12§:n kuntoutuksen kehittämisvaroista ja toteutetaan vuosina 2021–2024.

Kuntoutuksen alue-erot –hanke tuotti tietoa Kelan kuntoutuksen saatavuuden alue-erojen taustalla olevista tekijöistä

Tutkimushankkeen (2020–2022) tavoitteena oli lisätä tietoa Kelan järjestämän kuntoutuksen saatavuuden alue-eroista ja niiden taustalla olevista tekijöistä. Asiaa tarkasteltiin kuntoutusjärjestelmän näkökulmasta ja tarkasteltavina alueina ovat sairaanhoitopiirit sekä erityisvastuualueet.

Aineisto kerättiin kolmella menetelmällä. Rekisterien kautta selvitettiin Kelan kuntoutukseen osallistumista sairaanhoitopiireittäin vaativassa lääkinnällisessä kuntoutuksessa, ammatillisessa kuntoutuksessa ja kuntoutuspsykoterapiassa. Kyselyn ja haastattelujen kautta tarkasteltiin alue-erojen taustalla olevia tekijöitä muutaman kuntoutuspalvelun osalta. Aineistonkeruiden jälkeen tutkimuksen tulokset tuotiin yhteen ja niitä käsiteltiin asiantuntijoiden työpajassa.

Tutkimuksen tuloksena hyvinvointialueille ja Kelalle koottiin ratkaisuehdotuksia, jotka voivat tukea Kelan kuntoutuksen alueellisesti yhdenvertaista saatavuutta. Ratkaisuehdotukset koskevat kuntoutukseen ohjautumisen prosessin selkeyttämistä ja yhteisen ymmärryksen saavuttamista, ohjautumisen mallien yhteistä rakentamista ja ylläpitämistä, kuntoutuksen näkyvyyttä hyvinvointialueilla, tarpeenmukaisen kuntoutuksen varmistamista ja asiakkaiden kuntoutustarpeisiin reagoimista sekä riittävän tietopohjan varmistamista.

Tutkimuksen perusteella alueellisiin eroihin Kelan kuntoutukseen ohjautumisessa vaikuttavat useat tekijät, jotka vaihtelevat alueittain ja kuntoutuspalvelujen välillä. Toisaalla jokin asia voi vaikeuttaa asiakkaiden yhdenvertaista kuntoutukseen ohjautumista ja toisaalla sama asia ei näyttäydä ongelmana. Tutkimuksen loppuraportti julkaistaan keväällä 2023.

Julkaisu

Ukkola I, Miettinen S, Pulkki J, Heino P, Poikkeus L. Kelan kuntoutukseen ohjautuminen ja osallistuminen. Kyselytutkimus kuntoutuksen ammattilaisille. Helsinki: Kela, Työpapereita 169, 2022.

Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/343373>

Kela sairaalassa -tutkimus ja Kela sote-keskuksissa -tutkimus tuottivat tietoa yhteistyön kehittämisestä Kelan ja erikoissairaanhoidon sekä Kelan ja sote-keskusten välillä

Kela sairaalassa -tutkimuksessa kiinnostuksen lähtökohtana oli Kelan ja erikoissairaanhoidon välisen yhteistyön uudistaminen ja sen merkitys asiakkaan kuntoutusprosessille. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Kelan ja erikoissairaanhoidon välisen kuntoutusyhteistyön kehittämiseen ja yhteistyön hyötyihin kuntoutustarpeen tunnistamisessa, kuntoutukseen ohjaamisessa ja asiakkaan kuntoutuspolun sujuvuudessa. Tietoa kerättiin kahdessa aikapisteessä. Ensimmäinen tiedonkeruu toteutettiin syksyllä 2021 ja talvella 2022 (Kysely ja haastattelut). Tiedonkeruu toistettiin syksyllä 2022. Lisäksi tarkasteltiin kuntoutusmyöntöjen ja -hylkäysien osuuksia hankkeeseen ohjautuneiden asiakkaiden osalta. Tulosten mukaan tärkeiksi yhteistyön muodoiksi koettiin mm. henkilökohtainen kontakti Kelan asiantuntijaan sekä tiedonkulku Kelan ja erikoissairaanhoidon välillä. Tutkimuksen loppuraportti julkaistaan kevään 2023 aikana.

Kela sote-keskuksissa -tutkimuksessa tarkasteltiin Kelan ja valtakunnallisen työkykyhankkeen kokeiluhankkeiden yhteistyötä asiakkaan työ- ja toimintakyvyn tukena. Yhteistyötä tarkasteltiin Kelan kehittämisprojektin aikana. Erityisen kiinnostuksen kohteena oli toteutetun yhteistyön merkitys suhteessa osatyökykyisten työttömien palvelutarpeeseen vastaamiseen. Kokonaisuutta tarkasteltiin Kelan ja työkykyhankkeissa työskentelevien asiantuntijoiden näkökulmista. Tutkimuksessa tehtiin yhteistyötä THL:n arviointitutkimuksen kanssa. Yhteistyön kautta saatiin tietoa asiakkaiden kokemuksista yhteistyön kehittämisen aikana. Lisäksi tarkastelun kohteena tutkimuksessa olivat Kelan rekisterit. Tutkimuksen loppuraportti julkaistaan kevään 2023 aikana.

Julkaisu

Mikkola S, Tuomisto S. Kela kumppanina erikoissairaanhoidossa. Valtakunnallisen OsKu-verkoston blogi 28.10.2022. Saatavissa: [Kela kumppanina erikoissairaanhoidossa | Oivalluksia kuntoutukselta – valtakunnallisen OsKu-verkoston blogi \(jamk.fi\)](#)

Miettinen S, Tuomisto S. Saadaanko vihdoin uutta potkua kuntoutusyhteistyöhön? Kelan tutkimusblogi 19.10.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6790>.

Lääkkeet ja lääkeala muuttuvassa toimintaympäristössä tutkimushankekokonaisuus käynnistyi

Lääkkeet ja lääkeala muuttuvassa toimintaympäristössä tutkimushanke käynnistyi varsinaisesti vuonna 2022 aineistojen poiminnoilla. Hankkeeseen sisältyy kolme osakokonaisuutta I) Lääkealan järjestelmät ja rakenteet sekä lääkkeiden elinkaari kehittyvässä palvelujärjestelmässä, II) Järkevä lääkkeen määrääminen ja lääkehoito ja III) Kehittyvät tietojärjestelmät. Osakokonaisuuden I päätavoitteena on selvittää lääkealan rakenteiden, järjestelmien ja toimijoiden sekä lääkkeiden elinkaaren vaiheen vaikutuksia lääkkeiden käyttöön, hintoihin ja kustannuksiin, ja tuottaa tietoa kansallisen ja alueellisen päätöksenteon tueksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sosiaaliturvan kehittyvässä ympäristössä. Osakokonaisuudessa II tuotetaan tietoa lääkkeiden määräämisestä ja käytöstä sekä näiden suhteesta ja vaikutuksista. Osakokonaisuudessa III tutkitaan Kanta-palvelujen uusien toiminnallisuuksien vaikutuksia lääkkeen määräämiseen, käyttöön ja kustannuksiin.

Lääkkeiden määräämisen eroja julkisella ja yksityisellä sektorilla tutkittiin

Avohoidon lääkerekisterit tutkimuksen tietolähteinä tutkimushankkeessa tutkittiin, miten lääkkeitä määrätään Suomessa Kanta reseptikeskuksen lääkemääräystietoihin perustuen, ja miten lääkkeiden määrääminen erosi julkisella ja yksityisellä sektorilla. Vuonna 2022 tarkasteltiin erityisesti julkiselta ja yksityiseltä sektorilta määrättyjen lääkemääräysten jakautumista ikäryhmittäin ja lääkeryhmittäin. Lisäksi arvioitiin väestöennusteen ikäjakaumaan perustuen lääkemääräysten määrien muutosta julkisella sektorilla vuosina 2025 ja 2030 skenaarioanalyysin avulla. Tutkimuksessa havaittiin, että lääkemääräyksistä 69 prosenttia määrättiin julkisella ja 31 prosenttia yksityisellä sektorilla. Yli 65-vuotiaille määrättiin 39 prosenttia lääkemääräyksistä, ja niistä 86 prosenttia julkisella sektorilla. Skenaarioanalyysin mukaan julkisella sektorilla määrättävien lääkemääräysten lukumäärä kasvaa tulevina vuosina runsaasti yli 75-vuotiaiden ikäluokissa. Julkisen sektorin rooli on merkittävä iäkkäiden sekä vaikeita ja pitkäaikaisia sairauksia sairastavien potilaiden lääkehoidossa ja sille kohdistuvaan entisestään kasvavaan työkuorman tuleekin varautua tulevina vuosina väestön ikääntyessä.

Julkaisu

Kari H, Rättö H, Sarnola K, Jormanainen V, Koskinen H. Väestön ikääntyminen haastaa terveydenhuoltoa myös lääkehoidon toteuttamisessa. Yhteiskuntapolitiikka-lehti 5–6/2022.

Työ- ja toimintakyky

Kansallinen terveysindeksi tulee tarjoamaan tietoa väestön terveyden ja työkyvyn tilasta

Kansallinen terveysindeksi on tilastopalvelu, joka tulee tarjoamaan tietoa väestön terveyden ja työkyvyn tilasta esimerkiksi väestörakenteeltaan erilaisissa kunnissa ja hyvinvointialueilla. Kansallinen terveysindeksi julkaistaan vuonna 2023, jonka jälkeen tiedot päivittyvät säännöllisesti.

Kansallinen terveysindeksi yhdistää tietoja aiemmista THL:n sairastavuusindeksistä ja Kelan Terveyspuntarista sekä muista kansallisista rekistereistä. Indeksia kehittävät yhdessä Kela, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Eläketurvakeskus ja Tilastokeskus.

Lue lisää: Tietopaketti: [Kansallinen terveysindeksi | Kelan Tietotarjotin](#)

Tietopaketteihin koottiin tutkimus- ja tilastotietoa ikääntyneiden Kelan kuntoutukseen osallistumisesta ja muiden Kelan etuuksien käytöstä

Kelan tietotarjottimella julkaistaviin tietopaketteihin koottiin tutkimus- ja tilastotietoa ikääntyneiden eli yli 65-vuotiaiden Kelan kuntoutukseen osallistumisesta ja Kelan muiden etuuksien käytöstä. Vuonna 2021 yli 65-vuotiaat osallistuivat pääasiassa Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen. Yleisimmät syy hakeutua kuntoutukseen olivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä verenkiertoelinten ja hermoston sairaudet. Yleisiä kuntoutuskursseja olivat myös ikääntyneille monisairaille suunnatut IKKU-kuntoutuskurssit ja omaishoitajien kuntoutuskurssit. Yli 65-vuotiaiden Kelan kuntoutuksen saajien määrä on

kasvanut 2010-luvulla kaikissa kuntoutusmuodoissa. Kuntoutuksen saajien määrän kasvua voi selittää esimerkiksi ikäluokan koon kasvaminen ja kuntoutustarjonnan monipuolistuminen.

Kelan muista etuuksista tietopaketeissa tarkasteltiin lääke- ja matkakorvauksia, perustoimeentulotukea, eläkettä saavan hoitotukea ja eläkkeensaajan asumistukea. Osana hanketta päivitettiin myös kuntoutuksen tietopaketti.

Lue lisää: Tietopaketit julkaistaan keväällä 2023 osoitteessa: [Tarkennettu haku | Kelan Tietotarjotin](#).

Sairauspäivärahalla korvattavien sairauspoissaolojen tutkimus jatkuu

Seurasimme edelleen sairauspäivärahalla korvattavien sairauspoissaolojen kehitystä. Mielenterveysperusteisten sairauspäivärahapäivien määrä lähti koronanepidemian alkamisvuonna 2020 tapahtuneen tasaantumisen jälkeen uudelleen kasvuun vuonna 2021. Viime vuosina etenkin ahdistuneisuushäiriöiden perusteella korvattavien sairauspäivärahapäivien kasvu on ollut huomattavaa. Nuorille naisille maksettujen ahdistuneisuushäiriöihin perustuvien päivärahopäivien määrä henkeä kohden on lähes viisinkertaistunut vuosien 2005 ja 2021 välillä. Koronavirustaudin perusteella korvattavia sairauspäivärahakausia ei kuitenkaan ollut kovin merkittävässä määrin kahden ensimmäisen koronavuoden aikana.

Sairauspoissaoloja tutkittiin myös alueellisesta näkökulmasta vuodet 2010–2019 kattavalla aineistolla. Maakuntien välillä havaittiin sairauspäivärahaa saaneiden osuudessa selviä eroja, joita osin selittivät erot maakuntien asukkaiden demografisissa ja sosioekonomisissa taustatekijöissä sekä sairastavuudessa. Uudellamaalla sairauspoissaoloja oli vähemmän kuin muissa maakunnissa. Mielenterveysperusteiset pitkät sairauspoissaolot yleistyivät aikavälillä 2010–2019 jokaisessa maakunnassa. Tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella maksetut poissaolot sen sijaan vähentyivät kaikkialla.

Eläketurvakeskuksen kanssa tehdyssä yhteistyötutkimuksessa selvitettiin osasairauspäivärahaa ensimmäisajan käyttäneiden myöhempiä työmarkkinatiloja. Tutkimuksessa havaittiin, että enimmäismäärän (120 päivää) osasairauspäivärahapäiviä käyttäneistä noin neljä viidestä jatkoi osasairauspäivärahakauden päättymisen jälkeen työssä ilman samanaikaisia työkyvyttömyysetuuksia. Kuitenkin työssä olleiden osuus pieneni ajan myötä, ja noin neljännes siirtyi vuoden kuluessa osasairauspäivärahakauden päättymisestä osakuntoutustuelle tai osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Vuoden kuluttua osasairauspäivärahakauden päättymisestä työssä ilman samanaikaisia työkyvyttömyysetuuksia olevien osuus oli noin puolet.

Sairauspäivärahaan ja työkyvyttömyysprosesseihin liittyvää tutkimusta tehtiin myös Oulu-tutkimushankkeessa (ks. erillinen kohta).

Julkaisut

Blomgren Jenni, Perhoniemi Riku (2022): Mielenterveyden häiriöihin perustuvien sairauspäivärahapäivien määrä kasvaa taas. Kelan Tutkimusblogi 10.5.2022.

<https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6636>.

Blomgren Jenni, Leinonen Janne, Hiljanen Ismo (2022): Verrattain harva saanut sairauspäivärahaa pitkäkestoisen COVID-19-taudin takia. Kelan Tutkimusblogi 14.1.2022.

<https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6356>.

Blomgren Jenni, Perhoniemi Riku (2022): Increase in sickness absence due to mental disorders in Finland – trends by gender, age and diagnostic group in 2005–2019. *Scandinavian Journal of Public Health* 2022;50(3):318–322. <https://doi.org/10.1177/1403494821993705>.

Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku (2022): Työssä jatkaminen ja sosiaaliturvaetudet osasairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen. *Työpoliittinen aikakauskirja* 2022; 65 (2): 45–59. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164226>.

Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku (2022): Osasairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen jatketaan yleensä työssä. *Kelan Tutkimusblogi* 21.6.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6716>.

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni, Jäppinen Sauli (2022): Pitkien sairauspoissaolojen kehitys maakunnittain 2010–2019. *Yhteiskuntapolitiikka* 2022; 87(1): 64–75. <https://www.julkari.fi/handle/10024/143959?show=full>.

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni, Jäppinen Sauli (2022): Mielenterveysperusteiset pitkät sairauspoissaolot lisääntyivät 2010-luvulla joka puolella Suomea. *Kelan Tutkimusblogi* 18.2.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6408>.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Tiedolla ohjaamisen –tutkimushanke tuotti tietoa Kelan erityispalveluista nuorten näkökulmasta

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Kelan erityispalveluiden toimivuudesta ja vaikuttavuudesta tehostetumman tuen ja ohjauksen tarpeessa olevilla 16–29-vuotiailla nuorilla. Nuoriin asiakkaiden haastattelututkimuksen tulokset saatiin valmiiksi ja niitä koskeva artikkeli ilmestyy *Kuntoutus-lehdessä* maaliskuussa 2023.

Haastatteluilla selvitettiin, miten nuoret kokivat Kelan erityispalvelun, mitä se heille merkitsi ja miten erityispalvelulla oli konkreettisesti edistetty nuorten toimintavalmiuksia. Tutkimukseen osallistuneet nuoret kokivat Kelan erityispalvelun pääsääntöisesti myönteisesti. Erityispalvelun eduiksi mainittiin erityisesti sen kokonaisvaltaisuus ja henkilökohtaisuus. Nuoret kertoivat saaneensa tärkeää ohjausta monimutkaisiksi kokemiinsa sosiaaliturva-asioihin. Erityispalvelun myötä useat nuoret kokivat toimintavalmiuksiensa parantuneen ja elämäntilanteensa helpottuneen tai selkeytyneen. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää paitsi Kelan erityispalvelun myös muun sote-palvelujärjestelmän kehittämisessä. Tulosten perusteella henkilökohtaiselle ja kokonaisvaltaiselle erityispalvelulle on perusteltu paikkansa myös tulevaisuudessa erityisesti niiden asiakkaiden auttamisessa, joilla on haastava elämäntilanne.

Julkaisu

Näsi E, Koskenvuo K, Hokkanen K, Välimäki T. Kelan erityispalvelu tarjoaa nuorille kokonaisvaltaista ohjausta. *Kuntoutus* 2023; 46(1). Hyväksytty julkaistavaksi.

Yhteispohjoismainen kirja analysoi hyvinvointipolitiikkaa: Suomesta mukana on mm. äitiyspakkaus

Pohjoismaisten tutkijoiden yhdessä kirjoittama kirja esittelee 23 syvällistä tapaustutkimusta onnistuneista julkisen sektorin politiikoista Ruotsista, Tanskasta, Suomesta, Norjasta ja Islannista. Yhteistä jokaiselle kirjaan mukaan valikoidulle tapaustutkimukselle on, että ne ovat kestäneet aikaa ja näin ollen edustavat pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden peruspilareita. Kukin luku kertoo yhdestä poliittisesta prosessista ja sen tuloksista – sen taustalla vaikuttaneista liikkeellepanevista voimista, toimijoista, tavoitteista, suunnittelusta, päätöksenteosta, haasteista ja käytännön toteutuksesta. Kirjoittajat arvioivat, missä määrin kukin kirjaan valittu politiikka on onnistunut ohjelmallisesti, poliittisesti ja prosessin sujumuuden näkökulmasta.

Äitiyspakkauksen historiasta kertova luku avaa kirjan Suomi-osuuden. Tästä satavuotiaasta sosiaalisesta innovaatiosta kirjoittivat Ella Näsi ja Karoliina Koskenvuo. He tutkivat äitiyspakkauksen roolia osana isompaa terveys- ja sosiaaliturvan kehityskaarta. Muut kirjan suomalaiset tapaustutkimukset koskevat peruskoulujen laadunvarmistusta, yleistä asevelvollisuutta, kunnallisten päätöksentekojen sukupuolikiintiötä sekä ”asunto ensin” –politiikkaa.

Yhteenvedon kirjoittajat toteavat, että julkiset palvelut, projektit ja ohjelmat onnistuvat Pohjoismaissa varsin hyvin, usein jopa poikkeuksellisen hyvin. Poliittikan pitkän ajan tavoitteellisuus, huolellinen toteutus, sidosryhmille koitua laajamittainen hyöty ja niiden osallistaminen ovat kirjassa tutkittuja osa-alueita, joiden pohjalta voidaan jatkossakin arvioida ja suunnitella reformeja.

Julkaisu

Näsi E & Koskenvuo K, *The Finnish Baby Box: From a Volunteer Initiative to a Renowned Social Security Benefit*. Julkaisussa: de la Porte C, Eydal G B, Kauko J, Nohrstedt D, Hart P T, Tranøy, B S toim. *Successful Public Policy in the Nordic Countries: Cases, Lessons, Challenges 2022*; Oxford University Press. Saatavissa:

<https://global.oup.com/academic/product/successful-public-policy-in-the-nordic-countries-9780192856296?cc=nl&lang=en>

Osana nuorten etuuksia, palveluita ja osallisuuden edistämistä koskevaa Nuoret-hanketta tuotettiin tietoa nuoren ammatillisen kuntoutuksen lakimuutoksesta ja kehityksestä nuorten työkyvyttömyyseläkkeissä

Vuoden 2019 alusta voimaan tullut lakimuutos nuoren ammatillisesta kuntoutuksesta on helpottanut nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen. Lakimuutoksen myötä 16–29-vuotias nuori, jonka toimintakyky on olennaisesti heikentynyt ja jolla on kuntoutuksen tarve, on voinut saada ammatillista kuntoutusta ilman sairaus- tai vammadiagnoosia. Vuoden 2019 alusta vuoden 2022 helmikuun loppuun mennessä yhteensä 11 795 nuorta on saanut nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluita. Selvästi yleisin kuntoutuspalvelu on matalan kynnyksen NUOTTI-valmennus, jossa nuori saa henkilökohtaiselta valmentajalta tukea tulevaisuuden suunnitteluun. Käynnissä on seurantatutkimus, jossa tarkastellaan, minkälaisia nuoria on ohjautunut nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluihin ja mitä nuorille tapahtuu nuoren ammatillisen kuntoutuksen jälkeen - miten aiempaa joustavammat mahdollisuudet päästä ammatilliseen kuntoutukseen ilmenevät nuorilla mm. eri toimeentuloturvaetuksien käytössä, opintoihin kiinnittymisessä ja ansiotyöhön siirtymisessä.

Pitkään jatkunut kasvu työkyvyttömyyseläkettä saaneiden nuorten määrissä pysähtyi ja kääntyi vuonna 2021 laskuun ensimmäistä kertaa kahteenkymmeneen vuoteen. Käänteeseen näkyy erityisesti kaikista nuorimmassa, 16–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuoteen 2020 verrattuna vähenemistä tapahtui mielialahäiriöiden, skitsofrenioiden, neuroosien ja psykosomaattisten häiriöiden perusteella työkyvyttömyyseläkettä saavien nuorten määrissä. Nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen on viime vuosina helpotettu lakimuutoksilla. Yhä useampi nuori on myös ohjautunut Kelan kuntoutusetuuksien saajaksi, mikä voi osaltaan selittää kehitystä nuorten työkyvyttömyyseläkkeissä. Esimerkiksi nuoren kuntoutusrahalta siirrytään aiempaa harvemmin työkyvyttömyyseläkkeelle ja yhä useammin opiskelijaksi ja työnhakijaksi.

Tutkimushankkeeseen sisältyy yhteistyötutkimus Espoon kaupungin/Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ja THL:n kanssa, jonka tarkoituksena on tutkia kokonaisen ikäkohortin (syntymäkohortti 1997) tietoja yhdistelemällä etuus- ja palvelupolkuja ja syrjäytymisen riski- sekä suojatekijöitä lapsuudesta nuoruuteen ja varhaisaikaisuuteen. Erityisiä tarkastelukohteita ovat mielenterveysongelmien ilmaantuminen ja raskaiden palveluiden sekä etuuskierteiden taustalla olevat tekijät ylisukupolviset vaikutukset mukaan lukien. Lisäksi käynnissä on rekisteriseurantatutkimus Kelan erityispalveluun (MAP/ASVA) ohjautuneista nuorista: mitä Kelan etuuksia ja palveluita nuori on saanut ennen erityispalvelua ja mitä erityispalveluun ohjautumisen ja kiinnittymisen jälkeen nuorille tapahtuu. Erityispalvelu kohdentuu haastavassa elämäntilanteessa oleville asiakkaille, jotka ovat tiiviimmän palvelun, tuen ja ohjauksen tarpeessa.

Julkaisut

Vuoden 2019 nuoren ammatillisen kuntoutuksen lakimuutoksesta ja siihen liittyvästä seurannasta Kelassa: **Nuoren ammatillisen kuntoutuksen tietopaketti**

Koskenvuo K, Pösö R. **Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden nuorten määrä kääntyi vuonna 2021 laskuun ensimmäistä kertaa kahteenkymmeneen vuoteen**

Monilääkitys yleistyy psykoosilääkettä käyttävillä lapsilla ja nuorilla

Rekisteritutkimuksen mukaan psykoosilääkityksen ensimmäistä kertaa aloittavista alle 18-vuotiaista lapsista ja nuorista 44,9 %:lla oli samaan aikaan käytössä jokin muu psyykenlääke. Psyykenlääkkeiden monilääkitys lisääntyi vuosina 2008–2016 alle 18-vuotiailla psykoosilääkkeiden ensiostajilla. Tytöillä monilääkitys oli 13 ikävuoden jälkeen yleisempää kuin pojilla. Kaksi yleisintä samanaikaisesti psykoosilääkkeen kanssa käytössä ollutta psyykenlääkeryhmää olivat masennuslääkkeet (66,2 % kaikista samaan aikaan käytetyistä psyykenlääkkeistä) ja ADHD-lääkkeet (stimulantit/atomoksetiini) (30,8 %). Näiden lääkkeiden käyttö ennen psykoosilääkehoidon aloittamista oli selvästi yhteydessä psykoosilääkehoidon aikaiseen monilääkitykseen. Lapsilla ja nuorilla psykoosilääkkeitä käytetään pääsääntöisesti käytöshäiriöiden ja tyypillisesti masennukseen liittyvien liitännäisoireiden, kuten ahdistuneisuuden ja unettomuuden hoidossa.

Julkaisu

Varimo, E., Saastamoinen, L. K., Rättö, H., & Aronen, E. T. (2023). Polypharmacy in children and adolescents initiating antipsychotic drug in 2008-2016: a nationwide register study. *Nordic journal of psychiatry*, 77(1), 14–22. <https://doi.org/10.1080/08039488.2022.2042597>

NUOTTI-valmennus auttaa nuorta tekemään myönteisiä muutoksia elämässään

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluista suosituin on NUOTTI-valmennus, jossa nuori saa avukseen henkilökohtaisen valmentajan. Valmennuksen on tarkoitus auttaa nuorta tunnistamaan omat vahvuutensa ja voimavaransa sekä auttaa kohentamaan elämänhallintaan ja työelämävalmiuksiin liittyviä taitoja. Myös itse palvelun tarkoitus on olla helposti lähestyttävä, ja toteutus tehdään nuorilähtöisesti.

Perinteisesti Kelan järjestämän kuntoutuksen hakeminen edellyttää diagnoosia, mutta nuoren ammatillisen kuntoutuksen hakemisen kynnystä on madallettu (lakimuutos, HE 133/2018). NUOTTI-valmennus ei vaadi diagnoosia tai kirjallista hakemusta; sen sijaan nuoren toimintakyvyn arviointi ja hakemus tehdään nuorta haastatteleamalla Kelassa.

NUOTTI-valmennuksen hakemista ja toteutumista tutkittiin Muutos II -hankkeessa moninäkökulmaisessa ja monimenetelmällisessä tutkimuskokonaisuudessa. Mukana oli kolme tutkimusta: 1) Hämeen ammatikorkeakoulu tutki NUOTTI-valmennuksen toteutumista asiakkaiden ja palveluntuottajien näkökulmasta, erityisesti palvelun vaikutuksia ja nuorten kokemuksia palvelun hakemisesta, 2) Kuntoutusinstituutti Jyväskylän ammattikorkeakoulusta tutki NUOTTI-valmennuksen suullisen hakemisen vuorovaikutusta aitojen haastattelutilanteiden nauhoituksista ja 3) Kelan tutkimus tarkasteli ratkaisutyötä etuuskesittelijöiden näkökulmasta, keskittyen selvittämään kuntoutukseen hakemisen, toimintakyvyn arvioinnin ja päätöksenteon toteutumista.

Tutkimuskokonaisuus on tuottanut tietoa kehittämistyöhön, ja alustavia tuloksia otettiin heti käyttöön jo tutkimusprosessin aikana. Tutkimustuloksissa nousevat esiin nuorten akuutti tarve matalan kynnyksen palveluille, nuoren toimintakyvyn arvioinnin sekä kuuntelemisen haasteet ja valmentajien joustaminen palvelun nuorilähtöisessä toteutuksessa. Palvelu vastaa hyvin nuorten tarpeisiin, ja nuoret ovat saaneet apua myönteisiin muutoksiin elämässään. Matalan kynnyksen hakemisen ja palvelun myötä Kela auttaa nuoria uudella tavalla, joka vaatii enenevässä määrin nuorten kohtaamista.

Julkaisut

Ukkola, I. & Seppänen-Järvelä R. Kelan matalan kynnyksen NUOTTI-valmennus. Tutkimus nuorten toimintakyvyn arvioinnista ja päätöksenteon vaatimista harkinnasta. Kela, tulossa 2023.

Koivisto, J.-M., Välimaa, O., Hakala, P., Koskinen, R. & Naakka, H. NUOTTI-valmennuksella elämässä eteenpäin. Kela, tulossa 2023.

Tiitinen, S. & Ritvos, E. Vuorovaikutus NUOTTI-valmennuksen suullisen hakuprosessin haastattelussa. Kela, tulossa 2023.

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kuntoutuksen haasteet liittyvät kuntoutusprosessin sujuvuuteen ja tulkkaukseen

Maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden kuntoutusta koskevassa tutkimuksessa tarkasteltiin, millaiseen Kelan järjestämään kuntoutukseen lapset ja nuoret ovat osallistuneet sekä millaisia haasteita ja kehittämistarpeita kuntoutuksen toteutumisessa on ollut. Tutkimuksen aineistona olivat Kelan rekisteritiedot, kyselyt ja haastattelut. Tiedontuottajia olivat Kelan kuntoutuksen palveluntuottajat

sekä kuntoutukseen lähettävillä tahoilla ja järjestöissä työskentelevät ammattilaiset. Tutkimus toteutettiin Kelan etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön kuntoutusryhmän toimeksiannosta.

Tutkimuksen perusteella Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen yksilöterapiat ovat toteutuneet maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille pääasiassa samalla tavoin kuin lapsille ja nuorille muussa väestössä. Joissakin tilanteissa kuntoutukseen hakeutuminen on viivästynyt. Kuntoutuksen hakemista, terapeutin etsimistä ja ensimmäisen käyntikerran sopimista ovat vaikeuttaneet kielivaikkeudet. Kuntoutuksen aikana tavoitteiden asettaminen ja terapiasuhteen rakentaminen ovat vienneet tavanomaista enemmän aikaa. Vaikeudet kotikäyntien järjestämisessä ovat vaikeuttaneet kuntoutuksen kiinnittymistä perheiden arkeen kotona. Pienten kielten tulkkeja on ollut vaikea löytää. Tutkimuksen perusteella perheille olisi hyvä antaa nykyistä enemmän tietoa Kelan kuntoutuksesta ennen kuntoutukseen ohjaamista ja tukea kuntoutusasioiden hoitamiseen. Tarvitaan toimijoiden välistä yhteistyötä, jotta lasten ja nuorten kuntoutustarpeet tunnustetaan nykyistä paremmin ja jotta perheet voivat saada nykyistä enemmän tukea muihin kuin kuntoutukseen liittyviin tukitarpeisiin.

Julkaisut

Paavonen, A-M & Partanen, T. (2022). **Maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden kuntoutus. Haasteita ja kehittämistarpeita Kelan järjestämän kuntoutuksen toteutumisessa.** Helsinki: Kela, Työpapereita 171.

Paavonen, A-M & Partanen, T. **Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kuntoutuksen haasteet liittyvät kuntoutusprosessin sujuvuuteen ja tulkkaukseen.** Kelan tutkimusblogi 3.6.2022.

Perheiden arki

Perheiden monimuotoisuus haastaa sosiaaliturvajärjestelmää

Perheiden monimuotoisuuden tunnistaminen on keskeinen osatekijä useissa sosiaaliturvajärjestelmää koskevissa uudistushankkeissa. Perheiden arki -painoalueelle tähän tietotarpeeseen on pyritty vastaamaan sekä perhevapaita että eroperheiden tilanteita käsittelevissä tutkimushankkeissa. Lisäksi painoalueella käynnistyi vuonna 2022 VN TEAS -rahoitteinen Laki ja perheiden monimuotoisuus -tutkimusyhteistyöhanke. Hankkeessa tutkitaan, millaisia haasteita perheiden monimuotoisuus asettaa nykyiselle lainsäädännölle ja miten sääntelyä voidaan kehittää paremmin monimuotoisuutta huomioivaksi. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia lainsäädännöllisiä haasteita liittyy lapsiperheen perustamiseen monimuotoisissa perhetilanteissa sekä kartoitetaan, lapsen huoltoon, elatukseen, tapaamisoikeuteen ja asumiseen sekä sosiaaliturvaan liittyviä lainsäädännöllisiä haasteita monimuotoisissa perhetilanteissa. Tutkimus on yhteistyöhanke Kelan, Sateenkaariperheet ry:n, Monimuotoiset perheet -verkoston ja Väestöliiton kanssa.

Painoalueen tutkimushankkeissa selvitetään lisäksi vanhempainvapaiden jakamista monimuotoisissa perheissä ja perhevapaavalintojen taustalla olevia tekijöitä. Tulosten mukaan esim. samaa sukupuolta olevien parien perheissä vanhempainvapaat jaetaan muita perheitä tasaisemmin ja isyysvapaita käytetään runsaammin ja jonkin verran muita perheitä pidempään.

Eroperheitä koskevassa tutkimushankkeessa selvitettiin, miten lasten asumisjärjestely vanhempien eron jälkeen on yhteydessä siihen, miten vanhemmat osallistuvat lapsen elatukseen ja jakavat lapsesta aiheutuvia kustannuksia. Vuoroasuvien lasten perheissä on harvemmin tehty elatusavun maksamista koskevia sopimuksia, ja lähes kolmasosassa lapsilisiä jaetaan vanhempien kesken tai maksetaan etävanhemmalle. Toimeentulovaikeuksien kokeminen on yleisempää ei-vuoroasuvien lasten perheissä, myös etävanhempien kohdalla. Tutkimushankkeessa tarkasteltiin myös lapsen asumisjärjestelyä koskevaa päätöksentekoa ja lasten osallistumista siihen. Tulosten mukaan vaikuttaa siltä, että vanhempien eron jälkeisessä lapsen asumisjärjestelyihin liittyvässä päätöksenteossa lapsen osallisuus toteutuu vanhempien kyselyssä antamien näkemyksen perusteella yllättävän harvoin. Vain vajaa puolet vanhemmista kertoo keskustelleensa lapsen kanssa asumisjärjestelyissä. Hankkeen tuloksia esiteltiin keväällä 2022 Turun yliopiston INVEST-tutkimusohjelman kanssa järjestetyssä asiantuntijaseminaarissa.

Painoalueen tutkijat ovat osallistuneet mm. sosiaaliturvauudistuskomitean lapsia ja perheitä koskevan työryhmän työhön, kansallisen lapsistrategian toimenpide 24 ohjausryhmään sekä Lasten ja nuorten osallisuus sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa -ohjausryhmään.

Julkaisut

Miettinen A, Saarikallio-Torp M & Hakovirta M. Lapsen vuoroasuminen vanhempien eron jälkeen ja asumisjärjestelyjen sosioekonomiset taustatekijät. Yhteiskuntapolitiikka (hyväksytty julkaistavaksi 2023).

Riser Q, Haapanen M, Bartfeld J, Berger LM, Hakovirta M, Meyer D & Miettinen A. Maternal satisfaction with joint and sole child physical placement arrangements following separation in Wisconsin and Finland. Family Process. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/famp.12827>.

Perhevapaakysely 2022 kartoittaa vanhempien valintoihin yhteydessä olevia rakenteellisia ja asenteellisia tekijöitä

Keväällä 2022 toteutettiin 1–2-vuotiaiden lasten vanhempien keskuudessa Perhevapaakysely 2022 Kelan tutkimuksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä. Kyselyssä kerättiin tietoa perhevapaiden jakamisesta perheissä ja siihen liittyvistä asenteista ja mielipiteistä sekä vanhempien päätöksenteon taustalla olevista työhön liittyvistä tekijöistä.

Tutkimushankkeessa järjestettiin työpaja sidosryhmille (mm. ministeriöt, työmarkkinaosapuolet) helmikuussa 2022. Hankkeen tuloksia julkaistaan vuoden 2023 aikana. Hankkeesta lisätietoja: <https://tietotarjotin.kela.fi/tutkimushanke/118432/perhevapaakysely-2022?q=Perhevapaakysely+2022>.

Aiemman, vuonna 2019 kerätyn Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyn avulla selvitettiin äitien tuen tarpeita siinä vaiheessa, kun he ovat palaamassa perhevapaalta työelämään. Äitien toiveissa korostuivat varhaiskasvatukseen ja työelämän joustoihin liittyvät tekijät. Sekä varhaiskasvatukselta että työelämältä toivottiin joustavuutta ja enemmän osa-aikamahdollisuuksia sekä lisäksi enemmän tietoa erilaisista mahdollisuuksista. Osa-aikatyön haasteena nähtiin taloudelliset seikat sekä työn järjestelyyn liittyvät kysymykset. Monet vastaajat olisivat toisaalta voineet olla kotona pidempään, jos se olisi ollut taloudellisesti mahdollista.

Perhevapaiden tasaisemman jakamisen vanhempien välillä ja sen pitkän aikavälin vaikutuksia äitien terveyteen tarkasteltiin rekisteritutkimuksessa, joka selvitti isyysvapaan käytön yhteyttä äidin masennus- ja ahdistuslääkkeiden käyttöön. Kelan etuusrekisterin tietoihin perustuva aineisto kattaa lähes 70 prosenttia vuosina 1995–2017 syntyneistä lapsista. Tulosten mukaan isän osallistuminen perhevapaiden käyttöön näyttäisi vähentävän äitien psykenlääkkeiden käyttöä jonkin verran pikkulapsivaiheessa. Tutkimuksen tulokset julkaistaan kansainvälisessä vertaisarvioidussa lehdessä.

Julkaisut

Nieminen A, Valkama V, Saarikallio-Torp M & Miettinen A. Äitien näkemyksiä haasteista siirryttäessä perhevapaalta työelämään. Tuloksia Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselystä. Kelan Työpapereita 173. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121972506>

Karakainen S-S, Virtanen P, Ristikari T, Miettinen A, Saarikallio-Torp M, Niemelä M. Suomalainen perhepolitiikka vuosituhaten vaihteen jälkeen: Pitkäjänteistä perheiden tuen uudistamista vai hallituskausiin sidottua lyhytkestoista kehittämistä? Helsinki: Itla, Itlan tutkimukset 2022:2.

Saatavissa: <https://www.epressi.com/media/userfiles/145703/1654782548/tutkimus-suomalainen-perhepolitiikka-vuosituhaten-vaihteen-jalkeen.pdf>

Miettinen A, Mustonen J & Räsänen T. Perhevapaakorvauksen käyttöönotto – tuloksia selvityshankkeesta. Kelan Työpapereita 167. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022031123032>

Närvi J, Lammi-Taskula J, Salmi M & Miettinen A. Finland: country note. Teoksessa: Koslowski A, Blum S, Dobrotić I, Kaufman G & Moss P (toim.) International Review of Leave Policies and Research 2022. Saatavissa: <https://www.leavenetwork.org/annual-review-reports/country-reports/>

Vanhempien näkemyksiä äitiyspakkauksesta kerätty jo lähes 30 vuoden ajan

Kelan tutkimus on kerännyt vanhempien mielipiteitä äitiysavustuksesta jo lähes 30 vuoden ajan. Tuorein kysely on vuodelta 2022 ja se on järjestyksessä toinen, jossa mielipiteitä tiedusteltiin myös isiltä. Sekä isät että äidit arvostavat pakkausta suuresti, ja antoivat sille kouluarvosanaksi 9, kuten aiemmissakin kyselyissä. Suomalaisesta äitiyspakkauksesta ollaan ylpeitä, ja sillä nähdään olevan suuri symbolinen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa (äidit 98 %, isät 93 %). Lisäksi äideistä 91 prosenttia ja isistä 88 prosenttia oli sitä mieltä, että äitiyspakkaus osoittaa kaikkien lasten olevan tasa-arvoisessa asemassa. Tulokset julkaistaan Kelan Työpapereita -sarjassa vuonna 2023, minkä lisäksi kyselyn tuloksia hyödynnetään äitiyspakkauksen kehittämistyössä.

Kotihoidon tukea käytetään runsaasti mutta tukijaksosten kestot ovat tasaisesti lyhentyneet

Kotihoidon tuen käyttö on äitien keskuudessa hyvin yleistä – lähes 90 prosenttia äideistä käyttää tukea ainakin jonkin aikaa. Matalasti koulutetut, pienituloiset, yksinhuoltajat ja monilapsiset äidit käyttävät tukea vain hieman yleisemmin kuin muut, mutta tukijaksot ovat heillä selvästi pidempiä kuin muilla. Työttöminä ennen lapsen syntymää olleet äidit käyttivät tukea hieman harvemmin kuin työssä olleet, mutta tukijaksot olivat pidempiä. Kotihoidon tuen kesto on keskimäärin kuitenkin lyhentynyt kaikissa väestöryhmissä. Vuonna 2018 syntyneiden lasten äideistä puolet käytti tukea enintään 11 kuukautta,

kun vastaava luku oli 14 kuukautta vuonna 2010 syntyneiden lasten äideillä. Tukijaksot ovat lyhentyneet erityisesti matalasti koulutetuilla äideillä.

Lasten yksityisen hoidon tuen käyttöä selvitettiin tutkimuksessa, jossa kartoitettiin tuen käyttöä 2000-luvulla. Yksityisen hoidon tuella hoidettujen lasten määrä kasvoi vuoteen 2010 asti, minkä jälkeen se alkoi laskea. Tulosten perusteella yksityisen hoidon tuki on ollut koko 2000-luvun suurituloisille perheille keskittynyt tukimuoto, mutta toisaalta sosioekonomiset erot yksityisen hoidon tuen käytössä eivät ole kasvaneet. Tarkasteluajanjaksolla pienituloisille perheille suunnatun yksityisen hoidon tuen hoitolisän merkitys väheni, niin että vuonna 2017 hoitolisää maksettiin enää 10 prosentille yksityisen hoidon tukea käyttävistä perheistä.

Lapsensaannin vaikutuksia äitien myöhempään työmarkkina-asemaan ja ansiotuloihin tarkasteltiin kahdessa tutkimuksessa. Tutkimuksissa selvitetään lapsen syntymän vaikutus äitien palkkatuloihin 10 vuotta ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen. Ensimmäisessä tutkimuksessa verrataan vuosina 2001–2009 äideiksi tulleiden naisten urakehitystä lapsettomiksi jääneiden naisten urakehitykseen. Toisessa tutkimuksessa selvitetään, kuinka paljon muita työntekijöitä pidemmät kotihoitojaksot hidastavat työsuhteessa olevien äitien palkka- ja urakehitystä. Tulokset julkaistaan kansainvälisissä vertaisarvioituissa lehdissä.

Julkaisut

Räsänen T, Miettinen A & Mustonen J. Lasten yksityisen hoidon tuen kaksi vuosikymmentä. Kelan tutkimusblogi 15.2.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6385>

Räsänen T, Miettinen A, Mustonen J, Saarikallio-Torp M & Österbacka E. Lasten yksityisen hoidon tuen kaksi vuosikymmentä. Kelan Työpapereita 174. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121672077>

Miettinen A & Saarikallio-Torp M. Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria. Yhteiskuntapolitiikka (hyväksytty julkaistavaksi 2023).

Koronapandemian aiheuttamien lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointivajeiden tutkiminen vaatii pitkäaikaisseurantaa

Koko yhteiskuntaa ravistelevien kriisitilanteiden, kuten koronapandemian, aiheuttamat hyvinvointivajeet vaikuttavat sekä lasten ja nuorten että vanhempien elämään myös tulevana vuosina. Kelan tutkimuksessa ensimmäisen korona-aallon aikana kerätyn kirjoitusaineiston tulosten mukaan sekä nuorten että vanhempien kokemukset pärjäämisestä ovat vahvasti jakautuneet ja koronakriisi on saattanut synnyttää myös uudenlaisia haavoittuvia ryhmiä.

Koronarajoitusten vuoksi nuorten toimijuus oli heikosti kiinni sosiaalisissa suhteissa, mikä näkyi nuorten kuulumistunon haurastumisena. Vakavimpana seurauksena oli nuorten passivoituminen, jolla voi olla pitkäaikaisia seurauksia nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta. Vanhempien kirjoitusten perusteella vanhempien pärjäämistä ja resilienssiä vahvistivat sekä yhteiskunnalta saatu tuki että toimivien sosiaalisten tukiverkoston merkitys. Sen sijaan perheet, joissa oli jo ennen pandemiaa kuormittavia tekijöitä, kuten terveydellisiä ja taloudellisia ongelmia, ja joiden pärjääminen oli vahvasti riippuvaista yhteiskunnan tarjoamasta tuesta, heidän arkensa muuttui pandemian myötä entistä kuormittavammaksi. Resilienssiä heikentävät lisäksi erilaiset rakenteelliset esteet kuten palveluiden saatavuus tai kriisin

pitkäaikaiset vaikutukset sekä yksilö-, perhe- että yhteiskunnallisella tasolla. Tutkimuksessa nousi esiin myös mahdollisten uusien riskiryhmien syntyminen, joita vakiintuneet riskimittarit eivät välttämättä tavoita.

Koronapandemian aiheuttamiin hyvinvointivajeisiin liittyy myös hoivan sukupuolivaikutuksia, joita tarkasteltiin VN TEAS -rahoitteisessa yhteistyöhankkeessa (ks. tarkemmin Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset -painoalue). Kotihoidon tuen käyttö lisääntyi erityisesti ensimmäisen korona-aallon aikana sekä äideillä että isillä. Muutos näyttää kuitenkin jääneen väliaikaiseksi ja poikkeusolojen jälkeen palattiin pandemiaa edeltäviin työnjaon käytäntöihin lasten hoivassa. Välittömästi pandemiaan yhteydessä olleiden muutosten lisäksi tarvitaan kuitenkin myös pitkittäistutkimusta pandemian perheille aiheuttamien kuormitusten seurantaan.

Julkaisut

Sihvonen E, Saarikallio-Torp M. Nuorten sosiaaliset suhteet poikkeusolojen aikana: ”Please leave corona, I want to live my youth”. Julkaisussa: Kekkonen M, Gissler M, Känkänen P, Isola A-M. (toim.) Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinot -vuosikirja 2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Teema 34, 2022, ss. 62–73.

Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145465/URN_ISBN_978-952-343-937-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Saarikallio-Torp M, Miettinen A & Rantanen M. Koronapandemia lisäsi kotihoidontuen käyttöä vain hetkellisesti. Kelan tutkimusblogi 30.5.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6666>

Närvi J, Lammi-Taskula J, Saarikallio-Torp M, Sihvonen E, Miettinen A. Hoivan jakaminen ja vanhempien hyvinvointi. Julkaisussa: Mesiäislehto M ym. Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 46, 2022, ss. 75–101. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-244-2>

Muita julkaisuja

Sihvonen E. They are Alone in Their Parenthood: Parenting Support and (Re)building Community (Sociological Research online). Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/13607804221075358>

Kinnunen A. Sinkkuus murtaa parisuhdenormia. Perheyhteiskunta -blogi 10.3.2022. Saatavissa: <https://www.perheyhteiskunta.fi/2022/03/10/sinkkuus-murtaa-parisuhdenormia/>

Klemetti R, Vuorenmaa M, Ervasti E & Miettinen A. Lastensaantitoiveet suomalaisissa vauvaperheissä. Teoksessa: Karvonen S, Kestilä L & Saikkonen P (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022, ss. 146–171. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/handle/10024/145692>

Kolehmainen M, Lahti A, Kinnunen A. Affective Intensities of Single Lives: An Alternative Account of Temporal Aspects of Couple Normativity. Sociology Online first article 10.6.2022 Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/00380385221090858>

Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset

Asiakastutkimus

Joulukuussa 2022 järjestettiin Kelassa asiakastutkimuksen seminaari, jossa kerrottiin asiakastutkimuksen historiasta ja nykyisistä lähtökohdista Kelassa. Seminaarissa perehdyttiin muun muassa palvelukanava-linjauksiin ja luottamuksen käsitteeseen Kelan strategiassa. Seminaarissa esiteltiin laajasti käynnissä olevia asiakastutkimuksen hankkeita. Paneelikeskustelussa etsittiin rajapintoja Kelan tutkimuksen, asiakkuuspalveluiden ja asiakkaiden välillä.

Asiakaskäsitteen kirjallisuuskatsaus

Asiakaskäsitteen kirjallisuuskatsaus -hankkeessa kuvataan, kartoitetaan ja etsitään asiakaskäsitteen historiaa. Historiallisella kuvailulla (narratologialla) ja kartoituksella (eksploratiivisuudella) etsitään uutta ymmärrystä asiakaskäsitteessä Kelan palveluissa palvelu, tieto- ja tiedonmuutosyhteiskuntien aikakausilla. Tarkastelu kuvaa myös asiakasilmiotä Kelan perustamista edeltävältä aikakaudelta. Tutkimus palvelee järjestelmällisen kirjallisuuskatsauksen suunnittelua ja tarjoaa näkökulmia Kelan asiakasymmärryksen hahmottamiseksi tulevaisuudessa. Tutkimuksessa päätelmiä on tehtävä varovaisesti. Yhtenä päätelmänä syntyi Kelan asiakasymmärryksen uusi hahmotustapa. Kelan oltua 1937 perustamisen jälkeen pitkään vain säädöksiin ankkuroituva, rationaalinen, suljetun järjestelmän byrokratia, se omaksui 1990-luvun taitteessa ankkurikseen avoimen järjestelmän, tuotantotavoitteellisuuden ja pankkien tapaan henkilöasiakkuuksien seurannan. 2010 -luvulla toiminnoiltaan valtava ja yli 25 vuotta järjestelmällisesti kehitetty etuuspäätösten prosessiohjaus toimi odotetun tehokkaasti digitalisaation vauhdittamana kaikille samanlaisille ihmisille, muttei ehkä erilaisille ihmiselle erilaisine elämäntilanteineen ja tarpeineen. Vuonna 2017 toimentuloasiakkaiden siirryttyä Kelan vastuulle, joutui organisaatio keskustelemaan Kelan julkisesta intressistä ja omaksumaan luonnollisen järjestelmän, ihmiskeskeisen asiakkuuden. Muutos oli käänteentekevä Kelan toiminta- ja johtamiskulttuuristen perusoletusten tasolla. Tutkimus tuotti ensin historiallisen kuvan rationaalisesta avunhakijasta tuotantokoneiston reklamoivaksi asiakkaaksi, ja sitten kuvan Kelasta matkasta asiakkaansa ymmärtäjänä avunhakijoista digiasiantuntijoihin.

Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Keväällä 2022 päättyi jo edellisenä vuonna alkanut Koronakriisin vaikutuksen sukupuolten tasa-arvoon -hanke. Hankkeeseen osallistui tutkijoita Kelasta, THL:ta, Tilastokeskuksesta ja Tampereen yliopistosta. Kelan tutkimuksesta osallistuttiin tutkimukseen kolmessa eri osahankkeessa. Hoivan jakamiseen ja vanhempien hyvinvointiin liittyvässä osahankkeessa tarkasteltiin koronakriisin vaikutuksia muun muassa lasten hoidon sukupuolittuneisiin käytäntöihin lapsiperheissä, vanhempien kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta sekä erityisryhmien kuten yhdenvanhemman perheiden kokemuksia koronakriisistä. Lasten hoidon järjestämisessä havaittiin koronan myötä sekä sukupuolittuneiden käytäntöjen vahvistumista että toisaalta joissakin perheissä isien osallistumisen lisääntymistä. Muutos lasten hoivan jakautumisessa kuitenkin jääneen väliaikaiseksi. Pidempiaikaisia ja välillisiä muutoksia on vaikea vielä arvioida, ja esimerkiksi äidit kokivat useammin yksinäisyyttä, jaksamisen ongelmia ja

haasteita työn ja perheen yhteensovittamisessa. kuten yhden vanhemman perheiden kokemuksia koronakriisistä. Terveys, hyvinvointi ja palvelut osahankkeessa tutkittiin koronakriisin sukupuolittuneita terveysvaikutuksia sekä palveluiden terveys- ja sosiaalipalveluiden saatavuutta. Terveyspalveluiden riittämättömyys näyttäisi keskittyneen pahimmille epidemia-alueille. Sosiaalipalveluissa taas jo ennen koronaa havaittu ikääntyneiden ja mielenterveyskuntoutujien palveluvaje syveni entisestään. Koronakriisiin vastaava päätöksenteko ja talouspolitiikka osahankkeessa tarkasteltiin sitä, miten sukupuolinäkökulmat näkyivät koronakriisiin liittyvässä päätöksenteossa. Keskeisenä havaintona oli sukupuolinäkökulmien ja –vaikutusten arvioinnin vähäisyys kriisiin liittyvässä päätöksenteossa. Sosiaaliturvajärjestelmä ja sosiaaliturvan tilapäiset muutokset kuitenkin vaimensivat tehokkaasti koronakriisistä ja esimerkiksi työttömyydestä johtuvaa tuloköyhyyttä kaikilla sukupuolilla.

Julkaisut

Elomäki, A., Koskinen-Sandberg, P., Räsänen, Tapio, Simanainen, M. & Jurva, R. (2022) Koronakriisiin vastaava päätöksenteko ja talouspolitiikka. Teoksessa Mesiäsilehto M. ym. (toim.) Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 46. Helsinki: Valtioneuvosto, 144–157.

Kivipelto, M., Ikonen, J., Karvonen, S., Kestilä, L., Koskela, T., Kärkkäinen, E., Parikka, S. & Rättö, H. (2022) Terveys, hyvinvointi ja palvelut. Teoksessa Mesiäsilehto M. ym. (toim.) Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 46. Helsinki: Valtioneuvosto, 123–143.

Närvi, J., Lammi-Taskula, J., Saarikallio-Torp, M., Sihvonen, E. & Miettinen, A. (2022) hoivan jakaminen ja vanhempien hyvinvointi. Teoksessa Mesiäsilehto M. ym. (toim.) Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 46. Helsinki: Valtioneuvosto, 75–101.

Mesiäsilehto, M., Elomäki, A., Kivipelto, M., Närvi, J., Räsänen, T., Sutela, H. & Kärkkäinen, E. (toim.) (2022) Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 46. Helsinki: Valtioneuvosto. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164176>

Mesiäsilehto M, Elomäki A, Närvi J, Simanainen M, Sutela H, Räsänen T. (2022): The gendered impacts of the Covid-19 crisis in Finland and the effectiveness of the policy responses. Discussion paper 2022(2). Finnish Institute for Health and Welfare.

Kun lapsi sairastuu

Kun lapsi sairastuu -tutkimuksessa selvitetään erityisesti perheiden näkökulmasta, mutta myös Kelan etuusrekisterien avulla, miten sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä täyttää hyvinvointivaltion lupauksen eli tarjoaa turvaverkon tilanteessa, jossa lapsi sairastuu vakavasti. Tutkimuksessa tarkastellaan lapsiperheiden vanhempien kokemuksia siitä, miten sosiaaliturva vastaa perheiden kohtaamiin haasteisiin kuormittavassa elämäntilanteessa. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat perheet, joissa lapsi on sairastunut syöpään, mutta perheiden kokemuksiin pohjautuvat tulokset ovat sovellettavissa myös muita sairauksia tai vammoja kohtaavien perheiden tilanteisiin. Tutkimus pyrkiikin osaltaan löytämään

tasa-arvoiseksi tarkoitettussa palvelujärjestelmässä piilevien epäoikeudenmukaisuuksien kokemuksia ja juurisyitä, ja antamaan vanhemmille äänen mahdollisten ratkaisujen esiin nostamiseen. Vanhempien kokemustiedon vertaaminen institutionaaliseen rekisteritietoon paljastaa, miltä osin rekisteritieto eroaa kokemustiedosta. Käytännössä tällä on merkitystä, kun pyritään parantamaan palvelujärjestelmän asiakasymmärrystä ja edistämään sitä, että hyvinvointia turvaamaan tarkoitettut palvelut vastaisivat kaikkien asiakkaiden kokemuksiin tarpeisiin.

Kysely etuuspäätöksen saaneille asiakkaille

Kelan asiakastutkimukseen liittyen Kelassa toteutettiin kysely etuuspäätöksen saaneille asiakkaille. Kysely etuuspäätöksen saaneille asiakkaille -hankkeessa tutkittiin, millaisia asiointiongelmia Kelan asiakkailta ilmenee. Taloudellisesti huono-osaiset Kelan asiakkaat kohtaavat muita useammin monenlaisia asiointiongelmia. Haasteen palvelujärjestelmän kanssa voivat heikentää huono-osaisten tilannetta entisestään. Yleisimmin ongelmia asiakkaille on aiheutunut nimenomaan etuuden hakemisessa. Hankkeessa tutkittiin myös sitä, miten riittävänä asiakkaat pitävät saamaansa etuutta tai kuinka yleisesti he kokevat taloudellisia vaikeuksia tai huolia. Yleisemmin etuutta pitävät riittävänä vanhempain- ja kuntoutusetuuksia saavat ja harvemmin riittävänä lastenhoidontukea tai Kelan eläkettä saavat. Kaikista asiakkaista kolme neljäsosaa oli ainakin joskus huolissaan raha-asioistaan.

Julkaisut

Laatu, M. & Mattila, H. (2022) Taloudellisesti huono-osaiset Kelan asiakkaat kohtaavat muita useammin monenlaisia asiointiongelmia. Kelan tutkimusblogi 5.1.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6325>

Mattila, H. & Laatu, M. (2022) Kolme neljästä Kelan asiakkaasta on huolissaan raha-asioistaan. Kelan tutkimusblogi 4.4.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6574>

Sosiaaliset perus- ja ihmisoikeudet sosiaaliturvauudistuksessa

Kelan tutkimus on osallistunut Sosiaaliset perus- ja ihmisoikeudet sosiaaliturvauudistuksessa (SOPU) -yhteistyöhankkeeseen jossa selvitetään sosiaaliturvauudistuksen kannalta keskeisten sosiaalisten oikeuksien sisältöä, vertaillaan muutamien eurooppalaisten valtioiden vähimmäisturvajärjestelmiä erityisesti sosiaalisten oikeuksien näkökulmasta. Lisäksi SOPU-hankkeessa arvioidaan sosiaaliturvan vaihtoehtoisia järjestämistapoja valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta.

Julkaisut

Nurminen, T., Sihvonen, E. & Tuovinen, A-K. (2023) Toimeentuloturvalainsäädännön oletamat ja yksilöiden oikeuksien toteutuminen. Yhteiskuntapolitiikka 88(1).

SustYouth-hanke

SustYouth -hankkeessa on jatkettu tutkimusta kestävästä hyvinvoinnista ja sosiaaliturvasta. Hankkeessa on problematisoitu kasvun varaan rakennettua hyvinvointivaltiota, joka on osaltaan johtanut nykyiseen ekologiseen kriisiin. Hankkeessa on tutkittu erityisesti työttömien nuorten tulkintoja

yhteiskunnasta, sosiaaliturvasta ja hyvinvoinnista ekohyvinvointivaltion ja kestävän kehityksen teoreettisia viitekehyksiä hyödyntäen ja teorioita edelleen kehittäen. Hankkeessa on kartoitettu myös nuorten kokemuksia sosiaaliturvan toimeenpanosta. Nuorten kokemuksen mukaan järjestelmä tuntuu kannustamisen sijaan kasaavan nuorten poluille esteitä ja myös rankaisevan heitä yrityksistä parantaa omaa tilannettaan. Yhtenä nuorten keskeisenä kritiikin kohteena oli työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen vaikeus. Nuorten tulkinnat tuovat esiin aktivointiin pyrkivän sosiaaliturvan ristiriitaisuuden: järjestelmän tuloloukut estävät aktivoitumisen eli järjestelmän omien vaateiden noudattamisen.

Julkaisut

Helne, T. (2022) Voicing relationality: the nature connectedness of young Finnish adults in the promotion of sustainability. *Sustainability: Science, Practice and Policy* 18(1): 531–543.

Helne, T. & Hirvilampi, T. (2022) Balancing needs: young unemployed Finnish adults' discourse on well-being and its relation to the sustainability transformation. *Sustainability: Science, Practice and Policy* 18(1), 158–170.

Helne, T. (2022) Hyvinvointitalouden kahdet kasvot. Kelan tutkimusblogi 14.3.2022.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6561>

Helne, T. & Hirvilampi, T. (2022) ”Järjestelmä puhuu käsittämätöntä byroslovakian jargonina”: nuorten kokemuksia sosiaaliturvasta. Kelan tutkimusblogi 9.3.2022.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6544>

Terveysperusteisten etuuksien alikäyttö

Terveysperusteisten etuuksien alikäyttö -hankkeessa on tutkittu sairauspäivärahan alikäyttöä. Hankkeen aineistona on Kelan rekisteritiedot sairauspäivärahan ratkaisuista vuosilta 2017– 2021. Alikäytöllä tarkoitetaan tilannetta, jossa asiakas ei syystä tai toisesta saa etuutta, johon hänellä olisi oikeus. Vaikka alikäyttöä näyttäisi esiintyvän sairauspäivärahassa melko paljon, suurin osa siitä saadaan ratkaistua. Alikäyttöä saattaa esiintyä, jos henkilö jättää hakematta etuutta esimerkiksi siksi, ettei tiedä olevansa oikeutettu saamaan sitä. Toisaalta etuuksien käyttöön liittyvä stigma tai vaiva voivat estää hakemisen. Alikäytön syyt ovat siis paitsi yksilöllisiä, myös rakenteellisia. Alikäytön tutkiminen lisää asiakasymmärrystä, ja uuden tiedon myötä Kela voi pureutua entistä paremmin alikäytön vähentämiseen.

Julkaisut

Palanne, Aliisa, Teittinen, Antti & Luoto, Riitta (2022) Sosiaaliturvan väärinkäyttö: mitä siitä ajattelevat erilaiset yhteiskunnat ja ihmiset? Asenteet yhteydessä sosioekonomiseen asemaan. Kelan tutkimusblogi 16.1.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6859>

Palanne, Aliisa, Teittinen, Antti & Luoto, Riitta (2022) Miksi ihmiset väärinkäyttävät sosiaaliturvaa? Taustalla oma taloudellinen tilanne, epäluottamus, vähäinen paljastumisriksi ja monta muita tekijää. Kelan tutkimusblogi 3.11.2022. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6794>

Palanne, Aliisa, Teittinen, Antti & Luoto, Riitta (2023) Etuuksien alikäyttö on osa sosiaaliturvan kohdentumisen ongelmaa – esimerkkinä sairauspäiväraha. Kelan tutkimusblogi 24.1.2023. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6859>

Yli 75-vuotiaiden takuueläkkeen piirissä olevien eläkettä saavan hoitotuen saajien etuuksien ja palveluiden käyttö

Yli 75-vuotiaiden takuueläkkeen piirissä olevien eläkettä saavan hoitotuen saajien etuuksien ja palvelujen käyttö -tutkimuksessa selvitetään, millaisia eroja takuueläkkeen piirissä olevien yli 75-vuotiaiden eläkettä saavan hoitotuen hakijoiden välillä on sosiaaliturvaetuuksien ja palvelujen käytössä ja sitä, mitkä tahot vastaavat hakijoiden avun ja huolenpidon tarpeeseen. Tutkimalla tarkemmin hoitotukihakemuksiin täytettyjä tietoja saadaan yhteiskunnallisesti merkittävää informaatiota muun muassa vanhuspalveluista ja lähiverkoston merkityksestä ikääntyvien hoitotukea hakeneiden suomalaisten avun ja hoivan tuottajana. Tutkimuksella voidaan myös kuvata, millaisia yhtymäkohtia yksilön taloudellisella tilanteella on olemassa olevan sosiaaliturvan sekä palveluverkoston tuottamien palvelujen kohdentumiseen ikääntyvässä pienituloisessa väestössä.

